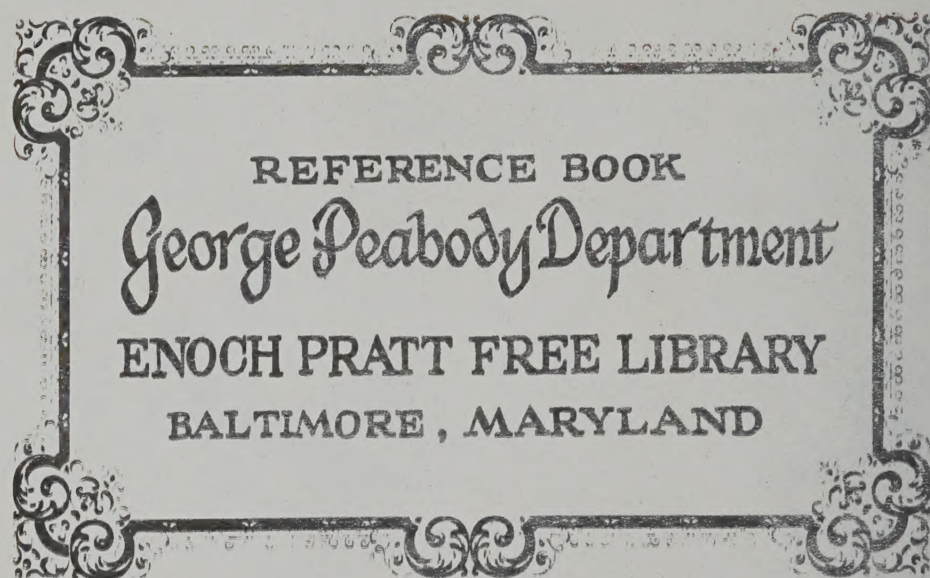

BURDIG
1571

this Edn was not known to Ma

MERCVRIJ TRISMEGISTI PIMANDRAS VTRAQVE LINGVA RESTITVTVS,

D. FRANCISCI FLVSSATIS CANDALLÆ INDVSTRIA.

Ad Maximilianum Cæsarem eius nominis Quartum.

BVRDIGALÆ,
Apud Simonem Millangium Burdigalensium Typographum via Iacobea,
1574.
Cum priuilegio Regis.

IANVS RIVIERIVS BVRDIGALENSIS
Aerarij Regij Antigrapheus, In Trismegistum
D. Fran. Flussatis Candallæ.

*

NVM *spirat, num viuit adhuc ter Maximus Hermes:*
Relligione sacer: doctrina insignis, & arte:
Niliacæ iustus moderator & arbiter oræ:
Te viuo: nostri, princeps, laus maxima secli,
Flussatides? Seu tu genus hoc ab origine prima
Herôum referas: quorum pars inclyta, Reges
Frænarunt domitas & iure & robore gentes.
Seu bona, quæ largo fundit sors prospera cornu,
Aeternis permixta bonis, cum corpore, spectes:
Nil tibi deest: coniuncta manent tria maxima vobis.
His annecte nouas, queis fulges splendidus, artes:
Et dignos tanto sacrorum antistite mores.
Quos pia Relligio comitatur, & anteit, instar
Ardentis flammæ: dum recto tramite, Lynceis
Aethereos oculis peragras, cælestia, motus.
At quicunque, prius nulli concessa moueri,
Tentarunt sacri tractare arcana ministri,
Obstupuêre omnes: & centum-luminis Argi,
In loca, ceu cæci repserunt deuia Talpæ.
Tu nouus interpres diuum: tu Maximus Hermes:
(Si modo Pythagoræ sint dogmata vera renati)
Mercurium nigris mersum phlegetontidos vndis,
Linquentem patrij Memphitica sacra Canopi
Marte tuo, superas reuocatum mittis in auras,
Et nitidum puro reddis, sine tegmine, cælo.
Tuque Deum, rapidoque Deus te surripit Orco.
Clara solo spargens, & figens nomina Cælo,
Ingenij monimenta tui: quo sospite, nunquam
Cedet Romanis Aquitanica Musa Camænis.
Gallica seu Latijs iungas, seu Græca Latinis
Permutes: vero fulget rediuiua colore
Pagina, quæ primos imitetur, & augeat ortus.

EXTRAIT DV PRIVILEGE.

LE Roy par letres patentes a permis a Simon Millanges imprimeur de Bourdeaux, d'imprimer, ou faire imprimer & exposer en vante vn liure intitulé *Mercurij Trismegisti Pimandras vtraque lingua restitutus, D. Francisci Flussatis Candallæ industria.* Et sont faites inhibitions & defences à tous imprimeurs & autres de ne l'imprimer, ou faire imprimer, vandre, ne distribuer, sans le consentement dudit Millanges, pendant le temps & terme de six ans, sur peine de confiscation des liures & d'amende arbitraire, ainsi que plus a plein est contenu au priuilege sur ce donné a Paris le cinquiesme iour d'Aoust, 1574.

Par le Roy, *Signé* DE PVYBERAL.

IN VICTISSIMO CÆSARI MAXIMILIANO HVIVS NOMINIS QVARTO, FRANCISCVS FLVSSAS CANDALLA, ROBVR ET IMPERIVM.

VIRTVTVM & *clementiæ splendor, quo tuæ sublimitatis undique præfulget meritum, Sacra Maiestas, omnium peritorum animos excitat, in ea potissimum studia, quibus viros illustres & inclytos ad agnoscendos & excipiendos culturæ labores urgeant, quorum authoritate & sanctimonia apud probos & claros gratior adsit lucubratio. Nos autem licet eo nomine, pro authoris dignitate rem expolitam, tuæ celsitudini consecrare non possimus: attamen suapte natura præclarum ac generosum antiquissimi* Ερμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου *Pimandram, de potentia & diuina natura libellum, tot annorum millibus inexpositũ, pro virium facultate perlustrandum, restituendum, & commentario gallico propalandum, eo cõsilio duximus, ut nunc primum tuæ celsitudini utraque lingua descriptum proponentes, quãtum tibi perpetuis vinculis astricti simus, ingenue noscitemus. Hũc siquidem Termaximum tua sublimitate dignum reor. Vt pote qui præter eos omnes, qui hactenus de Diuina essentia & natura disseruerũt, rerum diuinarũ notitiam assequutus est, nec solum eam, quæ priorib. tam fœlicis copulæ Christi cum homine paranymphis a summo Deo*

reuelata est: sed etiam eam, quæ intimis ipsius Christi sequacibus cernentibus & astantibus vix agnita fuit. Quam non minus præclare descripsit, quã si a Seruatoris corporeo cõsortio a cunabulis edoctus esset. Nimirum hic vnus inter eos, qui olim diuinitus inspirati sunt, de omnipotentis dei essentia solerti admodum colloquio quãplura detegit, mundi facturam, hominis ad Dei imaginem ac similitudinem opificium, eiusdem insuper tantæ miseriæ lapsum, huius denique lapsus amplioris fœlicitatis medelã, vndique Deum incorporeum, ac extra materiam sciscitandum edocet. At si exigua sint hæc, & antiquos Diuini nutus nuncios nihilo antecellentia, aderunt quamplura, quæ a Mose, prophetis, ac quibusuis Christi patefactionem præcedentibus silentio prætermissa sunt, Mercurio huic termaximo patefacta. Qualia sunt, de Triade summa vno Deo sermo: Diuinum insuper Verbum Patris filium: ac a Patre & Verbo Spiritum ignis & spiritus Deum, prolatum, cunctorum operatorem fuisse: Verbum autem vnum hominem, Diuino nutu regenerandorum hominum ἐνέργειαν extitisse: ab hoc insuper regenerandi solo effectu salutem pendere. Cratere item Spiritu referto sacrosanctum aperit Baptisma. Corporibus officio functis ad sua munia reditum pollicetur. Precationes demum omnipotenti Deo prolatas, per Verbum offerri iubet. Quæ præter hæc, qui ab ipso Seruatore domino educati sunt, patefacient. Licet hic non tantum Domini discipulos tempore præcesserit, verum & quoscunque prophetas, legis doctores, ac vt ab antiquis dicitur, Mosen ipsum, qui vetustissimorum scriptorum auctor a quampluribus habetur. Quî fieri alioqui potest, hunc priorem cuncta incognita tanti momenti protulisse, quin ipsi Diuina & fa-

miliaris adfuisset bonitas? Quinetiam qui plura hunc edoceret, plus ei quam cæteris opitularetur, ac ipsi conspiraret. Recte admirandum hoc Diuinæ bonitatis opus est. Quapropter, inclyta Maiestas, Termaximum hunc Mercurium sublimem θεουργίαν propalantem, tibi principum ἀρχικῷ voueo & consecro, iam antea latinis literis ἀμελῶς mandatũ, nunc demum interpretandum, diligẽtiori cura restitutum, & vtraque lingua euulgatum. Ad hoc autem me impellit animus, tuæ maiestatis fretus clementia. Quandoquidem me tuæ amplitudinis obsequentissimum cultorem, hoc honore prosapiæ quamuis immeritum decoras, auiæ scilicet tuæ celsitudinis Hungarorum reginæ memoria. ea namque patris mei soror extitit. Hoc itaque ab eo, qui natura tuus est, munusculum, quamuis exile, tua generositate honestas. Quæ non solum in regendis tanti imperij proceribus, magnatibus, ac populis coruscat: verum in sacrarum literarum, disciplinarum philosophiæque notione percrebrescit. Quocirca vt dignũ Cæsare munus Cæsari deferam, nostri Mercurij texturã, græcis ac latinis tantũ elementis cultam obtuli, nulla commentarij prolixitate adhibita, ad tantum principem spectare ratus. quo magis agnoscam iura, quibus tibi deuinctus sum, non tantum ea quæ tibi Cæsari, principum amplissimo, a cunctorum mortalium cœtu debentur: verumetiam ea quibus singulari quodam vinculo me libentem in tuæ maiestis immortalia cogis obsequia. Hac de causa gallico idiomate eandem texturam vna cum commentariorum facilitate, reginæ nostræ tuæ sublimitatis filiæ, propediem consecrandam expectamus. Vt quæ summum Deũ propria lingua percunctari cœpit, regni sibi commissi linguæ facundia, eiusdem cultum faustè peragat. Confisus nimirum

augustæ suæ indolis elegantia, hoc fore sibi gratum opus spero. Tua igitur, o Cæsar, inclyta maiestas tuo clientulo decus annuens, me sui obsequentissimum, humilique officio deditum sua benignitate suscipiat. Quod faxit summum illud Bonum Optimum Maximum, ac sua clementia tibi conspirans, vires imperium & decus perpetuæ felicitati cōferat. e Bachabelleo castro, ad borealis poli altitudinem 45 grad, longitudinem vero 18 grad, infra Burdigalam sito, ad 3. cal. Maias anno salutis, 1574.

FRANCISCVS FLVSSAS
lectori θεοφόβῳ εὐθενίαν.

Vandoquidem omnium eorum quæ sunt, causas, a Diuinis ortum ducere constat: vniuersus philosophiæ splendor apud omnes & singulos eius scopum disquirentes, vnicus fuit supremi illius Boni perquirendi conatus, nullo discrimine recte ac oblique philosophantibus: quo nihil præstantius vel potentius extat. Id vtiq; vni tantum animantium se discernendum præbet, ei nimirum quod ex ipsius Boni proprio potissimam constitutionem suscipit. Quo vetus illa priscorum παροιμία, τὸ ὅμοιον, τῷ ὁμοίῳ νοητόν, *partibus suis functa, omne genus hominum in propria munera obeunda prorsus adigat. Hominis namque concinnitatem, in ijs, quæ a bona mente tractantur speculandis consistere citra cõtrouersiam habetur. Homo quippe animal Diuinum solum philosophandi capax, Diuina contemplatur, ac per suimet Diuinitatis spectationẽ supremum illud Bonum omnis potentiæ simul ac virtutis originem Deum omnium opificem & causam, peculiari & sibi destinato munere concipit: tumq; veræ philosophiæ insectator est, cum philosophiæ verum & vnicum insectatur scopum. Quum autem a vero excidit & alienum inquirens, non philosophus, at* φιλόδικος, *aut equidem* φιλόδοξος *nuncupandus est. Quocirca ne proprij instituti fungendi præcipuo tuo homini depereat occasio, præstantissimi huius Boni conceptum sub Pimandræ vocabulo, illustrissimi huius Ter maximi Mercurij opera denunciatum, exhibeo. Cuius prouentu, candide* θεόφοβε, *tria hæc cuiuis animæ ratiocinanti admodum elegantia suscipies, Dei nempe, sui, ac mundi considerandi copiam, ac horum assequendorum conatus, subtili breuiloquentia tradita. Quæ cum antiquissima, ac præter chartarum præsidium vetusta sint, ne si pleraq; varia in transcribendis exemplaribus pingẽtium incuria, aut igno-*

rantia rei suborta sint, mireris. Quantum itaq; in nobis extitit, intemeratam texturæ sinceritatem nec minus tuendam, quam vt par erat, sensum pro dignitate inuestigandum curauimus. Quapropter dictiones aut particulas quas a græco exemplari ad annum 1554. edito detraximus, ad oram codicis e regione contulimus: vt tibi varietatis causa nullo tædio sit obuia. harum autem dictionum nonnullas a pristinæ editionis indice selegimus: quas aliquando a textura deletas esse, idem indicat index: aliquas vero, accito consultorum assensu, non tantum græcarum, sed etiam orientalium linguarum (vt pote Iosephi Scaligeri, iuuenis illustrißimi, non minus doctis linguis eruditi, quam conditione & prosapia præclari, opera) perpaucos pingentis errores sarcientes, transtulimus, quarum loquutiones passim a latinis alienas, cum verborum phrasi, tum hieroglyphicarum significationum vetusta frequentia, comperies. At quoniam hic Mercurij libellus philosophiam Diuino permiscet oraculo: vtrique, philosophiæ nempe & diuino sermoni denunciando, cum sæpenumero latina vocabula desint, ab ijs qui philosophiam ac Diuina scripserunt, verba sumenda fuere: vt quam accurate liceret authoris conceptum verbis assequeremur. Nam diuinarũ rerum & philosophiæ expertes, qui linguæ latinæ primordia construxerunt, propriæ linguæ vocibus ignota proferre non poterant. A Græcis ideo qui & philosophiæ & religionis nullum non mouerunt lapidem, peculiaria quamplura verba commodo suscepimus, a latinis authoribus hinc inde ac vt cunq; sata. Ante nos Marcilius ficinus, vir non mediocri scientia præditus, antiquam hãc græcam versionem in latinam velut sui laboris nouale trãstulit: hunc sequutus Gabriel Prateolus, in nostrum Gallorum idioma conuertit, nulla interpretandæ rei sollicitudine ducti, ac eapropter ab authoris sententia subinde diuagantes. Et licet Aegiptium non constet exemplar: Græcum tamen huius Pimandræ a peritißimo quopiam antiquo translatũ esse liquet, cum dictionis venustate, tum admiranda verborum ἐμφάσει, in enunciandis tantæ philosophiæ secretis. Ficinus namq; hunc latino donans, sua liminari, qua via de Græca versione intellexerit, silentio prætermittit. Id vnum tamen effundit, Mercurium nempe literis Aegiptijs primum edidisse, eundemq; græcæ linguæ peritum, translato volumine Aegiptiorum mysteria Græcis communicasse. Quod habuisse videretur a religioso quodam Leonardo Pistoriensi, qui tra-

ctatum hunc, cui de Potestate & sapientia Dei nomen indidit, prior in Florentiā e Macedonia detulit, & manib. principis Cosmæ Medicis cōmisit. Cuius præcepto Ficinus in latinum tanquam a mecœnate suscipiens, & suæ culturæ noualia persoluēs, trāstulit . obiter quidem. transferendum enim non interpretandum volumē pluribus passim variatis necnon omissis aggressus est, quæ omissa hac stellula * & hac virgula recta | conclusa reperies. Non arbitror equidem Ficinum temere græcam versionem eidem Mercurio ascripsisse. Quocirca non immerito præsagiendum fuit, peritum quendam græcam editionem constituisse. Quod secus Apuleio in traducendo volumine de voluntate Dei ab eodem Mercurio contigit. Is namq; aliqua vulgo prodidit, quæ Mercurium nostrum idololatriæ contagio (quamuis a se remotissimo) impie affecerunt, abrogato exemplari græco, ne (vt putatur) pateat illius in hunc patratum scelus. Homo namq; ἄπιστος, ac innumeris scelerib. obsitus legitur Apuleius. Quare non erit mirum tanti viri nomen, huius κακούργου conatu impugnari. Quin proinde iustum censemus, fœdatum libellum (exemplaris græci redemptionē præstolantes) inter hæc omitti: vt quæ citra labem ab hoc Diuino philosopho suscepimus, tibi vigili θεοφόβῳ ac pio lectori, augustum quidem opus, licet non pro sui dignitate cultum exhibeamus, temporis quidem lapsu vitio maculatum, sed pro conatu restitutum ac elucidatū: vt Dei, tui, mundiq; noscendi copiam fauste perhibens, infima intelligentiæ Diuinæ nocua coerceat, & suprema sola mente concipienda, tuæ speculationi coniuncta perpetuo foueat. De Mercurij vero ter maximi conditione & tempore plura narrantur: ac inter antiquos de hoc antiquissimo loquentes, non citra cōtrouersiam. Recētiorum vero Ioannes Functius chronologia sua Mercuriū testatur floruisse, annis 21 ante legem Mosi datam in deserto, anno exitus israelis ab Aegipto. Quod etiam difficulter constabit. Nam apud antiquos receptum est, Mercurium hunc ideo Termaximū nuncupari, quod iuxta vetustos Aegiptiorū mores, a maximo philosopho in sacerdotiū vocaretur, a maximo vero sacerdote in regem accitus esset. Vnde ter maximum illum dici, philosophum, sacerdotem, ac regem receptū est, ac proinde in Aegiptios imperium obtinuisse cōstat: & apud eos literarum seu scripturæ primordia comperisse. Antiquarum autem rerum scrutatores, plures inquiūt fuisse Mercurios, nec quis horum Trismegistus fuerit, satis constat. Hunc tamen a Cœlo &

Cap. 10. sect. 5. *Saturno progenitũ propria testantur scripta, ac Aegiptijs θώθ nuncupatũ, quod nomen filio Tat græcum pater scribens, inuariatis præcipuis literis transtulisse patet, sui nominis monimentum posteris inculcans, veram dictionem græcam ἑρμῆν, quæ Mercurium Latinis sonat, data opera præteriens, ne ab eo inchoatũ nomen, a futura progenie deleretur. Quod non parum indicat Mercurium suiipsius græcum fuisse interpretem. Alius namq; Græcus Mercurij veram denominationem ἑρμῆν, ægre silentio prætermisisset: vt filio Tat, patris ægiptiacam vocem θώθ conferret: quæ quidem ab ipso Mercurio sumens originem, in futuras progenies graderetur. Quocirca non temere in tanta scribentium controuersia, Mercurius hic Trismegistus, aliorum Mercuriorũ progenitor aut saltem secũdus fuisse videretur, cum is ipse non a Mercurio, sed a Cælo & Saturno se genitum fateatur. Nam hac lege satius illi congruerent, quæ de tanto connumerantur homine. Literarum enim auctor esse non poterat,*

Act. 7. c. *quin Mosis tempora præcederet. Mosen nãq; a cunabulis omni Aegiptiorũ doctrina, scriptura sacra testatur imbutum, quod absq; literis fuisse difficile creditur. Nec insuper Aegiptiorum imperium consequi, post Pharaones, ac alia pleraq; nomina, quibus, qui de ipso narrant sibi congrediuntur. Præterea cũ ante & post Mosen alij Aegiptijs imperantes historijs enumerati sint, Trismegistum antea regnũ tenuisse necessarium appareret. Nõ enim alias esset Mercurius Saturni filius, qualem se 10 cap. profitetur: nam floruit Saturnus Sarug ataui Abraham temporibus. Quare circa tẽpora Abraham illum floruisse putaremus. Inter quæ tam varijs fluctibus æstuantia præ vetustate rei, antiqui illius græci Suidæ scriptis consultis quæ de Mercurij tempore dixerit narrabimus. Ait namq; Suidas, Mercurium Trismegistum sapientem Aegiptium floruisse ante Pharaonem. Pharaonem autem fatur idem, illum fuisse Aegipti regem, qui sequentibus nomen indidit. Quare si primum Pharaonem præcesserit, non citra horum trium patriarcharum tempora fuisse constat, cum Abraham, Iacob aut Israelis tempore iam adessent regno Pharaones, Hæc sagaci lectori a nobis collecta discutienda relinquimus. Quocirca Christiane lector, quoquo se vertat Termaximi illius status aut conditionis negotium, ijs quæ de ipsius dicuntur tempore, disciplinam ab ipso traditam antepone: ac Mercurium suscipe, non modo tãquam philosophum prophetã, verum & philosophum euan-*

gelistæ nomen promeritum. hic nanq; gratiam præcipuis effectibus nunciatis homini propalauit, & huius salutem, a Dei filio vno homine regenerandis hominibus dato, pendere primus aperuit. Exponendum autem volumen vtrisq; græcis ac latinis e regione constitutis curauimus characteribus, distinctiones sectionum ad interiorem exemplaris oram numeris designantes, quas quidem commentarijs gallicis scribendis obseruauimus. Aequi igitur boniq; consule & laborj nostro indulge.

Εἰς Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου Ποιμάνδρην
Στέφανος ὁ Μανιαλδός.

Ενθάδε οὐχ ἕξεις φοίβου χρησμήτορος ᾠδήν·
Η βίβλος εἰ καίνην οὐ κατέχει σοφίην.
Αλλ᾽ Ερμοῦ μεγάλου ἕξεις παναληθέα φωνὴν,
Καὶ μεγάλοιο θεοῦ ῥήματα θεσπέσια.
Εἰ σοφὸς εἶ, βίβλον λάβε ἐς χέρας, εἰ δέ γε νῆϊς
Εἶ μουσῶν, βίβλον καὶ λάβε ἐς παλάμας.
Νῦν πάντεσσι βατὸς λόγος Ερμοῦ, ὃς πρὶν ἀμαυρός·
Ο ΦΛΟΥΣΣΑΣ ζόφερον τὸ σκότος ἐσκέδασεν.

Mar. Monerius.

Hoc Græcæ nocuit sophiæ, quòd pallia, peræ,
Centones, baculi, mendicæ opprobria dextræ,
Et genus id sordens vitam infamarit egestas,
Cæterà Principibus quæ fortunatior esset.
Ecce vni coïere simul Princépsque, Sophúsque:
Pôl Superi, credo, baculis Diademata mutant.

IN MERCVRII PIMANDRAM D. Francisci Flussatis Candallæ viri nobilissimi industria restitutum,& Commentarijs doctissimis locupletatum, Steph. Manialdus medicus Burdigalensis.

Plurima veridico secreta ex ore profudit
Doctorum veterum gloria Mercurius:
Quæ tenebris densis cæca & caligine mersa,
Nulli nota prius, delituêre diu.
Gentis Aquitanæ ornamentum & gloria tandem
Franciscus Flussas, nobiliumq; decus,
E tenebris tantis tam clarum extollere lumen
Aggreditur primus, primus & assequitur.
Mercurij Graij fuerant quæ trunca, resarcit:
Peruia cuiq; facit quæ salebrosa prius.
Illius abstrusos sensus, occultaq; dicta
Incepit patrijs irradiare sonis.
Quæ doctis docte & succincte scripserat Hermes,
Exornat multis amplificatq; modis.
Quæq; prius docti non cognouere, repulsis
Nunc tenebris, rudibus sunt manifesta satis.
Non audita prius cognoscit dogmata doctus,
Philosophus veram repperit hîc sophiam.
Pythagoras quicquid fertur dixisse tacendo,
Quicquid & eximium turba Cleanthis habet.
Socratico quicquid manauit ab ordine rarum,
Quod Plato, quod magnus scripsit Aristoteles.
Sanctorumq; etiam mysteria maxima patrum,
Hîc inclusa latent, hîcq; reclusa patent.
Haurit & hinc simplex etiam documenta popellus,
Et multa hic discit fœmina quæq; rudis.
Omnibus istud opus conscriptum est, turba sophorum
Hoc legat, hoc etiam rustica turba legat.
Franciscus Flussas tam mira hoc arte poliuit,
Prodesse vt cunctis atq; placere queat.

MERCVRII TRISMEGISTI
PIMANDRAS.
CAPVT PRIMVM.

VM eorum quæ ſunt, aliquando ſpeculatio 1
mihi contingeret, & intellectus meus ſubli-
mia peteret, ſopitis penitus corporeis meis
ſenſibus: velut ijs qui ſomno premũtur eue-
nit, ſatietate paſtus, aut defatigatione corpo
ris: videbar mihi intueri immẽſum aliquem
menſura indefinita, qui me nomine vocans aiebat: quid audi-
re & videre cupis? quid diſcere & noſcere ſentis? Tum ego, Tu
quidem quis es? ² Ego enim, ait, ſum Pimãdras, mens eius qui 2
per ſe eſt. Video quid aues: ac tibi vbiuis adſum. ³ Aio ego, ea 3
quæ ſunt ediſcere volo, & horũ naturam conſiderare, Deumq;
cognoſcere. quomodo, inquam, audire præopto? Mihi rurſum
ait. Habe mente tua quæcunq; diſcere cupis, & ego te erudiã.
Sic effatus formã tranſtulit, ac illico cuncta concepi temporis
articulo. ⁴ Tũ cerno indefinitum ſpectaculum, omnia quidem 4
lumen effecta, ſuaue ac hilare, quod amaui aſpectans. Et pau-
lo poſt tenebræ deorſum ferebantur, partim trepidandæ ac tri-
ſtes effectæ, tortuoſe terminatę: vt imaginarer me vidiſſe com-
mutatas tenebras in humidã quandam naturã, vltra quam dici
poteſt agitatã, & velut ab igne fumũ euomere, ac ſonũ aliquẽ
edere inenunciabilẽ & lugubrẽ. Sub hæc vox ex ipſa inarticu-
lata ſic emittebatur, vt ſuſpicarer vocẽ eſſe luminis. ⁵ Ex lumĩe 5
autẽ quid? Verbũ ſanctũ naturæ ſuperſtabat, & ignis pur⁹ exili-
uit ex humida natura in ſublime ſurſum: læuis enim erat & acu
tus, ſimul ac efficax. Aer autẽ agilis exiſtẽs cõſequebatur ſpiri-
tum, dũ aſcenderet ad ignẽ vſq; a terra & aqua,* vt crederetur
ab ipſo pendere|. Terra quidem & aqua manſerunt in ſeipſa
commiſta, ita vt non viderẽtur præ aqua. Hæc autem moue-
bantur a verbo ſpirituali, quod ſuper ea ferebatur, ad audi-
tum. ⁶ Mihi autem Pimandras, Conſideraſti, ait, viſionem 6
hanc, ac quid ſibi velit? & noſcam inquam ego. Lumen

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΠΟΙΜΑΝΔΡΗΣ.

1 ΕΝΝΟΙΑΣ μοί ποτε γενομένης περὶ τῶν ὄντων,
καὶ μετεωρισθείσης μοι τῆς διανοίας, σφόδρα
κατασχεθεισῶν μου τῶν σωματικῶν αἰσθή-
σεων, ὥσπερ οἱ ἐν ὕπνῳ βεβαρημένοι ἐκ κόρου
τροφῆς, ἢ ἐκ κόπου σώματος, ἔδοξά τινα ὑπερμε-
γέθη μέτρῳ ἀπεριορίστῳ τυγχάνοντα, καλεῖν
τὸ ὄνομα, καὶ λέγοντά μοι, τί βούλει ἀκοῦσαι καὶ θεάσασθαι, καὶ νοή-
2 σας μαθεῖν καὶ γνῶναι. Φημὶ ἐγώ, σὺ γὰρ τίς εἶ; 2 Ἐγὼ μὲν, φησὶν,
εἰμὶ ὁ Ποιμάνδρης, ὁ τῆς αὐθεντίας νοῦς, οἶδα ὃ βούλει. καί σύνειμί
3 σοι πανταχοῦ. 3 Φημὶ ἐγὼ, μαθεῖν θέλω τὰ ὄντα, καὶ νοῆσαι τὴν
τούτων φύσιν, καὶ γνῶναι τὸν θεόν. πῶς, ἔφην, ἀκοῦσαι βούλομαι; Φη-
σὶν † ἐμοί πάλιν, ἔχε νῷ σῷ ὅσα θέλεις μαθεῖν, κἀγώ σε διδάξω. τοῦτο † ἐμὲ
4 εἰπὼν, ἠλλάγη τῇ ἰδέᾳ, καὶ εὐθέως πάντα μοι ἤνοικτο ῥοπῇ. 4 Καὶ
ὁρῶ θέαν ἀόριστον. φῶς δὲ πάντα γεγενημένα ἥδιόν τε καὶ ἱλαρόν.
καὶ ἠράσθην ἰδὼν, καὶ μετ' ὀλίγον σκότος κατωφερὲς ἦν, ἐν μέρει γεγε-
νημένον φοβερόν τε καὶ στυγνὸν, σκολιῶς † πεπερασμένον. ὡς εἰκάσαι † πεπει-
με εἰδότα μεταβαλλόμενον τὸ σκότος εἰς ὑγράν τινα φύσιν, ἀφάτως ραμέ-
τεταραγμένην, καὶ καπνὸν ἀποδιδοῦσαν ὡς ἀπὸ πυρὸς, καί τινα ἦχον νον.
ἀποτελοῦσαν ἀνεκλάλητον γοώδη. εἶτα βοὴ ἐξ αὐτῆς ἀσυνάρθρως
5 ἐξεπέμπετο, ὡς εἰκάσαι φωνὴν φωτός. 5 Ἐκ δὲ φωτὸς τί. λόγος ἅ-
γιος ἐπέβη τῇ φύσει, καὶ πῦρ ἄκρατον ἐξεπήδησεν ἐκ τῆς ὑγρᾶς φύ-
σεως ἄνω εἰς ὕψος. κοῦφον δὲ ἦν καὶ ὀξὺ, δραστικόν τε ἅμα. καὶ ὁ ἀὴρ
ἐλαφρὸς ὢν, ἠκολούθησε τῷ πνεύματι, ἀναβαίνοντος αὐτοῦ μέχρι
τοῦ πυρὸς ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος, ὡς δοκεῖν κρέμασθαι αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ.
γῆ δὲ καὶ ὕδωρ ἔμενε καθ' ἑαυτὰ συμμεμιγμένα, ὡς μὴ θεωρεῖσθαι
ἀπὸ τοῦ ὕδατος. κινούμενα δὲ ἦν, διὰ τὸν ἐπιφερόμενον πνευματι-
6 κὸν λόγον εἰς ἀκοήν. 6 Ὁ δὲ Ποιμάνδρης ἐμοὶ, ἐνόησας, φησὶ, τὴν
θέαν ταύτην, ὅ, τι καὶ βούλεται; Καὶ γνώσομαι, ἔφην ἐγώ. Τὸ φῶς

illud,ait,ego mens Deus tuus ſum, qui ſum ante naturã humi-
dam,quæ ex tenebris eluxit. Quod autẽ ex mente lucidũ ver-
bum,Dei filius eſt.Quid ergo?inquã. Sic noſce.Quod in te vi-
det,& audit,verbum domini:mens autẽ,Pater Deus. Nõ ete-
nim ſeiunguntur a ſeinuicem:vnitas nãq; horum eſt vita.[7] Gra- 7
tias tibi ago,inquã ego. Attamen cõſidera lumẽ & hoc cogno
ſce.Hæc loquutus,multo tẽpore ex aduerſo me fixus aſpexit,
ita vt eius tremerem figurã.Abnuente autẽ eo,ſpeculor in mẽ
te mea lumen in virib. innumeris exiſtens, & mundũ indefini-
tum effectum,ac obſeſſum eſſe ignẽ virtute maxima,& ſtatum
tenuiſſe coactum.Hæc autem ego percipiens animaduerti ob
Pimandræ verba. [8] In meo autẽ ſtupore exiſtenti ait mihi de- 8
nuo. Vidiſti in mente tua exemplarem ſpeciẽ antiquiorẽ prin-
cipio interminato?Hæc mihi Pimandras. Ego inquã. Naturæ
elementa vnde prodierunt? Rurſus ille ad hæc. Ex voluntate
Dei,quæ aſſumens verbũ,& videns pulchrum mundũ imitata
eſt,mundũ conſtruens per ſuiipſius elemẽta & germina nuda.
[9] Mens autẽ deus ambiſexus exiſtens vita & lumen, vt auctor 9
peperit Verbo alteram mentem opificem, quæ Deus ignis &
ſpiritus exiſtens conſtruxit diſpenſatores quoſdam ſeptẽ,in cir
culis cõplectentes mundum ſenſibilem, & diſpenſatio ipſorũ
fatũ nuncupatur. [10] Proſilijt mox a deorſum ruentib. elemen- 10
tis Dei,Verbum Dei,ad purũ naturæ artificium, & coniunctũ
eſt opifici Menti.Coeſſentiale nãque erat. Et dimiſſa ſunt ſine
ratione deorſum vergentia Naturæ principia, vt ſint materia
ſola. [11] Opifex autẽ mens vna cũ Verbo cõplectens circulos 11
& rotans ſtridore impetus,verſauit ſua ipſius opificia,& permi
ſit volui a principio indefinito ad infinitũ finem.Inde nãq; inci
pit vbi deſinit.Horũ autẽ circũlatio,vt menti placuit,ex deor-
ſum cadentib. elementis animantia cõflauit ratione deſtituta.
non enim rationẽ eis cõceſſit. Aer volatilia protulit, aqua na-
tantia.Diſcreta ſunt autẽ abinuicẽ terra & aqua quatenꝰ mens
voluit & produxit a ſe,quæ habebat animalia,quadrupedia,re-
ptilia,beluas,fera,ac cicura.[12] Pater autẽ oĩum mẽs vita & lumẽ 12
exiſtẽs, hominẽ ſibi ſimilẽ enixa eſt, quẽ ꝓprij partus inſtar a-
mauit.Valde pulcher ẽm erat,patris imaginẽ habens.vere ete-

ἐκεῖνο, ἔφη, ἐγὼ, νοῦς ὁ σὸς θεὸς, ὁ πρὸ φύσεως ὑγρᾶς τῆς ἐκ σκό-
τους φανείσης. ὁ δὲ ἐκ νοὸς φωτεινὸς λόγος, υἱὸς θεοῦ. Τί οὖν; φη-
μί. Οὕτω γνῶθι. τὸ ἐν σοὶ βλέπον καὶ ἀκοῦον, λόγος κυρίου. ὁ δὲ
νοῦς, πατὴρ θεός. οὐ γὰρ διΐστανται ἀπ' ἀλλήλων. ἕνωσις γὰρ τού-
7 των ἐστὶν ἡ ζωή. [7] Εὐχαριστῶ σοι, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ δὴ νόει τὸ
φῶς, καὶ γνώριζε τοῦτο. Εἰπόντος ταῦτα, ἐπὶ πλείονα χρόνον ἀν-
τώπησέ μοι, ὥστε με τρέμειν αὐτοῦ τὴν ἰδέαν. ἀνανεύσαντος δὲ,
θεωρῶ ἐν τῷ νοΐ μου, τὸ φῶς ἐν δυνάμεσιν ἀναριθμήτοις ὂν, καὶ
κόσμον ἀπερίορισον γεγενημένον, καὶ περιίσχεσθαι τὸ πῦρ δυνά-
μει μεγίστῃ, καὶ στάσιν ἐσχηκέναι κρατούμενον. ταῦτα δὲ ἐγὼ διε-
8 νοήθην ὁρῶν διὰ τὸν τοῦ Ποιμάνδρου λόγον. [8] Ως δὲ ἐν ἐκπλή-
ξει μου ὄντος, φησὶ πάλιν ἐμοὶ, εἶδες ἐν τῷ νῷ τὸ ἀρχέτυπον
εἶδος τὸ προάρχον τῆς ἀρχῆς τῆς ἀπεράντου. ταῦτα ὁ Ποιμάν-
δρης ἐμοί. Τὰ οὖν, ἐγώ φημι, στοιχεῖα τῆς φύσεως, πόθεν ὑπέ-
στη. Πάλιν ἐκεῖνος πρὸς ταῦτα. ἐκ βουλῆς θεοῦ, ἥτις λαβοῦσα
τὸν λόγον, καὶ ἰδοῦσα τὸν καλὸν κόσμον, ἐμιμήσατο κοσμοποιη-
9 θεῖσα διὰ τῶν ἑαυτῆς στοιχείων καὶ γεννημάτων † ψιλῶν. [9] Ο δὲ † ψυχῶν.
νοῦς ὁ θεὸς ἀῤῥενόθηλυς ὢν, ζωὴ καὶ φῶς ὑπάρχων, ἀπεκύησε λό-
γῳ ἕτερον νοῦν δημιουργὸν, ὃς θεὸς τοῦ πυρὸς καὶ πνεύματος ὢν,
ἐδημιούργησε διοικητάς τινας ἑπτὰ ἐν κύκλοις περιέχοντας
τὸν αἰσθητὸν κόσμον. καὶ ἡ διοίκησις αὐτῶν, εἱμαρμένη καλεῖ-
10 ται. [10] Επήδησεν εὐθὺς ἐκ τῶν κατωφερῶν στοιχείων τοῦ θεοῦ, ὁ
τοῦ θεοῦ λόγος, εἰς τὸ καθαρὸν τῆς φύσεως δημιούργημα, καὶ ἡνώθη
τῷ δημιουργῷ νῷ. ὁμοούσιος γὰρ ἦν. καὶ κατελείφθη τὰ ἄλογα
11 τὰ κατωφερῆ τῆς φύσεως στοιχεῖα, ὡς εἶναι ὕλην μόνην. [11] Ο δὲ
δημιουργὸς νοῦς σὺν τῷ λόγῳ, ὁ περιίσχων τοὺς κύκλους, καὶ
δινῶν ῥοίζῳ, ἔστρεψε τὰ ἑαυτοῦ δημιουργήματα, καὶ εἴασε στρέφε-
σθαι ἀπ' ἀρχῆς ἀορίστου εἰς ἀπέραντον τέλος. ἄρχεται γὰρ οὗ
λήγει. ἡ δὲ τούτων περιφορὰ, καθὼς θέλει ὁ νοῦς, καὶ ἐκ τῶν
κατωφερῶν στοιχείων ζῶα ἤνεγκεν ἄλογα. οὐ γὰρ ἐπεῖχε τὸν λόγον.
ἀὴρ δὲ πετεινὰ ἤνεγκε, καὶ τὸ ὕδωρ νηκτά. διακεχώρισται δὲ
ἀπ' ἀλλήλων, ἥ τε γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, καθὼς ἠθέλησεν ὁ νοῦς.
καὶ ἐξήνεγκεν ἀπ' αὐτῆς, ἃ εἶχε ζῶα τετράποδα, ἑρπετὰ,
12 θηρία, ἄγρια, καὶ ἥμερα. [12] Ο δὲ πάντων πατὴρ, ὁ νοῦς ὢν ζωὴ
καὶ φῶς, ἀπεκύησεν ἄνθρωπον αὐτῷ ἴσον, οὗ ἠράσθη ὡς ἰδίου
τόκου. περικαλλὴς γὰρ, τὴν τοῦ πατρὸς εἰκόνα ἔχων. ὄντως γὰρ

nim propriam formam Deus amauit,conceſſitque ei ſuiipſius
omnia opera. [13] Cum autem conſideraſſet in patre artificis 13
conſtructionem, Ipſe quoque operari voluit. Et relictus eſt
a patre natus in opificiali globo, habens omnẽ facultatem co-
gnoſcendi fratrũ operationes.Qui quidẽ amauerũt eum, vnuſ
quiſq; autẽ participem fecit eũ proprij muneris. Et hauriens
horũ eſſentiã,ac aſſumpta eorũ natura,voluit ꝑrũpere circulo-
rũ ambitũ,ac imminentis igni potentiã opprimere. [14] Inde qui 14
omnem poteſtatẽ mortaliũ animantiũ ac irrationalium mũdi
habet,per harmoniã emerſit cõfracta potẽtia, & patefecit de-
orſum latæ naturæ pulchrã Dei figuram. Quem intuens pul-
chritudinis inſatiabilis, omnẽ effectum gubernatorũ in ſeipſo
habentẽ & Dei figuram,riſit amore.Nimirum quia ſpeciẽ pul
cherrimæ hominis formæ in aqua vidiſſet, ac vmbrã in terra.
Ipſe autẽ videns figuram ſibi ſimilẽ exiſtentem in aqua, valde
amauit eã,voluitq; ibi degere,&vna cũ voluntate prolatus ef-
fectus eſt:incoluitq; irrationalem formã. [15] Natura id quod a- 15
mabat amplexa,tota ſe implicuit & coierunt:* ſeſe nãq; dilige
bãt|. Qua de re præter omnia,que ſuper terrã animalia,duplex
eſt homo,mortalis quidẽ cauſa corporis,immortalis autẽ pro-
pter eſſentialem hominẽ:immortalis autem exiſtẽs, & omniũ
poteſtatem habens, mortalia patitur eſſe ſubdita fato.ſuperior
itaq; exiſtens harmonia, per harmoniã fit ſeruus. Ambiſexus
vero,ab ambiſexo patre,&inſomnis,ab inſomni domatur.[16] Et 16
poſt hęc mens mea quid.* nã & ego ipſe cupio ſermonẽ|. Pi-
mandras vero dixit,Hoc eſt penetrale myſteriũ ad hanc vſque
diẽ. Natura nãq; ſe permiſcens homini miraculũ edidit quàm
admirabile.Nã habens ipſe harmoniæ horũ ſeptẽ naturam, vt
tibi dixi, a Patre & Spiritu,non ſtetit natura: aſt illico ſeptẽ eni
xa eſt homines, iuxta naturas ſeptẽ diſpẽſatorum maſculofœ-
mineas ac elatas.Quid præter hæc o Pimãdra?In magnã enim
cupidinem nunc prouehor,& opto audire,ne excurras. Et Pi-
mandras ait. Sed ſile nondum enim tibi compleui primum
ſermonem. Ecce ſileo, inquam ego. Facta eſt itaque horum
ſeptem generatio,vt dixi,hoc ordine. [17] Fœminea erat terra, 17
Aqua autem ſalax.Ea enim ab igne maturitatem,ab aere vero

καὶ ὁ θεὸς ἠράσθη τῆς ἰδίας μορφῆς. καὶ παρέδωκε τὰ ἑαυτοῦ πάντα δη-
13 μιουργήματα. [13] Καὶ κατανοήσας δὲ τὴν τοῦ δημιουργοῦ κτίσιν ἐν
τῷ πατρὶ, ἠβουλήθη καὶ αὐτὸς δημιουργεῖν. καὶ συνεχωρήθη ἀπὸ τοῦ
πατρὸς γενόμενος ἐν τῇ δημιουργικῇ σφαίρᾳ. † ἔχων τὴν πᾶσαν † ἐξ ὧν
ἐξουσίαν † κατανοῆσαι τῶν ἀδελφῶν τὰ δημιουργήματα. οἱ δὲ ἠρά- † κατε-
σθησαν αὐτοῦ. ἕκαστος δὲ μετεδίδου τῆς ἰδίας τάξεως. καὶ καταμα- νόησε
θὼν τὴν τούτων οὐσίαν, καὶ μεταλαβὼν τῆς ἑαυτῶν φύσεως, ἠβου- τοῦ ἀδε
λήθη ἀναρρῆξαι τὴν περιφέρειαν τῶν κύκλων, καὶ τὸ κράτος τοῦ ἐπι- λφοῦ.
14 κειμένου ἐπὶ τοῦ πυρὸς † καταπονῆσαι. [14] Καὶ ὁ τοῦ τῶν θνητῶν κόσμου † κατα
ζώων καὶ τῶν ἀλόγων ἔχων πᾶσαν ἐξουσίαν, διὰ τῆς ἁρμονίας παρέκυ- νοῆσαι.
ψεν ἀναρρήξας τὸ κράτος, καὶ ἔδειξε † τῇ κατωφερεῖ φύσει τὴν κα- † τὴν
λὴν τοῦ θεοῦ μορφήν. ὃν ἰδοῦσα ἀκόρεστον κάλλος πᾶσαν ἐνέργειαν ἐν κατω-
ἑαυτῷ ἔχοντα τῶν διοικητόρων, τήν τε μορφὴν τοῦ θεοῦ, ἐμειδία- φερῆ
σεν ἔρωτι, ἅτε τῆς καλλίστης μορφῆς τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος, ἐν τῷ φύσιν.
ὕδατι ἰδοῦσα, καὶ τὸ σκίασμα ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ δὲ ἰδὼν τὴν ὁμοίαν αὐτῷ
μορφὴν ἐν ἑαυτῷ οὖσαν ἐν τῷ ὕδατι, ἐφίλησε, καὶ ἠβουλήθη † αὐτοῦ οἰκεῖν. † αὐτῷ
15 ἅμα δὲ τῇ βουλῇ ἐγένετο ἐνέργεια, καὶ ᾤκησε τὴν ἄλογον μορφήν. [15] Ἡ δὲ
φύσις λαβοῦσα τὸν ἐρώμενον, περιεπλάκη ὅλη, καὶ ἐμίγησαν. ἐρώ-
μενοι γὰρ ἦσαν. καὶ διὰ τοῦτο παρὰ πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ζῶα, διπλοῦς
ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, θνητὸς μὲν διὰ τὸ σῶμα, ἀθάνατος δὲ διὰ τὸν
οὐσιώδη ἄνθρωπον. ἀθάνατος γὰρ ὢν, καὶ πάντων τὴν ἐξουσίαν ἔ-
χων, τὰ θνητὰ πάσχει ὑποκείμενα τῇ εἱμαρμένῃ. ὑπεράνω οὖν ὢν τῆς
ἁρμονίας, ἐναρμόνιος γέγονε δοῦλος. ἀρρενόθηλυς δὲ ὢν, ἐξ ἀρρενο-
16 θήλυος ὢν πατρὸς, καὶ ἄυπνος ἀπὸ ἀΰπνου κρατεῖται. [16] Καὶ μετὰ
ταῦτα † ὦ νοῦς ἐμός. καὶ αὐτὸς γὰρ ἐρῶ τοῦ λόγου. Ὁ δὲ Ποιμάν- † νοῦς ὁ
δρης εἶπε, Τοῦτό ἐστι τὸ κεκρυμμένον μυστήριον μέχρι τῆσδε τῆς ἡ-
μέρας. ἡ γὰρ φύσις ἐπιμιγεῖσα τῷ ἀνθρώπῳ, ἤνεγκέ τι θαῦμα θαυ-
μασιώτατον. ἔχοντος γὰρ αὐτοῦ τῆς ἁρμονίας τῶν ἑπτὰ τὴν φύσιν, οὓς
ἔφην σοι, ἐκ πατρὸς, καὶ πνεύματος, οὐκ ἀνέμενεν ἡ φύσις, ἀλλ' εὐθὺς
ἀπεκύησεν ἑπτὰ ἀνθρώπους, πρὸς τὰς φύσεις τῶν ἑπτὰ διοικητόρων
ἀρρενοθήλυας, καὶ μεταρσίους. Καὶ μετὰ ταῦτα, ὦ Ποιμάνδρη. εἰς
μεγάλην γὰρ νῦν ἐπιθυμίαν ἦλθον, καὶ ποθῶ ἀκοῦσαι. μὴ ἐκτρέχε.
Καὶ ὁ Ποιμάνδρης εἶπεν, ἀλλὰ σιώπα. οὔπω γάρ σοι ἀνεπλήρωσα
τὸν πρῶτον λόγον. Ἰδοὺ σιωπῶ, ἔφην ἐγώ. Ἐγένετο οὖν ὡς ἔφην, † γὰρ
17 τῶν ἑπτὰ τούτων ἡ γένεσις τοιῷδε τρόπῳ. [17] Θηλυκὴ † γῆ ἦν, † αἰθέ-
καὶ ὕδωρ ὀχευτικόν. Τὸ δὲ ἐκ πυρὸς, πέπειρον. ἐκ δὲ † ἀέρος ἔρος

ſpiritum ſuſcepit: & protulit natura corpora ad hominis ſpeciem. Homo autem a vita & lumine genitus eſt in animam & mentem, a vita quidem animam, a lumine vero mentem. Et ita ſteterunt omnia ſenſibilis mundi vſq; ad circuitus finem.
[18] Audi reliquum quẽ appetis audire ſermonem. Cõpleto ambitu ſolutus eſt omniũ nexus, ex voluntate Dei. Omnia nanq; animalia ambiſexa exiſtẽtia diſtinguebantur, vna cũ homine: & fiebãt maſculina partim aliqua, & perinde quædã fœminea. Deus autẽ mox Verbo ſancto dixit. Creſcite in incrementum & multiplicemini in multitudinem, omnia creata ac opificia mea: & agnoſcat ſeipſum quiſq; mente præditus immortalẽ eſſe, ac cauſam mortis eſſe cupiditatẽ, & oĩa quæ ſunt. [19] Hoc dicens prouidentia per fatũ & harmoniã temperamenta fecit, ac generationes condidit, & multiplicata ſunt ĩuxta proprium genus omnia. Et qui ſeipſum recognouit in præcipuũ bonum acceſſit: at qui errore cupidinis corpus amauit, hic manet in tenebris ſeductus, ſenſu patiens ea, quæ ſunt mortis. [20] Quid hactenus peccant, inquã ego, qui ignorant, vt immortalitate priuentur. Videris, o amice, ſolicitus non fuiſſe eorũ quæ audiſti. Non inquã tibi intellexiſſe videor? Quinimo percipio & memini, ac gratias vna perſoluo. Si intellexeris, dic mihi, cur digni habentur morte, qui in morte exiſtunt. Eo quod amicũ corpus præoccupãt inuiſę tenebræ. Inde natura humida, a qua corpus conſtitutum eſt in ſenſili mundo, ex quo mors trahitur. Recte conſideras o amice. [21] Qua via autẽ intellexiſti teipsũ in id progredi, quod habet dei verbũ? Ego inquam. Quia ex luce & vita conſtat Pater omniũ, a quo natus eſt homo. Bene, inquit, dicis. Vita & lux Deus eſt, & pater à quo natus eſt homo. Si itaq; diſcis te ex vita & luce conſtitutũ,* quodq; ex his conſtas |, in vitã denuo euades. Hęc loquutus eſt Pimãdras. Sed pręter hęc mihi dicas, Quo pacto in vitã progrediar, inquã ego, o mens? Meus enim Deus dixit, Homo qui mente affectus eſt, agnoſcat ſeipſum. Nũ igitur homines omnes mentẽ habẽt? Bene, ait, loqueris o amice. [22] Adſum ego mens proprijs, bonis, ſinceris, miſerantibus, & pie viuentibus. Comitatus meus fit illis præſidiũ: & actutum omnia cognoſcũt: ac patrẽ placant ex animo:

τὸ πνεῦμα ἔλαβε. καὶ ἐξήνεγκεν ἡ φύσις τὰ σώματα πρὸς τὸ εἶ-
δος τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ ζωῆς καὶ φωτὸς ἐγένετο εἰς
ψυχὴν καὶ νοῦν. ἐκ μὲν ζωῆς ψυχὴν, ἐκ δὲ φωτὸς νοῦν. καὶ ἔμει-
νεν οὕτω τὰ πάντα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, μέχρι περιόδου τέλους.
18 [18] Ἄκουε λοιπὸν, ὃν ποθεῖς λόγον ἀκοῦσαι. τῆς περιόδου πε-
πληρωμένης, ἐλύθη ὁ πάντων σύνδεσμος ἐκ βουλῆς θεοῦ. πάν-
τα γὰρ τὰ ζῶα, ἀῤῥενοθῆλυ ὄντα, διελύετο ἅμα τῷ ἀνθρώπῳ,
καὶ ἐγένετο, τὰ μὲν ἀῤῥενικὰ, ἐν μέρει, τὰ δὲ θηλυκὰ ὁμοίως. ὁ
δὲ θεὸς εὐθὺς εἶπεν ἁγίῳ λόγῳ, αὐξάνεσθε ἐν αὐξήσει, καὶ πλη-
θύνεσθε ἐν πλήθει πάντα τὰ κτίσματα, καὶ δημιουργήματα· καὶ ἀ-
ναγνωρισάτω ὁ ἔννους ἑαυτὸν ὄντα ἀθάνατον, καὶ τὸν αἴτιον τοῦ θα-
19 νάτου ἔρωτα, καὶ πάντα τὰ ὄντα. [19] Τοῦτο εἰπόντος, ἡ πρόνοια
διὰ τῆς εἱμαρμένης καὶ ἁρμονίας τὰς μίξεις ἐποιήσατο, καὶ τὰς γε-
νέσεις κατέστησε. καὶ ἐπληθύνθη κατὰ γένος τὰ πάντα. καὶ ὁ ἀνα-
γνωρίσας ἑαυτὸν, ἐλήλυθεν εἰς τὸ περιούσιον ἀγαθόν. ὁ δὲ ἀγα-
πήσας τὸ ἐκ πλάνης ἔρωτος σῶμα, οὗτος μένει ἐν τῷ σκότει πλα-
20 νώμενος, αἰσθητῶς πάσχων τὰ τοῦ θανάτου. [20] Τί τοσοῦτον ἁμαρ-
τάνουσιν, ἔφην ἐγὼ, οἱ ἀγνοοῦντες, ἵνα στερηθῶσι τῆς ἀθανα-
σίας. Ἔοικας, ὦ οὗτος, τοῦ μὴ πεφροντικέναι ὧν ἤκουσας. Οὐκ
ἔφην σοι νοεῖν; νοῶ καὶ μιμνήσκομαι· εὐχαριστῶ δὲ ἅμα. Εἰ ἐνόη-
σας, εἰπέ μοι, διὰ τί ἄξιοί εἰσι τοῦ θανάτου, οἱ ἐν τῷ θανάτῳ ὄν-
τες. Ὅτι † προκατέχεται τοῦ οἰκείου σώματος τὸ στυγνὸν σκό- † προ-
τος, ἐξ οὗ ἡ ὑγρὰ φύσις, ἐξ οὗ τὸ σῶμα συνέστηκεν ἐν τῷ αἰσθητῷ κατέρ-
κόσμῳ, ἐξ οὗ θάνατος ἀρδεύεται. Ἐνόησας ὀρθῶς, ὦ οὗτος. χεται.
21 [21] Κατὰ τί δὲ ἐνόησας ἑαυτὸν εἰς † αὐτὸ χωρεῖν, ὅπερ ἔχει ὁ τοῦ † αὐτ̃
θεοῦ λόγος. Φημὶ ἐγὼ, ὅτι ἐκ φωτὸς καὶ ζωῆς συνέστηκεν ὁ πα-
τὴρ τῶν ὅλων, ἐξ οὗ γέγονεν ὁ ἄνθρωπος. Εὖ † φησὶ λαλῶν, † φημὶ
φῶς καὶ ζωή ἐστιν ὁ θεὸς, καὶ ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος.
ἐὰν οὖν μάθῃς ἑαυτὸν ἐκ ζωῆς καὶ φωτὸς ὄντα, καὶ ὅτι ἐκ τούτων
τυγχάνεις, εἰς ζωὴν πάλιν χωρήσεις. Ταῦτα ὁ Ποιμάνδρης εἶ-
πεν. ἀλλ᾽ ἔτι μοι εἰπὲ, πῶς εἰς ζωὴν χωρήσω, ἐγὼ ἔφην, ὦ νοῦς.
Ἐμός φησὶ γὰρ ὁ θεὸς, ὁ ἔννους ἄνθρωπος ἀναγνωρισάτω ἑαυτόν. † γὰρ
οὐ πάντες † οὖν ἄνθρωποι νοῦν ἔχουσιν. Εὖ † φησὶ ὦ οὗτος λαλῶν. † φημὶ
22 [22] Παραγίνομαι ἐγὼ ὁ νοῦς τοῖς † ἰδίοις, καὶ ἀγαθοῖς, καὶ καθαροῖς, καὶ † ὁσί-
ἐλεήμοσι, τοῖς εὐσεβῶς βιοῦσι. καὶ ἡ παρουσία μου γίνεται βοήθεια, καὶ οἷς,
εὐθὺς τὰ πάντα γνωρίζουσι, καὶ τὸν πατέρα ἱλάσκονται ἀγαπητικῶς,

& gratias habent benedicentes, & hymnos ipsi ordine præ amore canentes. Ac priusquã corpus transferãt propriæ morti, abhorrent sensilia, cõspicientes eorũ effectus. Quinetiã non permittã ego mens ipsa, irruẽtes effectus corporis ad finẽ perduci. Ianitor existens, obturo vias malorũ & obscœnorũ effectuum, cogitationes intercipiens. [23] Ab insipientib. autẽ, malis, improbis, inuidis, auaris, homicidis, & impijs, procul absum, vindici cedens genio, qui ignis acumen incitans, vulnerat ipsos per sensus: & præter hæc ad scelera eos præparat: vt maiorem vindictam incurrãt: & non vacat, quin ad inexplebiles cupidines desiderium eorũ insaturabiliter eleuet. Ac in tenebris pugnans hos conficit, & magis torquet, ac in ipsos ignẽ vehementius auget. [24] Recte me oĩa, vti optabã, edocuisti, o mens. Tum etiã dic mihi de faciendo ascensu. Ad hæc loquutus est Pimãdras. Primo quidẽ in corporis materialis resolutione, datur ipsum corpus alterationi, & figura, quã habebas, obtutũ effugit: ac animi indoles effectus expers Dæmoni restituitur, & corporis sensus se in suas origines recipiunt, partes effecti, ac denuo in sua munera cõgressuri. Insuper ira & cupiditas in naturã rationis expertẽ procedit. Ita reliquum per harmoniã sursum ꝑdit. Et primę zonæ dat augendi & minuẽdi efficaciã: Secũdę machinam malorũ, nempe dolũ effectus expertẽ: Tertię cupiditatis suadelã effectu vacuã: Quartę imperiosam ostentationẽ potentia nudatam: Quintæ cõfidentiam iniquã, & audaciæ temeritatẽ: Sextæ occasiones malas diuitiarũ effectu quassas: Septimę zonæ insidiosum mendaciũ. Et hoc temporis harmoniæ nudatus effectibus, fit super octauã naturam, propriam virtutẽ habens, & cum ibi degentib. patrẽ canit. * Cõgaudent autẽ astantes huius præsentia, & similis factus simul stantib. audit & potestates super octauã naturam cõstitutas, voce quadã peculiari Deum canentes. Tum demũ cõposite ad patrẽ ascendunt|. Et hi in potestates seipsos dantes, ac potestates effecti, in Deo fiũt. Hoc est bonus finis, vt qui cognitionẽ adepti sunt in Deo fiant. [25] Cęterũ quid moraris, quin hæc oĩa ita sumens ductor vię fias eorũ, qui digni sunt, vt humanitatis genus per te a Deo incolume seruetur. Hęc loquens mihi Pimandras pote-

καὶ εὐχαριστοῦσιν εὐλογοῦντες, καὶ ὑμνοῦντες τεταγμένως πρὸς αὐτὸν τῇ
στοργῇ· καὶ πρὸ τοῦ παραδοῦναι τὸ σῶμα ἰδίῳ θανάτῳ μυσάττονται
τὰς αἰσθήσεις, εἰδότες αὐτῶν τὰ ἐνεργήματα· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐάσω
αὐτὸς ὁ νοῦς τὰ προσπίπτοντα ἐνεργήματα τοῦ σώματος ἐκτελεσθῆ-
ναι· πυλωρὸς ὢν ἀποκλείσω τὰς εἰσόδους τῶν κακῶν, καὶ αἰσχρῶν ἐνεργη-
23 μάτων τὰς ἐνθυμήσεις ἐκκόπτων. [23] Τοῖς δὲ ἀνοήτοις, καὶ κακοῖς, καὶ
πονηροῖς, καὶ φθονεροῖς, καὶ πλεονέκταις, καὶ φονεῦσι, καὶ ἀσεβέσι πόρρωθεν
εἰμι, τῷ τιμωρῷ ἐκχωρήσας δαίμονι, ὅστις τὴν ὀξύτητα τοῦ πυρὸς προσ-
βάλλων, θρώσκει † αὐτοὺς αἰσθητικῶς, καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὰς ἀνομίας † αὐτὸν
† αὐτοὺς ὁπλίζει, ἵνα † τύχωσι μείζονος τιμωρίας· καὶ οὐ παύεται ἐπ' † αὐτὸν
ὀρέξεις ἀπλέτους τὴν ἐπιθυμίαν † ἀνέχων ἀκορέστως, σκοτομαχῶν καὶ † τύχῃ
† τούτους ἀφανίζει, καὶ ἐπὶ πλέον βασανίζει. καὶ ἐπ' † αὐτοὺς πῦρ ἐπὶ πλεῖ- † ἔχων
24 ον αὐξάνει. [24] Εὖ με πάντα, ὡς ἐβουλόμην, ἐδίδαξας, ὦ νοῦς. † τοῦτον
ἔτι δέ μοι εἰπὲ περὶ τῆς ἀνόδου τῆς γινομένης. Πρὸς ταῦτα ὁ Ποι- † αὐτὸν
μάνδρης εἶπε, πρῶτον μὲν ἐν τῇ ἀναλύσει τοῦ σώματος τοῦ ὑλι-
κοῦ παραδίδωσιν αὐτὸ τὸ σῶμα εἰς ἀλλοίωσιν. καὶ τὸ εἶδος, ὃ εἶ-
χες, ἀφανὲς γίνεται. καὶ τὸ ἦθος τῷ δαίμονι ἀνενέργητον παραδί-
δωσι, καὶ αἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος εἰς τὰς ἑαυτῶν πηγὰς ἐπανέρ-
χονται μέρη γινόμεναι, καὶ πάλιν † συνανιστάμεναι εἰς τὰς ἐνεργείας. † συνι-
καὶ ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία εἰς τὴν ἄλογον φύσιν χωρεῖ. οὕτως ὁρμᾷ σάμε-
λοιπὸν ἄνω διὰ τῆς ἁρμονίας, καὶ τῇ πρώτῃ ζώνῃ δίδωσι τὴν αὐξη- ναι
τικὴν † ἐνέργειαν, καὶ τὴν μειωτικήν. καὶ τῇ δευτέρᾳ τὴν μηχανὴν τῶν † ἐνέρ-
κακῶν, δόλον ἀνενέργητον. καὶ τῇ τρίτῃ τὴν ἐπιθυμητικὴν ἀπάτην χειαν
ἀνενέργητον. καὶ τῇ τετάρτῃ τὴν ἀρχοντικὴν προφανίαν ἀπλεονέκτητον.
καὶ τῇ πέμπτῃ τὸ θράσος τὸ ἀνόσιον, καὶ τῆς τόλμης τὴν προπέτειαν.
καὶ τῇ ἕκτῃ τὰς ἀφορμὰς τὰς κακὰς τοῦ πλούτου ἀνενεργήτους. καὶ τῇ ἑβδό-
μῃ ζώνῃ, τὸ ἐνεδρεῦον ψεῦδος. καὶ τότε γυμνωθεὶς ἀπὸ τῶν τῆς ἁρμονίας
ἐνεργημάτων, γίνεται ἐπὶ τὴν ὀγδοατικὴν φύσιν τὴν ἰδίαν δύναμιν
ἔχων, καὶ ὑμνεῖ σὺν τοῖς οὖσι τὸν πατέρα. συγχαίρουσι δὲ οἱ παρόντες τῇ τού-
του παρουσίᾳ, καὶ ὁμοιωθεὶς τοῖς συνοῦσιν, ἀκούει καὶ τῶν δυνάμεων ὑπὲρ τὴν
ὀγδοατικὴν φύσιν οὐσῶν φωνῇ τινι ἰδίᾳ ὑμνουσῶν τὸν θεόν. καὶ τότε τάξει
ἀνέρχονται πρὸς τὸν πατέρα, καὶ αὐτοὶ εἰς δυνάμεις ἑαυτοὺς παραδιδόα-
σι, καὶ δυνάμεις γενόμενοι, ἐν θεῷ γίνονται. τοῦτό ἐστι τὸ ἀγαθὸν τέλος,
25 τοῖς γνῶσιν ἐσχηκόσι θεωθῆναι. [25] Λοιπὸν τί μέλλεις, οὐχ ὡς πάντα πα-
ραλαβὼν, καθοδηγὸς γίνῃ τοῖς ἀξίοις, ὅπως τὸ γένος τῆς ἀνθρωπότη-
τος διὰ σοῦ ὑπὸ θεοῦ σωθῇ. Ταῦτα εἰπὼν ἐμοὶ ὁ Ποιμάνδρης, ἐμίγη ταῖς

ſtatib.ſe miſcuit. Ego autem,actis gratijs, benedicens patrem omnium.ſurrexi,ab ipſo roboratus ac edoctus vniuerſi naturã, & maximã viſionem. Tum cœpi hominib. proclamare pietatis & noticiæ pulchritudinẽ.O populi viri terrigenæ,qui temulentiæ ac ſomno Deiq; ignorantiæ voſipſos cõſecraſtis,ſobrij eſtote,quieſcite autẽ crapulãtes,deluſi ſomno rationis experte.Qui audientes cõcurrunt vnanimes.Ego inquã. Quid voſipſos,o viri terrigenæ,in mortẽ dedidiſtis, facultatem habẽtes immortalitatis participes eſſe.Reſipiſcite qui cũ errore cõmercium habuiſtis,ac cũ ignorantia cõmunicaſtis: liberamini a tenebroſa luce, immortalitatis eſtote participes, corruptionem deſerentes.Aliqui autẽ eorum deludẽtes abierunt, viæ mortis ſeipſos deuouentes. Alij vero vt ſeipſos docerẽ rogabant,ad pedes meos decũbentes. At ego eos eleuãs dux effectus ſum proſapiæ verba docens quî & quomodo ſalui fiant. Tũ inſeui ipſis ſapientiæ ſermones,& alti ſunt aqua immortali. Veſperaſcente autẽ die, & ſolis aurora penitus occũbente , iuſſi ipſos Deo gratias habere. Et adimplentes gratiarũ actionem, vnuſquiſq; in propriã ſeceſſit cellam. Ego autẽ Pimandræ beneficentiam in me inſcripſi,& repletus eorũ quæ volui,lætus quieui.Factus eſt autẽ corporis ſomnus animæ ſobrietas, & oculorum cõpreſſio,vera viſio,ſilentium meum,prægnans boni,ſermonis autẽ prolatio,fœtus bonorum.Hoc mihi contigit ſuſcipienti a mente mea, id eſt Pimandra per ſe exiſtentiæ Verbo. Vnde Diuinitus veritate afflatus veni.Quamobrẽ ex anima ac totis virib.do benedictionẽ patri Deo. [26] Sanctus Deus pater 26
omnium. Sanctus Deus,cuius voluntas adimpletur a proprijs virtutibus.Sãctus Deus qui cognoſci vult,& a proprijs cognoſcitur.Sanctus es, qui Verbo conſtituiſti quæ ſunt. Sanctus es, cuius vniuerſa natura eſt Imago.Sanctus eſt,quem natura non finxit.Sanctus es omni virtute fortior. Sãctus es omni affluentia maior.Sanctus es excellentior omni laude.Suſcipe Verborum hoſtias puras,ab anima &corde tibi oblatas.O ineffabilis, * interminate | ſilentio compellãde,obſecranti ne abnuas, cognitionẽ eſſentiæ noſtræ propriã mihi annue:ac robora me:& qui in huius gratiæ ignorantia ſunt,illuſtra,generis mei fratres,

δυνάμεσιν. ἐγὼ δὲ εὐχαριστήσας, καὶ εὐλογήσας τὸν πατέρα τῶν ὅλων,
ἀνέστην ὑπ' αὐτοῦ δυναμωθεὶς, καὶ διδαχθεὶς τοῦ παντὸς τὴν φύσιν,
καὶ τὴν μεγίστην θέαν· καὶ ἦργμαι κηρύσσειν τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῆς
εὐσεβείας καὶ γνώσεως † κάλλος. ὦ λαοὶ ἄνδρες γηγενεῖς, οἱ μέθῃ καὶ † κλέος
ὕπνῳ ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες, καὶ τῇ ἀγνωσίᾳ τοῦ θεοῦ, νήψατε. παύσα-
σθε δὲ κραιπαλῶντες, θελγόμενοι ὕπνῳ ἀλόγῳ. οἱ δὲ ἀκούσαντες,
παρεγένοντο ὁμοθυμαδόν. Ἐγὼ δὲ, φημὶ, τί ἑαυτοὺς, ὦ ἄνδρες γη-
γενεῖς, εἰς θάνατον ἐκδεδώκατε, ἔχοντες ἐξουσίαν τῆς ἀθανασίας
μεταλαβεῖν; μετανοήσατε οἱ συνοδεύσαντες τῇ πλάνῃ, καὶ συγκοινω-
νήσαντες τῇ ἀγνοίᾳ. ἀπαλλάγητε τοῦ σκοτεινοῦ φωτὸς, μεταλάβετε
τῆς ἀθανασίας καταλείψαντες τὴν φθοράν. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν κατα-
φλυαρήσαντες ἀπέστησαν, τῇ τοῦ θανάτου ὁδῷ ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες·
οἱ δὲ παρεκάλουν διδαχθῆναι ἑαυτοὺς πρὸ ποδῶν μου ῥίψαντες·
Ἐγὼ δὲ ἀναστήσας αὐτοὺς, καθοδηγὸς ἐγενόμην τοῦ γένους, τοὺς λό-
γους διδάσκων, πῶς καὶ τίνι τρόπῳ σωθήσονται. καὶ ἔσπειρα αὐ-
τοῖς τοὺς τῆς σοφίας λόγους· καὶ ἐτράφησαν ἐκ τοῦ ἀμβροσίου ὕδατος.
Ὀψίας δὲ γενομένης, καὶ τῆς τοῦ ἡλίου αὐγῆς ἀρχομένης δύεσθαι ὅλης,
ἐκέλευσα αὐτοῖς εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ. καὶ ἀναπληρώσαντες τὴν εὐ-
χαριστίαν, ἕκαστος ἐτράπη εἰς τὴν ἰδίαν κοίτην. ἐγὼ δὲ τὴν εὐεργε-
σίαν τοῦ Ποιμάνδρου ἀνεγραψάμην εἰς ἐμαυτόν. καὶ πληρωθεὶς ὧν
ἤθελον, ἐξηυφράνθην. ἐγένετο γὰρ ὁ τοῦ σώματος ὕπνος, τῆς ψυχῆς
νῆψις· καὶ ἡ κάμμυσις τῶν ὀφθαλμῶν, ἀληθινὴ ὅρασις· καὶ ἡ σιωπή
μου, ἐγκύμων τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ ἡ τοῦ λόγου ἐκφορὰ, γεννήματα ἀγα-
θῶν. τοῦτο δὲ συνέβη μοι λαβόντι ἀπὸ τοῦ νοός μου. τοῦτ' ἔστι, τοῦ Ποι-
μάνδρου τοῦ τῆς αὐθεντίας λόγου, ὅθεν θεόπνους γενόμενος τῆς ἀλη-
θείας ἦλθον. διὸ δίδωμι ἐκ ψυχῆς καὶ ἰσχύος ὅλης εὐλογίαν τῷ πα-
26 τρὶ θεῷ. [26] Ἅγιος ὁ θεὸς ὁ πατὴρ τῶν ὅλων· ἅγιος ὁ θεὸς, οὗ ἡ βουλὴ τε-
λεῖται ἀπὸ τῶν ἰδίων δυνάμεων· ἅγιος ὁ θεὸς, ὃς γνωσθῆναι βούλεται, καὶ
γινώσκεται τοῖς ἰδίοις· ἅγιος εἶ ὁ λόγῳ συστησάμενος τὰ ὄντα· ἅγιος εἶ, οὗ
πᾶσα φύσις εἰκὼν ἔφυ· ἅγιος εἶ, ὃν ἡ φύσις οὐκ ἐμόρφωσεν· ἅγιος εἶ, ὁ πά-
σης δυνάμεως ἰσχυρότερος· ἅγιος εἶ, ὁ πάσης ὑπεροχῆς μείζων· ἅγιος εἶ,
ὁ κρείσσων τῶν ἐπαίνων. δέξαι λογικὰς θυσίας, ἁγνὰς ἀπὸ ψυχῆς καὶ
καρδίας πρὸς σὲ ἀνατεταμένας, ἀνεκλάλητε, ἄρρητε, σιωπῇ φω-
νούμενε. αἰτουμένῳ τὸ μὴ σφαλῆναι, τῆς γνώσεως τῆς κατ' οὐ-
σίαν ἡμῶν ἐπίνευσόν μοι, καὶ ἐνδυνάμωσόν με, καὶ τῆς χά-
ριτος ταύτης φώτισον τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ γένους μου ἀδελφοὺς,

filios vero tuos. Quamobrem credo, ac teſtor, in vitã & lucem tranſeo. Benedictus es Pater. Tuus homo tecũ ſanctus fieri cupit, perinde ac illi omnem poteſtatem conceſſiſti.

MERCVRII TRISMEGISTI AD ÆSCVLAPIVM SERMO VNIVERSALIS.

CAPVT SECVNDVM.

El Deus, vel Diuinitas, nunc aio eſſe non quid factum, quinimo quid non factũ eſſe. Si quidem ſit diuinitas, eſſentia præditum eſt. Si autẽ Deus, non eſſentia præditum. Aliàs autẽ intellectui patens hac arte. Nã Deus primus eſt intellectui noſtro patens nõ ſibiipſi. Quod enim intellectu percipitur, intelligenti per ſenſum ſubiacet. Non itaq; deus a ſe intelligitur. nõ enim velut aliud quicquã ab intellecto exiſtens a ſeipſo intelligitur: ſed nobis aliud quid eſt: quapropter a nobis intelligitur. 1
[2] Quod ſi intellectui patefiat locus, nõ vt Deus * ſed tanquam locus|. Si quidem veluti Deus, non vt locus, ſed velut efficacia capax. Omne autẽ motum non in mobili mouetur, ſed in ſtante: & mouẽs quieſcit. Nõ enim ſimul cum ipſo moueri poteſt. Quonam igitur pacto, o Triſmegiſte, quæ hic degunt, ſimul cum motis mouentur. Cum enim dixeris errãtes ſphæras moueri ab ſphæra aplana. Non eſt hic, o Æſculapi, motus, ſed motus contrarietas, cum non pariter, quinetiam oppoſite inter ſe moueantur. Oppoſitio nanq; obluctationẽ motus habet ſtabilem. Nã renitentia ſtatum præ ſe fert. [3] Errantes igitur ſphæræ contrario aplanæ motę, abinuicem contrario occurſu circa repugnantiã ab ſtante mouentur, ac ſecus haberi nõ poteſt. Nã vrſas has, quas mergere nec conſpicis, nec emergere, attamen circa idem ſe circumuehẽtes, moueri exiſtimas, an quieſcere? Moueri, o Triſmegiſte. Quali motu o Æſculapi? eo quo circa idem voluuntur, latio autẽ circa idem,* & circa idem motio, a fixo cohibetur. Nã quod eſt circa, impedit quod vltra idẽ eſt. Impedito autem eo, quod vltra idem eſt, quieſcẽte in id quod circa idem eſt: haud ſecus oppoſita latio ſtabilis eſt, cum a re-

υἱοὺς δὲ σοῦ. διὸ πιστεύω, καὶ μαρτυρῶ, εἰς ζωὴν καὶ φῶς χωρῶ· εὐ-
λογητὸς εἶ πάτερ· ὁ σὸς ἄνθρωπος συναγιάζειν σοι βούλεται, καθὼς
παρέδωκας αὐτῷ τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν.

ΕΡΜΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ † ΑΣΚΛΗΠΙΟΝ ΛΟΓΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ.

† ΤΑΤ

1 Θεὸς, ἢ τὸ θεῖον· λέγω νῦν οὐ τὸ γεννητὸν ἀλλὰ
τὸ ἀγέννητον. ἐὰν μὲν οὖν ᾖ θεῖον, οὐσιῶδές ἐστιν·
ἐὰν δὲ ᾖ θεὸς, ἀνουσίαστον γίνεται. ἄλλως δὲ νοη-
τὸς οὕτω. νοητὸς γὰρ πρῶτος ὁ θεός ἐστιν ἡμῖν, οὐχ
ἑαυτῷ. τὸ γὰρ νοητὸν τῷ νοοῦντι αἰσθήσει ὑποπί-
πτει. ὁ θεὸς οὐκοῦν οὐχ ἑαυτῷ νοητός. οὐ γὰρ ἄλλό
τι ὢν τοῦ νοουμένου, ὑφ᾽ ἑαυτοῦ νοεῖται· ἡμῖν δὲ ἄλ-
2 λό τί ἐστι· διὰ τοῦτο ἡμῖν νοεῖται. [2] Εἰ δὲ νοητὸς ὁ τόπος, οὐχ ὁ θεὸς, ἀλλ᾽
ὁ τόπος· εἰ δὲ καὶ ὡς θεὸς, οὐχ ὡς τόπος, ἀλλ᾽ ὡς ἐνέργεια χωρητική.
πᾶν δὲ τὸ κινούμενον οὐκ ἐν κινουμένῳ κινεῖται, ἀλλ᾽ ἐν ἑστῶτι· καὶ τὸ
κινοῦν δὲ ἕστηκεν. ἀδύνατον γὰρ αὐτῷ συγκινεῖσθαι. Πῶς οὖν ὦ τρισ-
μέγιστε, τὰ ἐνθάδε συγκινεῖται τοῖς κινουμένοις. τὰς γὰρ σφαίρας
ἔφης τὰς πλανωμένας κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας. Οὐκ
ἔστιν αὕτη, ὦ Ἀσκληπιὲ, κίνησις, ἀλλ᾽ ἀντικίνησις. οὐ γὰρ ὁμοίως κι-
νοῦνται, ἀλλ᾽ ἐναντίαι ἀλλήλαις. ἡ δὲ ἐναντίωσις τὴν ἀντέρεισιν
3 τῆς κινήσεως ἔχει ἑστῶσαν. ἡ γὰρ ἀντιτυπία στάσεώς ἐστι φορά. [3] Αἱ
οὖν πλανώμεναι σφαῖραι ἐναντίως κινούμεναι τῇ ἀπλανεῖ, ὑπ᾽
ἀλλήλων τῇ ἐναντίᾳ ὑπαντίσει περὶ τὴν ἐναντιότητα αὐτὴν ὑπὸ
τῆς ἑστώσης κινοῦνται· καὶ ἄλλως ἔχειν ἀδύνατον. τὰς γὰρ ἄρκτους
ταύτας, ἃς ὁρᾷς, μήτε δυνούσας, μήτε ἀνατελλούσας, περὶ δὲ τὸ
αὐτὸ ἀντιστρεφομένας, ἢ οἴει κινεῖσθαι, ἢ ἑστάναι; Κινεῖσθαι, ὦ
τρισμέγιστε. Κίνησιν ποίαν ὦ Ἀσκληπιέ. Τὴν περὶ αὐτὸ
στρεφομένην· ἡ δὲ περιφορὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ἡ περὶ αὐτὸ κί-
νησις ὑπὸ στάσεως κατεχομένη. τὸ γὰρ περὶ αὐτὸ κωλύει
τὸ ὑπὲρ αὐτό. κωλυόμενον δὲ τὸ ὑπὲρ αὐτὸ, εἰ ἔστη εἰς
τὸ περὶ αὐτὸ, οὕτω καὶ ἡ ἐναντία φορὰ ἔστη ἡ ἑδραία, ὑπὸ τῆς

pugnantia firmatur. [4] Exemplum autẽ tibi deſcribam oculis 4
obuium. Terrena animantia velut hominẽ dico ſpeculare natantem, ferente enim aqua renitentia pedũ & manuum fit homini ſtatus, ne ſimul cum aqua deffluat. Manifeſtiſſimum exẽplum dixiſti, o Triſmegiſte. Omnis proinde motus in ſtante & ab ſtãte mouetur. Motus itaq; animãtis & omnis viuentis materialis ab ijs quæ extra mundum ſunt fieri nõ contigit. quinimo ab intimis ad externa ſiue ab anima ſiue a ſpiritu aut ab alio quodã incorporeo. Corpus nãq; corpus animatum nõ mo
uet: ſed neq; in vniuerſum corpus licet inanimatũ. [5] Quonam 5
pacto id ais, o Triſmegiſte? Ligna lapides ac alia cuncta animata, num quæ mouent ea corpora ſunt? Neutiquã, o Æſculapi. Quid enim intra corpus eſt mouentis inanimatum? Nõ corpus illud eſt vtraque mouens, & quod baiulantis & quod rei latæ. Quocirca animatum eſt per ſeipſum: quãdoquidẽ mouet. Nũ ideo vides animã tum degrauari, cum vnica duo ferat corpora. Quod autẽ in quopiam moueantur quę mouentur, & a quo
dam perſpicuum eſt. [6] In vacuo ſcilicet, quę mouentur, moue- 6
ri decet, o Triſmegiſte. Recte dicis, o Æſculapi. Nihil etenim eorum, quæ ſunt, vacuum eſt. Solum autẽ quod non eſt, vacuũ eſt, & externum a ſubſtantia. Quod enim ſubſiſtit vacuum id nunquã fuiſſe poteſt. Non itaq; ſunt quædã vacua, o Triſmegiſte, qualia ſunt hęc vti cadus vacuus, * vrceus vacuus | , ac totus puteus ac alia cuncta ſimilia. Heu multo errore, o Æſculapi, Quæ pleniſſima & maxima ſunt illa vacua eſſe arbitraris. Quomodo dicis, o Triſmegiſte. Aer corpus eſt. Nunquid hoc corpus per omnia, quæ ſunt, permanat: & cuncta perluſtrans adimplet? Corpus autem eſt non ex corporib. cõſtitutum. Plena igitur ſunt aeris omnia, quę tu dicis vacua * ex quatuor corporib. cõflata. Et accidit vt oppoſitus eluceſcat ſermo: quæ videlicet tu dicis plena hæc omnia vacua ſunt aeris, propter alia corpora arctãtia, quæ aerem in eorum loco ſinere nõ poſſunt. Hæc igitur, quę tu dicis vacua|, caua nuncupare decet, non autem vacua. ſubſiſtũt enim ac aeris & ſpiritus plena ſunt. Sermo irreprehenſus, o Triſmegiſte. Aer corpus eſt: hoc autem corpus per omnia, quæ ſunt, diuagatur, & omnia peragrãs implet.

4 ἐναντιότητος στηριζομένη. 4 Παράδειγμα δέ σοι τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς πίπτον φράσω· τὰ ἐπίγεια ζῶα, οἷον, τὸν ἄνθρωπον λέ-
γω θεώρει νηχόμενον. φερομένου γὰρ τοῦ ὕδατος, ἡ ἀντιτυπία
τῶν ποδῶν, καὶ τῶν χειρῶν, στάσις γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, μὴ
συγκατενεχθῆναι τῷ ὕδατι. Σαφέστατον παράδειγμα εἶπες,
ὦ τρισμέγιστε. Πᾶσα οὖν κίνησις, ἐν στάσει, καὶ ὑπὸ στάσεως
κινεῖται. ἡ οὖν κίνησις τοῦ ζώου, καὶ παντὸς δὲ ζώου ὑλικοῦ, οὐχ
ὑπὸ τῶν κατεκτὸς τοῦ κόσμου συμβαίνει γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
ἐντὸς εἰς τὸ κατεκτὸς, ἤτοι ψυχῆς, ἢ πνεύματος, ἢ ἄλλου τινὸς ἀ-
σωμάτου. σῶμα γὰρ σῶμα ἔμψυχον οὐ κινεῖ· ἀλλ' οὐδὲ τὸ σύνο-
5 λον σῶμα, κἂν ἄψυχον. 5 Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ τρισμέγιστε; Τὰ
οὖν ξύλα, καὶ τοὺς λίθους, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔμψυχα, οὐ σώματά
ἐστι τὰ κινοῦντα; Οὐδαμῶς, ὦ Ἀσκληπιέ. τὸ γὰρ ἔνδον τοῦ σώμα-
τος, † τοῦ κινοῦντος τὸ ἄψυχον, οὐ σῶμα ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἀμφότερα † τὸ κι
κινοῦν, καὶ τὸ τοῦ βαστάζοντος, καὶ τὸ τοῦ βασταζομένου; διόπερ ἔμψυ- νοῦν
χον † τὸ καθεαυτόν, ἐπεὶ κινεῖ. ὁρᾷς οὖν καταβαρουμένην τὴν ψυ- † τὸ κα
χήν, ὅταν μόνη δύο σώματα φέρῃ; καὶ ὅτι μὲν ἔν τινι κινεῖται τὰ κι- θεῦδον,
6 νούμενα, καὶ ὑπό τινος, δῆλον. 6 Ἐν † κενῷ δὲ δεῖ κινεῖσθαι τὰ κι- † ἐκεί-
νούμενα, ὦ τρισμέγιστε. Εὖ φῂς, ὦ Ἀσκληπιέ. οὐδὲν δὲ τῶν ὄντων ἐστὶ νῳ
κενόν· μόνον δὲ τὸ μὴ ὂν, κενόν ἐστι, καὶ ξένον τῆς ὑπάρξεως. τὸ γὰρ
ὑπάρχον κενὸν, οὐδέ ποτε γενέσθαι δύναται. Οὐκ ἔστιν οὖν τινὰ, ὦ τρισ-
μέγιστε; Ἔστι τοιαῦτα οἷον κάδδος κενὸς, καὶ κέραμος κενὸς, καὶ
ποταμὸς ὅλος, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ παραπλήσια. Φεῦ τῆς
πολλῆς πλάνης, ὦ Ἀσκληπιὲ, τὰ μᾶλλον πληρέστατα, καὶ μέγι-
στα ὄντα ταῦτα ἡγῇ κενὰ εἶναι; Πῶς λέγεις, ὦ τρισμέγιστε. Σῶ-
μά ἐστιν ὁ ἀήρ· τοῦτο δὲ τὸ σῶμα οὐ διὰ πάντων διήκει τῶν ὄν-
των, καὶ πάντα διῆκον πληροῖ· σῶμα δὲ οὐκ ἐκ τῶν σωμάτων κε-
κραμένον. μεστὰ οὖν πάντα ἐστὶν, ἃ σὺ φῂς κενὰ, τοῦ ἀέρος, τῶν
τεσσάρων σωμάτων· καὶ συμβαίνει ὁ ἐναντίος λόγος ἐκφαίνε-
σθαι, ὅτι ἃ σὺ φῂς μεστὰ, ταῦτα πάντα κενά ἐστι τοῦ ἀέρος,
ὑπ' ἄλλων σωμάτων στενοχωρουμένων, καὶ μὴ ἐχόντων δέ-
ξασθαι τὸν ἀέρα ἐν τόπῳ αὐτῶν. ταῦτα οὖν ἃ σὺ φῂς εἶναι κε-
νὰ, κοῖλα δεῖ ὀνομάζειν, οὐ κενά. ὑπάρχει γὰρ, καὶ μεστά ἐστιν
ἀέρος καὶ πνεύματος. Ἀναντίρρητος ὁ λόγος ὦ τρισμέγι-
στε, σῶμά ἐστιν ὁ ἀήρ. τοῦτο δὲ τὸ σῶμα, † ὃ διὰ πάντων διή- † οὐ
κει τῶν ὄντων, καὶ πάντα διῆκον πληροῖ.

7 Locum igitur,in quo omne mouetur,quid dicemus?incorpo 7
reum o Æſculapi. Id igitur incorporeũ quid eſt? Mens, Ratio
vndiq; ſe circumplectens,omni corpore expedita, nõ errans,
nulli corporis moleſtię obnoxia,nec tractabilis,ipſa ſibi aſſidẽs
* capax omniũ|,ſeruans ea quę ſunt.Cuius radij ſunt bonũ,ve-
ritas,primaria lux,& exemplar animæ.Quid demũ erit Deus?
Quod nihil horũ extat: Cauſa tamen exiſtens qua hæc ſint,&
omnib.& in vnaquaq; parte ad ſingula omniũ eorũ, quæ ſunt:
nihil enim vltra reliquit,quod non ſit.Omnia nanq; ſunt ex ijs,
quæ ſunt facta:non autẽ ex ijs quæ non ſunt.Quæ etenim non
ſunt,naturã non habent, qua eſſe valeant.* quinimo qua quic-
quam fieri non poſſunt|.Et rurſus ea,quæ ſunt, naturã non ha-
bent,qua non aliquando ſint. 8 Quid igitur ais non exiſtãt ali- 8
quando. Deus itaq; non eſt mens, ſed cauſa, vt ea ſit,nec ſpiri-
tus,nec lux,cauſa autem qua lux exiſtat.Quocirca duab. his ap
pellationib.Deum venerari decet,quę ei ſoli congruunt,nulli-
quidẽ alteri.Neq; enim reliquorum,qui Dij dicuntur,neq; ho
minum, neq; Dæmonum,quis poteſt,licet iuxta minimã par-
tem,bonus eſſe pręter vnicum Deum:qui quidẽ hoc vnum eſt
ac nihil inſuper.Reliqua autẽ omnia diuulſa ſunt a Boni natura.
Nã ſunt corpus & anima loco carentia,quo poſſint Bonum ca
pere.Tanta equidem eſt Boni amplitudo,quanta eſt ſubſtantia
eorum omnium,quę ſunt, ſiue corporũ aut incorporeorum,&
eorum quę ſentiri ac intelligi poſſunt.Hoc eſt Deus.Ne igitur
quid aliud Bonũ dixeris.Quandoquidẽ impium eſt.Nec aliud
Deum pręter ſolum Bonum.nã rurſus impium. 9 Verbo quidẽ 9
ab omnib.Bonum dicitur:non autẽ ab omnib.quid ſit,percipi-
tur.Quapropter neq; Deus a cunctis intelligitur.Quinetiam
per ignorantiã & Deos & aliquos hominũ bonos nuncupant,
qui nullo tẽpore eſſe neq; fieri potuerunt *. Remotiſſimũ ete-
nim a Deo eſt,Tanquam,& indiſſolubile ipſe Deus exiſtens|.
Cæteri igitur omnes Dij immortales honorãtur Dei denomi-
natione:Deus autẽ Bonum eſt,non ad honorem, ſed iuxta na-
turam.Vna nãq; eſt Dei natura: nempe Bonum. Et amborum
vnum genus,ex quo cuncta genera.Bonus etenim omnia dat,
& nihil ſuſcipit. Deus itaq; omnia dat,& nihil accipit. Quare

τὸν οὖν τόπον τὸν ἐν ᾧ πᾶν κινεῖται τί εἴπωμεν; Ασώματον, ὦ
Ασκληπιέ. Τὸ οὖν ἀσώματον τί ἐστι,. Νοῦς, λόγος, ἐξ ὅλου ἑαυ-
τὸν ἐμπεριέχων ἐλεύθερον σώματος παντός· ἀπλανὴς, ἀπα-
θὴς σώματι, καὶ ἀναφὴς, αὐτὸς ἑαυτῷ ἑστὼς, χωρητικὸς τῶν
πάντων, καὶ σωτήριος τῶν ὄντων, οὗπερ ἀκτῖνές εἰσι, τὸ ἀγα-
θὸν, ἡ ἀλήθεια, τὸ ἀρχέτυπον φῶς, τὸ ἀρχέτυπον ψυχῆς. ὁ οὖν
θεός ἐστιν, ὁ μηδὲ ἓν τούτων ὑπάρχων, ὢν δὲ καὶ τοῦ εἶναι τού-
των αἴτιος, καὶ πᾶσι καὶ ἐπὶ ἑκάστῳ μέρει ἐφ᾽ ἕκαστον τούτων
τῶν ὄντων πάντων. οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ὑπέλιπε πλέον τὸ μὴ ὄν·
πάντα δέ ἐστι τὰ ἐκ τῶν ὄντων γινόμενα, οὐχὶ μὴ ἐκ τῶν μὴ ὄν-
των. τὰ γὰρ μὴ ὄντα, οὐ φύσιν ἔχει τοῦ δύνασθαι γενέσθαι· ἀλλὰ
τοῦ μὴ δύνασθαί τι τὸ γενέσθαι. καὶ πάλιν τὰ ὄντα, οὐ φύσιν ἔχει
8 τοῦ μηδέποτ᾽ εἶναι. [8] Τί οὖν φὴς τοῦ μὴ εἶναί ποτε; ὁ οὖν θεὸς
οὐ νοῦς ἐστὶν, αἴτιος δὲ τοῦ εἶναι· οὐδὲ πνεῦμα, οὐδὲ φῶς, αἴ-
τιος δὲ τοῦ φῶς εἶναι· ὅθεν τὸν θεὸν δυσὶ ταύταις ταῖς προσηγο-
ρίαις σέβεσθαι δεῖ, ταῖς μόνῳ αὐτῷ προσῳκειωμέναις, καὶ ἄλ-
λῳ οὐδενί. οὔτε γὰρ τῶν ἄλλων λεγομένων θεῶν, οὔτε ἀνθρώ-
πων, οὔτε δαιμόνων τις δύναται, κἂν καταποσονοῦν ἀγαθὸς
εἶναι, ἢ μόνος ὁ θεὸς, καὶ τοῦτό ἐστι μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο· τὰ δὲ
ἄλλα πάντα, χωρητά ἐστι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ φύσεως. σῶμα γάρ
ἐστι καὶ ψυχὴ, τόπον οὐκ ἔχοντα χωρῆσαι δυνάμενον τὸ ἀγα-
θόν. τοσοῦτον γάρ ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μέγεθος, ὅσον ἐστὶν ὕπαρ-
ξις πάντων τῶν ὄντων, καὶ σωμάτων καὶ ἀσωμάτων, καὶ αἰσθη-
τῶν καὶ νοητῶν· τοῦτό ἐστιν ὁ θεός. μὴ οὖν εἴπῃς ἄλλοτι ἀγα-
θὸν, ἐπεὶ ἀσεβεῖς, ἢ ἄλλοτι ποτὲ τὸν θεὸν, ἢ μόνον τὸ ἀγαθὸν,
9 ἐπεὶ πάλιν ἀσεβεῖς. [9] Λόγῳ μὲν οὖν ὑπὸ πάντων λέγεται
τὸ ἀγαθὸν, οὐ νοεῖται δὲ τί ποτέ ἐστιν ὑπὸ πάντων. διὰ τοῦτο
οὐδὲ θεὸς νοεῖται ὑπὸ πάντων, ἀλλ᾽ ἀγνοίᾳ καὶ τοὺς θεοὺς,
καί τινας τῶν ἀνθρώπων, ἀγαθοὺς ὀνομάζουσι, μηδέποτε
δυναμένοις μήτε εἶναι, μήτε γενέσθαι ἄν. ἀλλοτριώτατον γάρ
ἐστι τοῦ θεοῦ, ὡς καὶ ἀχώριστον, αὐτὸς ὁ θεὸς ὤν. θεοὶ μὲν οὖν
οἱ ἄλλοι πάντες ἀθάνατοι τετιμημένοι τῇ τοῦ θεοῦ προσηγο-
ρίᾳ· ὁ δὲ θεὸς τὸ ἀγαθὸν, οὐ κατὰ τιμὴν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν.
μία γὰρ ἡ φύσις τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἓν γένος ἀμφοτέρων,
ἐξ οὗ τὰ γένη πάντα. ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἅπαντά ἐστι διδοὺς,
καὶ μηδὲν λαμβάνων. ὁ οὖν θεὸς πάντα δίδωσι καὶ οὐδὲν λαμβάνει.

Deus Bonum,& Bonum Deus est.[10] Altera autē est denominatio Patris. eo rursum quod omnia efficit. patris nanq; est facere. Maximū itaq; in vita studium, ac bene sapientib. religiosissimum, est liberorum genitura. Maximum autem infortuniū ac impietas est aliquem sine liberis ex hominibus migrare. Et pœnas dat iste post mortem Dæmonibus. Huiusmodi autem vindicta est. Animam huius sterilis in corpus damnari, neq; viri nec fœminæ naturam habens, quod maledictum est a sole. Quapropter o Æsculapi nemini sterili existenti consedeas. Quinimo ecōtra calamitatis eius miserere, sciens quale ipsum prȩstoletur supplicium. Tanta & talia tibi dicta sunto, o Æsculapi, vt præsagium quoddam naturæ rerum omnium. 10

MERCVRII TRISMEGISTI SERMO SACER,

CAPVT TERTIVM.

RErum omnium gloria Deus est, Diuinitas, ac Diuina natura: Origo autem eorum quæ sunt, Deus, Mēs, Natura, *·Materia, Sapientia in argumentum omnium eorū quæ sunt. primordium illud est Diuinitas, Natura |, efficacia, necessitas, finis, & instauratio. Erāt autem in abysso, tenebræ interminatæ, & aqua, ac subtilis spiritus intelligens Diuina potentia existentia in Chao. Emissum est autem lumen sanctum, & concreta sunt sub arena ex humida essentia elementa. Et Dij omnes distribuunt naturā inseminandi.[2] Cum autem indiuisa & incondita essent omnia: segregata sunt leuia sursum, grauia vero sub arena humida fundata sunt, omnib. igne discretis, ac appensis, vt spiritu attollātur. Et apparuit cœlum in septem circulis, ac Dij in figuris siderum apparentes, vna cum eorum signis omnibus, & distincti sunt cum ijs qui in ipsis sunt Dijs, & terminatur circularis cōuersio aere, circulari cursu & spiritu Diuino vecta. 1 2

[3] Prodidit autem vnusquisque Deus particulari virtute quod sibi iussum fuerat. Tum natæ sunt feræ, quadrupedia, reptilia, 3

10 ὁ οὖν θεὸς ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ὁ θεός. [10] Ἡ δὲ ἑτέρα προσηγο-
ρία ἐστὶν ἡ τοῦ πατρός· πάλιν διὰ τὸ ποιητικὸν πάντων. πατρὸς γὰρ
τὸ ποιεῖν· διὸ καὶ μεγίστη ἐν τῷ βίῳ σπουδὴ, καὶ εὐσεβεστάτη τοῖς
εὖ φρονοῦσίν ἐστιν ἡ παιδοποιΐα· καὶ μέγιστον ἀτύχημα, καὶ ἀσέβημά
ἐστιν, ἄτεκνόν τινα ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι· καὶ δίκην οὗτος
δίδωσι μετὰ θάνατον τοῖς δαίμοσιν. ἡ δὲ τιμωρία ἐστὶν ἥδε· τὴν
τοῦ ἀτέκνου ψυχὴν εἰς σῶμα καταδικασθῆναι, μήτε ἀνδρὸς, μή-
τε γυναικὸς φύσιν ἔχον, ὅπερ ἐστὶ κατηραμένον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. τοι-
γαροῦν, ὦ Ἀσκληπιὲ, μηδενὶ ὄντι ἀτέκνῳ συνησθῇς· τοὐναντίον δὲ
ἐλέησον τὴν συμφορὰν, ἐπιστάμενος οἵα αὐτὸν μένει τιμωρία. το-
σαῦτά σοι καὶ τοιαῦτα λελέχθω, ὦ Ἀσκληπιὲ, προγνωσία τις τῆς
πάντων φύσεως.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΙΕΡΟΣ.

1 ΔΟΞΑ πάντων ὁ θεὸς, καὶ θεῖον, καὶ φύ-
σις θεία· καὶ ἀρχὴ τῶν ὄντων ὁ θεὸς, καὶ
νοῦς, καὶ φύσις, καὶ ὕλη, σοφία εἰς δεῖξιν
ἁπάντων ὤν· ἀρχὴ τὸ θεῖον καὶ ἡ φύσις, καὶ
ἐνέργεια, καὶ ἀνάγκη, καὶ τέλος, καὶ ἀνα-
νέωσις. ἦν γὰρ σκότος ἄπειρον ἐν ἀβύσσῳ,
καὶ ὕδωρ, καὶ πνεῦμα λεπτὸν, νοερὸν, δυνάμει
θείᾳ ὄντα ἐν χάει. ἀνείθη δὴ φῶς ἅγιον, καὶ
ἐπάγη ὑπ᾽ ἄμμῳ ἐξ ὑγρᾶς οὐσίας στοιχεῖα, καὶ θεοὶ πάντες καταδιαι-
2 ροῦσι φύσεως ἐνσπόρου. [2] Ἀδιορίστων δὲ ὄντων ἁπάντων, καὶ ἀκατα-
σκευάστων, ἀποδιωρίσθη τὰ ἐλαφρὰ εἰς ὕψος, καὶ τὰ βαρέα ἐθεμελιώ-
θη ὑφ᾽ ὑγρᾷ ἄμμῳ, πυρὶ τῶν ὅλων διορισθέντων, καὶ ἀνακρεμασθέντων,
πνεύματι ὀχεῖσθαι· καὶ ὤφθη ὁ οὐρανὸς ἐν κύκλοις ἑπτά, καὶ θεοὶ
ταῖς ἐν ἄστρων ἰδέαις ὀπτανόμενοι, σὺν τοῖς αὐτῶν σημείοις ἅπα-
σι· καὶ διηρθρώθη σὺν τοῖς ἐν † αὐτοῖς θεοῖς· καὶ περιελήγη τὸ † αὐτῇ
περικύκλιον ἀέρι, κυκλίῳ δρομήματι, πνεύματι θείῳ ὀχού-
3 μενον. [3] Ἀνῆκε δὲ ἕκαστος θεὸς διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως τὸ
προσταχθὲν αὐτῷ· καὶ ἐγένετο θηρία, τετράποδα, καὶ ἑρπετὰ,

aquatica,& volatilia,& omne ſemen inſeminās,fœnum,& floris omnis herba, ſemen regenerandi in ſeipſis ſeminabant. Ac hominum genituras, in Diuinorum operum agnitionē,ac naturę teſtimonium efficax,& hominum frequentiam,in omniū eorum quæ ſub cœlo ſunt dominium, & bonorum indicium. Vt creſcerent augmento, & fræquentia multiplicarentur, & omnem animam in carne, per curriculi deorum circularium monſtroſa ſemina,in ſpeculationem cœli,& Deorum celeſtiū curſus,ac Diuinorū operum, & efficaciæ Naturæ, in ſigna bonorum,in agnitionem virtutis Diuinę,partiū orbis,noticiā bonorum & peruerſorum,ac omne bonorū ſolers opificium aſſequendum.[4] Tendit vixiſſe, & ſapientiam coluiſſe ipſorum,ad 4
portionem curſus Deorum circularium, reſolui vero, in id redit per quod erant ampla monumēta artificiorum in terra deſerentes pro nomine,temporum extinctionem. Et omnis genitura animatæ carnis, & fructus ſationis,ac omnis artificij diminutiones,inſtaurabuntur neceſſitate & Deorum renouatione,& curſu naturæ circuli numeris præditi. Diuinitas nanque eſt vniuerſa mundana conſtitutio,natura conſiderata.In Diuinitate etenim etiam Natura collocatur.

MERCVRII TRISMEGISTI AD FILIVM SVVM TAT, SERMO, QVI CRATER AVT VNITAS,

CAPVT QVARTVM.

Vandoquidem vniuerſum mundum con- 1
ſtruxit opifex non manibus ſed verbo:ſic præ te fer,tanquā adſit,ac ſemper exiſtat, omnia faciens,vnus ſolus:proprio autem arbitrio ea quæ ſunt operatus eſt.Hoc eſt enim corpus eius nō tractabile, nec viſui aut menſuræ obnoxiū,indiuiſum, nec alij cuiquam ſimile. Neque enim eſt ignis,non aqua, non aer,non ſpiritus:quinimo omnia quę ab ipſo ſunt,bonus exiſtens.vnico namque huic id aſcribit.[2] Voluit inſuper terram ornare.orna- 2

καὶ ἔνυδρα, καὶ πτηνὰ, καὶ πᾶσα σπορὰ ἔνσπορος, καὶ χόρτος, καὶ ἄνθοις παντὸς χλόη, τὸ σπέρμα τῆς παλιγγενεσίας ἐν αὐτοῖς ἐσπερμολόγουν· τάς τε γενέσεις τῶν ἀνθρώπων εἰς ἔργων θείων γνῶσιν καὶ φύσεως ἐνεργοῦσαν μαρτυρίαν, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων, † εἰς πάντων τῶν ὑπ' οὐρανὸν δεσποτείαν, καὶ ἀγαθῶν ἐπίγνωσιν, εἰς τὸ αὐξάνεσθαι ἐν αὐξήσει, καὶ πληθύνεσθαι ἐν πλήθει· καὶ πᾶσαν ἐν σαρκὶ ψυχὴν διὰ δρομήματος θεῶν ἐγκυκλίων τερασπορίας, εἰς κατοπτίαν οὐρανοῦ, καὶ δρομήματος οὐρανίων θεῶν, καὶ ἔργων θείων, καὶ φύσεως ἐνεργείας. εἰς τε σημεῖα ἀγαθῶν, εἰς γνῶσιν θείας δυνάμεως, μοίρας † οἰκουμένης γνῶναι ἀγαθῶν καὶ φαύλων, καὶ πᾶσαν ἀγαθῶν δαιδαλουργίαν εὑρεῖν. † καὶ † ὀχλουμένης

4 ⁴ † Ἔρχεται αὐτῶν βιῶσαί τε καὶ σοφισθῆναι, πρὸς μοῖραν δρομήματος κυκλίων θεῶν, καὶ ἀναλυθῆναι εἰς ὃ ἔσονται μεγάλα ὑπομνημονεύματα τεχνουργημάτων ἐπὶ τῆς γῆς, καταλιπόντες ἐν ὀνόματι χρόνων ἀμαύρωσιν. καὶ † πᾶσα γένεσις ἐμψύχου σαρκὸς, καὶ καρποῦ σπορᾶς, καὶ πάσης τεχνουργίας τὰ ἐλαττούμενα ἀνανεωθήσεται, ἀνάγκῃ καὶ ἀνανεώσει θεῶν, καὶ φύσεως κύκλου ἐναριθμίου δρομήματι. τὸ γὰρ θεῖον ἡ πᾶσα κοσμικὴ σύγκρασις φύσει ἀναθεωρουμένη. ἐν γὰρ τῷ θείῳ καὶ ἡ φύσις συγκαθέστηκεν. † Ἄρχεται † πᾶσαν γένεσιν

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΥ ΥΙΟΝ ΤΑΤ, ΛΟΓΟΣ Ο ΚΡΑΤΗΡ, Η ΜΟΝΑΣ.

1. ΕΠΕΙΔΗ τὸν πάντα κόσμον ἐποίησεν ὁ δημιουργὸς, οὐ χερσὶν, ἀλλὰ λόγῳ, ὥστε οὕτως ὑπολάμβανε, ὡς τοῦ παρόντος, καὶ ἀεὶ ὄντος, καὶ πάντα ποιήσαντος καὶ ἑνὸς μόνου· τῇ δὲ αὐτοῦ θελήσει δημιουργήσαντος τὰ ὄντα. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ σῶμα ἐκείνου, οὐχ ἁπτὸν, οὐδὲ ὁρατὸν, οὐδὲ μετρητὸν, οὐδὲ διαστατὸν, οὐδὲ ἄλλῳ τινὶ ὅμοιον. οὔτε γὰρ πῦρ ἐστὶν, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἀὴρ, οὔτε πνεῦμα. ἀλλὰ πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ, ἀγαθὸς ὤν. μό-
2 νῳ γὰρ τούτῳ ἀνατέθεικεν. ² Ἠθέλησε καὶ τὴν γῆν κοσμῆσαι·

mentum autem diuini corporis demisit hominē, viuentis immortalis, animal mortale: & mundus quidem animalium præualebat animali, & mundi rationi ac menti. spectator namq; factus est operum Dei homo, & admiratus est, ac factorē agnouit. [3] Itaq; rationē quidem, o Tat, in omnes homines dispersit, 3
mentem autē non ita, non quibusdā inuidens. Inuidia etenim non inde oritur, sed deorsum residet in animis hominum mētem non habentium. Cur itaque, o pater, mentem Deus non omnib. distribuit? Voluit, o fili, hanc in medio animarum velut certaminis mercedē manere. Et vbinam eā collocauit? [4] Crate- 4
rem quidē hac implens misit, dato præcone, ac ipsi præcepit hæc hominū cordib. nunciare. Teipsum in hunc craterē, quod potes, immerge, quodq; credis te reditur ū ad eum, qui craterē demisit, quodq; prænoscis ad quid natus es. Qui igitur præconium intellexerunt, & mente abluti sunt, hi cognitionis participes fuere, & perfecti homines effecti sunt, mentem consequuti. Qui vero aberrarunt a præconio, ipsi rationem quidem, mentem autem non assequuti sunt, ignorantes ad quid & ex quib. geniti sint. [5] Sensus autē horum, irrationabilium animan- 5
tium sensib. pares sunt, in animi confidentia ac ira temperamētum habentes, admiratione digna nec admirantes, quinetiam corporum voluptatib. ac cupidinib. adhærentes, ac eapropter hominē natum esse credentes. Quotquot autē eius doni, quod a Deo missum est, participes fuere, isti, ô Tat, iuxta collationē operum, immortales loco mortaliū existunt, omnia sua mente circumplexi, quæ in terra, quæ in cœlo, ac si quid supra cœlum existat. hactenus seipsi exaltantes viderunt Bonū, ac videntes, calamitatem duxerunt huius loci cōmercium, nihilifactis omnib. corporeis & incorporeis, ad vnum & solū festinant. [6] Ipsa, 6
o Tat, mentis est scientia, Diuinorum speculatio, ac Dei cognitio, Diuinus crater existēs. Et ego mergi volo o Pater. Si tuum corpus non primitus oderis, o fili, teipsum amare non potes: teipsum autē amans, mentem consequeris: mentē vero habens scientiæ particeps eris. Quonā pacto hæc ais, o Pater? Vltra facultatē est, o fili, circa vtraq; agere, mortalia nimirum & Diuina. Quum autem duo sint, eorum quæ sunt, corpus & incorpo-

κόσμον δὲ θείου σώματος κατέπεμψε τὸν ἄνθρωπον, ζώου ἀθα-
νάτου ζῶον θνητόν. καὶ ὁ μὲν κόσμος τῶν ζώων ἐπλεονέκτει τοῦ
ζώου, καὶ τοῦ κόσμου τὸν λόγον καὶ τὸν νοῦν. θεατὴς γὰρ ἐγένετο τῶν
ἔργων τοῦ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐθαύμασε, καὶ ἐγνώρισε τὸν ποιή-
3 σαντα. [3] Τὸν μὲν οὖν λόγον, ὦ Τάτ, ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις
ἐμέρισε· τὸν δὲ νοῦν, οὐκέτι, οὐ φθονῶν τισίν· ὁ γὰρ φθόνος οὐκ ἔν-
θεν † ἔρχεται· κάτω δὲ συνίσταται ταῖς τῶν νοῦν μὴ ἐχόντων † ἄρχε-
ἀνθρώπων ψυχαῖς. Διὰ τί οὖν ὦ πάτερ, οὐ πᾶσιν ἐμέρισε τὸν ται
νοῦν ὁ θεός. Ηθέλησεν ὦ τέκνον, τοῦτον ἐν μέσῳ ταῖς ψυχαῖς
4 ὥσπερ ἆθλον ἱδρῦσθαι. Καὶ ποῦ αὐτὸν ἱδρύσατο. [4] Κρατῆρα μὲν
γὰρ πληρώσας τούτου, κατέπεμψε διοὺς κήρυκα, καὶ ἐκέλευσεν
αὐτῷ κηρύξαι ταῖς τῶν ἀνθρώπων καρδίαις τάδε· βάπτισον
σεαυτὴν ἡ δυναμένη εἰς τοῦτον τὸν κρατῆρα, ἡ πιστεύουσα ὅτι ἀνε-
λεύσῃ πρὸς τὸν καταπέμψαντα τὸν κρατῆρα, ἡ γνωρίζουσα ἐπὶ
τί γέγονας. ὅσοι μὲν οὖν συνῆκαν τοῦ κηρύγματος, καὶ ἐβαπτίσαν-
το τοῦ νοός, οὗτοι μετέσχον τῆς γνώσεως, καὶ τέλειοι ἐγένοντο ἄνθρω-
ποι, τὸν νοῦν δεξάμενοι· ὅσοι δὲ ἥμαρτον τοῦ κηρύγματος, αὗτοι
μὲν † τὸν λόγον, τὸν δὲ νοῦν μὴ προσειληφότες, ἀγνοοῦντες ἐπὶ † οἱ λο-
5 τί γεγόνασι, καὶ ὑπὸ τίνων. [5] Αἱ δὲ αἰσθήσεις τούτων ταῖς τῶν γικὸν
ἀλόγων ζώων παραπλήσιαι, καὶ ἐν θυμῷ καὶ ἐν ὀργῇ τὴν κρᾶ-
σιν ἔχοντες, οὐ θαυμάζοντες οὐ τὰ θέας ἄξια· ταῖς δὲ τῶν σωμά-
των ἡδοναῖς καὶ ὀρέξεσι προσέχοντες, καὶ διὰ ταῦτα τὸν ἄνθρω-
πον γεγονέναι πιστεύοντες. ὅσοι δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ δωρεᾶς μετέ-
σχον, οὗτοι ὦ Τάτ, κατὰ σύγκρισιν τῶν ἔργων, ἀθάνατοι ἀντὶ θνη-
τῶν εἰσί, πάντα ἐμπεριλαβόντες τῷ ἑαυτῶν νοῒ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς,
τὰ ἐν οὐρανῷ, καὶ εἴ τι ἐστὶν ὑπὲρ οὐρανόν. τοσοῦτον ἑαυτοὺς ὑψώ-
σαντες εἶδον τὸ ἀγαθόν, καὶ ἰδόντες συμφορὰν ἡγήσαντο τὴν ἐν-
θάδε διατριβήν, καταφρονήσαντες πάντων τῶν σωματικῶν καὶ
5 ἀσωμάτων ἐπὶ τὸ ἓν καὶ μόνον σπεύδουσιν. [6] Αὕτη, ὦ Τάτ, ἡ
τοῦ νοῦ ἐστὶν ἐπιστήμη, τῶν θείων ἐντορία, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ κατανόησις,
θείου ὄντος τοῦ κρατῆρος. Κἀγὼ βαπτισθῆναι βούλομαι, ὦ πάτερ.
Ἐὰν μὴ πρῶτον τὸ σῶμά σου μισήσῃς, ὦ τέκνον, σεαυτὸν φιλῆσαι οὐ
δύνασαι· φιλήσας δὲ σεαυτόν, νοῦν ἕξεις, καὶ τὸν νοῦν ἔχων, καὶ
τῆς ἐπιστήμης μεταλήψῃ. Πῶς ταῦτα λέγεις ὦ πάτερ. Ἀδύ-
νατον γάρ ἐστιν ὦ τέκνον, περὶ ἀμφότερα γίνεσθαι, τὰ θνητὰ
δηλαδὴ καὶ τὰ θεῖα. δύο γὰρ ὄντων τῶν ὄντων, σώματος καὶ ἀσω-

reum,in quib.mortale & Diuinum,alterius electio,relinquitur
eligere volēti. Non enim decet vtraq; eligere,in quib.electio
relinquitur.Alterum nāq; paruifactum alterius elucidat effica-
ciam. [7] Præſtātioris quidem efficaciȩ delectus,non tantū eli- 7
genti fit pulcherrimus,hominem in Deum referens: quinimo
in Deum pietatem probat. Vilioris autē optio,hominem qui-
dem abrogat:nihil autem in Deum iniuriæ cōmiſit,prȩter hoc
ſolum. Quod veluti pompæ mediū prætereuntes,nec ipſæ cu-
iuſquam effectus potentes,alios vero præpedientes:hoc eodē
modo iſti tantum pomparū inſtar gradiuntur in hoc mūdo,ob
corporeas cupiditates. [8] His ita ſe habentibus, o Tat, aliqua 8
quidem a Deo nobis ſuppeditantur, ac ſuppeditabuntur : a-
liqua vero nos conſequantur, * ne tamen moram afferant |.
Quandoquidē Deus culpa vacat : nos autem cauſa malorū ſu-
mus,ea bonis anteponētes. Vides, o fili,quot corpora nos de-
cet traijcere , & quot Dæmonum choros ac continuitatem &
ſtellarum curſus, vt ad vnū & ſolum Deum properemus.nam
peruium moleſte tamen Bonum eſt,& interminatum & infini-
tum,ſibi autem ſine initio, nobis vero principiū habere cogni-
tionem apparet. [9] Non itaq; principiū eſt ipſi cognitio : quin- 9
imo principium eius cognoſcendi nobis exhibet. Principium
igitur id aſſequamur , & mature peragremus omnia. vltra mo-
dum enim aſperum eſt, aſſuetis & præſentib.relictis, ad vetera
& priora repedare. Quæ quidē apparent,oblectant.Quȩ ve-
ro non videntur,incredulos faciunt.Quæ plus apparent,mala
ſunt.Bonum autem apparentib.non apparet. non enim forma
aut figura eſt ipſi. Quapropter ſibi quidē ſimile eſt , alijs vero
omnib. diſſimile. Non enim poteſt incorporeum corpori ap-
parere. Ea eſt diſtātia ſimilis ad diſſimile,ac diſſimilis defectio
ad ſimile. [10] Nā vnitas omnium initium exiſtit & radix,* & ini- 10
tium exiſtit | , abſq; autem initio nihil,* principium vero ex ni-
hilo aut ex ſe.Quandoquidē aliorum eſt inchoatio,ipſa quidē
eſt , non enim ex alio principio eſſe contigit | vnitas itaq; ini-
tium eſt,& omnem cōprehendit numerum, a nullo cōprehen
ſa,& omnem numerum generat, ab alio nullo genita numero.
[11] Omne autem genitum,imperfectum eſt,ac diuiduum,& in- 11

μάτων, ἐν οἷς τὸ θνητὸν καὶ τὸ θεῖον, ἡ αἵρεσις θατέρου καταλεί-
πεται τῷ ἑλέσθαι βουλομένῳ. οὐ γάρ ἐστιν ἀμφότερα ἐν οἷς τε ἡ ἐξαί-
ρεσις καταλείπεται. τὸ δὲ ἕτερον ἐλαττωθὲν τὴν τοῦ ἑτέρου
7 ἐφανέρωσεν ἐνέργειαν. [7] Ἡ μὲν οὖν ἐνέργεια τοῦ κρείττονος αἵρε-
σις, οὐ μόνον τῷ ἑλομένῳ καλλίστη τυγχάνει, τὸν ἄνθρωπον ἀπο-
θεῶσαι, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειαν ἐπιδείκνυσιν· ἡ δὲ
τοῦ ἐλάττονος, τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀπώλεσεν· οὐδὲν δὲ εἰς τὸν
θεὸν ἐπλημμέλησεν, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι καθάπερ αἱ πομπαὶ
μέσον παρέρχονται, μήτε αὐταὶ ἐνεργῆσαί τι δυνάμεναι, τοὺς δὲ
ἐμποδίζουσαι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὗτοι μόνον πομπεύουσιν
ἐν τῷ κόσμῳ παραγενόμενοι ὑπὸ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν.
8 [8] Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ὦ Τάτ, τὰ μὲν παρὰ τοῦ θεοῦ ἡ-
μῖν τε ὑπῆρξε καὶ ὑπάρξει· τὰ δὲ, ἀφ' ἡμῶν ἀκολουθησάτω,
καὶ μὴ ὑστερησάτω· ἐπεὶ ὁ μὲν θεὸς ἀναίτιος. ἡμεῖς δὲ αἴτιοι τῶν
κακῶν, ταῦτα προκρίνοντες τῶν ἀγαθῶν· ὁρᾷς, ὦ τέκνον, πόσα
ἡμᾶς δεῖ σώματα διεξελθεῖν, καὶ πόσους χοροὺς δαιμόνων,
καὶ συνέχειαν, καὶ δρόμους ἀστέρων, ἵνα πρὸς τὸν ἕνα καὶ μόνον
θεὸν σπεύσωμεν. δυσβατὸν γὰρ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀπέραντον, καὶ
ἀτελὲς, αὐτῷ δὲ καὶ ἄναρχον· ἡμῖν δὲ δοκοῦν ἀρχὴν ἔχειν τὴν
9 γνῶσιν. [9] Οὐκ αὐτῷ οὖν ἀρχὴ γίνεται ἡ γνῶσις, ἀλλ' ἡμῖν
τὴν ἀρχὴν παρέχεται τοῦ γνωσθησομένου. λαβώμεθα οὖν τῆς
ἀρχῆς, καὶ ὁδεύσωμεν τάχει ἅπαντα. πάνυ γὰρ ἐστι † σκλη- † σκο-
ρὸν τὸ, τὰ συνήθη καὶ παρόντα καταλιπόντα, ἐπὶ τὰ παλαιὰ λιὸν
καὶ ἀρχαῖα ἀνακάμπτειν. τὰ μὲν γὰρ φαινόμενα τέρπει· τὰ δὲ
ἀφανῆ δυσπιστεῖν ποιεῖ. φανερώτερα δέ ἐστι τὰ κακά· τὸ
δὲ ἀγαθὸν ἀφανὲς τοῖς φανεροῖς. οὐ γὰρ μορφὴ, οὔτε τύπος
ἐστὶν αὐτῷ. διὰ τοῦτο, αὐτῷ μέν ἐστιν ὅμοιον, τοῖς δὲ ἄλλοις
πᾶσιν ἀνόμοιον. ἀδύνατον γὰρ ἀσώματον σώματι φανῆναι. αὕτη
διαφορὰ τοῦ ὁμοίου πρὸς τὸ ἀνόμοιον, καὶ τῷ ἀνομοίῳ ὑστέ-
10 ρημα πρὸς τὸ ὅμοιον. [10] Ἡ γὰρ μονὰς πάντων οὖσα ἀρχὴ
καὶ ῥίζα, καὶ ἀρχὴ οὖσα· αὐτὴ δὲ ἀρχῆς οὐδὲν, ἀρχὴ δὲ ἐξ οὐ-
δενὸς ἢ ἐξ αὐτῆς· ἐπεὶ ἀρχή ἐστι τῶν ἑτέρων. αὕτη γάρ ἐστιν,
ἐπεὶ μὴ ἄλλης ἀρχῆς ἔτυχεν οὖσα· μονὰς οὖν ἡ ἀρχὴ, καὶ πάν-
τα ἀριθμὸν ἐμπεριέχει, ὑπὸ μηδενὸς ἐμπεριεχομένη. καὶ
πάντα ἀριθμὸν γεννᾷ, ὑπὸ μηδενὸς γεννωμένη ἑτέρου ἀριθ- † ἀδι-
11 μοῦ. [11] Πᾶν δὲ τὸ γεννώμενον, ἀτελὲς, καὶ † διαιρετὸν, καὶ αὐ- αίρετον

cremento ac decremento obnoxium. Perfecto autē nihil horum cōtingit. Et quod augeri poteſt, augetur ab vnitate: perit autē a propria imbecilitate: cum nō amplius vnitatem capere valeat. Ipſa tibi itaq;, o Tat, iuxta potentiam deſcripta eſt Dei imago: quam ſi ad amuſſim ſpeculeris, & oculis cordis cōſideres, mihi fidem adhibe, o fili, cōperies tramitē ad ſuperna te du cētem: quinimo ipſa te deducet imago. Habet nāq; quiddam propriū ſpeculatio. Eos enim, qui contēplatione præueniunt, detinet, ac attrahit, inſtar, vt fertur, magnes lapis ferrum.

MERCVRII TRISMEGISTI AD FILIVM SVVM TAT QVOD DEVS INVISIBILIS MANIFESTISSIMVS SIT,

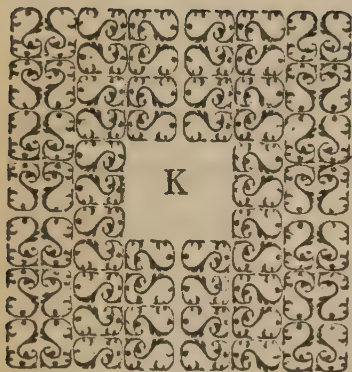
CAPVT QVINTVM.

Vnc etiam ſermonem tibi tranſcurrā, o Tat, 1
ne initio careas præſtantioris Dei nominis. Tu quoq; conſidera, qua arte id quod turba videri nō poſſe cenſet, ſolis luce tibi fiet clarius. Nō enim niſi eſſet, viſum fugeret. Omne enim apparens, genitum, * Nā apparuit |. quod autem non videtur, ſemper eſt. Non enim vt videatur, indiget: ſemper enim eſt, ac alia cuncta apparentia facit, ipſe nō viſus exiſtens: vt pote qui ſemper eſt, ac manifeſtans, ipſe non manifeſtatur. * Non ipſe genitus eſt: aſt in imaginatione omnia imaginari poſſe tribuens |. Imaginatio namq; genitorum tantum eſt. Nihil etenim præter generationem eſt imaginatio. [2] Ipſe vero vnus ingenitus eſt, nulli ſcili- 2
cet imaginationi aut conſpectui obnoxius. Cū autem omnia imaginationi ſubiiciat, per omnia videtur: ac in omnibus, maxime in quib. vult, apparebit. Tu itaq;, o Tat fili, precare primū Dominum ac Patrem, ſolum & nō vnum, ſed a quo vnus, propitium fore, vt talem Deum cognoſcere poſſis: & tibi radium vnum eius, ac tuæ intelligentiæ illucere. Solus namq; intellectus, quod videri non poteſt, intuetur. * ſicuti ipſe videri non poteſt |, ſi mentis oculis potes cernere, apparebit, o Tat. Abun-

ξητὸν, καὶ μειωτόν· τῷ δὲ τελείῳ οὐδὲν τούτων γίνεται· καὶ τὸ μὲν αὐξητὸν αὐξάνεται, ἀπὸ τῆς μονάδος· ἁλίσκεται δὲ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας, μηκέτι δυνάμενον τὴν μονάδα χωρῆσαι. Αὕτη σοι, ὦ Τάτ, κατὰ τὸ δυνατὸν ὑπογέγραπται τοῦ θεοῦ εἰκών· ἣν ἀκριβῶς εἰ θεάσῃ, καὶ νοήσεις τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς, πίστευσόν μοι τέκνον, εὑρήσεις τὴν πρὸς τὰ ἄνω ὁδόν· μᾶλλον δὲ αὐτή σε ἡ εἰκὼν ὁδηγήσει. ἔχει γάρ τι ἴδιον ἡ θέα. τοὺς φθάσαντας θεάσασθαι κατέχει, καὶ ἀνέλκει καθάπερ φασὶν ἡ μαγνῆτις λίθος τὸν σίδηρον.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΥ ΥΙΟΝ ΤΑΤ, ΟΤΙ ΑΦΑΝΗΣ ΘΕΟΣ, ΦΑΝΕΡΩΤΑΤΟΣ ΕΣΤΙ.

1 ΚΑΙ τόνδε σοι τὸν λόγον ὦ Τὰτ, διεξελεύσομαι, ὅπως μὴ ἀμύητος ἦς τοῦ κρείττονος θεοῦ ὀνόματος· σὺ δὲ νόει πῶς τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς ἀφανὲς, φανερώτατόν σοι γενήσεται. οὐ γὰρ † εἰ μὴ ἦν ἀφανὲς ἦν. † ἂν ἦν, εἰ
πᾶν γὰρ τὸ φαινόμενον γεννητόν· ἐφάνη γάρ· τὸ δὲ ἀφανὲς ἀεί ἐστι. τοῦ γὰρ φανῆναι οὐ χρῄζει. ἀεὶ γάρ ἐστι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα φανερὰ ποιεῖ, αὐτὸς ἀφανὴς ὢν ὡς ἀεὶ ὤν, φανερῶν αὐτὸς οὐ φανεροῦται· οὐκ αὐτὸς γεννώμενος, ἐν φαντασίᾳ δὲ πάντα φαντασιῶν. ἡ γὰρ φαντασία, μόνων τῶν γεννητῶν ἐστίν. οὐδὲν γὰρ
2 ἐστιν ἡ φαντασία, ἢ γένεσις. [2] Ὁ δὲ εἷς ἀγέννητος δηλονότι
καὶ ἀφαντασίαστος, καὶ ἀφανής· τὰ δὲ πάντα φαντασιῶν, διὰ πάντων φαίνεται, καὶ ἐν πᾶσι, καὶ μάλιστα οἷς ἂν αὐτὸς βουληθῇ, φανεῖται. σὺ οὖν ὦ Τὰτ τέκνον, εὖξαι πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ πατρὶ, καὶ μόνῳ καὶ οὐχ ἑνὶ, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ οὗ ὁ εἷς, ἵλεω τυχεῖν, ἵνα δυνηθῇς τὸν τηλικοῦτον θεὸν νοῆσαι, κἂν ἀκτῖνά σοι κἂν μίαν αὐτοῦ τῇ σῇ διανοίᾳ ἐκλάμψαι. νόησις γὰρ μόνη ὁρᾷ τὸ ἀφανὲς, ὡς καὶ αὐτὴ ἀφανὴς οὖσα· εἰ δύνασαι τοῖς τοῦ νοῦ ὀφθαλμοῖς, φανήσεται ὦ Τὰτ· ἄφθονος

dans etenim per vniuersum mundũ elucet Dominus. Intelligentiam sumere, cõspicere, & tanquã tuis manib. apprehendere potes, ac Dei imaginem intueri. Si autem & quod in te est, a te non videtur, quomodo ipse in seipso per oculos tibi apparebit? 3 Quod si ipsum intueri cupias, cõsidera Solem: considera lunæ cursum: considera astrorum ordinem. Quis hunc obseruat ordinem? Omnis enim ordo numero & loco circunscribitur. Sol Deus maximus est eorum qui in cœlo Deorũ: cui omnes cedunt Dij cœlestes, tanquam regi & potenti. Et hic tantus, terra & mari maior patitur supra se habere stellas ipso minores, munus suum obeuntes. Quemnã erubescens, aut quem reformidans, o fili? Astrorum horum in cœlo existẽtium quodlibet, nec similem nec æqualem cursum efficiũt. Quis vnicuiq; & modum & cursus magnitudinem determinauit? 4 Vrsa ipsa quæ circa se torquetur, & vniuersum mundum circumuoluẽs. quis in hoc organum dominatur? Quis mari limites circunscripsit? Quis terram firmauit? Est enim quispiam, o Tat, qui horũ omnium factor est ac dominus. Non enim potest locus, numerus, aut mensura, sine factore conseruari. Omnis etenim ordo sine loco & sine mẽsura nusquã fit. Quinetiam nec is domino priuaretur, o fili. * Etenim quod ordinis est expers, defectum patitur, quoquomodo se habeat, hoc quadam est ordinis serie, ac sub domino est, qui nedum ordinem ei prescripsit|. 5 Vtinã tibi fas esset volucri effecto volare in aera, ac sublatus in medium terræ & cœli videres, terræ quidem soliditatem, maris autem diffusionem, fluminum vero fluxus, aeris mollitudinem, ignis acumen; * astrorũ cursum|, cœli velocitatem, * & circa hęc ambitũ|. O spectaculum illud, o fili, fortunatissimum: hæc omnia sub vno momento considerare, immobilẽ moueri, non visibilem videri, * per ea quæ mundi ordo efficit, & iste est ordinis ornatus|. 6 Si cupis & per mortalia ea quę super terram ac in profundo sunt speculari, considera, o fili, cõstructum in vtero hominem, & accurate opificij artẽ scrutare, disce quis pulchram ac Diuinam hanc operatus est hominis imaginem: quis oculos tornauit: quis nares & aures perfodit: quis os adaperuit: quis neruos produxit ac alligauit: quis venas deriuauit:

γὰρ ὁ κύριος φαίνεται διὰ παντὸς τοῦ κόσμου· νόησιν λαβεῖν ἰδεῖν,
καὶ λαβέσθαι αὐταῖς ταῖς χερσὶ δύνασαι, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ
θεάσασθαι. εἰ δὲ καὶ τὸ ἐν σοὶ ἀφανές ἐστί σοι, πῶς αὐτὸς ἐν σαυ-
3 τῷ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σοι φανήσεται;.[3] Εἰ δὲ θέλεις αὐτὸν
ἰδεῖν, νόησον τὸν ἥλιον, νόησον τὸν σελήνης δρόμον, νόησον τῶν
ἀστέρων τὴν τάξιν· τίς ὁ τὴν τάξιν τηρῶν; τάξις γὰρ πᾶσα, περιώ-
ρισται ἀριθμῷ, καὶ τόπῳ. ὁ ἥλιος θεὸς μέγιστος τῶν κατ᾽ οὐρανὸν
θεῶν, ᾧ πάντες εἴκουσιν οἱ οὐράνιοι θεοὶ, ὡσανεὶ βασιλεῖ, καὶ δυνάστῃ.
καὶ οὗτος ὁ τηλικοῦτος, ὁ μείζων γῆς, καὶ θαλάττης, ἀνέχεται ὑπὲρ
ἑαυτὸν ἔχων ἑαυτοῦ μικροτέρους † πολιτεύοντας ἀστέρας. τίνα αἰ- † πο-
δούμενος, ἢ τίνα φοβούμενος, ὦ τέκνον, ἕκαστος τούτων τῶν ἀστέ- λεύον-
ρων οὐ τὸν ὅμοιον, ἢ ἴσον δρόμον ποιοῦνται ἐν οὐρανῷ ὄντες. τίς τας
4 ὁ ἑκάστῳ τὸν τρόπον, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ δρόμου ὁρίσας. [4] Ἄρκτος
αὕτη ἡ περὶ αὑτὴν στρεφομένη, καὶ τὸν πάντα κόσμον συμπερι-
φέρουσα. τίς ὁ τοῦτο κεκτημένος τὸ ὄργανον; τίς ὁ τῇ θαλάσσῃ
τοὺς ὅρους περιβαλών; τίς ὁ τὴν γῆν ἑδράσας; ἔστι γάρ τις, ὦ Τάτ,
ὁ τούτων πάντων ποιητὴς καὶ δεσπότης. ἀδύνατον γὰρ, ἢ τόπον,
ἢ ἀριθμὸν, ἢ μέτρον φυλαχθῆναι χωρὶς τοῦ ποιήσαντος. πᾶσα
γὰρ τάξις, ἀτοπία, καὶ ἀμετρία ἀποίητος, ἀλλ᾽ οὐκ ἀδέσποτος·
οὐδὲ αὕτη, ὦ τέκνον. καὶ γὰρ εἰ τὸ ἄτακτόν ἐστιν ἐνδεὲς, ὅτε κατέχει,
τοῦτό ἐστι τὸν τρόπον τῆς τάξεως, καὶ ὑπὸ τὸν δεσπότην ἐστὶ τὸν
5 μηδέπω † αὐτῷ τὴν τάξιν τάξαντα. [5] Εἴθε δυνατόν σοι ἦν † αὐτῇ
πτηνῷ γενομένῳ ἀναπτῆναι εἰς τὸν ἀέρα, καὶ μέσον ἀρθέντα τῆς γῆς
καὶ οὐρανοῦ ἰδεῖν, γῆς μὲν τὸ στερεὸν, θαλάσσης δὲ τὸ κεχυμένον,
ποταμῶν δὲ τὰ ῥεύματα, ἀέρος τὸ ἀνειμένον, πυρὸς τὴν ὀξύτη-
τα, ἄστρων τὸν δρόμον, οὐρανοῦ τὴν ταχύτητα, τὴν περὶ ταῦτα περί-
βασιν. ὦ θέας ἐκείνης, τέκνον, εὐτυχεστάτης, ὑπὸ μίαν ῥοπὴν
πάντα ταῦτα θεάσασθαι, τὸν ἀκίνητον διακινούμενον, καὶ τὸν ἀφα-
νῆ φαινόμενον, δι᾽ ὧν ποιεῖ αὕτη ἡ τάξις τοῦ κόσμου, καὶ οὗτος ὁ
6 κόσμος τῆς τάξεως. [6] Εἰ θέλεις καὶ διὰ τῶν θνητῶν θεάσασθαι
τὸν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν βυθῷ, νόησον, ὦ τέκνον, δημιουργούμενον
ἐν τῇ γαστρὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦ δημιουργήματος ἀκριβῶς τὴν τέχνην
ἐξέτασον, καὶ μάθε τίς ὁ δημιουργῶν τὴν καλὴν ταύτην καὶ θείαν
τοῦ ἀνθρώπου εἰκόνα· τίς ὁ τοὺς ὀφθαλμοὺς περιγράψας· τίς
ὁ τὰς ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα τρυπήσας· τίς ὁ τὸ στόμα διανοίξας· τίς
ὁ τὰ νεῦρα ἐκτείνας, καὶ δεσμεύσας· τίς ὁ ὀχετεύσας τὰς φλέβας·

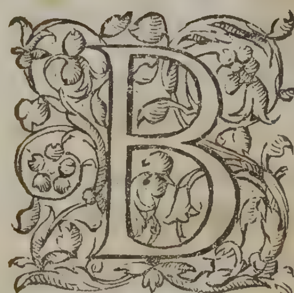
quis ossa solidauit:quis carni pellem circũduxit: quis digitos se parauit:quis pedib.plantam amplificauit:quis fodit poros:quis splenẽ produxit: quis cor pyramidatum fecit: * quis costas cõpegit|: quis iecur dilatauit:quis pulmonem cauernosum fecit: quis aluum amplissimã fecit: quis speciosiora in conspectum expressit, turpia vero cælauit? Conspice quot vnius materiæ artes,ac quot in vna circũscriptione opera,omnia per pulchra, & omnia cõmensurata,omnia autẽ multifariam.Quis hęc omnia fecit?Qualis mater?Qualis pater?nisi,qui nõ videtur,Deus:
qui cuncta proprio nutu operatus est. 7 Nam simulachrũ aut 7
imaginẽ sine sculptore aut pictore nullus fieri dicet. Hoc autem opificium sine opifice factum erit? O multam cecitatem! O multam impietatem! O multam perfidiam! Nunquã,o fili Tat,opificia opifice excluseris. Quinimo præstãtior est tantus, eo quod secundũ Deum nomine, * tantus est omnium Pater. Nam solus iste est|, ac esse patrem hoc illi opus est. Si autẽ me quidpiam confidentius dicere coegeris, huius est essentia vniuersa cõcipere & creare.Et quemadmodum sine factore quicquam fieri non potest,sic & hunc semper non esse, nisi cuncta semper facientem,in cœlo,in terra,in aere,in profundo,in vniuerso mundi,in vniuerso vniuersi,in eo quod est, & in eo quod non est. Nam in omni illo nihil est,quod ipse nõ sit. Ipse est ea quæ sunt,& ea quæ non sunt.Quæ quidẽ sunt diuulgat:quæ au
tem nõ sunt in seipso habet.[8] Iste Dei nomine præstantior est: 8
iste non visus:iste patentissimus, mente consideratus: iste oculis patens: iste incorporeus, qui & multorum corporũ. Quinetiam de omni corpore nihil est,quod iste non sit.Nam omnia quæ sunt, & iste est. Ac eapropter ipse nomina omnia habet, quia vnius sunt patris. Et propter hoc ipse nomen non habet, cum omnium sit pater.Quis itaq; te benedicere poterit, super te aut ad te vsq;?Vbi autem aspectans te laudabo,sursum,deorsum,intrinsecus, extrinsecus? Non enim circa te modus,nõ locus,nec aliud quicquam eorum quæ sunt. Omnia autem in te: omnia a te: omnia das, & nihil suscipis. Nam omnia habes, &
quod non habes,nihil est. 9 Quando autẽ te cantu edam.Neq; 9
enim hora tua neq; tempus deprehendi potest. Super quo au-

τίς ὁ τὰ ὀστέα στεῤῥοποιήσας· τίς ὁ δέρμα τῇ σαρκὶ περιβαλών·
τίς ὁ τοὺς δακτύλους διελών· τίς ὁ τοῖς ποσὶ βάσιν πλατύνας·
τίς ὁ διορύξας τοὺς πόρους· τίς ὁ τὸν σπλῆνα ἐκτείνας· τίς ὁ
τὴν καρδίαν πυραμοειδῆ ποιήσας· τίς ὁ τὰ † πλευρὰ συνθείς· † νεῦρα
τίς ὁ τὸ ἧπαρ πλατύνας· τίς ὁ τὸν πνεύμονα † σηραγγώσας· † συραγ-
τίς ὁ τὴν κοιλίαν εὐρύχωρον ποιήσας· τίς ὁ τὰ τιμιώτατα εἰς τὸ γώσας·
φανερὸν ἐκτυπώσας, καὶ τὰ αἰσχρὰ κρύψας. ἴδε πόσαι τέχναι
μιᾶς ὕλης, καὶ πόσα ἔργα μιᾷ περιγραφῇ, καὶ πάντα περικαλ-
λῆ, καὶ πάντα μεμετρημένα, πάντα δὲ ἐν διαφορᾷ. τίς πάντα
ταῦτα ἐποίησε· ποία μήτηρ, ποῖος πατὴρ, εἰ μὴ ὁ ἀφανὴς θεὸς,
7 τῷ ἑαυτοῦ θελήματι πάντα δημιουργήσας. 7 Καὶ ἀνδριάντα
μὲν ἢ εἰκόνα χωρὶς ἀνδριαντοποιοῦ ἢ ζωγράφου οὐδείς φησι γε-
γονέναι. τοῦτο δὲ τὸ δημιούργημα χωρὶς δημιουργοῦ γέγονεν;
ὢ τῆς πολλῆς τυφλότητος· ὢ τῆς πολλῆς ἀσεβείας· ὢ τῆς πολ-
λῆς ἀγνωμοσύνης. μηδέποτε, ὦ τέκνον Τὰτ, ἀποστερήσῃς τοῦ
δημιουργοῦ τὰ δημιουργήματα· μᾶλλον δὲ καὶ κρείττων ἐστὶν
ὅσος κατὰ θεὸν ὀνόματος, τοσοῦτός ἐστιν ὁ πάντων πατήρ. ἦ γὰρ
μόνος οὗτος, καὶ τοῦτο αὐτῷ τὸ ἔργον ἐστὶ πατέρα εἶναι. εἰ δέ τι
με καὶ τολμηρότερον ἀναγκάζεις εἰπεῖν, τούτου ἐστὶν οὐσία, τὸ
κύειν πάντα καὶ ποιεῖν. καὶ ὥσπερ χωρὶς τοῦ ποιοῦντος ἀδύνατόν
ἐστι γενέσθαι τι, οὕτω καὶ τοῦτον ἀεὶ μὴ εἶναι, εἰ μὴ πάντα ἀεὶ ποιοῦν-
τα, ἐν οὐρανῷ, ἐν γῇ, ἐν ἀέρι, ἐν βυθῷ, ἐν παντὶ τοῦ κόσμου,
ἐν παντί τοῦ παντὸς, τῷ ὄντι καὶ τῷ μὴ ὄντι. οὐδὲν γάρ ἐστιν ἐν παντὶ
ἐκείνῳ, ὃ οὐκ ἔστιν αὐτός, ἔστιν αὐτὸς, καὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα.
8 τὰ μὲν γὰρ ὄντα ἐφανέρωσε· τὰ δὲ μὴ ὄντα ἔχει ἐν ἑαυτῷ. 8 Οὗ-
τος ὁ θεοῦ ὀνόματος κρείττων· οὗτος ὁ ἀφανής· οὗτος ὁ φανερώτα-
τος, ὁ τῷ νοῒ θεωρητός· οὗτος ὁ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρατός· οὗτος ὁ ἀ-
σώματος, ὁ πολυσώματος· μᾶλλον δὲ παντὸς σώματος οὐδέν ἐστιν
† ὃ οὗτος οὐκ ἔστι. πάντα γάρ ἅ ἐστι, καὶ οὗτός ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς † οὗτος
ὀνόματα ἔχει ἅπαντα, ὅτι ἑνός ἐστι πατρός· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς ὄνο- ὃ
μα οὐκ ἔχει, ὅτι πάντων ἐστὶ πατήρ. τίς οὖν σε εὐλογῆσαι ὑπέρ σου ἢ
πρός σε δύναιτο. ποῦ δὲ καὶ βλέπων εὐλογήσω σε, ἄνω, κάτω, ἔσω, ἔξω.
οὐ γὰρ τρόπος, οὐ τόπος ἐστὶ περί σε, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν ὄντων· πάντα
δὲ ἐν σοι, πάντα ἀπό σου· πάντα δίδως, καὶ οὐδὲν λαμβάνεις. πάν-
9 τα γὰρ ἔχεις, καὶ οὐδὲν ὃ οὐκ ἔχεις. 9 Πότε δέ σε ὑμνήσω; οὔτε
γὰρ ὥραν σου, οὔτε χρόνον καταλαβεῖν δυνατόν· ὑπὲρ τίνος δὲ

tem te canam, ſuper his quæ operatus es, aut ſuper his quæ nõ feciſti, ſuper ijs quæ edidiſti, an ſuper ijs quę occuluiſti? Qua de cauſa vero te canam, quia meiipſius ſum: * an quod quidpiam proprium habeo|, aut velut alius exiſtẽs? Tu enim es, quicquid fuero: Tu es quod fecero: Tu es quod dixero: Tu quidẽ omnia es: Aliud nihil eſt, quod non es: Tu es omne genitum: * Tu ingenitum| : Mens quidem conſiderans, Pater vero conſtruens, Deus efficacia donans, Bonus autem vniuerſa faciens. Nam materiæ ſubtiliſſimum aer, aeris autem anima, animæ vero Mens, Mentis denique Deus.

MERCVRII TRISMEGISTI QVOD IN SOLO DEO BONVM EST, ALIBI VERO NVSQVAM,

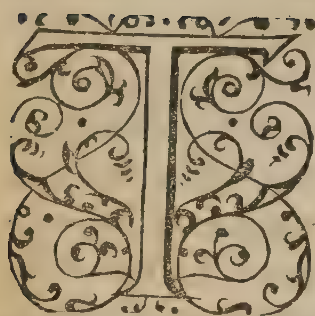
CAPVT SEXTVM.

Onum, o Æſculapi, in nullo eſt, pręterquam in ſolo Deo. Quinimo Bonum ſemper ipſe Deus eſt. Quod ſi ita ſit, eſſentiã eſſe decet omnis motus & generationis: expers autem nihil eſt eius, habens vero circa ſe conſtantem efficaciam, nõ egentem, ſimplicem, copioſiſſime ſuppeditantem, in principio vero vndiq;. Nã omne quod ſuggerit, Bonũ eſt. Quando dico & vndiq;, & ſemper bonum eſſe dico. Hoc autẽ nulli alij adeſt, niſi ſoli Deo. non enim cuiuſquã rei indiget, vt illud poſſidẽdi libidine male poſſideat, ac malus fiat. Neq; eorũ quæ ſunt quicquã venerandũ eſt ipſi, quo priuat⁹ mœſtus fiat. Mœror nãq; malitiæ pars eſt. Nec aliquid illo pręſtãtius eſt, a quo debelletur. * Neq; cõpar eſt ei,| a quo contumelia affici poſſit, & hac de cauſa eum amet. Nec qui audire contemnat, cui ſtomachetur, neq; prudẽtius, quod æmuletur. [2] Cum autẽ hæc non ſint in cuiuſquã eſſentia, quid ſupererit præter vnicum illud Bonũ? Nam veluti nihil horum malorum eſt in huiuſmodi eſſentia: ita in aliarum nulla Bonum cõperietur. In cunctis etenim alia omnia ſunt, æque in paruis & magnis, atq; in ſingulis, maxime in hoc animali omnium in-

καὶ ὑμνήσω· ὑπὲρ ὧν ἐποίησας, ἢ ὑπὲρ ὧν οὐκ ἐποίησας; ὑπὲρ
ὧν ἐφανέρωσας, ἢ ὑπὲρ ὧν ἔκρυψας; διὰ τί δὲ καὶ ὑμνήσω σε· ὡς
ἐμαυτοῦ ὤν; ὡς ἔχων τι ἴδιον; ὡς ἄλλος ὤν; σὺ γὰρ εἶ ὃ ἐὰν ὦ· σὺ
εἶ ὃ ἂν ποιῶ· σὺ εἶ ὃ ἂν λέγω. σὺ γὰρ πάντα εἶ, τὸ ἄλλο οὐδέν ἐστιν
ὃ μὴ † εἶ. σὺ εἶ πᾶν τὸ γενόμενον, σὺ τὸ μὴ γενόμενον· νοῦς μὲν νοού- † ἐστι
μενος, πατὴρ δὲ δημιουργῶν· θεὸς δὲ ἐνεργῶν· ἀγαθὸς δὲ καὶ πάν-
τα ποιῶν. ὕλης μὲν γὰρ τὸ λεπτομερέστερον ἀήρ· ἀέρος δὲ, ψυχή· ψυ-
χῆς δὲ, νοῦς· νοῦ δὲ, ὁ θεός.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΟΤΙ ΕΝ ΜΟΝΩ ΤΩ ΘΕΩ ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ ΕΣΤΙΝ, ΑΛΛΑΧΟΘΙ ΔΕ ΟΥΔΑΜΟΥ.

1 ΤΟ ἀγαθὸν ὦ Ἀσκληπιὲ, ἐν οὐδενί ἐστιν, εἰ μὴ
ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐ-
τός ἐστιν ὁ θεὸς ἀεί· εἰ δὲ οὕτως, οὐσίαν εἶναι
δεῖ πάσης κινήσεως, καὶ γενέσεως· ἔρημον δὲ
οὐδέν ἐστιν αὐτῆς· περὶ δὲ αὐτὴν στατικὴν ἐνέρ-
γειαν ἔχουσα, ἀνενδεῆ καὶ † ἀπέριττον, πληρε- † ἀπεί-
στάτην χορηγόν· ἐν δὲ ἀρχῇ † πάντοσε. πᾶν γὰρ ριτον,
χορηγοῦν, ἀγαθόν. ὅταν λέγω καὶ † πάντοσε, καὶ ἀεὶ ἀγαθόν ἐστι. τοῦ- † πάν-
το δὲ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ πρόσεστιν, εἰ μὴ μόνῳ τῷ θεῷ. οὔτε γὰρ ἐνδεής τως.
ἐστί τινος, ἵνα ἐπιθυμήσας αὐτὸ κτήσασθαι, † κακῶς κέκτηται καὶ † πάν-
κακος γένηται· οὐδὲ τῶν ὄντων οὐδὲν † ἀπόβλεπτόν ἐστιν αὐτῷ, ὃ ἀποβα- τως,
λὼν λυπηθήσεται. λύπη γὰρ κακίας μέρος. οὔτε κρεῖττον αὐτοῦ † κα-
ἐστὶν οὐδὲν, ὑφ᾽ οὗ πολεμηθήσεται, οὐδὲ σύζυγόν ἐστιν αὐτῷ εἰς κὸς κέ-
τὸ ἀδικηθῆναι· καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῦ ἐρασθήσεται· οὔτε ἀνήκοον, κτηται·
2 ᾧ ὀργισθήσεται· οὔτε σοφώτερον, ὃ ζηλώσει. [2] Τούτων δὲ μὴ † ἀπό-
ὄντων τῇ οὐσίᾳ μηδενὸς, τί ὑπολείπεται, ἢ μόνον τὸ ἀγαθόν. βλητον
ὥσπερ γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ οὐσίᾳ, οὕτως
ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀγαθὸν εὑρεθήσεται. ἐν πᾶσι γὰρ τὰ
ἄλλα πάντα ἐστὶ, καὶ ἐν τοῖς μικροῖς, καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις,
καὶ ἐν τοῖς καθ᾽ ἕνα, καὶ ἐν ταὐτῷ τῷ ζώῳ τῷ πάντων μείζονι

gentissimo ac potẽtissimo. Passionib.quidẽ conferta sunt geni ta.nã ipsa generatio patibilis est. Vbi autẽ passio,nusquã bonũ: vbi autẽ bonũ,nusquã ibi passio. Vbi nãq; dies,nusquã nox:vbi vero nox,nusquã dies. Nõ itaq; potest in generatiõe Bonũ esse, sed in solo ingenito. Velut nãq; particeps oĩum facta est materia,ita & ipsius boni. Hac sententia bonus est mundus,iuxta id quod oĩa operatur. Vt in parte operandi bonus sit: in omnib. autẽ reliquis nõ bon⁹. Etenim patibilis est,ac mobilis,& patibi liũ operator. [3] In homine vero, ad mali collationẽ bonũ con- 3
stituitur. Nã quod nõ vltra modũ malũ est,ibi bonũ est. Quod autẽ hîc bonũ,particula est mali minima. Non igitur potest bo num hîc a nequitia purgari. Ibi nãq; bonũ malo fœdatur. Malo quidem oblitũ non amplius bonum permanet,non permanẽs autẽ,malum efficitur. Igitur in vnico Deo bonum est,* aut ipse Deus Bonũ est |. Solum itaq; boni nomen inest hominibus, o Æsculapi,effectus vero nusquã.* nam fieri nequit |. Non enim capessit id,corpus materia cõstans,vndiq; nequitia constrictũ, laboribus,mœroribus,cupidinibus,iracundijs,deceptionibus, ac insanis opinionibus. Et omnium nequissimũ est,o Æsculapi, vnumquodq; scilicet horũ proxime dictorũ, creditur hic maximũ esse bonum,quod citius insuperabile malum est, nempe ventris cultus,omniũ nequitiarum suppeditator, & impostor,
& ibi est absentia boni. [4] Et ego quidẽ Deo gratias ago,qui in 4
mentem meã adeo miserit de boni notitia, quod ipsum in mũ do esse sit extra potentiã,cum mundus nequitiæ plenitudo sit. Deus autem boni,aut Bonum Dei. Nã Pulchri excellẽtiæ sunt circa ipsam eiusdẽ boni apparentis essentiã, & puriores & sinceriores,forsitan & ipsæ illius essentiæ sunt. Auderem enim dicere,o Æsculapi, Dei essentiam,siquidem essentiã habet, Pulchrum esse. Pulchrum autẽ & Bonum nihil reperitur eorum, quæ sunt in mundo. Omnia nãq; oculo succumbentia, spectra sunt & velut lineamẽta. Quæ vero non submittuntur oculo,super omnia quidẽ sunt ea quæ Pulchri & Boni. Nã sicut oculus Deum intueri non potest:ita nec pulchrũ & Bonum. Hæ nãq; sunt Dei partes,incolumes, propriæ, sui solius,familiares, inseparabiles,amabilissimæ:quas vel ipse Deus amat: vel ipsæ Deũ

καὶ δυνατωτάτῳ. παθῶν γὰρ πλήρη τὰ γεννητά, αὐτῆς τῆς γενέ-
σεως παθητῆς οὔσης. ὅπου δὲ πάθος, οὐδαμοῦ τὸ ἀγαθόν· ὅ-
που δὲ τὸ ἀγαθὸν, οὐδαμοῦ οὐδὲ ἓν τὸ πάθος. ὅπου γὰρ ἡμέ-
ρα, οὐδαμοῦ νύξ· ὅπου δὲ νὺξ, οὐδαμοῦ ἡμέρα. ὅθεν ἀδύνατον ἐν
γενέσει εἶναι τὸ ἀγαθόν· ἐν μόνῳ δὲ τῷ ἀγεννήτῳ. ὥσπερ δὲ με-
τουσία πάντων ἐστὶν ἐν τῇ ὕλῃ δεδομένη, οὕτω καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.
τοῦτον τὸν τρόπον ἀγαθὸς ὁ κόσμος, καθὰ καὶ αὐτὸς πάντα ποιεῖ
ὡς ἐν τῷ μέρει τοῦ ποιεῖν ἀγαθὸς εἶναι· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν
οὐκ ἀγαθός. καὶ γὰρ παθητός ἐστι, καὶ κινητὸς, καὶ παθητῶν ποιη-
3 τής. ³ Εν δὲ τῷ ἀνθρώπῳ, κατὰ σύγκρισιν † τοῦ κακοῦ τὸ ἀ- † τοῦ ἀ-
γαθόν τέτακται. τὸ γὰρ μὴ λίαν κακὸν, ἐνθάδε τό ἀγαθόν ἐστι· γαθοῦ
τὸ δὲ ἐνθάδε ἀγαθὸν, μόριον τοῦ κακοῦ τὸ ἐλάχιστον. ἀδύνατον τὸ κα-
οὖν τὸ ἀγαθὸν ἐνθάδε καθαρεύειν τῆς κακίας. κακοῦται γάρ ἐν- κὸν
θάδε τὸ ἀγαθόν. κακούμενον γὰρ οὐκέτι ἀγαθὸν μένει. μὴ μεῖ-
ναν δὲ, κακὸν γίνεται. ἐν μόνῳ ἄρα τῷ θεῷ τὸ ἀγαθόν ἐστι, ἢ
αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς τὸ ἀγαθόν. μόνον οὖν, ὦ Ασκληπιὲ, τὸ ὄνομα
τοῦ ἀγαθοῦ ἐν ἀνθρώποις· τὸ δὲ ἔργον οὐδαμοῦ. ἀδύνατον γάρ.
οὐ γὰρ χωρεῖ σῶμα ὑλικὸν τὸ πάντοθεν ἐσφιγμένον κακίᾳ καὶ πό-
νοις, καὶ ἀλγηδόσι, καὶ ἐπιθυμίαις, καὶ ὀργαῖς, καὶ ἀπάταις, καὶ δόξαις
ἀνοήτοις· καὶ τὸ πάντων κάκιστόν ἐστιν, ὦ Ασκληπιὲ, ὅτι ἕκαστον τού-
των τῶν προειρημένων ἐμπεπίστευται ἐνθάδε τὸ μέγιστον εἶναι ἀ-
γαθὸν τὸ μᾶλλον ἀνυπέρβλητον κακὸν, ἡ γαστριμαργία ἡ τῶν κα-
κῶν πάντων χορηγὸς, ἡ πλάνη, ἡ ἀπουσία ἐνθάδε τοῦ ἀγαθοῦ
4 ἐστι. ⁴ Κἀγὼ δὲ χάριν ἔχω τῷ θεῷ, τῷ εἰς νοῦν μοι βαλόντι κἂν
περὶ τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὸ ἐν τῷ κόσ-
μῳ εἶναι. ὁ γὰρ κόσμος πλήρωμά ἐστι τῆς κακίας· ὁ δὲ θεὸς τοῦ ἀγα-
θοῦ, ἢ τὸ ἀγαθὸν τοῦ θεοῦ. αἱ γὰρ ἐξοχαὶ † τοῦ καλοῦ περὶ αὐτήν εἰσι † τῶν κα-
τοῦ τὴν οὐσίαν † φαίνοντος, καὶ καθαρώτεραι καὶ εἰλικρινέστεραι, τάχα λῶν
που καὶ αὗται αἱ οὐσίαι ἐκείνου. τολμητέον γὰρ εἰπεῖν, ὦ Ασκληπιὲ, ὅτι ἡ † φαί-
οὐσία τοῦ θεοῦ, εἴ γε οὐσίαν ἔχει, τὸ καλόν ἐστι· τὸ δὲ καλὸν καὶ ἀγαθὸν οὐδέν νονται
ἐστι καταλαβέσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. πάντα γὰρ τῷ ὀφθαλμῷ ὑπο-
πίπτοντα, εἴδωλά ἐστι, καὶ ὥσπερ σκιογραφίαι· τὰ δὲ μὴ ὑποπί-
πτοντα. μάλιστα δὲ ἡ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. καὶ ὥσπερ ὁ ὀφθαλμὸς
οὐ δύναται τὸν θεὸν ἰδεῖν, οὕτως οὔτε τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθόν. ταῦτα
γὰρ τὰ μέρη τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁλόκληρα, ἴδια αὐτοῦ μόνου, οἰκεῖα,
ἀχώριστα, ἐρασμιώτατα, ὧν ἢ αὐτὸς ὁ θεὸς ἐρᾷ, ἢ αὐτὰ τοῦ θεοῦ

amant. [5] Si Deum cognoſcere potes,Pulchrũ & Bonum cognoſces, prælucens ac a Deo præradiatum. Pulchritudo nãq; illa incõparabilis, & bonum illud vltra imitationẽ, inſtar ipſius Dei. Veluti itaq; Deum intelligis: ita pulchrum & Bonũ intellige. Nã ſociari non poſſunt hęc reliquis aliorum animantium, cũ a Deo ſeuocari non valeant. Si de Deo ſiſcitaris, de Pulchro quoq; ſiſcitaberis. Vnica nãq; via ad illud fert, cum cognitiõe nempe pietas. Quocirca qui ignorant, & pietatis viã reſpuunt, * pulchrum | & bonũ hominem dicere confidunt, qui nec in ſomnis ſi quod ſit bonũ, ſpeculati ſunt: quinetiam omni nequitia præoccupati, malum ęſſe bonum credũt: & ſic illo ſine ſatietate vtuntur: ac illo priuari formidãt, omnia autẽ impugnãtes, vt non ſolũ habeant, quinimo illud amplificẽt. Huiuſmodi ſunt humana bona & pulchra, o Æſculapi, quę vitare nec odiſſe valemus. Omnium quidem moleſtiſſimum, quod eorum indigẽtiam habemus, ac abſq; his vitam ducere non poſſumus. 5

MERCVRII TRISMEGISTI QVOD MAXIMVM INTER HOMINES MALVM EORVM QVAE DE DEO SVNT IGNORANTIA,

CAPVT SEPTIMVM.

Vo rapimini, o temulẽti homines, qui merum ignorantiæ ſermonem epotaſtis: quẽ ne ferre quidẽ poteſtis? Atqui iam ipſum vomite: ſtate ſobrie degentes, elapſum viſum oculis cordis recipientes. Sin minus omnes poteſtis, at ſaltem qui poteritis. Ignorantiæ nãq; prauitas vniuerſam terrã alluit, & profligat deploratam in corpore animã, non patiens eam ſalutis portubus applicare. [2] Ne igitur vna periclitemini cum multo fluctu. Contrarias autẽ vndas paſſi, qui incolumitatis portum apprehẽdere poteſtis, ad hunc applicate. Percuntamini ducem, qui ad manum viam vos doceat, ad intelligentiæ fores: vbi emicans eſt lumen, vacuum a tenebris: vbi nullus temulentiæ indulget: ſed omnes ſobrie degunt, corde aſpiciẽtes

5 ἐρᾷ. [5] Εἰ δύνασαι νοῆσαι τὸν θεὸν, νοήσεις τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν,
τὸ ὑπέρλαμπρον, τὸ ὑπερλαμπόμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ἐκεῖνο γὰρ
τὸ κάλλος ἀσύγκριτον, καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀγαθὸν ἀμίμητον, ὥσπερ
καὶ αὐτὸς ὁ θεός. ὡς οὖν τὸν θεὸν νοεῖς, οὕτω καὶ τὸ καλὸν καὶ ἀ-
γαθὸν νόει. ἀκοινώνητα γὰρ ταῦτα τοῖς ἄλλοις τῶν ἄλλων ζώων
ἐστὶ, διὰ τὸ ἀχώριστα εἶναι τοῦ θεοῦ. ἐὰν περὶ τοῦ θεοῦ ζητῇς, καὶ
περὶ τοῦ καλοῦ ζητεῖς. μία γάρ ἐστιν ἡ εἰς αὐτὸ ἀποφέρουσα ὁδὸς,
ἡ μετὰ γνώσεως εὐσέβεια· ὅθεν οἱ ἀγνοοῦντες, καὶ μὴ ὁδεύσαντες
τὴν περὶ τῆς εὐσεβείας ὁδὸν, καλὸν καὶ ἀγαθὸν τολμῶσι λέγειν
ἄνθρωπον, μηδὲ ὄναρ θεασάμενον εἴτι ἐστὶν ἀγαθὸν, ἀλλὰ παν-
τὶ κακῷ περιειλημμένον, καὶ τὸ κακὸν πιστεύσαντα ἀγαθὸν εἶναι,
καὶ οὕτως αὐτῷ χρώμενον ἀκορέστως, καὶ φοβούμενον αὐτοῦ στερη-
θῆναι· πάντα δὲ ἀγωνιζόμενον, ἵνα μὴ μόνον ἔχῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπαύ-
ξῃ. τοιαῦτα τὰ ἀνθρώπεια ἀγαθὰ, καὶ τὰ καλὰ, ὦ Ἀσκληπιὲ, ἃ
οὔτε φυγεῖν δυνάμεθα, οὔτε μισῆσαι. τὸ γὰρ πάντων χαλεπώτα-
τον, ὅτι χρείαν αὐτῶν ἔχομεν, καὶ ζῆν τούτων χωρὶς οὐ δυνάμεθα.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΟΤΙ ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΚΑΚΟΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ, Η ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΓΝΩΣΙΑ.

1 ΟΙ φέρεσθε ὦ ἄνθρωποι, μεθύοντες, τὸν
τῆς ἀγνωσίας ἄκρατον λόγον ἐκπιόντες, ὃν
οὐδὲ φέρειν δύνασθε. ἀλλ᾽ ἤδη αὐτὸν καὶ ἐ-
μεῖτε· στῆτε νήψαντες, ἀναβλέψαντες τοῖς τῆς
καρδίας ὀφθαλμοῖς· καὶ εἰ μὴ πάντες δύνα-
σθε, οἵγε καὶ δυνάμενοι. ἡ γὰρ τῆς ἀγνωσίας
κακία ἐπικλύζει πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ συμ-
φθείρει τὴν ἐν τῷ σώματι κατακεκλεισμέ-
νην ψυχὴν, μὴ ἐῶσα ἐνορμίζεσθαι τοῖς τῆς σωτηρίας λιμέσι. μὴ συγ-
2 κατενεχθῆτε τοιγαροῦν τῷ πολλῷ ῥεύματι. [2] Ἀναῤῥοίᾳ δὲ χρησά-
μενοι, οἱ δυνάμενοι λαβέσθαι τοῦ τῆς σωτηρίας λιμένος, ἐνορμισά-
μενοι τούτῳ, ζητήσατε χειραγωγὸν τὸν ὁδηγήσοντα ὑμᾶς ἐπὶ
τὰς τῆς γνώσεως θύρας, ὅπου ἐστὶ τὸ λαμπρὸν φῶς, τὸ καθαρὸν σκό-
τους· ὅπου οὐδὲ εἷς μεθύει, ἀλλὰ πάντες νήφουσιν, ἀφορῶντες τῇ καρδίᾳ

ad eũ,qui conſpici vult. Non enim audiri,non dici,non videri oculis poteſt:quinimo mente & corde. Primum decet te perrumpere,quem defers amictum,ignorantiæ texturã, nequitiæ firmamentum,corruptionis nodum,tenebroſum ambitum,viuam mortem,ſenſitiuum cadauer, circumlatũ ſepulchrum,inquilinum furem,per ea quę amat oſorẽ,per quę autem odit inuidentem. [3] Talis eſt quo tectus eſt inimicus amictus,ſuffocãs 3
infra teipſum:ne viſum recipiens, & veritatis pulchritudinem ſpeculatus,& in ea incumbens Bonum,oderis ipſius nequitiã, perſpectis eius inſidijs,quibus tibi inſidiatus eſt,efficiens inſenſilia ea,quæ cenſebantur & viſu erant ſenſilia, multa materia illa obſtruens,ac abominabili voluptate implens, ne quæ te audire decet,audias,nec videas quæ te conſpicere decet.

MERCVRII TRISMEGISTI QVOD EORVM QVAE SVNT, NIHIL DEPERIT, AT MVTATIONES SEDVCTI HOMINES ABOLITIONES ET INTERITVS DICVNT,

CAPVT OCTAVVM.

DE anima & corpore nunc dicendũ eſt,o fili. 1
Quo nam modo anima ſit immortalis, efficacia autem quanta ſit in conſtitutione corporis ac diſſolutione. Circa nihil etenim horum mors eſt:ſed conſideratio eſt immortalis denominationis,aut vanum opus,aut per priuationem primæ literæ, dicitur mortalis, pro immortalis.Mors enim abolitionis eſt.Eorũ vero quę ſunt in mundo,nihil deperit.Nam ſi mũdus ſecundus Deus ſit,animalque immortale, non poteſt immortalis animalis pars vlla deperire.Quæ autẽ in mundo ſunt,omnia mundi ſunt partes, maxime quidem homo,rationabile animal. [2] Omnium autem 2
primus re vera æternus,ingenitus,& omniũ opifex, Deus. Secundus vero qui ad ipſius imaginẽ ab ipſo factus eſt,& ab ipſo numine afflatus, nutritus, & immortalitate præditus, velut a proprio patre,ſemperuiuens tanquam immortalis.Semper vi-

εἰς τὸν ὁραθῆναι θέλοντα. οὐ γάρ ἐστιν ἀκουστὸς, οὐδὲ λεκτὸς, οὐδὲ ὁρατὸς ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ νῷ καὶ καρδίᾳ. πρῶτον δὲ δεῖ σε περιρρήξασθαι, ὃν φορεῖς χιτῶνα, τὸ τῆς ἀγνωσίας ὕφασμα, τὸ τῆς κακίας στήριγμα, τὸν τῆς φθορᾶς δεσμὸν, τὸν σκοτεινὸν περίβολον, τὸν ζῶντα θάνατον, τὸν † αἰσθητικὸν νεκρὸν, τὸν περιφόρητον τάφον, † αἰσθη
τὸν ἔνοικον λῃστὴν, τὸν δι' ὧν φιλεῖ μισοῦντα, καὶ δι' ὧν μισεῖ φθονοῦντα. τὸν

3 [3] Τοιοῦτός ἐστιν, ὃν ἐνεδύσω ἐχθρὸν χιτῶνα, ἄγχων σε κάτω πρὸς αὐτὸν, ἵνα μὴ ἀναβλέψας καὶ θεασάμενος τὸ κάλλος τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ ἐγκείμενον ἀγαθὸν, μισήσῃς τὴν τούτου κακίαν, νοήσας αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλὴν, ἣν ἐπεβούλευσέ σοι τὰ δοκοῦντα καὶ νομιζόμενα αἰσθητήρια ἀναίσθητα ποιῶν, τῇ πολλῇ ὕλῃ αὐτὰ ἀποφράξας, καὶ μυσαρᾶς ἡδονῆς ἐμπλήσας, ἵνα μήτε ἀκούῃς περὶ ὧν ἀκούειν σε δεῖ, μήτε βλέπῃς περὶ ὧν βλέπειν σε δεῖ.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ, ΟΤΙ ΟΥΔΕΝ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ ΑΠΟΛΛΥΤΑΙ, ΑΛΛΑ ΤΑΣ ΜΕΤΑΒΟΛΑΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥΣ ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΙ ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ.

1 ΠΕΡΙ ψυχῆς καὶ σώματος, ὦ παῖ, νῦν λεκτέον, τρόπῳ μὲν ποίῳ ἀθάνατος ἡ ψυχή· ἐνεργεία δὲ ποταπή ἐστι συστάσεως σώματος, καὶ διαλύσεως. περὶ οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ὁ θάνατος, ἀλλὰ νόημά ἐστιν ἀθανάτου προσηγορίας, ἢ κενὸν ἔργον, ἢ κατὰ στέρησιν τοῦ πρώτου γράμματος λεγόμενος θάνατος, ἀντὶ τοῦ ἀθάνατος. ὁ γὰρ θάνατος, ἀπωλείας ἐστίν· οὐδὲν δὲ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπόλλυται. εἰ γὰρ δεύτερος θεὸς ὁ κόσμος, καὶ ζῶον ἀθάνατον, ἀδύνατόν ἐστι τοῦ ἀθανάτου ζώου μέρος τι ἀποθανεῖν· πάντα δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, μέρη ἐστὶ τοῦ κόσμου· μάλιστα δὲ ὁ ἄνθρωπος τὸ λογικὸν ζῶον.

2 [2] Πρῶτος γὰρ πάντων ὄντως, καὶ ἀΐδιος, καὶ ἀγέννητος, καὶ δημιουργὸς τῶν ὅλων θεός. δεύτερος δὲ ὁ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος, καὶ ὑπ' αὐτοῦ συνεχόμενος, καὶ τρεφόμενος, ἀθανατιζόμενος, † ἀΐως ὑπὸ † ἰδίου πατρὸς, ἀείζωον, ὡς ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀείζωον, δίου

uens quidem ab æterno discrepat. Nã hic ab alio factus nõ est. Quod si factus esset, nusquã a seipso factus esset: quinimo semper est. Æternum enim est, cuius æternum est omne. Pater autem ipse a seipso æternus. Mundus vero a patre semperuiuẽs, ac immortalis factus est. [3] Et quantũ materiæ residebat apud 3
se, id totum Pater in corpus redigens, & coaceruãs globosum fecit, huic ipsi qualitatẽ circunducens, quæ & immortalis erat, habẽs æternum materiæ habitũ. Affatim autem idearũ qualia pater inserens globo, velut in antro conclusit, cũ omni qualitate, ornare cupiens quod cum ipso erat quale. immortalitate enim circuiuit vniuersum corpus: ne materia ab huius cõmixtione recedere volens, in suam ipsius confusionem dissoluatur. Quando enim incorporea erat materia, o fili, confusa erat. Habet autem hic etiam quandam, circa reliqua parua qualia se implicantem, id scilicet, quod est incrementi & decremẽti, quod homines mortẽ denominant. [4] Ipsa vero cõfusio fit circa ter- 4
rena viuentia. Celestium nimirum corpora, vnicũ habent ordinem, quẽ primitus a patre sortita sunt. Obseruatur enim ipse a singulorũ instauratione indissolutus. Renouatio autem constitutionis terrenorum corporum, siue dissipatio ipsa, restaurãtur in corpora indissolubilia, id est immortalia: ac perinde fit sensus priuatio, non autem corporũ abrogatio. [5] Tertium au- 5
tem viuens homo, iuxta mundi imaginem factus, mentem ad Patris arbitrium habens, præter reliqua terrena animantia, non tantum cum secundo Deo sympathiam habet, verum & primi notitiam. Alterum quidem præsentit, velut corporeum: alterius autem intelligentiam suscipit, tanquam incorporei, & mentis Boni. Hoc itaque animal num abrogatur? Bona verba, o fili, & intellige quid Deus, quid mundus, quid animal immortale, quid animal dissolubile: & cognosce mundum quidẽ a Deo & in Deo, hominẽ vero a mundo & in mundo: initium autem & summa & omnium constitutio, Deus.

τοῦ ἀϊδίου διαφέρει. ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ ἑτέρου οὐκ ἐγένετο· εἰ δὲ καὶ
ἐγένετο, ὑφ' ἑαυτοῦ οὔποτε ἐγένετο, ἀλλ' ἀεὶ γίνεται. τὸ γὰρ ἀΐ-
διον, οὗ ἀΐδιόν ἐστι τὸ πᾶν. ὁ δὲ πατὴρ, αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀΐδιος·
ὁ δὲ κόσμος ὑπὸ τοῦ πατρὸς † ἀείζωος καὶ ἀθάνατος γέγονε. † ἀΐ-
3 [3] Καὶ ὅσον ἦν τῆς ὕλης ὑποκείμενον τῷ ἑαυτοῦ, τὸ πᾶν ὁ πα- διος
τὴρ σωματοποιήσας καὶ ὀγκώσας, ἐποίησε σφαιροειδὲς, τούτῳ
αὐτῷ τὸ ποιὸν περιθεὶς, οὖσαν καὶ αὐτὴν ἀθάνατον καὶ ἔχουσαν
ἀΐδιον τὴν ὑλότητα. πλέον δὲ τῶν ἰδεῶν τὰ ποιὰ ὁ πατὴρ ἐγκα-
τασπείρας τῇ σφαίρᾳ, ὥσπερ ἐν ἄντρῳ κατέκλεισε πάσῃ ποιότη-
τι, κοσμῆσαι βουλόμενος τὸ μετ' αὐτοῦ ποιόν· τῇ δὲ ἀθανασίᾳ
περιβαλὼν τὸ πᾶν σῶμα, ἵνα μὴ ὕλη καὶ τῆς τούτου συστάσεως
θελήσασα ἀποστῆναι, διαλυθῇ εἰς τὴν ἑαυτῆς ἀταξίαν. ὅτε γὰρ
ἦν ἀσώματος ἡ ὕλη, ὦ τέκνον, ἄτακτος ἦν· ἔχει δὲ καὶ ἐνθάδε
† τινὰ περὶ τὰ ἄλλα μικρὰ ποιὰ εἰλουμένην, τὸ τῆς αὐξήσεως, † τὴν
4 καὶ τὸ τῆς μειώσεως, ὃν θάνατον οἱ ἄνθρωποι καλοῦσιν. [4] Αὕτη
δὲ ἡ ἀταξία † περὶ τὰ ἐπίγεια ζῶα γίνεται. τῶν γὰρ οὐρανίων † ἐπὶ
τὰ σώματα μίαν τάξιν ἔχει, ἣν εἴληχεν ἀπὸ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρ-
χήν· τηρεῖται δὲ αὕτη ὑπὸ τῆς ἑκάστου ἀποκαταστάσεως ἀδιάλυ-
τος· ἡ δὲ ἀποκατάστασις τῶν ἐπιγείων σωμάτων συστάσεως † ἥ δὲ † ἡ δὲ
διάλυσις αὐτὴ, ἀποκαθίσταται εἰς τὰ ἀδιάλυτα σώματα, τουτ' ἔστι
τὰ ἀθάνατα· καὶ οὕτω στέρησις γίνεται τῆς αἰσθήσεως, οὐκ ἀπώ-
5 λεια τῶν σωμάτων. [5] Τὸ δὲ τρίτον ζῶον ὁ ἄνθρωπος, κατ' εἰ-
κόνα τοῦ κόσμου γενόμενος, † νοῦν κατὰ βούλησιν τοῦ πατρὸς ἔχων † οὐ
παρὰ τὰ ἄλλα ἐπίγεια ζῶα, οὐ μόνον πρὸς τὸν δεύτερον θεὸν
συμπάθειαν ἔχων, ἀλλὰ καὶ ἔννοιαν τοῦ πρώτου. τοῦ μὲν γὰρ αἰσθά-
νεται ὡς σώματος· τοῦ δὲ ἔννοιαν λαμβάνει ὡς ἀσωμάτου, καὶ νοῦ
τοῦ ἀγαθοῦ. Τοῦτο οὖν οὐκ ἀπόλλυται τὸ ζῶον; Εὐφήμησον, ὦ
τέκνον, καὶ νόησον, τί θεὸς, τί κόσμος, τί ζῶον ἀθάνατον, τί ζῶον
διαλυτόν· καὶ νόησον, ὅτι ὁ μὲν κόσμος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν τῷ
θεῷ· ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὑπὸ τοῦ κόσμου, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ· ἀρχὴ
δὲ, καὶ περιοχὴ καὶ σύστασις πάντων, ὁ θεός.

MERCVRII TRISMEGISTI DE INTELLIGENTIA ET SENSV. ET QVOD IN SOLO DEO PVLCHRVM ET BONVM EST, ALIBI VERO NVSQVAM,

CAPVT NONVM.

Vper, o Æsculapi, perfectum edidi sermonem: nunc autem necessarium arbitror cōsentaneum esse etiam de sensu tractatum edisserere. Sensus etenim & intelligentia discrimen habere cēsentur: eo quod illud materiale, hoc vero essentiale sit. Mihi tamen aparent ambo coalescere, non autē diuidi. in hominib. loquor. In cæteris nāq; animantib. naturæ sensus cōiungitur, in hominib. vero intelligentia. Ab intelligētia autem tantum distat intellectus, quantum a diuinitate Deus: Nimirū diuinitas a Deo est, intelligentia vero ab intellectu, soror existens sermonis, ac sibi mutuo instrumenta. Neque enim sermo voce depromitur absq; intelligentia: vt nec intelligentia sine sermone elucescit. 1

2 Sensus itaq; & intelligentia ambo in hominē vna confluunt, velut inter se connexa. Nam sine sensu intelligi nō potest, neq; sine intelligentia sensu percipi. Fieri autem potest, intelligentiam sine sensu intelligi, eorum instar qui in somnijs visum speculantur. Mihi autem apparet fieri vtrosq; effectus in somniorum visu, expergefactis enim sensus in corpus dirimitur, & in animam. Et cum vtræq; sensus partes ad se inuicē conueniūt, tū intelligentia pronunciatur a mente progenita. 3 Mens quidem omnes notitias concipit, nimirū bonas, quo temporis a Deo semina receperit, contrarias autē quando ab aliquo Dæmonum. Nulla nāq; mūdi pars Dæmonis est exors, Dæmonis inquam a Deo splendentis: qui quidem subintrās, ferit propriæ efficaciæ semen. Et enixa est mens quod satum fuerat, adulteria, cædes, parricidia, sacrilegia, impietates, suspēdia, manifestas præcipitantias, & cætera omnia, quotquot sunt Dæmonum opera. 4 Dei quidem semina pauca, equidem magna, pulchra, & bona, probitas, continentia, & pietas. Est autē pietas Dei co-

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ, ΠΕΡΙ ΝΟΗΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΕΝ ΜΟΝΩΙ ΤΩΙ ΘΕΩΙ ΤΟ ΚΑΛΟΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ ΕΣΤΙΝ, ΑΛΛΑΧΟΘΙ ΔΕ ΟΥΔΑΜΟΥ.

1 ΘΕΣ, ὦ Ἀσκληπιέ, τὸν τέλειον ἀποδέ-
δωκα λόγον· νῦν δὲ ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι
ἀκόλουθον ἐκείνῳ, καὶ τὸν περὶ αἰσθήσεως
λόγον διεξελθεῖν. αἴσθησις γὰρ καὶ † νόησις † κίνη-
διαφορὰν μὲν δοκοῦσιν ἔχειν, ὅτι ἡ μὲν ὑλι- σις
κή ἐστιν, ἡ δὲ οὐσιώδης· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν
ἀμφότεραι ἡνῶσθαι, καὶ μὴ διαιρεῖσθαι, ἐν ἀν-
θρώποις † λέγω. ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις ζώοις † λόγῳ
ἡ αἴσθησις τῇ φύσει ἥνωται· ἐν δὲ ἀνθρώποις ἡ νόησις. νοήσεως δὲ
ὁ νοῦς διαφέρει τοσοῦτον, ὅσον ὁ θεὸς θειότητος. ἡ μὲν γὰρ θειότης ὑπὸ
τοῦ θεοῦ γίνεται· ἡ δὲ νόησις ὑπὸ τοῦ νοῦ, ἀδελφὴ οὖσα τοῦ λόγου, καὶ ὄρ-
γανα ἀλλήλων. οὔτε γὰρ ὁ λόγος ἐκφωνεῖται χωρὶς νοήσεως, οὔτε ἡ νόη-
2 σις φαίνεται χωρὶς λόγου. [2] Ἡ οὖν αἴσθησις καὶ ἡ νόησις ἀμφότεραι εἰς
τὸν ἄνθρωπον συνεπεισρέουσιν ἀλλήλαις, ὥσπερ συμπεπλεγμέναι.
οὔτε γὰρ χωρὶς αἰσθήσεως † δυνατὸν νοῆσαι, οὔτε αἰσθέσθαι χωρὶς νοή- † δύνα-
σεως. δυνατὸν δὲ νόησιν χωρὶς αἰσθήσεως νοεῖσθαι, καθάπερ οἱ διὰ τῶν ται
ὀνείρων φανταζόμενοι ὁράματα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ γεγονέναι ἀμφοτέ-
ρας τὰς ἐνεργείας ἐν τῇ τῶν ὀνείρων ὄψει. ἐγρηγορόσι γὰρ † αἴσθησις, διή- † αἰσθή-
ρηταί γε εἴς τε τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὴν ψυχήν· καὶ ὅταν ἀμφότερα τὰ μέρη σει,
τῆς αἰσθήσεως πρὸς ἄλληλα συμφωνήσῃ, τότε τὴν νόησιν ἐκφωνεῖσθαι,
3 ἀποκυηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ νοῦ. [3] Ὁ γὰρ νοῦς κύει πάντα τὰ νοήματα· ἀγαθὰ
μέν, ὅταν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὰ σπέρματα λάβῃ· ἐναντία δέ, ὅταν ὑπό τινος τῶν
δαιμονίων, μηδενὸς μέρους τοῦ κόσμου κενοῦ ὄντος δαίμονος, τῷ ὑπὸ τοῦ
θεοῦ πεφωτισμένῳ δαίμονι, ὅστις ὑπεισελθών, ἔσπειρε τῆς ἰδίας
ἐνεργείας τὸ σπέρμα, καὶ ἐκύησεν ὁ νοῦς τὸ σπαρέν, μοιχείας,
φόνους, πατροτυπίας, ἱεροσυλίας, ἀσεβείας, ἀγχόνας, κατὰ
κρημνῶν καταφοράς, καὶ ἄλλα πάντα ὅσα δαιμόνων ἔργα.
4 [4] Τοῦ γὰρ θεοῦ τὰ σπέρματα ὀλίγα, μεγάλα μέν, καὶ καλά, καὶ
ἀγαθά, ἀρετή, καὶ σωφροσύνη, καὶ εὐσέβεια· εὐσέβεια δέ ἐστι θεοῦ γνῶ-

gnitio. Quem qui cognouit oppletus omnium bonorum factus, notiones Diuinas scaturit, ac non vulgi intelligentijs similes. Quocirca qui cognitionem colunt, nec vulgo grati sunt, nec ipsis vulgus, desipere cēsentur, & risus damnantur: odio & contemptui sunt: & quandoq; necantur. Nequitiam enim hic habitaturam diximus, suū ipsius locum degentem. eius nimirū regio terra est, non mundus, vt nonnullis placet impie loquentibus. Dei quidē cultor omnia suffert, cognitionem percipiēs. Tali nāq; omnia, quantumlibet alijs mala, bona sunt. Et cū insidijs petitur, omnia ad cognitionem cōfert: & solus mala efficit bona. [5] Rursus ad sermonē sensus redeo. Humanū est igitur, 5
hominem cōmunicare sensum intelligentiæ: nō tamen omnis homo, vt prætuli, fruitur intelligentia. Sed alius quidem materialis, alius vero essentiæ cultor. Materialis enim, malitiæ iucūbens, vt effatus sum, a Dæmonib. semen intelligentiæ suscipit. Qui autem cum bono secundū essentiam sumunt, a Deo salui fiunt. Quandoquidē Deus omnium operator cum fabrefacit omnia, efficit quidē sibi similia. Vt autem hæc bona facta sunt, in effectus vsum segregat. Mundana quidem latio, generationes terens, qualitates producit, alias quidem fœdans nequitia, alias autem bono purificās. Nam mundus, o Æsculapi, sensum proprium & intelligentiam habet, non humanæ similem, nec tam variam, alias autem eximiorem ac simpliciorem. [6] Mundi 6
quidem sensus & intelligentia vna est: omnia scilicet facit, & in seipsum destruit, instrumentum quippe diuini nutus, & reuera instrumenti efficacia preditum: vt omnia semina suscipiens a Deo apud se, conseruans in seipso, omnia palam efficiat: & dissoluens omnia restauret. Quocirca his dissolutis constitutione renouationem velox instar boni vitæ agricolæ præstet. Nō est quod non vita donet: dum fertur autem omnia viua efficit, ac pariter locus & operator est vitæ. [7] Corpora autem in mate- 7
ria discrepant. Alia quidem sunt ex terra, quædā vero ex aqua, alia autem ex aere, aliqua demum ex igne. omnia autem sunt composita, quædam plus, quædam autem simplicius: plus quidem grauiora, minus vero leuiora. Velocitas autem lationis eius, varietatem qualium in generationib. operatur. Aura enim

σις, ὃν ὁ ἐπιγνοὺς πλήρης γενόμενος πάντων τῶν ἀγαθῶν, τὰς
νοήσεις θείας ἴσχει, καὶ οὐ τοῖς πολλοῖς ὁμοίας. διὰ τοῦτο οἱ ἐν
γνώσει ὄντες, οὔτε τοῖς πολλοῖς ἀρέσκουσιν, οὔτε οἱ πολλοὶ αὐ-
τοῖς· μεμηνέναι δὲ δοκοῦσι, καὶ γέλωτα ὀφλισκάνουσι, μισού-
μενοί τε, καὶ καταφρονούμενοι, καὶ τάχα που καὶ φονευόμενοι.
τὴν γὰρ κακίαν ἐνθάδε δεῖν οἰκεῖν εἴπομεν τῷ ἑαυτῆς χωρίῳ
οὖσαν. χωρίον γὰρ αὐτῆς ἡ γῆ, οὐχ ὁ κόσμος, ὡς ἔνιοί ποτε ἐροῦ-
σι βλασφημοῦντες. ὁ μέν τοι θεοσεβὴς, πάντα ὑποστήσει αἰσθό-
μενος τῆς γνώσεως. πάντα γὰρ τῷ τοιούτῳ, κἂν τοῖς ἄλλοις τὰ
κακὰ, ἀγαθά ἐστι· καὶ ἐπιβουλευόμενος, πάντα ἀναφέρει εἰς
5 τὴν γνῶσιν. καὶ τὰ κακὰ μόνος ἀγαθοποιεῖ. [5] Ἐπάνειμι
πάλιν ἐπὶ τὸν αἰσθήσεως λόγον. ἀνθρώπινον οὖν τὸ κοινωνῆσαι
† ἀνθρώπῳ αἴσθησιν νοήσει. οὐ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ὡς προεῖ- † ἀνθρω
πον, ἀπολαύει τῆς νοήσεως, ἀλλ' ὁ μὲν ὑλικὸς, ὁ δὲ οὐσιώδης. πον νο-
ὁ μὲν γὰρ μετὰ κακίας ὑλικὸς, ὡς ἔφην, ἀπὸ τῶν δαιμόνων τὸ ήσει.
σπέρμα τῆς νοήσεως ἴσχει· οἱ δὲ μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ οὐσιωδῶς,
ὑπὸ τοῦ θεοῦ σωζόμενοι. ὁ μὲν γὰρ θεὸς πάντων δημιουργὸς, δη-
μιουργῶν πάντα, ποιεῖ μὲν ἑαυτῷ ὅμοια, ταῦτα δ' ἀγαθὰ γε-
νόμενα, ἐν τῇ χρήσει τῆς ἐνεργείας ἀφορᾷ· ἡ γὰρ κοσμικὴ φο-
ρὰ τρίβουσα τὰς γενέσεις, ποιὰς ποιεῖ, τὰς μὲν ῥυπαίνουσα τῇ
κακίᾳ, τὰς δὲ καθαίρουσα τῷ ἀγαθῷ. καὶ γὰρ ὁ κόσμος, ὦ
Ἀσκληπιὲ, αἴσθησιν ἰδίαν καὶ † νόησιν ἔχει, οὐχ ὁμοίαν τῇ ἀν- † κίνη-
θρωπείᾳ, οὐδὲ ὡς ποικίλην, ἄλλως δὲ κρείττω καὶ ἁπλουστέ- σιν
6 ραν. [6] Ἡ γὰρ αἴσθησις, καὶ νόησις τοῦ κόσμου, μία ἐστὶ τῷ πάν-
τα ποιεῖν, καὶ εἰς ἑαυτὴν ἀποποιεῖν, ὄργανον τῆς τοῦ θεοῦ βου-
λήσεως, καὶ ὄντως ὀργανοποιηθὲν, ἵνα πάντα παρ' ἑαυτῷ ἀπὸ
τοῦ θεοῦ λαβὼν τὰ σπέρματα φυλάττων ἐν ἑαυτῷ, πάντα ποιῇ
ἐναργῶς, καὶ διαλύων πάντα ἀνανεοῖ· καὶ διὰ τοῦτο λυθέντα,
ὥσπερ ἀγαθὸς ζωῆς γεωργὸς, τῇ καταβολῇ ἀνανέωσιν αὐτοῖς
φερόμενος παρέχει. οὐκ ἔστιν ὃ μὴ ζωογονεῖ. φερόμενος δὲ πάν-
τα ζωοποιεῖ· καὶ ὁμοῦ τόπος ἐστὶ καὶ δημιουργὸς ζωῆς.
7 [7] Τὰ δὲ σώματα ἀπὸ ὕλης ἐν διαφορᾷ. τὰ μὲν γάρ ἐστιν ἐκ
γῆς, τὰ δὲ ἐξ ὕδατος, τὰ δὲ ἐξ ἀέρος, τὰ δὲ ἐκ πυρός· πάν-
τα δέ ἐστι σύνθετα, καὶ τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἁπλούστερα· μᾶλ-
λον μὲν τὰ βαρύτερα, ἧττον δὲ τὰ κουφότερα. τὸ δὲ τάχος αὐτοῦ
τῆς φορᾶς, τὴν ποικιλίαν τῶν ποιῶν γενέσεων ἐργάζεται. πνοὴ γὰρ

frequentiſſima exiſtens, corporibus qualitates porrigit, cum vna vitæ plenitudine. [8] Pater itaque mundi Deus, mundus 8
vero eorum quę in mundo ſunt. Et mundus quidem Dei filius: quæ autem in mundo a mundo ſunt. Et iure mundus nuncupatur. Omnia namq; varietate generationis ornat, & aſſiduitate vitæ, non defatigata operatione, neceſſitatis velocitate, elementorum compoſitione, & genitorum ordine. Ipſe itaque mundus neceſſario & proprie nominatur. Omnium igitur animalium ſenſus & intelligẽtias ab internis inducit, inſpirans ab amplectente ſe. Mundus vero ſemel accepit, ſimul cum fieret: vti a Deo accepit, habet. [9] Deus autem non, vt aliquibus pla- 9
cet, eſt ſenſus & intelligentiæ expers. Nam ſuperſtitione excæcati inique loquuntur. Omnia nimirum quæcunque ſunt, o Æſculapi, in Deo ſunt, a Deo genita & inde pendentia: alia per corpora operantia: partim per animalem eſſentiam mouẽtia: quædam autem per ſpiritum vitam præſtantia: alia vero defeſſa ſuſcipiẽtia, & optimo iure. Quinetiam dicam ipſum talia non habere, ac verum definiens, ipſe omnia eſt, nõ extrinſecus aſciſcens illa, ſed extrorſum ea porrigens. Et hoc eſt Dei ſenſus & intelligentia, omnia ſcilicet ſemper mouere, & nuſquam tempus erit, quo depereat quicquam eorum, quæ ſunt. Cum autem dico eorum quæ ſunt Dei dico. Quæ enim ſunt, Deus habet, & extra ipſum nihil, & ipſe extra nihil. [10] Hæc, o Æſcu-
lapi, intelligenti tibi vera aparebunt, ignoranti autem incredi- 10
bilia. Intelligere namque credere eſt: non credere autem non intelligere. Sermo etenim meus ad veritatem vſque peruenit. Mens autem magna, & a ſermone quadantenus deducta, ad veritatem vſque peruenire debet: omnia autẽ animo voluens, & ijs quæ a ſermone interpretata ſunt conſona reperiens, credidit, & pulchræ fidei acquieuit. Illis igitur quæ de Deo dicta ſunt intelligentibus, fide digna, non intelligentibus vero indigna fide erunt. Hæc & tanta de intelligẽtia & ſenſu dicta ſunto.

οὖσα πυκνοτάτη, προτείνει τὰ ποιὰ τοῖς σώμασι μετὰ ἑνὸς πλη-
8 ρώματος τῆς ζωῆς. [8] Πατὴρ μὲν οὖν ὁ θεὸς τοῦ κόσμου. ὁ δὲ
κόσμος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. καὶ ὁ μὲν κόσμος, υἱὸς τοῦ θεοῦ, τὰ
δὲ ἐν τῷ κόσμῳ, ὑπὸ τοῦ κόσμου. καὶ εἰκότως κόσμος κέκλη-
ται. κοσμεῖ γὰρ τὰ πάντα τῇ ποικιλίᾳ τῆς γενέσεως, καὶ τῷ ἀδια-
λείπτῳ τῆς ζωῆς, καὶ ἀκοπιάστῳ τῆς ἐνεργείας, καὶ τῷ τάχει τῆς
ἀνάγκης, καὶ τῇ † συστάσει τῶν στοιχείων, καὶ τῇ τάξει τῶν γινο- † συσκι
μένων. ὁ αὐτὸς οὖν κόσμος, καὶ ἀναγκαίως, καὶ οἰκείως καλοῖτο. πάν- άσει.
των οὖν τῶν ζώων ἡ αἴσθησις, καὶ νόησις ἔξωθεν ἐπεισέρχεται, εἰσ-
πνέουσα ὑπὸ τοῦ περιέχοντος· ὁ δὲ κόσμος ἅπαξ λαβὼν ἅμα
9 τῷ γενέσθαι, ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει. [9] Ο δὲ θεὸς, οὐχ ὥσ-
περ ἐνίοις δόξει, ἀναίσθητός ἐστι, καὶ ἀνόητος. ὑπὸ γὰρ δεισιδαιμο-
νίας βλασφημοῦσι. πάντα γὰρ ὅσα ἐστὶν, ὦ Ασκληπιὲ, ταῦτα ἐν
τῷ θεῷ ἐστὶ, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γινόμενα, καὶ ἐκεῖθεν ἠρτημένα· τὰ
μὲν διὰ τῶν σωμάτων ἐνεργοῦντα, τὰ δὲ διὰ οὐσίας ψυχικῆς κι-
νοῦντα, τὰ δὲ διὰ πνεύματος ζωοποιοῦντα, τὰ δὲ τὰ κεκμη-
κότα ὑποδεχόμενα. καὶ εἰκότως· μᾶλλον δὲ λέγω ὅτι οὐκ αὐτὸς
αὐτὰ ἔχει, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ἀποφαίνομαι, αὐτὸς ἅπαντά ἐστιν· οὐκ
ἔξωθεν αὐτὰ προσλαμβάνων, ἔξω δὲ ἐπιδιδούς. καὶ τοῦτό ἐστιν, ἡ
αἴσθησις καὶ νόησις τοῦ θεοῦ, τὸ τὰ πάντα ἀεὶ κινεῖν· καὶ οὐκ ἔσται
ποτὲ χρόνος, ὅτε ἀπολειφθήσεταί τι τῶν ὄντων· ὅταν δὲ λέγω
τῶν ὄντων, λέγω τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ ὄντα ὁ θεὸς ἔχει, καὶ οὔτε αὐ-
10 τοῦ οὐδὲν ἐκτὸς, οὔτε αὐτὸς οὐδενός. [10] Ταῦτά σοι Ασκληπιὲ, ἐν-
νοοῦντι ἀληθῆ δόξειεν, ἀγνοοῦντι δὲ ἄπιστα. τὸ γὰρ νοῆσαί ἐστι τὸ
πιστεῦσαι· τὸ ἀπιστῆσαι δὲ τὸ μὴ νοῆσαι. ὁ γὰρ λόγος μοι φθάνει
μέχει τῆς ἀληθείας· ὁ δὲ νοῦς μέγας ἐστὶ, καὶ ὑπὸ τοῦ λόγου μέ-
χει τινὸς ὁδηγηθείς, φθάνειν ἔχει τῆς ἀληθείας· καὶ περινοήσας
τὰ πάντα, καὶ εὑρὼν σύμφωνα τοῖς ὑπὸ τοῦ λόγου ἑρμηνευθεῖσιν
ἐπίστευσε, καὶ τῇ καλῇ πίστει ἐπανεπαύσατο. τοῖς οὖν τὰ προειρη-
μένα † ἐπὶ τοῦ θεοῦ νοήσασι μὲν πιστά· μὴ νοήσασι δὲ ἄπιστα. ταῦ- † ὑπὸ
τα καὶ τοσαῦτα περὶ νοήσεως καὶ αἰσθήσεως λεγέσθω.

CLAVIS,

CAPVT DECIMVM.

Esternam, o Æsculapi, orationem tibi cõsecraui: hodiernã autem æquum est Tat filio dicare. Quãdoquidem singularium orationum cum illo collatarum est compendium. Deus igitur & Pater & Bonum, o Tat, eandem naturã habent: quinimo & efficatiam. Ea nãq; naturæ & incremẽti est denominatio, quæ circa mutabilia, mobilia & immobilia versatur: quod est diuina & humana, quæ ipse esse vult. Alibi autẽ diuinorum & humanorum efficatiã, velut ac aliorum edocuimus, quæ de hoc intelligenda sunt. [2] Huius nãq; efficacia voluntas est, eius vero essentia, velle omnia esse. Quid enim est Deus & Pater & Bonum, quam omnium esse non adhuc existentiũ? Quinetiam substantia ipsa eorum quæ sunt, hoc Deus est, hoc Pater, hoc Bonum: cui reliquorum nihil additur. Mundus quidem ac Sol eorũ quæ iuxta cõmunionem pater est: nõ attamen animalib. recte boni causa est, nec viuẽdi. Quod si ita se hoc habeat, omnino sane a boni voluntate adigitur, sine qua neq; esse neq; fieri quicquam potest. [3] Nimirum liberorũ causa pater est, tũ seminis tum etiã alimoniæ, per Solem orexim boni suscipiens. Nã Bonum est, quod efficiendi cõpos est. Hoc autem alij cuiquam innatũ esse non potest, quã vnico illi, qui nihil recipiens omnia vult esse. Non equidem aio ei qui efficit, o Tat, nam faciens mutilus est multo tempore, in quo nunc quidem facit, nunc vero non facit, & qualitate & quantitate, quandoq; etenim quanta & qualia, opposita vero nõnumquam. Deus autem, & pater & bonũ est, eo quod omnia sit. [4] Hæc igitur ita ei qui videre potest elucescẽt, nam & hoc esse vult, estque illud, maxime vero sibiipsi. Alia quippe cuncta propter hunc sunt. Boni nãq; proprium est Bonum cognosci, o Tat. Satiasti nos, o Pater, bono & pulcherrimo aspectu, & pene sanctior effectus est meæ mẽtis oculus, præ tali spectaculo. Non enĩ velut Solis radius igni-

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ,

ΚΛΕΙΣ.

1 ΟΝ χθὲς λόγον, ὦ Ἀσκληπιὲ, σοὶ ἀνέθη-
κα· τὸν δὲ σήμερον, δίκαιόν ἐστι τῷ Τὰτ
ἀναθεῖναι· ἐπεὶ καὶ τῶν ἐνικῶν λόγων τῶν
πρὸς αὐτὸν λελαλημένων, ἐστὶν ἐπιτομή. ὁ
μὲν οὖν θεὸς καὶ πατὴρ καὶ τὸ ἀγαθὸν, ὦ
Τὰτ, τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν, μᾶλλον δὲ καὶ
ἐνέργειαν. ἡ μὲν γὰρ φύσεως καὶ αὐξήσεώς
ἐστι προσηγορία· ἅπερ ἐστὶ περὶ τὰ μεταβλητὰ καὶ κινητὰ,
καὶ ἀκίνητα, τουτέστι τὰ θεῖά τε καὶ ἀνθρώπεια, ὧν αὐτὸς βού-
λεται εἶναι. ἀλλαχοῦ δὲ ἐνέργειαν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων,
ἐδιδάξαμεν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων, ἃ δεῖ νοεῖν ἐπὶ τούτου.
2 [2] Ἡ γὰρ τούτου ἐνέργεια, ἡ θέλησίς ἐστι· καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ, τὸ
θέλειν πάντα εἶναι. τί γάρ ἐστι θεὸς, καὶ πατὴρ, καὶ τὸ ἀγαθὸν, ἢ
τὸ τῶν πάντων εἶναι οὐκ ἔτι ὄντων· ἀλλὰ ὕπαρξις αὐτὴ τῶν ὄντων·
τοῦτο ὁ θεὸς, τοῦτο ὁ πατὴρ, τοῦτο τὸ ἀγαθὸν, ᾧ μηδὲν πρόσεστι τῶν
ἄλλων. ὁ μὲν γὰρ κόσμος, καὶ ὁ ἥλιος, τῶν κατὰ μετουσίαν καὶ αὐτὸς
πατήρ· οὐκ ἔτι δὲ τοῦ ἀγαθοῦ τοῖς ζώοις ἴσως αἴτιός ἐστιν, οὐδὲ τοῦ
ζῆν. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πάντως μέντοι ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ
ἀγαθοῦ θελήματος, οὗ χωρὶς, οὔτε εἶναι, οὔτε γενέσθαι ἔσται δυνα-
3 τόν. [3] Αἴτιος δὲ ὁ πατὴρ τῶν τέκνων, καὶ τῆς σπορᾶς, καὶ τῆς
τροφῆς τὴν ὄρεξιν λαβὼν τοῦ ἀγαθοῦ διὰ τοῦ ἡλίου. τὸ γὰρ ἀγα-
θόν ἐστι τὸ ποιητικόν. τοῦτο δὲ οὐ δυνατὸν ἐγγενέσθαι ἄλλῳ τινὶ, ἢ
μόνῳ ἐκείνῳ, τῷ μηδὲν λαμβάνοντι, πάντα δὲ θέλοντι εἶναι. οὐ
γὰρ ἐρῶ, ὦ Τὰτ, ποιοῦντι. ὁ γὰρ ποιῶν ἐλλιπής ἐστι πολλῷ χρό-
νῳ, ἐν ᾧ ὁτὲ μὲν ποιεῖ, ὁτὲ δὲ οὐ ποιεῖ, καὶ ποιότητος καὶ ποσό-
τητος. ποτὲ μὲν γὰρ πόσα καὶ ποῖα, ὁτὲ δὲ τὰ ἐναντία. ὁ δὲ θεὸς
4 καὶ πατὴρ καὶ τὸ ἀγαθὸν, τῷ εἶναι τὰ πάντα. [4] Οὕτως ἄρα ταῦτα τῷ
δυναμένῳ ἰδεῖν. καὶ γὰρ τοῦτο θέλει εἶναι, καὶ ἔστι καὶ αὐτὸ, μάλιστα δὲ αὐτῷ.
καὶ γὰρ τὰ ἄλλα πάντα διὰ τοῦτόν ἐστιν. ἴδιον γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ γνωρίζε-
σθαι. ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, ὦ Τάτ. Ἐπλήρωσας ἡμᾶς, ὦ πάτερ, τῆς ἀγαθῆς, καὶ
καλλίστης θέας· καὶ ὀλίγου δεῖν ἐσεβάσθη μου ὁ τοῦ νοῦ ὀφθαλμὸς
ὑπὸ τῆς τοιαύτης θέας. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ τοῦ ἡλίου ἀκτὶς πυρώδης

tus existẽs,illustrat & oculos perstringit:ita & boni speculatio. Quinimo econtra irradiat & adeo,quoad suscipere quis potest influxum splendoris intelligibilis. Est nãq; acidior in attingendo,innocua vero & omnis immortalitatis oppleta. [5] Qui plus 5
speculationis allicere possunt, sæpe etiã corpore in pulcherrimum hunc visum demulcentur.Cuius Cælus ac Saturnus pro genitores nostri participes effecti sunt. Vtinã & nos,o Pater. Vtinam sane,o fili. Nũc etiamnum remittimur ad visionem,ac ita pandere non possumus nostræ mentis oculos, & illius Boni pulchritudinem speculari, quæ citra corruptionẽ & cõprehensionem extat.Tum equidẽ eam intueberis,cum nihil de ipsa dicendum habeas. Eius nãq; cognitio & speculatio, silentiũ est,
& omniũ sensuum abrogatio. [6] Neq; enim aliud quidpiã co- 6
gnoscere qui hoc cognouit: nec aliud quicquam speculari potest,qui hoc speculatus est: neq; de alio quoquam audire : nec vniuersum corpus mouere. Nimirũ omnes corporis sensus & motus corripiens quiescit.Collustrans etenim omnẽ mentem ac omnem animã, illustrat & abstrahit a corpore:& omnem ipsum in essentiam conuertit. Non enim,o fili, in Deum refferri potest anima,cõstituta in corpore hominis, Boni pulchritudinem speculata in Deum se recipiens. [7] Quî id ais,o Pater? De 7
omni anima separabili,o fili.Mutationes autem animæ separabilis rursus quonã modo fiunt ? Num in generalib. percepisti? Quod ab vna scilicet vniuersi , animæ omnes existunt. hæ quidem qua in omni mundo velut distribustæ vagantur. Harum proinde animarũ multæ mutationes , partim in prosperiorem, partim in contrarium statum.Quædã enim repentes in aquatiles cõmutantur , aquatiles autẽ in terrestres,terrestres vero in volucres, æreæ autẽ in homines,humanæ vero immortalitatẽ habentes in Dæmones vertuntur, ipsi vero ita in Deorum nõ vagantium cœtu exultant. Cœtus autẽ Deorũ duo sunt. Quidam enim sunt errantium:Quidã vero non errantium.Et ea est
animę absolutissima gloria. [8] Anima hominis corpus ingressa, 8
si nequam manserit,neq; immortalitatem experitur, neq; boni fit particeps : quinetiã retrogradiẽs per viam reuertitur quæ ducit ad reptilia,& hoc animæ peruersæ iudicatũ est.Nam ani-

οὖσα καταυγάζει καὶ μύειν ποιεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὕτω καὶ ἡ τοῦ
ἀγαθοῦ θέα· τοὐναντίον δὲ ἐκλάμπει, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον
δύναται ὁ δυνάμενος δέξασθαι τὴν ἐπεισροὴν τῆς νοητῆς λαμπη-
δόνος. ὀξυτέρα μὲν γάρ ἐστιν εἰς τὸ καθικνεῖσθαι. ἀβλαβὴς δὲ καὶ
5 πάσης ἀθανασίας ἀνάπλεως ἦν. [5] Οἱ δυνάμενοι πλέον τι ἀρύ-
σασθαι τῆς θέας, κατακοιμίζονται πολλάκις δὲ ὑπὸ τοῦ σώμα-
τος εἰς τὴν καλλίστην ὄψιν, ὥσπερ Οὐρανὸς καὶ Κρόνος οἱ ἡμέτε-
ροι πρόγονοι ἐκτετυχήκασιν. Εἴθε καὶ ἡμεῖς, ὦ πάτερ. Εἴθε
γὰρ, ὦ τέκνον· νῦν δὲ ἔτι ἀτονοῦμεν πρὸς τὴν ὄψιν, καὶ οὕτως
οὐκ ἰσχύομεν ἀναπετάσαι ἡμῶν τοὺς τοῦ νοῦ ὀφθαλμοὺς, καὶ θεά-
σασθαι τὸ κάλλος τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου τὸ ἄφθαρτον, τὸ ἄληπτον.
τότε γὰρ αὐτὸ ὄψει, ὅταν μηδὲν περὶ αὐτοῦ ἔχῃς εἰπεῖν. ἡ γὰρ γνῶ-
σις αὐτοῦ καὶ † θέα σιωπή ἐστι καὶ καταργία πασῶν τῶν αἰ- † θεία
6 σθήσεων. [6] Οὔτε γὰρ ἄλλο τι δύναται νοῆσαι ὁ τοῦτο νοήσας,
οὔτε ἄλλο τι θεάσασθαι ὁ τοῦτο θεασάμενος, οὔτε περὶ † ἄλλου † αὐ-
τινὸς ἀκοῦσαι, οὔτε τὸ σύνολον τὸ σῶμα κινῆσαι. πασῶν γὰρ τῶν θεράπευ
σωματικῶν αἰσθήσεών τε καὶ κινήσεων ἐπιλαθόμενος, ἀτρεμεῖ.
περιλάμψαν δὲ πάντα τὸν νοῦν, καὶ τὴν ὅλην ψυχὴν, ἀναλάμ-
πει καὶ ἀνέλκει διὰ τοῦ σώματος, καὶ ὅλον αὐτὸν εἰς οὐσίαν με-
ταβάλλει. ἀδύνατον γὰρ, ὦ τέκνον ψυχὴν ἀποθεωθῆναι ἐν σώ-
ματι ἀνθρώπου, θεασαμένην τοῦ ἀγαθοῦ κάλλος τῷ ἀποθεω-
7 θῆναι. [7] Πῶς λέγεις, ὦ πάτερ. Πάσης ψυχῆς, ὦ τέκνον, διαι-
ρετῆς. Μεταβολαὶ δὲ πῶς πάλιν διαιρετῆς. Οὐκ ἤκουσας ἐν
τοῖς γενικοῖς, ὅτι ἀπὸ μιᾶς ψυχῆς τῆς τοῦ παντὸς πᾶσαι αἱ ψυ-
χαί εἰσιν, αἵ τε ἐν τῷ παντὶ κόσμῳ κυλινδούμεναι, ὥσπερ ἀπο-
νενεμημέναι; τούτων τοίνυν τῶν ψυχῶν, πολλαὶ μεταβολαί. τῶν
μὲν, ἐπὶ τὸ εὐτυχέστερον· τῶν δὲ, ἐπὶ τὸ ἐναντίον. αἱ μὲν οὖν
ἑρπετώδεις οὖσαι, εἰς ἔνυδρα μεταβάλλονται· αἱ δὲ τῶν ἐνύδρων
εἰς χερσαῖα, αἱ δὲ χερσαῖαι εἰς πτηνά· αἱ δὲ ἀέριαι εἰς ἀνθρώ-
πους· αἱ δὲ ἀνθρώπειαι ἀθανασίας † μετέχουσαι, εἰς δαίμονας † ἔχου-
μεταβάλλονται. † οἱ δ' οὕτως εἰς τὸν τῶν θεῶν χορὸν ἀπλανῶν σαι,
χορεύουσι· χοροὶ δὲ δύο θεῶν, ὁ μὲν τῶν πλανωμένων, ὁ δὲ τῶν ἀπλα- † εἰ
8 νῶν· καὶ αὕτη ψυχῆς ἡ τελειοτάτη δόξα. [8] Ψυχὴ εἰς ἀνθρώπου σῶ-
μα εἰσελθοῦσα, ἐὰν κακὴ μείνῃ, οὔτε γεύεται ἀθανασίας, οὔτε τοῦ
ἀγαθοῦ μεταλαμβάνει· παλίσυρτος δὲ τὴν ὁδὸν ὑποστρέφει τὴν
εἰς τὰ ἑρπετά, καὶ αὕτη καταδίκη ψυχῆς κακῆς· κακία δὲ ψυ-

mæ malitia eſt ignoratio.Anima etenim nihil intelligens eorũ
quæ ſunt,neq; eorum naturam,nec Bonũ,cæcutiens in paſſio-
nes corporis impingit. Infœlix autẽ anima, ſeipſam ignorans,
corporib.monſtroſis & flagitioſis ſeruit,corpus velut ſarcinam
baiulans, neq; imperans,ſed parens. Hæc eſt animæ nequitia.
[9] E diuerſo autẽ,animæ virtus eſt cognitio.Nimirum qui intel 9
ligit,bonus,pius,ac propemodũ Diuinus eſt.Sed quis eſt hic,o
Pater? Qui nec loquax eſt,nec loquaces audit. qui nãq; duob.
incumbit,verbis & auditui,vmbram impugnat.Deus enim Pa-
ter & Bonum neq; dicitur,neq; auditur.Hoc autẽ ita ſe haben
te,in omnib.ijs,quæ ſunt,ſenſus inſunt: cum ſine ipſo eſſe non
poſſint.Cognitio autẽ a ſenſu ſupramodum diſcrepat.Nã ſen-
ſus eſt quidem ſuperãtis,cognitio vero ſcientiæ finis. [10] Scien- 10
tia Dei donum eſt.Omnis etenim ſciẽtia incorporea eſt,velut
inſtrumento mente vtens,mens vero corpore.Vtraq; igitur in
corpora cedunt,cum ea quæ ſunt intellectus,tum quę materia
cõſtant. Ex oppoſitione nãq; & cõtrarietate decet omnia cõ-
ſtare.Hocque ſecus eſſe non poteſt. Quis itaq; materialis iſte
Deus?Pulcher mundus,non autẽ bonus eſt.materia enim con
ſtat,& nullo negotio patitur.Primus tamen patibilium, ſecun-
dus autẽ eorum quæ ſunt,egenus per ſe:Ipſe quidem aliquan-
do genitus,ſemper autẽ exiſtens,exiſtens autem in generatio-
ne,ac ſemper genitus.Generatio qualiũ & quantorũ eſt,quip-
pe mobilis.Omnis nãq; materiæ motio eſt generatio. [11] Intel- 11
ligibilis autẽ quies,materialem motum hac arte mouet.Quan-
doquidem mũdus ſphęra eſt,quod caput denotat:ſuper caput
autem nihil materia conſtat.Velut neq; ſubter pedes quidquã
intelligibile. Quinimo omne materia cõſtat. Mens autẽ caput
ipſa ſphæræ ritu mouetur,hoc eſt more capitis.Quæcunq; igi-
tur aſſidẽt mẽbranæ huius capitis in qua eſt anima,immortalia
natura ſunt,ac veluti in anima corpus factũ ſit,& refertam cor-
pore animam habentia. Quæ autẽ procul a membrana,in qua
plus habetur animæ,degũt,corpus ſunt.Totũ vero eſt animal:
ita vt totum ex materiali & intelligibili conſtet. [12] Et mundus 12
quidem primũ,homo vero ſecundum a mũdo animal.Primus
autẽ mortalium cæterorum animãtium animæ cõpos eſt.Nec

χῆς ἐστὶν ἡ ἀγνωσία. ψυχὴ γὰρ μηδὲν γνοῦσα τῶν ὄντων, μηδὲ τὴν τούτων φύσιν, μηδὲ τὸ ἀγαθὸν, τυφλώττουσα ἐντινάσσει τοῖς πάθεσι τοῖς σωματικοῖς· καὶ ἡ κακοδαίμων ἀγνοήσασα ἑαυτὴν, δουλεύει σώμασιν ἀλλοκότοις, καὶ μοχθηροῖς, ὥσπερ φορτίον βαστάζουσα τὸ σῶμα, καὶ οὐκ ἄρχουσα, ἀλλ' ἀρχομέ-
9 νη· αὕτη κακία ψυχῆς. [9] Τοὐναντίον δὲ ἀρετὴ ψυχῆς, γνῶσις. ὁ γὰρ γνοὺς, καὶ ἀγαθὸς, καὶ εὐσεβὴς, καὶ ἤδη θεῖος. Τίς δὲ ἐστὶν οὗτος, ὦ πάτερ; Ο μὴ πολλὰ λαλῶν, μηδὲ πολλὰ ἀκούων. ὁ γὰρ δύο, λόγοις σχολάζων καὶ ἀκοαῖς, ὦ τέκνον, σκιαμαχεῖ. ὁ γὰρ θεὸς, καὶ πατὴρ, καὶ τὸ ἀγαθὸν, οὔτε λέγεται, οὔτε ἀκούεται. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν αἱ αἰσθήσεις εἰσὶ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι εἶναι χωρὶς αὐτοῦ. γνῶσις δὲ αἰσθήσεως πολὺ διαφέρει. αἴσθησις μὲν γὰρ γίνεται τοῦ ἐπι-
10 κρατοῦντος· γνῶσις δὲ ἐστὶν ἐπιστήμης τὸ τέλος. [10] Επιστήμη δὲ, δῶρον τοῦ θεοῦ. πᾶσα γὰρ ἐπιστήμη ἀσώματος, ὀργάνῳ χρωμένη αὐτῷ τῷ νοΐ· ὁ δὲ νοῦς τῷ σώματι. ἀμφότερα οὖν χωρεῖ εἰς σώματά τε νοητὰ, καὶ τὰ ὑλικά. ἐξ ἀντιθέσεως γὰρ, καὶ ἐναντιότητος δεῖ τὰ πάντα συνεστάναι. καὶ τοῦτο ἄλλως εἶναι ἀδύνατον. Τίς οὖν ὁ ὑλικὸς θεὸς ὁδί; Ο καλὸς κόσμος, οὐκ ἔστι δὲ ἀγαθός. ὑλικὸς γὰρ καὶ εὐπάθητος· καὶ πρῶτος μὲν παθητῶν, δεύτερος δὲ τῶν ὄντων, καὶ αὐτοδεής· καὶ αὐτὸς ποτὲ μὲν γενόμενος, ἀεὶ δὲ ὤν· ὢν δὲ ἐν γενέσει, καὶ γινόμενος ἀεί· γένεσις τῶν ποιῶν καὶ τῶν ποσῶν· κινητὸς γάρ.
11 πᾶσα γὰρ ὑλικὴ κίνησις γένεσίς ἐστιν. [11] Η δὲ νοητὴ στάσις κινεῖ τὴν ὑλικὴν κίνησιν τὸν τρόπον τοῦτον· ἐπεὶ ὁ κόσμος σφαῖρά ἐστι, τουτέστι κεφαλή· κεφαλῆς δὲ οὐδὲν ὑπεράνω ὑλικὸν, ὥσπερ οὐδὲ ποδῶν οὐδὲν νοητὸν ὑποκάτω, πᾶν δὲ ὑλικόν. νοῦς δὲ κεφαλὴ, αὕτη σφαιρικῶς κινουμένη, τοῦτό ἐστι κεφαλικῶς· ὅσα οὖν προσήνωται τῷ ὑμένι τῆς κεφαλῆς ταύτης, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ψυχὴ, ἀθάνατα πέφυκεν· ὥσπερ ἐν ψυχῇ δὲ σώματος πεποιημένου, καὶ πλήρη τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν ἔχοντα. τὰ δὲ πόρρω τοῦ ὑμένος, ἐν ᾧ τὸ πλέον ἔχοντα τῆς ψυχῆς, τὸ σῶμα· πᾶν δὲ ζῶον. ὥστε τὸ πᾶν ἐκ τε ὑλικοῦ καὶ νοητοῦ † πρῶ-
12 συνέστηκε. [12] Καὶ ὁ μὲν κόσμος, † πρῶτον· ὁ δὲ ἄνθρω- τος
πος, δεύτερον ζῶον μετὰ τὸν κόσμον· † πρῶτος δὲ τῶν † πρῶ-
θνητῶν τῶν μὲν ἄλλων ζώων, τὸ ἔμψυχον ἔχει. οὐκ ἔτι δὲ τὸν τον

tantum non bonus,quin & malus, vt mortalis. Mundus nanq;
eo non bonus,quod mobilis exiſtat, nec malus quod immor-
talis ſit.homo vero tũ vt mobilis,tum velut mortalis,malus eſt.
[13] Hominis autẽ anima hoc modo fertur.Mens in ratione,Ra- 13
tio in anima,Anima in ſpiritu,Spiritus in corpore,Spiritus per
uadit venas,arterias,& ſanguinem,& animal mouet, ac quadã
arte baiulat.Quapropter quidam arbitrati ſunt animam ſangui-
nem eſſe,in natura fruſtrati.Nec id videntes,quod primitus ſpi-
ritum in animã ſe recipere decet,tumq; ſanguinẽ concreſcere,
& venas, ac arterias euacuari, ac id temporis animal demoliri.
hæc enim eſt corporis mors. [14] Ex vno autẽ principio cuncta 14
trahũtur.Principium autẽ ab vno & ſolo.Principium quidem
mouetur,vt denuo principium extet.Solum autẽ vnum ſtat,&
nõ mouetur. Et proinde tria ſunt hæc,Deus,Pater,& Bonum,
Mundus,& Homo.Mundum enim Deus in ſe habet, hominẽ
autem mundus. Eſt nãq; mundus Dei filius,homo vero velut
mundi propagatio. [15] Haud equidem ignorat Deus hominẽ: 15
quinetiam cognoſcit,& ab eo cognoſci cupit.Hoc vnum ſalu-
tare eſt homini,cognitio nempe Dei, ipſa eſt in cœlum aſcen-
ſus.Hoc vnico bona fit anima,& quę bona eſt,nunquã mala fit:
ſed per neceſſitatem fit.Quomodo id autumas,o Triſmegiſte.
Infantis animam ſpeculare,o fili,cum nõ adhuc diſſolutionem
ſui recipit,corpus eius etiam paruum, & nondum prorſus am-
plificatũ.Quomodo? Pulchram vndiq; quidẽ aſpectu, nondũ
maculatam a corporis affectibus,etiamdũ fere ab anima mun-
di pendentẽ.Cum autem excreuit corpus,& ipſam detraxit in
corporis moles ſeipſam diſſoluens obliuionẽ parit, & pulchri
ac boni non fit particeps.Obliuio nãq; fit nequitia. [16] Id idem 16
contigit & ijs,qui corpore liberati ſunt. Recurrente nimirũ in
ſeipſam anima,ſpiritus in ſanguinem contrahitur, anima vero
in ſpiritum. Mens autem amictib.nuda, natura Diuina exiſtẽs,
accepto corpore igneo omnem locum perluſtrat, deſerens a-
nimam iudicio,&ei quod iuxta dignitatem iudicato.Quonam
modo id ais,o Pater?Mens ab anima ſeiungitur, & anima a ſpi-
ritu,cum dixeris amictũ eſſe mentis quidẽ animam, animæ ve-
ro ſpiritum. [17] Concordem,o fili,audientẽ dicenti eſſe decet, 17

μόνον οὐκ ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ κακὸς ὡς θνητός. ὁ μὲν γὰρ κόσμος,
οὐκ ἀγαθὸς, ὡς κινητός· οὐ κακὸς δὲ, ὡς ἀθάνατος. ὁ δὲ ἄν-
13 θρωπος καὶ ὡς κινητὸς, καὶ ὡς θνητὸς κακός. 13 Ψυχὴ δὲ ἀν-
θρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν
τῇ ψυχῇ· ἡ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα ἐν τῷ σώματι. τὸ
πνεῦμα διήκει διὰ φλεβῶν, καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, καὶ κινεῖ τὸ
ζῶον· καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. διὸ καί τινες τὴν ψυχὴν
αἷμα ἐνόμισαν εἶναι, σφαλλόμενοι τὴν φύσιν, οὐκ εἰδότες ὅτι
πρῶτον δεῖ τὸ πνεῦμα ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν ψυχήν· καὶ τότε τὸ
αἷμα παγῆναι, καὶ τὰς φλέβας, καὶ τὰς ἀρτηρίας κενωθῆναι, καὶ
τότε τὸ ζῶον καθελεῖν· καὶ τοῦτό ἐστι θάνατος τοῦ σώματος.
14 14 Ἐκ μιᾶς δὲ ἀρχῆς τὰ πάντα ἤρτηται· ἡ δὲ ἀρχὴ, ἐκ τοῦ ἑ-
νὸς καὶ μόνου. καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ κινεῖται, ἵνα πάλιν ἀρχὴ γένηται. τὸ
δὲ ἓν μόνον ἕστηκεν, καὶ οὐ κινεῖται. καὶ τρία τοίνυν ταῦτα, ὁ θεὸς,
καὶ πατὴρ, καὶ τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὁ κόσμος, καὶ ὁ ἄνθρωπος. καὶ τὸν μὲν κόσμον
ὁ θεὸς ἔχει· τὸν δὲ ἄνθρωπον ὁ κόσμος. καὶ γίνεται ὁ μὲν κόσμος, τοῦ
15 θεοῦ υἱὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ὥσπερ ἔκγονος. 15 Οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τὸν
ἄνθρωπον ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πάνυ γνωρίζει, καὶ θέλει γνωρίζεσθαι. τοῦ-
το μόνον σωτήριον ἀνθρώπῳ ἐστὶν, ἡ γνῶσις τοῦ θεοῦ. αὕτη εἰς τὸν Ὄλυμ-
πόν ἐστιν ἀνάβασις. τούτῳ μόνῳ ἀγαθὴ ψυχὴ, καὶ οὐδέποτε ἀγαθὴ, κακὴ
γίνεται, κατ᾽ ἀνάγκην δὲ γίνεται. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ τρισμέγιστε. Ψυ-
χὴν παιδὸς θέασαι, ὦ τέκνον, † αὐτὴν διάλυσιν αὐτῆς μηδέπω ἐπιδε- † ἑαυτὴν
χομένην, τοῦ σώματος αὐτῆς ἔτι † ὀλίγου, καὶ μηδέπω τὸ πᾶν ὠγκω-
μένου. Πῶς. Καλὴν μὲν βλέπειν πανταχοῦ· μηδέποτε δὲ τεθολω- † ὀλίγον,
μένην ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθῶν· ἔτι σχεδὸν ἠρτημένην τῆς τοῦ κόσ-
μου ψυχῆς. ὅταν δὲ ὀγκωθῇ τὸ σῶμα, καὶ κατασπάσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς
τοῦ σώματος ὄγκους, διαλύσασα δὲ ἑαυτὴν, ἐγγεννᾷ λήθην, καὶ τοῦ κα-
16 λοῦ καὶ ἀγαθοῦ οὐ μεταλαμβάνει. ἡ δὲ λήθη κακία γίνεται. 16 Τὸ δὲ
αὐτὸ συμβαίνει καὶ τοῖς τοῦ σώματος ἐξιοῦσιν. ἀναδραμοῦσα γὰρ ἡ ψυχὴ
εἰς ἑαυτὴν, συστέλλεται τὸ πνεῦμα εἰς τὸ αἷμα· ἡ δὲ ψυχὴ εἰς τὸ πνεῦ-
μα· ὁ δὲ νοῦς καθαρὸς γενόμενος τῶν ἐνδυμάτων, θεῖος ὢν φύσει, σώ-
ματος πυρίνου λαβόμενος, περιπολεῖ πάντα τόπον, καταλιπὼν
τὴν ψυχὴν κρίσει, καὶ τῇ κατ᾽ ἀξίαν δίκῃ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ
πάτερ· ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς χωρίζεται, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ πνεύματος, σοῦ
εἰπόντος ἔνδυμα εἶναι, τοῦ μὲν νοῦ τὴν ψυχὴν, τῆς δὲ ψυχῆς τὸ
37 πνεῦμα. 17 Συννοεῖν δεῖ, ὦ τέκνον, τὸν ἀκούοντα τῷ λέγοντι,

& conſpirare,& voce dicentis auditũ acutiorem habere. Horum velaminũ, o fili,ſtructura in corpore terreno fit. Nõ enim poteſt mens in terreno corpore per ſe nuda collocari.Nã terrenum corpus tantam immortalitatẽ ferre non poteſt.Nec talem virtutem pati concoloratũ ipſi patibile corpus. Aſſumpſit itaq; velut ſeptũ animam.Anima vero diuina exiſtens, tanquã igne vtitur ſpiritu. Spiritus autẽ animal regit. [18] Cum igitur 18
mens a terreno corpore migrauerit: propriã illico induit tunicam igneam,quã habere non poterat,cum corpus terreũ incoleret.Terra nãq; ignem non fert. Vniuerſa nimirũ vreretur ab exigua ſcintilla.Et hac de cauſa aqua terrę circũiacet velut pro pugnaculũ & mœnia,obſiſtens ignis flammæ. Mens diuinarũ omnium intelligẽtiarum acutiſſima,ac principijs cunctis acutior,corpus habet ignem. Opifex etenim igne vtitur ad omniũ cœlorum opificiũ,& rerum omnium vniuerſi. Hominis vero mẽs,terrenorũ omnium. Nudata nãq; ab igne quæ in homine mens eſt,Diuina operari non valet. cum ſit humana incolatu.
[19] Anima humana haud equidẽ omnis,quinimo pia,felix hæc 19
eſt,& Diuina:ac huiuſmodi aĩa, cum pietatis agone tranſmiſſo a corpore libera fuerit,Deus fit(nã pietatis agon eſt Deum cognoſcere & nullũ hominem iniuria petere) aut ſane Mens efficitur.Anima vero impia,in propria eſſentia permanet, a ſeipſa pœnis affecta,& terreum corpus perquirens, quoad humanũ ingrediatur. Aliud nãq; corpus humanam animã non ſuſcipit. Neq; ius eſt in corpus animantis ratione carentis humanã animam cadere.Nã iſta Dei lex eſt,animam humanã tutari a tanta contumelia. [20] Quonam igitur pacto mulctatur anima hu- 20
mana, o Pater? Ecquis eſt humanæ animæ maior cruciatus, o fili, impietate? Qualis ignis tantam flãmam habet quantã impietas? Qualis autẽ virulenta fera ita corpus inficit,vt ipſam animam impietas? Num percipis quanta mala impia anima patitur? vociferans ipſa & exclamans,vror,inflammor,quid dicã, quid agam neſcio, laceror infelix malis præpedita, nec video, nec audio.Hæ voces nũ animæ mulctatæ ſunt? Aut velut multi arbitrantur,tu opinaberis quoq;,o fili. Quod ſcilicet anima corpus egreſſa ferinum ſubeat:quiquidem eſt maximus error.

καὶ συμπνέειν, καὶ ὀξυτέραν ἔχειν τὴν ἀκοὴν τῆς τοῦ λέγοντος φωνῆς.
ἡ σύνθεσις τῶν ἐνδυμάτων τούτων, ὦ τέκνον, ἐν σώματι γηΐνῳ γίνεται.
ἀδύνατον γὰρ τὸν νοῦν ἐν γηΐνῳ σώματι γυμνὸν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἑδρά-
σαι. οὔτε γὰρ τὸ γήινον σῶμα δυνατόν ἐστι τηλικαύτην ἀθανασίαν ἐνε-
γκεῖν, οὔτε τὴν τοιαύτην ἀρετὴν ἀνέχεσθαι συγχρωματιζόμενον αὐτῷ
παθητὸν σῶμα. ἔλαβεν οὖν ὥσπερ περιβολὴν τὴν ψυχήν· ἡ δὲ ψυ-
χὴ καὶ αὐτὴ, θεία τις οὖσα, καθαπερεὶ πυρὶ τῷ πνεύματι χρῆται.
18 τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ζῷον διοικεῖ. [18] Ὅταν οὖν ὁ νοῦς ἀπαλλαγῇ τοῦ
γηΐνου σώματος, τὸν ἴδιον εὐθὺς ἐνεδύσατο χιτῶνα τὸν πύρινον, ὃν οὐκ
ἐδύνατο ἔχων εἰς τὸ γήϊνον σῶμα κατοικῆσαι. γῆ γὰρ πῦρ οὐ βαστάζει.
πᾶσα γὰρ φλέγεται, καὶ ὑπὸ ὀλίγου σπινθῆρος. καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ
περικέχυται τῇ γῇ, ὥσπερ ἔρυμα καὶ τεῖχος ἀντέχον πρὸς τὴν τοῦ πυ-
ρὸς φλόγα· νοῦς ὀξύτατος ὢν πάντων νοημάτων θείων, καὶ ὀξύτερος
πάντων τῶν στοιχείων, ἔχει σῶμα τὸ πῦρ. δημιουργὸς γὰρ ἁπάντων
τῶν οὐρανῶν, τῷ πυρὶ πρὸς τὴν δημιουργίαν χρῆται. καὶ ὁ μὲν τοῦ
παντὸς τῶν πάντων· ὁ δὲ τοῦ ἀνθρώπου τῶν ἐπιγείων πάντων. γυ-
μνὸς γὰρ ὢν τοῦ πυρὸς ὁ ἐν ἀνθρώπῳ νοῦς, ἀδυνατεῖ τὰ θεῖα δημιουρ-
19 γεῖν, ἀνθρωπινὸς ὢν τῇ διοικήσει. [19] Ψυχὴ δὲ ἀνθρωπίνη, οὐ
πᾶσα μὲν, ἡ δὲ εὐσεβὴς, δαιμονία τίς ἐστι καὶ θεία. καὶ ἡ τοιαύτη ψυχὴ,
μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι τοῦ σώματος, τὸν τῆς εὐσεβείας ἀγῶνα ἠγωνισ-
μένη, θεὸς γίνεται· ἀγὼν δὲ εὐσεβείας, τὸ γνῶναι τὸν θεὸν, καὶ μηδένα
ἀνθρώπων ἀδικῆσαι· ἣ δὴ νοῦς γίνεται· ἡ δὲ ἀσεβὴς ψυχὴ, μένει ἐπὶ
τῆς ἰδίας οὐσίας, ὑφ' ἑαυτῆς κολαζομένη, καὶ γήϊνον σῶμα ζητοῦσα,
εἰς ὃ εἰσέλθῃ ἀνθρώπειον. ἄλλο γὰρ σῶμα οὐ χωρεῖ ἀνθρωπίνην
ψυχήν· οὐδὲ θέμις ἐστὶν εἰς ἀλόγου ζώου σῶμα, ψυχὴν ἀνθρωπί-
νην καταπεσεῖν. θεοῦ γὰρ νόμος οὗτος, φυλάσσειν ψυχὴν ἀνθρωπίνην
20 ἀπὸ τῆς τοσαύτης ὕβρεως. [20] Πῶς οὖν κολάζεται, ὦ πάτερ, ἀνθρω-
πίνη ψυχή. Καὶ τίς ἐστι μείζων κόλασις ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὦ τέκ-
νον, ἢ ἡ ἀσέβεια· ποῖον πῦρ τοσαύτην φλόγα ἔχει, ὅσην ἡ ἀσέβεια· ποῖον
δὲ δάκετον θηρίον, ὥστε λυμᾶναι σῶμα, ὅσον αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἡ
ἀσέβεια. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅσα κακὰ πάσχει ψυχὴ ἡ ἀσεβὴς, βοώσης αὐτῆς
καὶ κεκραγυίας, καίομαι, φλέγομαι, τί εἴπω, τί ποιήσω οὐκ οἶδα· διε-
σθίομαι ἡ κακοδαίμων ὑπὸ τῶν κατεχόντων με κακῶν, οὔτε βλέ-
πω, οὔτε ἀκούω. αὗται αἱ φωναὶ, οὐ κολαζομένης εἰσὶ ψυχῆς; ἢ ὡς
οἱ πολλοὶ δοκοῦσι, καὶ σὺ δοξάζεις, ὦ τέκνον, ὅτι ψυχὴ ἐξελθοῦσα
τοῦ σώματος θηριάζεται; ὅπερ ἐστὶ πλάνη μεγίστη.

[21] Anima nanq; hac lege mulctatur. Mentem etenim cũ Dæ- 21
mon efficitur, corpus igneũ nancisci statutum est, ad Dei obse-
quia. Et impijssimam animã ingressa, ipsam peccatorũ flagellis
verberat, a quib. cæsa anima impia, ad cædes, contumelias, exe-
crationes, ac varias oppressiones se traducit: quib. homines in-
iuria afficiuntur. In animã autem piã mens ingressa, ad notitiæ
lumẽ ipsam dirigit. Talis vero anima, nũquã satiatur quin hym-
nis ac bonis omnib. homines excipiat, verbisq; ac operib. de
omnib. bene mereatur, patrem suum imitata. [22] Quocirca, o 22
fili, Te Deo gratias agentem orare decet: vti mentem bonam
adipiscamur. Anima etenim in præstantius transmigrat: non e-
quidẽ in deterius potest. Est autẽ animarum cõmunicatio. Nã
Deorum animæ cum hominũ animab. cõmunicant, Deus ve-
ro cum omnibus. Nã cunctis ipse potior est, & cuncta ipso mi-
nora. Deo quidẽ mundus subiacet: homo mundo: irrationalia
homini. Deus itaq; supra cuncta & circa cuncta. Et velut qui-
dam Dei radij sunt efficaciæ: mundi autẽ radij Naturæ: homi-
nis vero, artes & scientię: efficacię autẽ per mundum efficiunt,
etiam ad hominẽ vsq;, per innatos mundi radios: naturæ per e-
lemẽta: homines vero per artes & scientias. [23] Et hæc vniuersi 23
est dispensatio, ab vnius natura deprompta, ac per vnam men-
tẽ permanans: qua nihil diuinius, nihil est efficacius, nihil vnien
di potentius, homines quidẽ ad Deos, Deos autẽ ad homines.
Iste bonus Dæmon est. fausta est anima huius conferta, infelix
vero anima huius exors. Quomodo hoc iterato dicis, o Pater?
Suspicaris itaq;, o fili, omnem animam mentem habere bonã.
Nam de hac nobis est sermo, non autẽ de seruili: quã olim di-
ximus ex iudicio deorsum demissam. [24] Anima autẽ mentis 24
expers, neq; quidquã dicere, nec agere potest. Sæpe nãq; mẽs
ab anima migrat: ac tum neq; videt anima, nec audit: quinetiã
irrationabili animali par est. tanta est mẽtis potestas. At talem
animã in corpus deserit propensam, & ab ipso infra pręfocatã.
Talis autem anima, o fili, mentẽ non habet. Quare talem neq;
licet hominẽ appellare. Nã homo animal diuinum est: & cæ-
teris terrenis animalib. non confertur: quinimo ijs qui sursum
in celo Dij dicuntur. Quin præterea si intrepide conuenit verũ

Caput X.

21 [21] Ψυχὴ γὰρ κολάζεται τοῦτον τὸν τρόπον. ὁ γὰρ νοῦς ὅταν δαίμων γέ-
νηται, πυρίνου τυχεῖν σώματος τέτακται, πρὸς τὰς τοῦ θεοῦ ὑπηρε-
σίας, καὶ εἰσδὺς εἰς τὴν ἀσεβεστάτην ψυχὴν, αἰκίζεται αὐτὴν ταῖς τῶν
ἁμαρτανόντων μάστιξιν· ὑφ᾽ ὧν μαστιζομένη ἡ ἀσεβὴς ψυχὴ, τρέπε-
ται ἐπὶ φόνους καὶ ὕβρεις, καὶ βλασφημίας, καὶ βίας ποικίλας, δι᾽ ὧν
ἄνθρωποι ἀδικοῦνται· εἰς δὲ τὴν εὐσεβῆ ψυχὴν ὁ νοῦς ἐμβὰς, ὁδη-
γεῖ αὐτὴν ἐπὶ τὸ τῆς γνώσεως φῶς. ἡ δὲ τοιαύτη ψυχὴ, κόρον οὐδέ-
ποτε ἴσχει † ὑμνοῦσα· εὐφημοῦσά τε πάντας ἀνθρώπους, καὶ λό- † ὑπνοῦσα·
γοις καὶ ἔργοις πάντα † εὖ ποιοῦσα, μιμουμένη αὑτῆς τὸν πατέρα.
22 [22] Διὸ, ὦ τέκνον, εὐχαριστοῦντα τῷ θεῷ δεῖ εὔχεσθαι καλοῦ τοῦ νοῦ † ἐμποιοῦσα,
τυχεῖν· εἰς μὲν οὖν τὸ κρεῖττον ψυχὴ μεταβαίνει· εἰς δὲ τὸ ἔλαττον,
ἀδύνατον. κοινωνία δέ ἐστι ψυχῶν· καὶ κοινωνοῦσι μὲν αἱ τῶν θεῶν ταῖς
τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ θεὸς πάντων. πάντων γὰρ οὗτος κρείττων, καὶ πάντα
αὐτοῦ ἐλάττονα. ὁ μὲν οὖν κόσμος, ὑπόκειται τῷ θεῷ· ὁ δὲ ἄνθρωπος,
τῷ κόσμῳ. τὰ δὲ ἄλογα τῷ ἀνθρώπῳ· ὁ δὲ θεὸς ὑπὲρ πάντα, καὶ πε-
ρὶ πάντα· καὶ τοῦ μὲν θεοῦ καθάπερ ἀκτῖνες αἱ ἐνέργειαι· τοῦ δὲ κόσμου
ἀκτῖνες, αἱ φύσεις· τοῦ δὲ ἀνθρώπου αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι. καὶ αἱ μὲν
ἐνέργειαι διὰ τοῦ κόσμου ἐνεργοῦσι, καὶ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τῶν τοῦ κόσμου
φυσικῶν ἀκτίνων· αἱ δὲ φύσεις, διὰ τῶν στοιχείων· οἱ δὲ ἄνθρωποι, διὰ
23 τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. [23] Καὶ αὕτη ἡ τοῦ παντός ἐστι διοίκησις, ἠρτη-
μένη ἐκ τῆς τοῦ ἑνὸς φύσεως, καὶ διήκουσα δι᾽ ἑνὸς τοῦ νοῦ. οὗ οὐδέν ἐστι
θειότερον, καὶ ἐνεργέστερον, καὶ ἑνωτικώτερον, ἀνθρώπων μὲν πρὸς τοὺς
θεοὺς, θεῶν δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαθὸς δαίμων.
μακαρία ψυχὴ ἡ τούτου πληρεστάτη· κακοδαίμων δὲ ψυχὴ, ἡ τούτου
κενή. Πῶς τοῦτο πάλιν λέγεις, ὦ πάτερ. Οἴει οὖν, ὦ τέκνον, ὅτι πᾶ-
σα ψυχὴ νοῦν ἔχει τὸν ἀγαθόν. περὶ γὰρ τούτου ἐστὶν ἡμῖν ὁ λόγος, οὐ πε-
ρὶ τοῦ ὑπηρετικοῦ, οὗ ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν τοῦ καταπεμπομένου ὑπὸ
24 τῆς δίκης. [24] Ψυχὴ γὰρ χωρὶς τοῦ νοῦ, οὔτέ τι εἰπεῖν, οὔτέ τι εἶρξαι δύνα-
ται. πολλάκις γὰρ ἐξίσταται ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς· καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, οὔτε
βλέπει ψυχὴ, οὔτε ἀκούει, ἀλλ᾽ ἀλόγῳ ζώῳ ἔοικε. τηλικαύτη δύναμίς
ἐστι τοῦ νοῦ. ἀλλὰ καταλείπει τὴν τοιαύτην ψυχὴν τῷ σώματι προ-
σηρτημένην, καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀγχομένην κάτω. ἡ δὲ τοιαύτη ψυ-
χὴ τέκνον, νοῦν οὐκ ἔχει. ὅθεν οὐδὲ ἄνθρωπον δεῖ λέγεσθαι τὸν
τοιοῦτον. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, ζῶόν ἐστι θεῖον, καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις
οὐ συγκρίνεται τῶν ἐπιγείων, ἀλλὰ τοῖς ἐν οὐρανῷ ἄνω λεγο-
μένοις θεοῖς. μᾶλλον δ᾽ εἰ χρὴ τολμήσαντα εἰπεῖν τὸ ἀληθὲς,

loqui, ſupra ipſos reuera homo eſt, aut prorſus æque poſſunt adinuicem. 25 Quicunq; etenim Deorum celeſtium in terrā 25
deſcendet, cœli deſerit limitem. Homo autem in cœlū ſe extollit, & ipſum metitur: ac ipſius, quales ſunt ſublimitates, qualeſue depreſſiones videt: & alia cūcta abſolute ꝑcipit: & quod omnib. maius eſt, terrā non deſerens ſurſum fit. Tanta eſt illi ſe amplificandi copia. Quocirca audēdum eſt dicere, hominem quidem terrenū eſſe Deum mortalem, Cœleſtē vero Deum, eſſe immortalem hominem. Omnia proinde per hæc duo diſpenſantur, per mundum, & hominem, omnia autem ab vno.

MENTIS AD MERCVRIVM,

CAPVT VNDECIMVM.

Onſerua ideo, Triſmegiſte Mercuri, ſermonem, ac eorū quæ dicta ſunt reminiſcere. Vt autem mihi ſuccurrit, non verebor dicere. Quum multis de Deo & vniuerſo multa dicentibus, eaq; diſcrepātia, ego veritatem nō attigerim: tu domine mihi hoc dilucida. Tibi nāq; vnico huius negocij patefactionem credā. 2 O fili, auſculta, quomodo tēpus, Deus, ac vniuerſum ſe habent. Deus, Æuū, * Mundus |, Tempus, Generatio. Deus æuum facit, æuum autem mundū, mundus tēpus, & tempus generationem. Dei autem velut eſſentia eſt, Bonū, Pulchrum, Beatitudo, Sapientia. Æui vero, eſſe idem: Mundi, ordo: Temporis, mutatio: Generationis, vita & mors: Dei quidē efficaciæ, Mens ac anima: Æui autē, perſeuerātia & immortalitas: Mundi, reſtauratio & reſtaurationis deſtructio: Temporis, incrementū & diminutio: Generationis, qualitas. Æuum itaq; in Deo eſt: Mundus autē in æuo: Tempus in mundo: Generatio in tēpore. Æuum quidē ſtat circa Deū: Mundus vero in æuo mouetur: Tempus autē in mundo tranſit. Generatio ſane fit in tēpore. 3 Origo igitur omniū 3
Deus: eſſentia Æuum, Materia mundus: Dei poteſtas eſt æuū, Æui effectus mundus, non aliquando factus: quinimo ſemper ab æuo fit: nec idcirco vnquā corrūpetur. Æuum etenim cor-

καὶ ὑπὲρ ἐκείνους ἐστὶν ὁ ὄντως ἄνθρωπος· ἢ πάντως γε ἰσοδυναμοῦ-
25 σιν ἀλλήλοις. Οσις μὲν γὰρ τῶν οὐρανίων θεῶν ἐπὶ γῆς κα-
τελεύσεται, οὐρανοῦ τὸν ὅρον καταλείπει· ὁ δὲ ἄνθρωπος εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναβαίνει, καὶ μετρεῖ αὐτὸν, καὶ οἶδε ποῖα μέν ἐστιν αὐτοῦ
ὑψηλὰ, ποῖα δὲ ταπεινὰ, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἀκριβῶς μαν-
θάνει· καὶ τὸ πάντων μεῖζον, οὐδὲ τὴν γῆν καταλιπὼν, ἄνω
γίνεται. τοσοῦτον μέγεθός ἐστιν αὐτοῦ τῆς ἐκτάσεως. διὸ τολμη-
τέον ἐστὶν εἰπεῖν, τὸν μὲν ἄνθρωπον ἐπίγειον, εἶναι θεὸν θνητόν·
τὸν δὲ οὐράνιον εἶναι θεὸν, ἀθάνατον ἄνθρωπον. διόπερ διὰ τού-
των τὰ πάντα διοικεῖται τῶν δύο, κόσμου καὶ ἀνθρώπου· ὑπὸ
δὲ τοῦ ἑνὸς τὰ πάντα.

†ΝΟΥ ΠΡΟΣ ΕΡΜΗΝ.

†ΝΟΥΣ

1 ΚΑΤΑΣΧΕΣ οὖν τοῦ λόγου, ὦ τρισμέ-
γιστε Ἑρμῆ, καὶ μέμνησο τῶν λεγομένων· ὡς
δέ μοι ἐπῆλθεν εἰπεῖν, οὐκ ὀκνήσω· ἐπεὶ
πολλὰ πολλῶν καὶ ταῦτα διάφορα, πε-
ρὶ τοῦ παντὸς καὶ τοῦ θεοῦ εἰπόντων, ἐγὼ
τὸ ἀληθὲς οὐκ ἔμαθον, σύ μοι περὶ τού-
του, δέσποτα, διασάφησον. σοὶ γὰρ ἂν καὶ
μόνῳ πιστεύσαιμι τὴν περὶ τούτου φανέρω-
2 σιν. Ὁ χρόνος, ἄκουε, ὦ τέκνον, ὡς ἔχει ὁ θεὸς, καὶ τὸ πᾶν. θεὸς, ὁ
αἰὼν, ὁ κόσμος, ὁ χρόνος, ἡ γένεσις. ὁ θεὸς αἰῶνα ποιεῖ, ὁ αἰὼν δὲ τὸν κόσ-
μον, ὁ κόσμος δὲ τὸν χρόνον, ὁ χρόνος δὲ τὴν γένεσιν. τοῦ δὲ θεοῦ, ὥσπερ
οὐσία ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, τὸ καλὸν, ἡ εὐδαιμονία, ἡ σοφία· τοῦ δὲ αἰῶνος, ἡ
ταυτότης. τοῦ δὲ κόσμου, ἡ τάξις· τοῦ δὲ χρόνου, ἡ μεταβολή· τῆς δὲ γε-
νέσεως, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. ἐνέργεια δὲ τοῦ θεοῦ, νοῦς καὶ ψυχή· τοῦ δὲ αἰῶ-
νος, διαμονὴ καὶ ἀθανασία· τοῦ δὲ κόσμου ἀποκατάστασις καὶ ἀνταποκα-
τάστασις· τοῦ δὲ χρόνου, αὔξησις καὶ μείωσις· τῆς δὲ γενέσεως, ποιότης. ὁ
οὖν αἰὼν ἐν τῷ θεῷ· ὁ δὲ κόσμος ἐν τῷ αἰῶνι. ὁ δὲ χρόνος ἐν τῷ κόσ-
μῳ· ἡ δὲ γένεσις ἐν τῷ χρόνῳ. καὶ ὁ μὲν αἰὼν ἕστηκε περὶ τὸν θεόν·
ὁ δὲ κόσμος κινεῖται ἐν τῷ αἰῶνι· ὁ δὲ χρόνος περαιοῦται ἐν τῷ
3 κόσμῳ· ἡ δὲ γένεσις γίνεται ἐν τῷ χρόνῳ. Πηγὴ μὲν οὖν πάν-
των ὁ θεός· οὐσία δὲ ὁ αἰών· ὕλη δὲ ὁ κόσμος· δύναμις δὲ τοῦ θεοῦ
ὁ αἰών· ἔργον δὲ τοῦ αἰῶνος, ὁ κόσμος, γενόμενος οὔποτε, καὶ ἀεὶ γι-
νόμενος ὑπὸ τοῦ αἰῶνος. διὸ οὐδὲ φθαρήσεταί ποτε. αἰὼν γὰρ

rumpi non poteſt: neq; delebitur quidpiã eorum quæ in mundo ſunt. Nã ab æuo mundus continetur. Dei autem ſapientia quędã eſt Bonum, Pulchrũ, Beatitas, omnis probitas, & æuum.
4 Æuum itaq; materiã ornat, imponens ei immortalitatem & 4
permanſionẽ. Ipſius nãq; generatio ab æuo ducitur, velut æuũ a Deo. Generatio nimirum ac tẽpus in cœlo & terra bipartita ſunt: In cœlo quidẽ mutationis & corruptionis expertia, in terra vero mutationi & corruptioni obnoxia. Porro ęui aĩa Deus: Mundi vero æuum: Terrę cœlum. Deus quidẽ in mente: mens in anima: anima in materia. Hæc autẽ omnia per æuũ. Vniuerſum vero hoc corpus in quo ſunt omnia corpora, anima mẽtis & Dei conferta, introrſum quidẽ explet, extra vero vniuerſum vita donans circũplectitur. Extra ſcilicet hoc immẽſum & integrum animal mundum: intus vero omnia animantia. Ac ſurſum quidem in cœlo eundem ſtatũ conſeruans, deorſum vero
in terra generationem varians. 5 Hunc autẽ mundum æuum 5
poſſidet aut neceſſitate, aut prouidentia, ſiue natura. Et ſi quid aliud quiſquã excogitat, aut excogitare poteſt, hoc in vniuerſum Deus operatur. Dei nimirũ efficacia potentia eſt inſuperabilis: cui neq; humana neq; diuina conferat quiſquam. Quapropter, o Mercuri, ne quicquã infimorum aut ſublimiũ Deo ſimile exiſtimes. nã a veritate aberrares. Nihil etenim ſimile eſt omnib. impari, & ſoli ac vni. Et ne alij cuiuis hanc virtutẽ competere putes. Quæ enim poſt illum facultas, vitæ, & immortalitatis, ſiue mutationis qualitatis. Quidnã aliud ipſe fecerit. Nõ enim otio vacat Deus. Cuncta nãq; otioſa forent. Omnia itaq; Dei referta ſunt: quinimo nec in mundo vſquã eſt otium, nec in re quaquã alia. Otium etenim dictio vacua eſt, cũ ab eo qui
facit, tum ab eo quod fit. 6 Omnia autẽ fieri decet, & ſemper, 6
& iuxta cuiuſq; loci propenſionẽ. Operans nãq; in omnib. eſt, non in aliquo ſedens, neq; quid vnicũ faciens, ſed omnia, nimirum virtus effectrix exiſtens. Nec ſibi in ijs quæ fiunt ſufficit: quinetiã facta ſub ipſo ſunt. Mundũ ſpeculare tuo conſpectui per me ſuppoſitum. Pulchritudinẽ quoq; ipſius accurate ſcrutare, corpus quidẽ intemeratũ, & quo nihil antiquius erit. Vn-
diq; autẽ vegetum & recẽs, & multo viuacius. 7 Intuere item 7

ἄφθαρτος· οὐδὲ ἀπολεῖταί τι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ κόσμου ὑπὸ
τοῦ αἰῶνος ἐμπεριεχομένου. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ σοφία τίς ἐστι, τὸ ἀγα-
θὸν, καὶ τὸ καλὸν, καὶ ἡ εὐδαιμονία, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, καὶ ὁ
4 αἰών. [4] Κοσμεῖ οὖν τὴν ἀθανασίαν καὶ διαμονὴν ἐνθεὶς ὁ αἰὼν
τῇ ὕλῃ. ἡ γὰρ ἐκείνης γένεσις ἤρτηται ἐκ τοῦ αἰῶνος, καθάπερ καὶ
ὁ αἰὼν ἐκ τοῦ θεοῦ. ἡ γὰρ γένεσις καὶ ὁ χρόνος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν
γῇ εἰσὶν ὄντες διφυεῖς. ἐν μὲν οὐρανῷ, ἀμετάβλητοι καὶ ἄφθαρτοι·
ἐν δὲ γῇ, μεταβλητοὶ καὶ φθαρτοί. καὶ τοῦ μὲν αἰῶνος ἡ ψυχὴ ὁ
θεός· τοῦ δὲ κόσμου, ὁ αἰών· τῆς δὲ γῆς, ὁ οὐρανός. καὶ ὁ μὲν
θεὸς ἐν τῷ νῷ· ὁ δὲ νοῦς, ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ, ἐν τῇ ὕλῃ·
πάντα δὲ ταῦτα διὰ τοῦ αἰῶνος. τὸ δὲ πᾶν τοῦτο σῶμα, ἐν ᾧ τὰ
πάντα ἐστὶ σώματα, ψυχὴ πλήρης τοῦ νοῦ καὶ τοῦ θεοῦ, ἐντὸς μὲν
αὐτὸ πληροῖ· ἐκτὸς δὲ περιλαμβάνει ζωοποιοῦσα τὸ πᾶν· ἐκτὸς
μὲν, τοῦτο τὸ μέγα καὶ τέλειον ζῶον τὸν κόσμον· ἐντὸς δὲ, πάν-
τα τὰ ζῶα· καὶ ἄνω μὲν ἐν τῷ οὐρανῷ διαμένουσα τῇ ταυτότη-
5 τι· κάτω δὲ ἐπὶ τῆς γῆς τὴν γένεσιν μεταβάλλουσα. [5] Συνέ-
χει δὲ τοῦτον ὁ αἰὼν, εἴτε δι' ἀνάγκην, εἴτε διὰ πρόνοιαν, εἴτε
φύσιν, καὶ εἴτι ἄλλο οἴεται, ἢ οἰήσεταί τις, τοῦτό ἐστι πᾶν ὁ θεὸς
ἐνεργῶν. ἡ δὲ ἐνέργεια θεοῦ δύναμις οὖσα ἀνυπέρβλητος, ᾗ οὔτε
τὰ ἀνθρώπεια, οὔτε τὰ θεῖα παραβάλλοι ἄν τις. διὸ Ερμῆ μη-
δέποτε τῶν κάτω, μήτε τῶν ἄνω, ὅμοιόν τι ἡγήσῃ τῷ θεῷ·
ἐπεὶ τῆς ἀληθείας ἐκπέσῃ. οὐδὲν γὰρ ὅμοιον τῷ ἀνομοίῳ καὶ
μόνῳ καὶ ἑνὶ, καὶ μηδὲ ἄλλῳ τινὶ ἡγήσῃ τῆς δυνάμεως ἐγχω-
ρεῖν· τίς γὰρ μετ' ἐκεῖνον, εἴτε ζωῆς καὶ ἀθανασίας καὶ μετα-
βολῆς ποιότητος. τί δὲ αὐτὸς ἄλλό τι ποιήσειεν. οὐ γὰρ ἀρ-
γὸς ὁ θεὸς, ἐπεὶ πάντα ἂν ἦν ἀργά· ἅπαντα γὰρ πλήρη τοῦ
θεοῦ. ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἀργία οὐδαμοῦ, οὐδὲ ἐν
τινι ἄλλῳ. ἀργία γὰρ ὄνομα κενόν ἐστι, καὶ τοῦ ποιοῦντος, καὶ
6 τοῦ γινομένου. [6] Πάντα δὲ δεῖ γίνεσθαι, καὶ ἀεὶ, καὶ καθ'
ἑκάστου τόπου ῥοπήν. ὁ γὰρ ποιῶν ἐν πᾶσίν ἐστιν, οὐκ ἔν τινι
ἱδρυμένος, οὐδὲ ἔν τι ποιῶν, ἀλλὰ πάντα. δύναμις γὰρ ὢν
ἐνεργὴς, οὐκ αὐτάρκης ἐστὶ τοῖς γινομένοις· ἀλλὰ τὰ γινόμενα
ὑπ' αὐτῷ. θέασαι δὲ δι' ἐμοῦ τὸν κόσμον ὑποκείμενον τῇ
σῇ ὄψει· τό, τε κάλλος αὐτοῦ ἀκριβῶς κατανόησον· σῶμα
μὲν ἀκήρατον, καὶ οὗ παλαιότερον οὐδὲν ἔσται, διὰ παντὸς
7 δὲ ἀκμαῖον καὶ νέον, καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον. [7] Ἴδε καὶ

ſubiectos ſeptem mundos, ſempiterno ornatos ordine, & vario curſu æuum adimplentes, luminis autẽ omnia plena: ignis vero nuſquã. Lumen nãq; amicitia & cõmercium contrariorũ ac diſſimilium fuit, a Dei efficacia pręfulgens, qui omnis boni parens eſt, & omnis ordinis dux, ac ſeptem mundorum rector. Lunam etiã intuere, illorũ omnium præcurſorem, naturæ organum, inferã materiam mutantẽ. Terram quoq; mediã, vniuerſi ſedimentũ, pulchri mundi fundamentũ, educatricem ac nutricem terrenorũ. Quinetiam pluralitatẽ immortalium animantium, quanta ſit ſpeculare, necnon mortaliũ. Inter vtraq; mortalia quidẽ & immortalia, mediam circumeuntem lunã. [8] Oĩa 8
autem animę plena, ac omnia motu prędita, quędam circa cœlum, quædã circa terrã. Neq; ſiniſtrorſum dextra, nec dextrorſum ſiniſtra, nec ſublimia deorſum, nec infima ſurſum. Quod autem hæc omnia facta ſunt, dilecte Mercuri, nõ vltra eges a me diſcere. Corpora nanq; ſunt, animã habent, ac mouentur. Hæc autẽ nullo coaceruante in vnũ cogi non poſſunt. Oportet itaq; talẽ eſſe quendã, ac penitus vnum. [9] Diſcrepantes enim cum 9
ſint motus & plures, corporaq; non ſimilia, vna vero omnibus velocitas præſcripta ſit, non poſſunt duo aut plures eſſe factores. Vnicus etenim ordo ſub plurib. nõ ſeruatur. Æmulatio nãque infirmiorum in præſtantiorẽ conſequeretur, & laborarẽt. Quod ſi alius eſſet mutabilium factor animalium ac mortaliũ, is etiam immortalia facere voluiſſet, ac immortaliũ factor mortalia. Agedum ſi vnius ſtantis materiæ duo fuerint ac vnius animæ: penes quẽ illorum operationis erit erogatio? Si autẽ penes vtroſq;: penes quẽ potior pars? [10] Sic autẽ intellige, omne 10
corpus viuens ex materia & anima conſtitutionẽ habere, ęque immortalis ac mortalis & ratione deſtituti. Omnia nãq; corpora viuentia animata ſunt: non autẽ viuentia ſunt rurſus per ſe materia. Et anima perinde apud factorem per ſeipſam adiacet, vitæ cauſa. Omnis nãq; vitæ cauſa ex immortalib. eſt. Quomodo igitur mortalia animalia a mortalib. alia ſunt? Quî autẽ immortale & immortalitatis effector animal nõ efficit? [11] Quod 11
autẽ quiſpiam ſit hæc efficiens omnino vnus, certiſſimũ. Vna nãq; anima, vna vita, & vna materia. quis autẽ iſte? Quiſnam a-

τοὺς ὑποκειμένους ἑπτὰ κόσμους κεκοσμημένους, τάξει αἰωνίῳ, καὶ
δρόμῳ διαφόρῳ τὸν αἰῶνα ἀναπληροῦντας· φωτὸς δὲ πάντα πλή-
ρη. πῦρ δὲ οὐδαμοῦ· ἡ γὰρ φιλία, καὶ ἡ σύγκρασις τῶν ἐναντίων καὶ
τῶν ἀνομοίων, φῶς γέγονε, καταλαμπόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ
ἐνεργείας, παντὸς ἀγαθοῦ γεννήτορος, καὶ πάσης τάξεως ἄρχον-
τος καὶ ἡγεμόνος τῶν ἑπτὰ κόσμων· σελήνην δὲ ἐκείνων πρό-
δρομον πάντων, ὄργανον τῆς φύσεως, τὴν κάτω ὕλην μεταβάλ-
λουσαν· τήν τε γῆν μέσην τοῦ παντὸς ὑποστάθμην τοῦ καλοῦ
κόσμου ἱδρυμένην, τροφὸν καὶ τιθηνὴν τῶν ἐπιγείων. θέασαι δὲ
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀθανάτων ζώων ὅσον ἐστὶ, καὶ τὸ τῶν θνη-
τῶν· μέσην δὲ ἀμφοτέρων, τῶν τε ἀθανάτων καὶ τῶν θνητῶν, τὴν
8 σελήνην περιπορευομένην. [8] Πάντα δὲ πλήρη ψυχῆς, καὶ
πάντα κινούμενα, τὰ μὲν περὶ τὸν οὐρανὸν, τὰ δὲ περὶ τὴν γῆν,
καὶ μήτε τὰ δεξιὰ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, μήτε τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ τὰ
δεξιὰ, μήτε τὰ ἄνω κάτω, μήτε τὰ κάτω ἄνω. καὶ ὅτι πάντα
ταῦτα γεννητὰ φίλτατε Ερμῆ, οὐκ ἔτι ἐμοῦ χρήζεις μαθεῖν. καὶ
γὰρ σώματά ἐστι, καὶ ψυχὴν ἔχει, καὶ κινεῖται. ταῦτα δὲ εἰς ἓν συν-
ελθεῖν ἀδύνατον χωρὶς τοῦ συνάγοντος. δεῖ οὖν τινὰ εἶναι † τοιοῦτον † τοῦτον
9 καὶ πάντως ἕνα. [9] Εν διαφόρων γὰρ, καὶ πολλῶν οὐσῶν τῶν κινή-
σεων, καὶ τῶν σωμάτων οὐχ ὁμοίων, μιᾶς δὲ κατὰ πάντων ταχύτη-
τος τεταγμένης, ἀδύνατον δύο, ἢ πλείους ποιητὰς εἶναι. μία γὰρ ἐπὶ
πολλῶν οὐ τηρεῖται τάξις· ζῆλος δὲ τοῖς πολλοῖς παρέπεται τοῦ
κρείττονος, καὶ ἐρισοῦσι. καὶ εἰ ἕτερος ἦν ὁ ποιητὴς τῶν μεταβλητῶν
ζώων καὶ θνητῶν, ἐπεθύμησεν ἂν καὶ † ἀθάνατα ποιῆσαι, ὥσπερ καὶ † ἀθα-
ὁ τῶν ἀθανάτων † θνητά. φέρε δὲ εἰ καὶ δύο εἰσὶ, μιᾶς οὔσης τῆς νάτους
ὕλης, καὶ μιᾶς τῆς ψυχῆς, παρὰ τίνι ἂν αὐτῶν ἡ χορηγία τῆς † θνη-
ποιήσεως. εἰ δέ τι καὶ παρὰ ἀμφοτέροις, παρὰ τίνι τὸ πλεῖον τούς.
10 μέρος. [10] Οὕτω δὲ νόει, ὡς παντὸς σώματος ζῶντος, ἐξ
ὕλης καὶ ψυχῆς τὴν σύστασιν ἔχοντος, καὶ τοῦ ἀθανάτου καὶ τοῦ
θνητοῦ, καὶ τοῦ ἀλόγου. πάντα γὰρ σώματα ζῶντα, ἔμψυχα· τὰ
δὲ μὴ ζῶντα, ὕλη πάλιν καθ' ἑαυτήν ἐστι. καὶ ψυχὴ ὁμοίως
καθ' ἑαυτὴν τῷ ποιητῇ παρακειμένη, τῆς ζωῆς αἰτία· τῆς δὲ
ζωῆς πᾶς αἴτιος ὁ τῶν ἀθανάτων. πῶς οὖν καὶ τὰ θνητὰ ζῶα ἄλλα
τῶν θνητῶν. πῶς δὲ τὸ ἀθάνατον, καὶ ἀθανασίαν ποιοῦν, ζῶον μὴ
11 ποιεῖ. [11] Καὶ ὅτι μὲν ἐστί τις ὁ ποιῶν ταῦτα, δηλονότι δὲ καὶ εἷς, φανε-
ρώτατον. καὶ γὰρ μία ψυχὴ, καὶ μία ζωὴ, καὶ μία ὕλη. τίς δὲ οὗτος; τίς δὲ ἂν

lius,quam vnus Deus? Cui etenim alij animata viuentia facere cõpetit, nisi Deo soli? *o quã Ridiculum|! Vnus itaq; Deus. Atqui vnũ mundum esse fassus es,vnumq; Solem, Lunã item vnam,ac vnicam Diuinitatẽ.Ipsum itaq; Deũ quotum esse cupis?Omnia igitur ipse per multos efficeret,* Ridiculosissimũ|.
12 [12] Quid enim Deo arduum est Vitã,Animam,Immortalitatẽ, ac mutationẽ facere,te tot res faciente?Intueris quidẽ, loqueris,auscultas,olfacis,tangis,circumambulas,intelligis,& spiras: non autẽ alius videt,alius auscultat,alius loquitur,* alius tãgit|, alius olfacit,alius circũambulat,alius intelligit,& alius respirat. Quinimo vnus hæc omnia facit. Veruntamẽ ista sine Deo esse non possunt.Quemadmodum enim,his abrogatis,animal esse desinis:ita nec illis in ipso ad irritum ductis, Deus, quod nefas est dictu,vltra Deus erit. [13] Si itaq; demonstratum sit te nihil 13
esse posse,quãto magis,his abrogatis,Deus.Nã si quid sit,quod non efficiat,& si dictu nefas,imperfectus est.Quod si nõ otiosus:quinimo perfectus sit, omnia igitur efficit. Paulisper mihi teipsum indulge, o Herma. Expedite cognosces opus vnum Dei esse,vt omnia fiant quæ fiunt:aut quę iam semel facta sunt, aut quæ facienda sunt. Hoc autem, o charissime vita est. Hoc est Pulchrum:hoc est Bonum:hoc est Deus. [14] Quod si id effe- 14
ctu percipere cupis:conspice,quid tibi generare volenti cõtingit.Non attamen illi hoc simile.Nimirum ipse nec oblectatur, neq; alium quẽquam habet operis consortẽ. sibi nãq; ipsi assistẽs opifex semper adest operi,ipse quod efficit existẽs. Quod si ab eo diuellatur,omnia subuerti,omnia mori necessum est,vt pote vita absente.Si autẽ omnia viuunt,vnaq; sit vita,vnus itaq; Deus.Si rursum cuncta viua sint,cum in cœlo,tum in terra,vna vero in omnib.vita a Deo sit, ipsaq; Deus sit, a Deo igitur oĩa fiunt. Vita autem est mentis & animæ copula. Mors vero non est cõpositorum abrogatio,sed coniunctionis dissolutio. [15] Id- 15
circo imago Dei Æuũ est,Æui mundus, Mundi Sol, Solis autem homo. Mutationem sane mortem esse dicunt: eo quod corpus quidẽ dissoluitur,vita vero dissoluti latens pręterit.Hac de causa, mihi charissime Herma, religiose vt percipis mundũ mutari dico: eo quod dieb. singulis pars eius oculos effugit:

ἄλλος, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. τίνι γὰρ ἂν ἄλλῳ πρέποι ζῷα ἔμψυχα
ποιεῖν, εἰ μὴ μόνῳ τῷ θεῷ. γελοιότατον. Εἷς οὖν θεός. Καὶ τὸν μὲν
κόσμον ὡμολόγησας ἕνα εἶναι, καὶ τὸν ἥλιον ἕνα, καὶ τὴν σελήνην μίαν,
καὶ θειότητα μίαν· αὐτὸν δὲ τὸν θεὸν, πόσον εἶναι θέλεις. Πάντα οὖν αὐ-
12 τὸς ποιεῖ ἐν † πολλοῖς· γελοιότατον. [12] Καὶ τί μέγα τῷ θεῷ, ζωὴν † πολ-
καὶ ψυχὴν, καὶ ἀθανασίαν, καὶ μεταβολὴν ποιεῖν, σοῦ τοσαῦτα ποιοῦν- λῷ·
τος. καὶ γὰρ βλέπεις, καὶ λαλεῖς, καὶ ἀκούεις, καὶ ὀσφραίνῃ, καὶ ἅπτῃ, καὶ περι-
πατεῖς, καὶ νοεῖς, καὶ πνεῖς· καὶ οὐχ ἕτερος μέν ἐστιν ὁ βλέπων, ἕτερος δὲ ὁ
ἀκούων, ἕτερος δὲ ὁ λαλῶν, ἄλλος δὲ ὁ ἁπτόμενος, ἄλλος δὲ ὁ ὀσ-
φραινόμενος, ἄλλος δὲ ὁ περιπατῶν· καὶ ἄλλος ὁ νοῶν, καὶ ἄλλος ὁ ἀ-
ναπνέων· ἀλλὰ εἷς ὁ ταῦτα πάντα. ἀλλὰ οὐδὲ δυνατὰ ἐκεῖνα χωρὶς
τοῦ θεοῦ εἶναι. ὥσπερ γὰρ ἂν τούτων καταργηθῇς, οὐκ ἔτι ζῷον εἶ, οὕ-
τως οὐδ' ἂν ἐκείνων καταργηθῇ, ὁ θεὸς, ὃ μὴ θέμις ἐστὶν εἰπεῖν,
13 οὐκ ἔτι ἐστὶ θεός. [13] Εἰ γὰρ ἀποδέδεικται μηδὲν δυνάμενον εἶναι,
πόσῳ μᾶλλον ὁ θεός. εἰ γάρ τι ἐστὶν ὃ μὴ ποιεῖ, καὶ εἰ μὴ θέμις εἰπεῖν,
ἀτελής ἐστιν. εἰ δὲ μήτε ἀργός ἐστι, τέλειος δὲ, ἄρα πάντα ποιεῖ.
Πρὸς ὀλίγον δ' ἄν μοι σεαυτὸν ἐπιδῷς ὦ Ερμῆ, ῥᾴδιον νοήσεις τὸ
τοῦ θεοῦ ἔργον ἓν ὂν, ἵνα πάντα γίνηται τὰ γινόμενα, ἢ τὰ ἅπαξ γε-
γονότα, ἢ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι· ἔστι δὲ τοῦτο, ὦ φίλτατε, ζωή· τοῦ-
το δέ ἐστι τὸ καλόν· τοῦτό ἐστι τὸ ἀγαθόν· τοῦτό ἐστιν ὁ θεός.
14 [14] Εἰ δὲ καὶ ἔργῳ αὐτὸ θέλεις νοῆσαι, ἴδε τί σοι ἐγγίνεται θέλοντι
γεννῆσαι. ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ τοῦτο ὅμοιον· ἐκεῖνος ἄρα οὐχ ἥδεται. οὐδὲ
γὰρ ἄλλον ἔχει συνεργόν. αὐτουργὸς γὰρ ὢν, ἀεί ἐστιν ἐν τῷ ἔργῳ, αὐ-
τὸς ὢν ὃ ποιεῖ. εἰ γὰρ χωρισθείη αὐτοῦ, πάντα μὲν συμπεσεῖσθαι,
πάντα δὲ τεθνήξεσθαι ἀνάγκη, ὡς μὴ οὔσης ζωῆς· εἰ δὲ πάντα ζῷα,
μία δὲ καὶ ἡ ζωὴ, εἷς ἄρα καὶ ὁ θεός. καὶ πάλιν εἰ πάντα ζῷά ἐστι, καὶ τὰ
ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, μία δὲ κατὰ πάντων ζωὴ ὑπὸ τοῦ
θεοῦ γίνεται, καὶ αὕτη ἐστὶ θεός· ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἄρα γίνεται πάν-
τα. ζωὴ δέ ἐστιν ἕνωσις νοῦ καὶ ψυχῆς. θάνατος δὴ, οὐκ ἀπώλεια
15 τῶν συναχθέντων, διάλυσις δὲ τῆς ἑνώσεώς ἐστι. [15] Τοίνυν εἰκὼν
τοῦ θεοῦ ὁ αἰών· τοῦ δὲ αἰῶνος ὁ κόσμος· τοῦ δὲ κόσμου ὁ ἥλιος· τοῦ
δὲ ἡλίου, ὁ ἄνθρωπος. τὴν δὲ μεταβολὴν θάνατόν φασιν εἶναι,
διὰ τὸ τὸ μὲν σῶμα διαλύεσθαι, τὴν δὲ ζωὴν εἰς τὸ ἀφανὲς χωρεῖν † τὰ
† τοῦ διαλυομένου. τούτῳ τῷ λόγῳ, φίλτατέ μοι Ερμῆ, καὶ τὸν διαλυό-
κόσμον δεισιδαίμων, ὡς ἀκούεις, φημὶ μεταβάλλεσθαι, διὰ τὸ μενα.
γίνεσθαι μέρος αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἀφανεῖ,

non autē diſſoluitur. Hæ ſunt vtiq; mundi perturbationes, vertigines, & latitationes. Vertigo autem conuerſio, latitatio vero
reſtauratio eſt. [16] Omnes autē formas nō equidem expoſitas 16
habens, ſed eas in ſeipſo varians. Quum igitur mundus in omnes formas factus ſit: hunc faciens quid erit? Informis quidem non erit. Quod ſi omnis formæ fuerit, mundo ſimilis erit. At ſi vnicam habeat formã, in hoc mundo inferior erit. Quid igitur ipſum eſſe dicemus? Ne amabo te ſermonem ambiguitate circumuoluamus. Nihil enim eſt dubiũ eorum quæ de Deo intelliguntur. Vnam itaq; ideam habet, quæ ipſi peculiaris eſt, quæquidē incorporea aſpectui non ſubſtat, & omnes per corpora
prodit. [17] Ne etiam mirũ feceris, ſi quępiã incorporea ſit idea. 17
Eſt enim qualis dictionis, ac in picturis elationes. Vidētur nãq; admodũ ſuſtolli, planæ tamen ſuapte natura & adæquatę prorſus exiſtũt. Intellige quod audacius dico, attamen verius. Quēadmodum abſq; vita homo viuere nō poteſt: ita nec Deus eſſe poteſt quin Bonũ efficiat. Hoc enim vitæ inſtar & motus Deo
ineſt, omnia ſcilicet mouere ac viua efficere. [18] Aliqua nimirũ 18
eorum quæ dicuntur, peculiarē ſententiã habere debent, quale quod dico, Percipe. Omnia ſunt in Deo, non tanquam in loco ſita. Nã locus & corpus eſt & immobile. Quæ vero ibi ſita ſunt, motum non habent. Sita enim aliuſmodi ſunt in imaginatione incorporea. Conſidera omnia cōplectentem: ac intellige nihil rem incorpoream circunſcribere: nihil celerius, nihil potētius: quinimo ipſam inter omnia circunſcribi non poſſe; eamq; ce-
lerrimã, ac potentiſſimam. [19] Et ita apud teipſum ſpeculare: & 19
tuæ animæ impera illo abire, & ocyus imperato ibidē erit. Pręcipe itē ei oceanum tranare: ſic ea rurſum ibi celerius erit, non tanquam a loco in locum delata, ſed velut ibi exiſtens. Iube in cœlum euolet. Nō alis egebit. Sed neq; ipſi quicquam obeſt: non Solis ardor, non æther, non volubilitas, non cæterorum aſtrorum corpora, vniuerſa quidē penetrãs ad nouiſſimum vſq; corpus ꝑuolat. Quod ſi hoc vniuerſum perrũpere volueris, &
quæ foris (ſiquidem quid foris ſit) ſpeculari, tibi licet. [20] Cōſpi- 20
ce quantam virtutem, quantam velocitatem habes. Tãdem tu hæc potes. Deus autem nequaquam? Hoc itaq; modo Deum

μηδέποτε διαλύεσθαι. καὶ ταῦτά ἐστι τὰ τοῦ κόσμου πάθη, δινή-
σεις τε καὶ κρύψεις· καὶ ἡ μὲν δίνησις, στροφή· ἡ δὲ κρύψις ἀνα-
16 νέωσις. [16] Παντόμορφος δέ ἐστιν οὐ τὰς μορφὰς † ἐγκειμένας † ἐσ-
ἔχων, ἐν ἑαυτῷ δὲ αὐτὸς μεταβάλλων. ἐπεὶ οὖν ὁ κόσμος παν-
τόμορφος γέγονεν, ὁ ποιήσας τί ἂν εἴη. ἄμορφος μὲν γὰρ μὴ γέ-
νοιτο· εἰ δὲ καὶ αὐτὸς παντόμορφος, ὅμοιος ἔσται τῷ κόσμῳ. ἀλ-
λὰ μίαν ἔχων μορφὴν, κατὰ τοῦτο ἐλάττων ἔσται τοῦ κόσμου. τί οὖν
φαμὲν αὐτὸν εἶναι· μὴ εἰς ἀπορίαν τὸν λόγον περιστήσωμεν. οὐδὲν
γὰρ ἄπορον περὶ τοῦ θεοῦ νοούμενον. μίαν οὖν ἔχει ἰδέαν, ἥτις
ἐστὶν αὐτοῦ ἰδία, ἥτις ταῖς ὄψεσιν οὐχ ὑποσταίη ἀσώματος, καὶ πά-
17 σας διὰ τῶν σωμάτων δείκνυσι. [17] Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ ἔστι
τις ἀσώματος ἰδέα. ἔστι γὰρ ὥσπερ ἡ τοῦ λόγου, καὶ ἐν ταῖς γρα-
φαῖς ἀκρώρειαι. ὁρῶνται μὲν γὰρ πάνυ ἐξέχουσαι· λεῖαι δὲ τῇ
φύσει, καὶ ὁμαλαί εἰσι παντελῶς. ἐννόησον δὲ τὸ λεγόμενον
τολμηρότερον, ἀληθέστερον δέ. ὥσπερ γὰρ ὁ ἄνθρωπος χωρὶς
ζωῆς οὐ δύναται ζῆν, οὕτως οὐδὲ ὁ θεὸς δύναται, μὴ ποιῶν τὸ ἀ-
γαθόν. τοῦτο γὰρ, ὥσπερ ζωὴ, καὶ ὥσπερ κίνησίς ἐστι τοῦ θεοῦ,
18 κινεῖν τὰ πάντα καὶ ζωοποιεῖν. [18] Ἔνια δὲ τῶν λεγομένων, ἰδίαν
ἔννοιαν ἔχειν ὀφείλει· οἷον ὃ λέγω, νόησον· πάντα ἐστὶν ἐν τῷ
θεῷ, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ κείμενα. ὁ μὲν γὰρ τόπος, καὶ σῶμά ἐστι,
καὶ ἀκίνητον· καὶ τὰ κείμενα, κίνησιν οὐκ ἔχει. κεῖται γὰρ ἄλλως
ἐν ἀσωμάτῳ φαντασίᾳ· νόησον τὸν περιέχοντα τὰ πάντα, καὶ νόη-
σον, ὅτι τοῦ ἀσωμάτου οὐδέν ἐστι περιοριστικὸν, οὐδὲ ταχύτερον,
οὐδὲ δυνατώτερον. αὐτὸ δὲ πάντων καὶ ἀπεριόριστον, καὶ ταχύ-
19 τατον, καὶ δυνατώτατον. [19] Καὶ οὕτω νόησον ἀπὸ σεαυτοῦ, καὶ
κέλευσόν σου τῇ ψυχῇ ἐκεῖσε πορευθῆναι, καὶ ταχύτερόν σου τῆς
κελεύσεως ἐκεῖ ἔσται. μετελθεῖν δὲ αὐτῇ κέλευσον ἐπὶ τὸν ὠκεα-
νόν· οὕτως ἐκεῖ πάλιν ταχέως ἔσται· οὐχ ὡς μεταβᾶσα ἀπὸ τό-
που εἰς τόπον, ἀλλ᾽ ὡς ἐκεῖ οὖσα. κέλευσον δὲ αὐτῇ καὶ εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναπτῆναι· καὶ οὐδὲ πτερῶν δεηθήσεται· ἀλλ᾽ οὐδὲ αὐτῇ
οὐδὲν ἐμπόδιον· οὐ τὸ τοῦ ἡλίου πῦρ, οὐχ ὁ αἰθὴρ, οὐχ ἡ δίνη,
οὐχὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀστέρων σώματα. πάντα δὲ διατεμοῦσα, ἀνα-
πτήσεται μέχρι τοῦ ἐσχάτου σώματος. εἰ δὲ βουληθείης καὶ αὐτὸ
ὅλον διαρρήξασθαι, καὶ τὰ ἐκτὸς, εἴγέ τι ἐκτὸς, τοῦ κόσμου θεάσα-
20 σθαι, ἔξεστί σοι. [20] Ἴδε ὅσην δύναμιν, ὅσον τάχος ἔχεις. εἶτα σὺ
μὲν δύνασαι ταῦτα, ὁ θεὸς δὲ οὐ; τοῦτον οὖν τὸν τρόπον νόησον τὸν θεόν,

considera, tanquam omnes intelligentias in se habentem, ac mundum ipsum totum. Proinde nisi teipsum Deo contuleris, Deum cognoscere nõ potes. Simile nãq; per similia noscitur. Esser teipsum magnitudine immensa, toto prosiliens corpore, & omne corpus transcendens, æuum esto, & Deum intelliges. Nihil teipsum non posse supponens te immortalem arbitrare, ac omnia intelligendi capacem, omnem quidem artem, omnẽ sciẽtiam,* omnis animalis habitus|. Omni altitudine sublimior fias, omni infimo humilior. Omnes item sensus eorum quæ facta sunt in teipso cõplectere, ignis, aquæ, sicci, & humidi, ac te pariter vbiq; esse existima, in terra, in mari, in cœlo,* nõ adhuc natum, in vtero esse, iuuenem, senem, mortuum, & quæ a morte succedunt|. Hæc autem cuncta simul intelligens, tempora, loca, opera, qualitates, quantitates, tum demum cognoscere Deum poteris. [21] Quod si tuam animam corpore constrin- 21
xeris: ac ipsam abijciens dixeris. Nihil scio: nihil possum: mare expauesco: in cœlum scandere non valeo: ignoro quis eram: ignoro quis ero. Quid tibi & Deo? Nihil etenim eorum quæ pulchra & bona sunt potes percipere, corporis cultor ac nequam existens. Completa namque malitia, ignorare Diuinitatem est. Cognoscere autem, velle, ac sperare posse, via recta est, Boni peculiaris, trita, ac facilis: tibi iter agenti vbique obuiã erit: vbique apparebit: quo & quando non expectas, experrecto, dormienti, nauiganti, iter facienti, noctu, diu, loquenti, silenti. Nam nihil est, quod in imagine sepulchri non sit. [22] Non 22
igitur videri potest Deus? Bene ominare. Quisnam ipso manifestior? In hoc ipsum omnia operatus est: vt per omnia ipsum cernas. Hoc Bonum Dei est. Hoc equidem ipsius virtus, ipsum per omnia manifestari. Nimirum incorporeorum nullum videri potest. Mens in meditando cernitur, Deus in faciendo. Hactenus tibi hæc patefacta sunto, o Trismegiste. Cætera autem omnia per teipsum pariter speculare, & non frustraberis.

ὥσπερ νοήματα πάντα ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, τὸν κόσμον † αὐτὸν ὅλον. † ἑαυτοῦ
ἐὰν οὖν μὴ σεαυτὸν ἐξισάσῃς τῷ θεῷ, τὸν θεὸν νοῆσαι οὐ δύνασαι.
τὸ γὰρ ὅμοιον τῶν ὁμοίων νοητόν. συναύξησον σεαυτὸν τῷ ἀμετρήτῳ
μεγέθει, παντὸς σώματος ἐκπηδήσας, καὶ πάντα χρόνον ὑπερά-
ρας· αἰὼν γενοῦ, καὶ νοήσεις τὸν θεόν· μηδὲν ἀδύνατον ἐν σεαυτῷ
ὑποστησάμενος, σεαυτὸν ἥγησαι ἀθάνατον, καὶ πάντα δυνάμενον
νοῆσαι, πᾶσαν μὲν τέχνην, πᾶσαν δὲ ἐπιστήμην, παντὸς ζώου ἦ-
θος. παντὸς δὲ ὕψους ὑψηλότερος γενοῦ, καὶ παντὸς βάθους ταπει-
νότερος. πάσας δὲ τὰς αἰσθήσεις τῶν ποιητῶν σύλλαβε ἐν σεαυτῷ,
πυρὸς, ὕδατος, ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ· καὶ ὁμοῦ πανταχῇ εἶναι, ἐν γῇ, ἐν
θαλάττῃ, ἐν οὐρανῷ, μηδέπω γεγεννῆσθαι, ἐν τῇ γαστρὶ εἶναι, νέος,
γέρων, τεθνηκέναι, τὰ μετὰ τὸν θάνατον· καὶ ταῦτα πάντα ὁμοῦ
νοήσας, χρόνους, τόπους πράγματα, ποιότητας, ποσότητας, δύνα-
21 σαι νοῆσαι τὸν θεόν. [21] Ἐὰν δὲ κατακλείσῃς σου τὴν ψυχὴν ἐν
τῷ σώματι, καὶ ταπεινώσῃς αὐτὴν, καὶ εἴπῃς, οὐδὲν νοῶ, οὐδὲν δύ-
ναμαι, φοβοῦμαι τὴν θάλασσαν, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῆναι οὐ δύνα-
μαι· οὐκ οἶδα τίς ἤμην, οὐκ οἶδα τίς ἔσομαι. τί σοι, καὶ τῷ θεῷ.
οὐδὲν γὰρ δύνασαι τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, φιλοσώματος καὶ κακὸς
ὢν νοῆσαι· ἡ γὰρ τελεία κακία, τὸ ἀγνοεῖν τὸ θεῖον· τὸ δὲ δύνα-
σθαι γνῶναι καὶ θελῆσαι καὶ ἐλπίσαι, ὁδός ἐστιν εὐθεῖα, ἰδία τοῦ ἀ-
γαθοῦ, καὶ φέρουσα, καὶ ῥᾳδία ὁδεύοντί σοι πανταχοῦ συναντήσει,
πανταχοῦ ὀφθήσεται ὅπου τε καὶ ὅτε οὐ προσδοκᾷς, γρηγοροῦντι,
κοιμωμένῳ, πλέοντι, ὁδεύοντι, νυκτὸς, ἡμέρας, λαλοῦντι, σιωπῶντι.
22 οὐδὲν γάρ ἐστιν, ὃ οὐκ ἔστιν ἐν εἰκόνι ταφῆς. [22] Ἀόρατος ὁ θεός; εὐ-
φήμησον. καὶ τίς αὐτοῦ φανερώτατος. δι' αὐτὸ τοῦτο πάντα ἐποίησεν,
ἵνα διὰ πάντων αὐτὸν βλέπῃς. τοῦτό ἐστι τὸ ἀγαθὸν τοῦ θεοῦ· τοῦ-
το δὲ αὐτοῦ ἀρετὴ, τὸ αὐτὸν φαίνεσθαι διὰ πάντων. οὐδὲν γὰρ ὁρα-
τὸν, οὐδὲ τῶν ἀσωμάτων· νοῦς ὁρᾶται ἐν τῷ νοεῖν, ὁ θεὸς ἐν τῷ
ποιεῖν. ταῦτά σοι ἐπὶ τοσοῦτον πεφανέρωται, ὦ τρισμέγιστε. τὰ δὲ
ἄλλα πάντα, ὁμοίως κατὰ σεαυτὸν νόει, καὶ οὐ διαψευσθήσῃ.

MERCVRII TRISMEGISTI,
DE MENTE COMMVNI, AD TAT,
CAPVT DVODECIMVM.

Ens, o Tat, ex propria essentia Dei est. Ali- 1
qua siquidem est Dei essentia: qualiscunq;
tamē illa sit: hæc ipsum sola absolute nouit.
Mens vtiq; ab essentiæ Dei habitu non est
præcisa: quinetiam velut diffusa, Solis splen-
doris instar. Hæc autē mens in hominibus
quidem Deus est, ea de causa aliqui homi-
nū Dij sunt, ac ipsorū humanitas Diuinitati est confinis. Bonus
nāq; Genius hos quidē Deos immortales dixit, homines autē
Deos mortales. In animantib. vero irrationalibus, natura hæc
est mens. [2] Vbi namq; anima, ibi & mens est: ac vbi vita, ibi a- 2
nima. Sed in animalib. ratione destitutis, anima vita est mentis
expers. Nā in hominum animas benefica mens est: eas etenim
in bonum excolit. Ast in irrationalib. cum singulorum natura
conspirat, hominum autē animab. refragatur. Nimirum omnis
anima in corpus manans, confestim mœrore & voluptate de-
prauatur. a corpore nāq; cōposito mœror & voluptas ac suc-
cus exæstuant: in quę anima ingressa mergitur. [3] Quibuslibet 3
igitur animabus mens præfuerit, illas suo lumine illustrat, obsi-
stens instantib. ipsorum periculis. Vtque bonus chirurgus prę-
uentum morbo corpus angit, illud incendens aut dissecans:
haud secus animā molestia mens afficit, sensim ipsius volupta-
tem resecans, a qua omnis animæ prodit ægritudo. Animæ ve-
ro summa infirmitas, atheismus. Inde ad omnes nequitias opi-
nio subsequitur, nullum autem bonum. Num igitur mens ipsi
refragans bonum animæ confert, ceu corpori valetudinē me-
dicus? [4] Quotquot autem animæ humanæ mentē moderatri- 4
cem non assequutæ sunt, idem ferunt quod animantiū ratione
destitutorum animæ. Operis nāq; consors ipsis existens, & cu-
piditates excitans, ad quas effręnato feruntur appetitu, ad ra-
tionis spretum vergētes, velut animantium irrationale, præter
rationem ira succendi, ac præter rationē cupere non desinunt:

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ, ΠΕΡΙ ΝΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑΤ.

1 ΝΟΥΣ, ὦ Τατ, ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ θεοῦ οὐ-
σίας ἐστὶν, εἴγε τις ἐστὶν οὐσία θεοῦ, καὶ
ποιά τις οὖσα τυγχάνει. οὗτος μόνος ἀκριβῶς
αὐτὸν οἶδεν. ὁ νοῦς οὖν οὐκ ἔστιν ἀποτετμη-
μένος τῆς οὐσιότητος τοῦ θεοῦ· ἀλλ᾽ ὥσπερ
ἡπλωμένος, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς. οὗ-
τος δὲ ὁ νοῦς, ἐν μὲν ἀνθρώποις, θεός ἐστι·
διὸ καί τινες τῶν ἀνθρώπων, θεοί εἰσι· καὶ † αὐτῶν ἀνθρωπό- † ἡ αὐτοῦ
της ἐγγύς ἐστι τῆς θεότητος. καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς δαίμων, τοὺς μὲν
θεοὺς εἶπεν ἀθανάτους· τοὺς δὲ ἀνθρώπους θεοὺς θνητούς· ἐν
2 δὲ τοῖς ἀλόγοις ζώοις, ἡ φύσις ἐστίν. 2 Ὅπου γὰρ ψυχὴ, ἐκεῖ
καὶ νοῦς ἐστὶν, ὥσπερ ὅπου καὶ ζωὴ, ἐκεῖ καὶ ψυχή ἐστιν· ἐν δὲ
τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἡ ψυχὴ ζωή ἐστι κενὴ τοῦ νοῦ. ὁ γὰρ νοῦς ψυ-
χῶν ἐστὶν εὐεργέτης ἀνθρώπων. ἐργάζεται γὰρ αὐτὰς εἰς τὸ ἀγα-
θὸν, καὶ τοῖς μὲν ἀλόγοις, τῇ δὶ ἑκάστου φύσει συνεργεῖ· ταῖς δὲ
τῶν ἀνθρώπων, ἀντιπράσσει. ψυχὴ γὰρ πᾶσα ἐν σώματι γενο-
μένη, εὐθέως ὑπό τε τῆς λύπης καὶ τῆς ἡδονῆς κακίζεται. σώ-
ματος γὰρ συνθέτου, ὥσπερ χυμοὶ ζέουσιν, ἥ τε λύπη καὶ ἡ ἡδο-
3 νὴ, εἰς ἃς ἐμβᾶσα ἡ ψυχὴ βαπτίζεται. 3 Ὅσαις αὖ οὖν ψυ-
χαῖς ὁ νοῦς ἐπιστατήσῃ, ταύταις φαίνει ἑαυτοῦ τὸ φέγγος, ἀντι-
πράσσων αὐτῶν τοῖς προλήμμασιν, ὥσπερ ἰατρὸς ἀγαθὸς λυπεῖ
τὸ σῶμα προειλημμένον ὑπὸ νόσου, καίων, ἢ τέμνων· τὸν αὐ-
τὸν τρόπον καὶ ὁ νοῦς ψυχὴν λυπεῖ, ἐξυφαιρῶν αὐτῆς τὴν ἡδο-
νὴν, ἀφ᾽ ἧς πᾶσα νόσος ψυχῆς γίνεται. νόσος δὲ μεγάλη ψυχῆς,
ἀθεότης· ἔπειτα δόξα εἰς πάντα τὰ κακὰ ἐπακολουθεῖ, καὶ ἀ-
γαθὸν οὐδέν. ἆρ᾽ οὖν ὁ νοῦς ἀντιπράσσων αὐτῇ, τὸ ἀγαθὸν περι-
ποιεῖται τῇ ψυχῇ, ὥσπερ καὶ ὁ ἰατρὸς τῷ σώματι τὴν ὑγίειαν;
4 4 Ὅσαι δὲ ψυχαὶ ἀνθρώπιναι οὐκ ἔτυχον κυβερνήτου τοῦ νοῦ, τὸ
αὐτὸ πάσχουσι ταῖς τῶν ἀλόγων ζώων. συνεργὸς γὰρ αὐταῖς γενό-
μενος, καὶ ἀνέσας τὰς ἐπιθυμίας, εἰς ἃς φέρονται τῇ ῥύμῃ τῆς
ὀρέξεως, πρὸς τὸ ἄλογον συντεινούσας, ὥσπερ τὸ ἄλογον τῶν
ζώων, ἀλόγως θυμούμεναι, καὶ ἀλόγως ἐπιθυμοῦσαι οὐ παύονται·

& nunquã malis ſatiantur. * Affectus nãq; & cupiditates rationis expertes nequitiæ ſunt exuberantes|. Illis Deus legem prę-
ſcripſit, velut vltorẽ & vindicem. [5] In his, o Pater, mentio dudũ 5
mihi de fato expoſita, proſterni periclitatur. Nã ſi prorſus fatũ decernat quempiã mœchari, ſacra legere, * vel quicquã aliud mali patrare |: cur is qui fati neceſſitate patrauit opus, mulctatur? Fati nimirum, o fili, cuncta ſunt opera: ac præter hoc nihil corporeorum neq; bonum neq; malũ fieri conuenit. Fato autẽ ſtatutum eſt, eum, qui male agit, pati, ac ideo molitur, vt patiatur, quod ſuffert, quia patrauit. [6] Vt autẽ ſe nunc res habet, de 6
malitia & fato mentio fuit. Alibi nãq; de ijs diximus. Nunc vero de mente nobis eſt loquutio: quid poſſit mens: ac quantum differat: in hominib. qualis, in brutis vero aliter. Ac rursũ quod in animantib. ratione deſtitutis non eſt benefica: quinimo diſcrepat, in hominib. iracundiã & cupiditatem ſuffocans. Et horum alios quidem rationis participes viros intelligere decet, alios vero irrationales. Homines tamen omnes fato ſubijciuntur, geneſi, & mutationi. [7] Hæc autem initium & finis fati exi- 7
ſtunt. Omnes enĩ homines fatalia ferunt. Elegantes autẽ quib. mentẽ pręeſſe diximus, non perinde ac alij patiuntur: quinetiã nequitiam abhorrentes, nec mali exiſtentes ſufferunt. Quî denuo ais, o Pater, adulter num malus, homicida num malus, * & reliqui omnes|? Atqui eximius ille, o fili, nõ adulter, tolerabit, aſt velut adulter, nec homicida, ſed tanquã homicida. Nã qualitatis mutatio vitari non poteſt, nec generationis. Nequitiam autẽ mentem habenti fugere licet. [8] Bonum itaq; geniũ, o fili, 8
ſemper dicentẽ audiui, quæ ſi literis cõmendaſſet, admodum humanum genus ſubleuaſſet. Ille namq; vnicus, o fili, vere tanquam primo-genitus Deus omnia intuitus, Diuina verba effatus eſt. Audiui quippe eum quondam dicentẽ, vnum eſſe omnia, præcipue corpora intelligibilia. Viuimus quidẽ potentia, efficacia, & æuo. Mens itaq; huius Deus eſt: quæ & ipſius eſt anima. Hoc poſito, nihil ab intelligibilib. ſemotũ eſt, maxime cum fieri poſſit, mentem omnib. dominantem ac animam Dei exiſtentem, quæ vult exequi. [9] Tu vero conſidera, & hunc ſer- 9
monem ad quæſtionem, quam a me dudum ſiſcitabaris, reduc,

καὶ οὐδὲν κόρον ἔχουσι τῶν κακῶν. θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἄλογοι,
κακίαι ὑπερβάλλουσαι. ταύταις δὲ ὥσπερ τιμωρὸν καὶ ἔλεγχον,
5 ὁ θεὸς ἐπέστησε τὸν νόμον. [5] Ἐνταῦθα, ὦ πάτερ, ὁ περὶ τῆς εἱ-
μαρμένης λόγος ὁ ἔμπροσθέν μοι ἐξεληλυθὼς, κινδυνεύει ἀνατρέ-
πεσθαι. εἰ γὰρ πάντως εἵμαρται τῷ δέ τινι μοιχεῦσαι, ἢ ἱεροσυλῆσαι,
ἢ ἄλλό τι κακὸν δρᾶσαι, διὰ τί κολάζεται ὁ ἐξ ἀνάγκης τῆς εἱ-
μαρμένης δράσας τὸ ἔργον. Εἱμαρμένης γὰρ πάντα τὰ ἔργα, ὦ
τέκνον, καὶ χωρὶς ἐκείνης οὐδέν τι τῶν σωματικῶν, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε
κακὸν γενέσθαι συμβαίνει. εἵμαρται δὲ καὶ τὸ κακὸν ποιήσαντα,
τὸ παθεῖν. καὶ διὰ τοῦτο δρᾷ, ἵνα πάθῃ ὃ πάσχει, ὅτι ἔδρασε.
6 [6] Τὸ δὲ νῦν ἔχον, ὁ περὶ κακίας καὶ εἱμαρμένης λόγος· ἐν ἄλ-
λοις μὲν περὶ τούτων εἰρήκαμεν· νῦν δὲ περὶ νοῦ ἐστὶν ἡμῖν ὁ λό-
γος, τί δύναται νοῦς, καὶ πῶς ἐνδιάφορός ἐστιν, ἐν μὲν ἀνθρώ-
ποις τοιόσδε· ἐν δὲ τοῖς ἀλόγοις, ἠλλαγμένος· καὶ πάλιν, ὅτι ἐν
μὲν τοῖς ἀλόγοις ζώοις οὐκ ἔστιν ἐνεργητικὸς, ἀλλ' ἀνόμοιος ἐν † αὐ- † πᾶσι
δράσι, τό, τε θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν σβεννύων. καὶ τούτων, τοὺς
μὲν, ἐλλογίμους ἄνδρας δεῖ νοεῖν· τοὺς δὲ, ἀλόγους. πάντες δὲ οἱ
ἄνθρωποι εἱμαρμένῃ ὑπόκεινται καὶ γενέσει, καὶ μεταβολῇ. ἀρχὴ
7 γὰρ καὶ τέλος ταῦτα εἱμαρμένης. [7] Καὶ πάντες μὲν ἄνθρωποι
πάσχουσι τὰ εἱμαρμένα· οἱ δὲ ἐλλόγιμοι, ὧν ἔφαμεν τὸν νοῦν ἡγεμονεύειν,
οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πάσχουσιν· ἀλλὰ τῆς κακίας ἀπηλλαγμένοι,
οὐ κακοὶ ὄντες πάσχουσι. Πῶς πάλιν λέγεις, ὦ πάτερ, ὁ μοιχὸς, οὐ
κακός; ὁ φονεὺς, οὐ κακός; καὶ οἱ ἄλλοι πάντες; Ἀλλ' ὁ ἐλλόγιμος,
ὦ τέκνον, οὐ μοιχεύσας πείσεται, ἀλλ' ὡς μοιχεύσας, οὐδὲ φονεύσας,
ἀλλ' ὡς φονεύσας. καὶ ποιότητα μεταβολῆς ἀδύνατόν ἐστι διεκφυ-
γεῖν, ὥσπερ καὶ γενέσεως. κακίαν δὲ τῷ νοῦν ἔχοντι διεκφυγεῖν ἐστί.
8 [8] Διὸ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος, ὦ τέκνον, ἐγὼ ἤκουσα λέγοντος ἀεί·
καὶ εἰ ἐγγράφως ἐδεδώκει, πάνυ ἂν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὠφελή-
κει. ἐκεῖνος γὰρ μόνος, ὦ τέκνον, ἀληθῶς, ὡς πρωτόγονος θεὸς, τὰ
πάντα κατιδὼν, θείους λόγους ἐφθέγξατο. ἤκουσα γοῦν αὐτοῦ ποτὲ
λέγοντος, ὅτι ἕν ἐστι τὰ πάντα, καὶ μάλιστα νοητὰ σώματα· ζῶμεν † ἀγα-
δὲ δυνάμει, καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ αἰῶνι. καὶ ὁ νοῦς τούτου † ἄρα θεός ἐστιν, θός
† ὅσπερ ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ψυχή· τούτου δὲ τοιούτου ὄντος, οὐδὲν διαστατὸν † ὅπερ
τῶν νοητῶν· ὡς οὖν δυνατὸν νοῦν, ἄρχοντα πάντων, καὶ ψυχὴν ὄντα τοῦ ἐστι
9 θεοῦ, ποιεῖν ὅπερ † βούλεται. [9] Σὺ δὲ νόει, καὶ τὸν λόγον τοῦτον † βύλε-
ἀνένεγκαι πρὸς τὴν πεῦσιν, ἣν ἐπύθου μου ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· ται.

de mentis inquam fato. Nā ſi litigioſa verba ſemoueris accura-
te,o fili,haud dubie cōperies mētem Dei animam omnib. im-
perare, * cum fato |, tum legi, ac cæteris omnibus. Nihilq; illi
vltra potentiam eſſe,neq; humanam animā fato ſuperponere,
* neq; eādem ea quæ illi cōgruunt aſpernantē fato ſubiugare|.
Hæc quidē hactenus boni Dæmonis optima dicta ſunto.Hæc
Diuinitus,o Pater,vere, ac frugaliter. [10] Id quidē mihi etiam 10
patefac. Dicebas nāq; in animantib.ratione deſtitutis,mētem
naturæ officiū exequi,vna cum eorum affectib.operantē.Ani-
malium autē irrationabilium affectus, ni fallor, paſſiones ſunt.
* Si autē mens cum affectib.operetur, affectus vero paſſiones
ſunt| : mens itaq; paſſionib.concolor,paſſio erit Euge,o fili,in-
genue percuntaris,æquū eſt & me reſpōdere. [11] Omnia,o fili, 11
incorporea quæ in corpore,patibilia ſunt, ac ipſa proprie paſ-
ſiones ſunt. Omne namq; mouens corpore vacat.Omne vero
motum,corpus.Incorporea autē a mente mouētur,motus ve-
ro paſſio eſt. Vtraq; nimirum patiuntur,& mouens ac motum,
aliud quidē imperans, aliud obediens. Corpore vero liber, &
paſſione liber eſt. Quinimo, o fili,quandoq; nihil eſt paſſionis
exors:aſt omnia patibilia ſunt. Diſcrepat autē a patibili paſſio.
Alterū etenim agit,alterum vero patitur. Corpora autem per
ſeipſa operantur,aut equidem immobilia ſunt, aut mouentur.
vtrunlibet fuerit,paſſio eſt.Incorporea vero ſemper operātur,
ac proinde patibilia ſunt. Ne ideo te denominationes cōfun-
dant.nā actio & paſſio idem ſunt, fauſtiore tamen vti nomine
graue non erit. [12] Planiſſime,o Pater,ſermonem demōſtraſti. 12
Illud quoq;,o fili,conſpice.Deum nēpe duo hæc homini con-
tuliſſe præter mortalia animantia cuncta,mentē ſcilicet ac ver-
bum,immortalitate paria.* Enunciatiuū enim verbum habet|.
Si igitur quiſpiam hiſce, vt decet,vſus ſit:nihilo ab immortalib.
diſcrepat:quinetiā corpore liberatus, ab vtroq; ad Deorum &
beatorum cœtum deducetur. [23] Reliqua autem animantia,o 13
Pater,nū verbo vtuntur? Non, fili,ſed voce. Prorſus nāq; a vo-
ce verbum ſegregatur. Cōmune enim hominibus cunctis ver-
bum : vox autē ſingulis animantium generib.propria. Verū ac
hominibus,o Pater, per ſingulas nationes differens eſt verbū?

λέγω δὲ περὶ τῆς εἱμαρμένης τοῦ νοῦ. ἐὰν γὰρ τοὺς ἐριστικοὺς λό-
γους ἀκριβῶς ἀφέλῃ, ὦ τέκνον, εὑρήσεις ὅτι ἀληθῶς πάντων ἐπι-
κρατεῖ ὁ νοῦς, ἡ τοῦ θεοῦ ψυχὴ, καὶ εἱμαρμένης, καὶ νόμου, καὶ τῶν
ἄλλων πάντων· καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀδύνατον, οὔτε εἱμαρμένης ὑπερά-
νω † θεῖναι ψυχὴν ἀνθρωπίνην, οὔτε ἀμελήσασαν ἅπερ συμβαί- † θεν
νει, ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην † θεῖναι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον λε- οὖν
λέχθω † τὰ τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος ἄριστα. † Καὶ θείως, ὦ πάτερ, ταῦ- † εἶναι.
10 τα, καὶ ἀληθῶς καὶ ὠφελίμως. [10] Ἐκεῖνο δέ μοι ἔτι διασά- † Τὰ
φησον. ἔλεγες γὰρ τὸν νοῦν ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις, φύσεως δίκην † καὶ
ἐνεργεῖν, συνεργοῦντα αὐτῶν ταῖς ὁρμαῖς· αἱ δὲ ὁρμαὶ τῶν ἀλό-
γων ζώων ὡς οἶμαι, πάθη εἰσίν· εἰ δὲ καὶ ὁ νοῦς συνεργεῖ ταῖς
ὁρμαῖς, αἱ δὲ ὁρμαὶ πάθη, καὶ ὁ νοῦς ἄρα πάθος ἐστὶ, συγχρωμα-
τίζων τοῖς πάθεσιν. Εὖγε, ὦ τέκνον, γενναίως πυνθάνῃ· δίκαιον
11 δὲ κἀμὲ ἀποκρίνασθαι. [11] Πάντα, ὦ τέκνον, τὰ ἐν σώματι ἀσώ-
ματα, παθητὰ, καὶ κυρίως αὐτά ἐστι πάθη. πᾶν γὰρ τὸ κινοῦν, ἀ-
σώματον· πᾶν δὲ τὸ κινούμενον, σῶμα. καὶ τὰ ἀσώματα δὲ κινεῖ-
ται ὑπὸ τοῦ νοῦ· κίνησις δὲ, πάθος. πάσχει οὖν ἀμφότερα, καὶ τὸ
κινοῦν, καὶ τὸ κινούμενον· τὸ μὲν ἄρχον, τὸ δὲ ἀρχόμενον· ἀπαλλα-
γεὶς δὲ τοῦ σώματος, ἀπηλλάγη καὶ τοῦ πάθους. μᾶλλον δέ ποτε, ὦ
τέκνον, οὐδὲν ἀπαθές· πάντα δὲ παθητά. διαφέρει δὲ πάθος παθη-
τοῦ. τὸ μὲν γὰρ ἐνεργεῖ, τὸ δὲ πάσχει· τὰ δὲ σώματα, καὶ καθ'
αὑτὰ ἐνεργεῖ. ἢ γὰρ ἀκίνητά ἐστιν ἢ κινεῖται· ὁπότερον δὲ ἂν ᾖ, πά-
θος ἐστί· τὰ δὲ ἀσώματα, ἀεὶ ἐνεργεῖται. καὶ διὰ τοῦτο παθητά ἐστι.
μὴ οὖν σε αἱ προσηγορίαι ταραττέτωσαν· ἥ τε γὰρ ἐνέργεια καὶ τὸ πά-
θος, ταυτόν ἐστιν· εὐφημοτέρῳ δὲ τῷ ὀνόματι χρήσασθαι, οὐ λυπεῖ.
12 [12] Σαφέστατα, ὦ πάτερ, τὸν λόγον ἀποδέδωκας. Κἀκεῖνο δὲ ὅ-
ρα, ὦ τέκνον, ὅτι δύο ταῦτα τῷ ἀνθρώπῳ ὁ θεὸς παρὰ πάντα τὰ
θνητὰ ζῷα ἐχαρίσατο τόν τε νοῦν καὶ τὸν λόγον, ἰσότιμα τῇ ἀθα-
νασίᾳ· τὸν δὲ προφορικὸν λόγον ἔχει. τούτοις δὲ εἴ τις χρήσαιτο
εἰς ἃ δεῖ, οὐδὲν τῶν ἀθανάτων διοίσει· μᾶλλον δὲ καὶ ἐξελθὼν
ἐκ τοῦ σώματος, ὁδηγηθήσεται ὑπὸ ἀμφοτέρων, εἰς τὸν τῶν θεῶν
13 καὶ μακάρων χορόν. [13] Τὰ γὰρ ἄλλα ζῷα, λόγῳ οὐ χρῆται,
ὦ πάτερ; Οὐ τέκνον, ἀλλὰ φωνῇ. πάμπολυ δὲ διαφέρει
λόγος φωνῆς. ὁ μὲν γὰρ λόγος, κοινὸς πάντων ἀνθρώπων· ἰ-
δία δὲ ἑκάστου φωνή ἐστι γένους ζώου. Ἀλλὰ καὶ τῶν
ἀνθρώπων, ὦ πάτερ, ἕκαστον κατὰ ἔθνος διάφορος ὁ λόγος.

Differens equidē,o fili.* Sed vt vnus est homo|: ita & verbum vnum est:quod explicatū,idem in Ægipto, Perside,& Gręcia, esse cōperitur. Videris autē mihi,o fili,vires, & amplitudinem ignorare verbi.Beatus nāq; Deus Bonus Dæmon, animā quidem in corpore esse,mentē in anima,Verbum in mente: Deū itaq; horum patrē effatus est. [14] Verbū igitur imago est mentis,* mens autē Dei|,& corpus ideæ,idea autē animæ.Materiæ ergo subtilissimum aer,aeris anima,animę mens,mentis Deus. Et Deus quidē circa omnia & per omnia. Mens autē circa animam,anima circa aerem,aer circa materiam. Necessitas autem,prouidentia,& natura,instrumenta sunt mundi, & ordinis materię.Intelligibilium autē vnumquodq; essentia est,essentia vero ipsorum,esse idem.Corporum autē vniuersi singula,multa sunt. Corpora nāq; composita eundem statum habentia,ac mutationem ad inuicem efficientia,eiusdē status incorruptionem obseruant. [15] In alijs autē cunctis corporib.cōpositis,singulorum numerus est. Nā absq; numero cōstructio, structura, aut dissolutio,fieri non potest. Vnitates autē numerum generant,ac adaugent,ac denuo solutę in seipsas excipiunt.Materia vero vnica est.Omnis simul hic mundus,magnus Deus,& maioris imago,ac ipsi coniunctus, patris ordinem & voluntatem obseruans,plenitudo vitæ est.Ac nihil est in hoc patriæ restaurationis,nec vniuersi, nec partium,quod per omne æuum non viuat:mortuū enim ne vnum quidem fuit,neq; est,neq; in mūdo erit. Vitam namq; voluit pater ipsi inesse quoad constaret. Quapropter Deum esse necessum est. [16] Qua itaq; lege poterunt,o fili,in Deo, in vniuersi imagine, in vitæ cōplemento, mortua esse? Mors etenim corruptio est, corruptio autē abrogatio.Quomodo igitur incorrupti pars aliqua corrūpi potest, aut Dei quicquā abrogari?Non igitur obeunt animalia quę ipsum incolunt,o Pater,partes eius existentia? Bona verba, o fili. Rei denominatione deciperis. Non equidē moriuntur, o fili, quinimo dissoluuntur tanquā coadunata corpora. Dissolutio autē mors non est,at temperamenti solutio.Dissoluuntur quidem,non vt pereant,sed vt noua fiant. [17] Insuper quæ est vitæ efficacia?nū motus?Quid igitur in mundo motus expers?Nil,

Διάφοροι μὲν, ὦ τέκνον· εἷς δὲ ὁ ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ὁ λόγος εἷς
ἐστί, καὶ μεθερμηνεύεται καὶ ὁ αὐτὸς εὑρίσκεται καὶ ἐν Αἰγύπτῳ,
καὶ Περσίδι, καὶ Ἑλλάδι. δοκεῖς δέ μοι, ὦ τέκνον, ἀγνοεῖν ἀρετὴν
καὶ μέγεθος λόγου. ὁ γὰρ μακάριος θεὸς, ἀγαθὸς δαίμων, ψυ-
χὴν μὲν ἐν σώματι ἔφη εἶναι· νοῦν δὲ ἐν ψυχῇ· λόγον δὲ ἐν τῷ
14 νῷ· τὸν οὖν θεὸν τούτων πατέρα. [14] Ὁ οὖν λόγος ἐστὶν εἰκὼν
τοῦ νοῦ, καὶ νοῦς θεοῦ· καὶ τὸ σῶμα δὲ τῆς ἰδέας· ἡ δὲ ἰδέα τῆς ψυ-
χῆς. ἔστιν οὖν τῆς μὲν ὕλης τὸ λεπτομερέστατον, ἀήρ· ἀέρος δέ, ψυχή·
ψυχῆς δέ, νοῦς· νοῦ δέ, θεός. καὶ ὁ μὲν θεὸς, περὶ πάντα καὶ διὰ πάν-
των· ὁ δὲ νοῦς, περὶ τὴν ψυχήν· ἡ δὲ ψυχὴ, περὶ τὸν ἀέρα· ὁ δὲ ἀήρ,
περὶ τὴν ὕλην. ἀνάγκη δὲ καὶ ἡ πρόνοια, καὶ ἡ φύσις, ὄργανά ἐστι τοῦ
κόσμου, καὶ τῆς τάξεως τῆς ὕλης· καὶ τῶν μὲν νοητῶν ἕκαστόν ἐστιν οὐ-
σία· οὐσία δὲ αὐτῶν, ἡ ταυτότης. τῶν δὲ τοῦ παντὸς σωμάτων ἕκαστον
πολλά ἐστιν. ἔχοντα γὰρ τὴν ταυτότητα τὰ σύνθετα σώματα, καὶ
τὴν μεταβολὴν εἰς ἄλληλα ποιούμενα, ἀεὶ τῆς ταυτότητος τὴν ἀ-
15 φθαρσίαν σώζει. [15] Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συνθέτοις πᾶσι σώ-
μασιν, ἀριθμὸς ἑκάστου ἐστί. χωρὶς γὰρ ἀριθμοῦ σύστασιν, ἢ σύνθε-
σιν, ἢ διάλυσιν, ἀδύνατον γενέσθαι. αἱ δὲ ἑνάδες, τὸν ἀριθμὸν γεννῶσι
καὶ αὔξουσι· καὶ πάλιν διαλυόμεναι, εἰς ἑαυτὰς δέχονται. καὶ ἡ ὕλη
μία· ὁ δὲ σύμπας κόσμος οὗτος, ὁ μέγας θεὸς, καὶ τοῦ μείζονος εἰκὼν,
καὶ ἡνωμένος ἐκείνῳ, καὶ συσώζων τὴν τάξιν, καὶ βούλησιν τοῦ πατρὸς πλή-
ρωμά ἐστι τῆς ζωῆς. καὶ οὐδέν ἐστιν ἐν τούτῳ διὰ παντὸς τοῦ αἰῶ-
νος, τῆς πατρῴας ἀποκαταστάσεως, οὔτε τοῦ παντὸς, οὔτε τῶν κα-
τὰ μέρος, ὃ οὐχὶ ζῇ. νεκρὸν γὰρ οὐδὲ ἓν, οὔτε γέγονεν, οὔτε ἐστὶν,
οὔτε ἔσται ἐν κόσμῳ. † ζωὴν γὰρ ἠθέλησεν ὁ πατὴρ αὐτῷ εἶναι, ἔστ' † ζῶον.
16 ἂν συνέστηκε· διὸ καὶ θεὸν εἶναι ἀνάγκη. [16] Πῶς ἂν οὖν δύναι-
το, ὦ τέκνον, ἐν τῷ θεῷ, ἐν τῇ τοῦ παντὸς εἰκόνι, ἐν τῷ τῆς ζωῆς
πληρώματι, νεκρὰ εἶναι. ἡ γὰρ νεκρότης, φθορά ἐστιν· ἡ δὲ φθορά,
ἀπώλεια. πῶς οὖν μέρος τι δύναται φθαρῆναι τοῦ ἀφθάρτου, ἢ
ἀπολέσαι τι τοῦ θεοῦ. Οὐκ ἀποθνήσκει οὖν, ὦ πάτερ, τὰ ἐν αὐ-
τῷ ζῶα, ὄντα αὐτοῦ μέρη; Εὐφήμησον, ὦ τέκνον, πλανώμενος
τῇ προσηγορίᾳ τοῦ γινομένου. οὐ γὰρ ἀποθνήσκει, ὦ τέκνον,
ἀλλ' ὡς σύνθετα σώματα διαλύεται· ἡ δὲ διάλυσις, οὐ θάνα-
τός ἐστιν, ἀλλὰ κράματος διάλυσις· διαλύεται δὲ, οὐχ ἵν' ἀπό-
27 ληται, ἀλλ' ἵνα νέα γένηται. [17] Ἐπεὶ τίς τῆς ζωῆς ἐστιν ἡ
ἐνέργεια· οὐχὶ κίνησις; Τί οὖν ἐν τῷ κόσμῳ ἀκίνητον. Οὐδὲν,

o fili. Nũquid terra tibi apparet immobilis, o Pater? Nequaquã fili, quin etiã plurib. tractatur motibus, sola vero & quiescens. Quomodo risum id non excitaret, omniũ altricem orbari motu, quæ pullulat ac omnia gignit. non enim sine motu potest quicquam parere pariens. Ridiculosissime vero siscitabaris an quarta pars otiosa foret? nihil etenim aliud sibi vult immobile corpus pręter otiũ. [18] Quidquid itaq; (in genere scito) o fili, est 18
in mundo, mobile est, aut in decrementũ, aut in incrementum. Quod autẽ mouetur viuit. Quód vero viuit, nõ necessario idẽ est. Vniuersus igitur mũdus simul est immutabilis, o fili. Partes autẽ eius omnes mutabiles, nihil vero interitui vel abrogationi obnoxiũ. At denominationes homines cõcitant. Non enim generatio vita est,* at sensus|, neque mutatio mors, at obliuio. Cũ hæc ita se habeant, cuncta a morte sunt libera, materia, vita, spiritus, mens, anima, ex quibus omne constituitur animal.
[19] Omne itaq; animal per seipsum mortis expers, potissimũ au- 19
tem omniũ homo, qui Dei capax est, ac Dei essentiæ consors est. Cũ hoc nãq; vnico animali Deus consuetudinẽ habet, noctu per somnia, interdiu per ostẽta, ac per omnia illi futura præ fatur, per aues, per intestina, per flatũ, per arborẽ. Quare profitetur homo anteacta, præsentia, ac futura scire. [20] Illud etiã in- 20
tuere, o fili, quod scilicet vnumquodq; animaliũ vnicã mundi partẽ incolit, aquatilia aquã, terrestria terrã, sublimia aerẽ. Homo autẽ hisce omnib. vtitur, terra, aqua, aere, igne. Cœlũ quidẽ inspicit, ac sensu illud attingit. Deus autẽ circa omnia & per omnia. Efficacia nãq; potentia est: Deũq; cognoscere non est acerbũ. [21] Quod si ipsum spectare desideras, ordinẽ mundi cõ- 21
spice, ac ordinis concinnitatẽ, apparentiũ necessitatẽ cõsidera, prouidentiamq; eorũ quæ facta sunt, & facienda sunt. Materiã intuere, vitæ confertissimã existentẽ, tantæ authoritatis Deũ, vna cũ cunctis bonis ac pulchris Dijs Dæmonib. ac hominib. se mouentẽ. Ast ipsi, o Pater, prorsus sunt effectus. Si itaq; effectus omnino sint, o fili, a quo fiunt? Nũ ab alio Deo? Aut ignoras quod veluti mũdi mẽbra Cœlũ, Terra, Aqua, Aer, existũt. Haud secus Dei mẽbra sunt, Vita, immortalitas, efficacia,* spiritus|, necessitas, prouidentia, natura, anima, & mens. Omnium

ὦ τέκνον. Οὐδ' ἡ γῆ ἀκίνητός σοι δοκεῖ, ὦ πάτερ; Ου τέκνον,
ἀλλὰ καὶ πολυκίνητος μόνη ἥδε καὶ στάσιμος. πῶς οὐκ ἂν γελοῖον εἴη
τὴν τροφὸν πάντων ἀκίνητον εἶναι, τὴν φύουσαν καὶ γεννῶσαν τὰ πάν-
τα. ἀδύνατον γὰρ χωρὶς κινήσεως φύειν τι τὸ φύοντα· γελοιότατον δὲ
ἐπύθου, εἰ τὸ τέταρτον μέρος ἀργὸν ἔσται. οὐδὲν γὰρ ἕτερον σημαίνει
18 τὸ ἀκίνητον σῶμα, ἢ ἀργίαν. [18] Πᾶν τοίνυν, ἴσθι καθολικῶς, ὦ
τέκνον, τὸ ὂν ἐν κόσμῳ κινούμενον ἢ κατὰ μείωσιν, ἢ αὔξησιν· τὸ δὲ
κινούμενον, καὶ ζῇ· τὸ δὲ ζῶον πᾶν, οὐκ ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναι. ὢν γὰρ
ὁμοῦ σύμπας ὁ κόσμος, ἀμετάβλητος, ὦ τέκνον, ἐστί· τὰ δὲ μέρη
αὐτοῦ πάντα μεταβλητά. οὐδὲν δὲ φθαρτὸν ἢ ἀπολλύμενον· αἱ δὲ
προσηγορίαι τοὺς ἀνθρώπους ταράττουσιν. οὐ γὰρ ἡ γένεσίς ἐστι
ζωὴ, ἀλλ' ἡ αἴσθησις· οὐδὲ ἡ μεταβολὴ θάνατος, ἀλλὰ λήθη.
τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ἀθάνατα πάντα. ἡ ὕλη ζωὴ, τὸ πνεῦ-
19 μα, ὁ νοῦς, ψυχὴ, † ἐξ ὧν πᾶν ζῶον συνέστηκε. [19] Πᾶν ἄρα † ἐξ οὗ
ζῶον ἀθάνατον δ[illegible]ιόν· πάντων δὲ μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος, ὁ καὶ
τοῦ θεοῦ δεκτικὸς, τῷ θεῷ συνουσιαστικός. τούτῳ γὰρ μόνῳ τῷ
ζώῳ ὁ θεὸς ὁμιλεῖ, νυκτὸς μὲν δι' ὀνείρων, ἡμέρας δὲ διὰ συμβό-
λων, καὶ διὰ πάντων αὐτῷ προλέγει τὰ μέλλοντα, διὰ ὀρνέων, διὰ
σπλάγχνων, διὰ πνεύματος, διὰ δρυός· διὸ καὶ ἐπαγγέλλεται ὁ
ἄνθρωπος ἐπίστασθαι τὰ προγεγενημένα, καὶ ἐνεστῶτα, καὶ μέλ-
20 λοντα. [20] Κἀκεῖνο δὲ ὅρα, ὦ τέκνον, ὅτι ἕκαστον τῶν ζώων, ἑνὶ
μέρει ἐπιφοιτᾷ τοῦ κόσμου, τὰ μὲν ἔνυδρα τῷ ὕδατι, τὰ δὲ χερ-
σαῖα τῇ γῇ, τὰ δὲ μετάρσια τῷ ἀέρι· ὁ δὲ ἄνθρωπος, τούτοις
πᾶσι χρῆται, γῇ, ὕδατι, ἀέρι, πυρί· ὁρᾷ δὲ καὶ οὐρανόν· ἅπτεται
δὲ καὶ τούτου αἰσθήσει. ὁ δὲ θεὸς, καὶ περὶ πάντα καὶ διὰ πάντων.
ἐνέργεια γάρ ἐστι δύναμις· καὶ οὐδὲν δύσκολόν ἐστι νοῆσαι τὸν θεὸν, ὦ
21 τέκνον. [21] Εἰ δὲ θέλεις αὐτὸν καὶ θεωρῆσαι, ἴδε τὴν τάξιν τοῦ
κόσμου, καὶ τὴν εὐκοσμίαν τῆς τάξεως· ἴδε τὴν ἀνάγκην τῶν φαινομένων,
καὶ τὴν πρόνοιαν τῶν γεγονότων τε καὶ γενομένων· ἴδε τὴν ὕλην πληρεστά-
την οὖσαν ζωῆς, τὸν τηλικοῦτον θεὸν κινούμενον, μετὰ πάντων ἀγα-
θῶν καὶ καλῶν θεῶν τε καὶ δαιμόνων, καὶ ἀνθρώπων. Ἀλλ'
αὗται, ὦ πάτερ, ἐνέργειαι ὅλως εἰσίν; Εἰ οὖν ἐνέργειαι ὅλως εἰσὶν,
ὦ τέκνον, ὑπὸ τίνος οὖν ἐνεργοῦνται ὑπὸ ἄλλου θεοῦ, ἢ ἀγνοεῖς
ὅτι ὥσπερ τοῦ κόσμου † μέλη εἰσὶν οὐρανὸς, καὶ γῆ, καὶ ὕδωρ, καὶ † μέρη
ἀὴρ, τὸν αὐτὸν τρόπον μέλη ἐστὶ θεοῦ, ζωὴ, καὶ ἀθανασία ἐνέρ-
γεια, καὶ † πνεῦμα καὶ ἀνάγκη, καὶ πρόνοια, καὶ φύσις, καὶ ψυχὴ, καὶ νοῦς, † αἷμα

autem horum perennitas est id quod Bonũ dicitur: nihilq; est insuper eorum quæ fiunt, aut facta sunt, vbi non sit Deus. [22] In 22
materia igitur, o Pater? Materia, o fili, seorsum est a Deo, vt quẽdam ipsi locũ distribuas. Quid præter aceruum eã esse reris nõ confectã? Si autẽ conficiatur, a quo conficitur? Efficacias nãq; Dei partes esse prædiximus. A quo ergo viua fiunt cuncta animantia? a quo immortalitate donantur immortalia? a quo mutantur mutabilia? Aut equidẽ materiam, siue corpus, vel essentiam dixeris, has Dei peculiares efficacias esse scito. [23] Materia 23
nãq; materiæ habitũ operatur, ac corporum corporalẽ habitum, essentia vero essentiæ habitũ. Et hoc Deus est, hoc vniuersum. Nihil autẽ est in vniuerso quod nõ sit. Ex quo nec magnitudo, nec locus, nec qualitas, nec figura, neque tempus, circa Deum est. Omne namque est, Omne quidem, per omnia, ac circa omnia. Hoc verbum, o fili, venerare & celebra. Dei autem vna est cultura, non esse malum.

MERCVRII TRISMEGISTI, AD FILIVM TAT IN MONTE, SERMO ARCANVS, DE REGENERATIONE ET SILENTII PROFESSIONE,

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

IN generalibus, o Pater, per ænigmata non 1
autem liquido disseruisti de Deitate disceptãs, & nõ patefecisti: cũ diceres neminẽ seruari posse ante renascentiã: cum etiã tibi in montis transitu fierẽ supplex, postquã mecum dissertasses, & accepissem, vt renascẽdi muneris propositũ edocerer. Hoc nimirũ præter omnia solũ ignoro. Teq; mihi traditurũ dixisses, cum a mundo alienus eris. Expeditus sum, ac consiliũ meum a mundi suadela secreui. Tu vero deffectus supple, quib. te mihi renascẽdi noticiã traditurũ dixisti, voce aut occulte proponens, o Trismegiste, ignoro ex qua matrice natus sit homo, & ex quo semine. [2] O fili, sapientia intelligibilis in silentio, ac semen id ve- 2

καὶ τούτων πάντων ἡ διαμονὴ, τὸ λεγόμενον ἀγαθόν; καὶ οὐκ ἔτι ἐστί
22 τι τῶν γινομένων ἢ τῶν γεγονότων, ὅπου οὐκ ἔστιν ὁ θεός; 22 Ἐν τῇ
ὕλῃ οὖν, ὦ πάτερ; Ἡ γὰρ ὕλη, ὦ τέκνον, χωρὶς θεοῦ ἐστὶν, ἵνα
ποῖον αὐτῇ ἀπομερίσῃς τόπον. τί δὲ οὖσαν ἢ σωρὸν αὐτὴν οἴει εἶ-
ναι μὴ ἐνεργουμένην; εἰ δὲ ἐνεργεῖται, ὑπὸ τίνος ἐνεργεῖται. τὰς γὰρ
ἐνεργείας ἔφαμεν εἶναι μέρη τοῦ θεοῦ. ὑπὸ τίνος οὖν ζωοποιεῖται τὰ
πάντα ζῶα· ὑπὸ τίνος ἀθανατίζεται τὰ ἀθάνατα· ὑπὸ τίνος με-
ταβάλλεται τὰ μεταβλητά. εἴτε δὲ ὕλην, εἴτε σῶμα, εἴτε οὐσίαν
23 φῂς, ἴσθι καὶ ταύτας αὐτὰς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ. 23 Καὶ ὕλη ἐνερ-
γεῖ τὴν ὑλότητα, καὶ τῶν σωμάτων σωματότητα, καὶ ἡ οὐσία τὴν οὐ-
σιότητα. καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ θεὸς, τὸ πᾶν. ἐν δὲ τῷ παντὶ, οὐδέν ἐστιν
ὃ μὴ ἔστιν· ὅθεν οὔτε μέγεθος, οὔτε τόπος, οὔτε ποιότης, οὔτε
σχῆμα, οὔτε χρόνος περὶ τὸν θεόν ἐστι. πᾶν γάρ ἐστι· τὸ δὲ πᾶν διὰ
πάντων καὶ περὶ πάντα. τοῦτ. τὸν λόγον, ὦ τέκνον, προσκύνει, καὶ
θρήσκευε. θρησκεία δὲ τοῦ θε[illegible]ία ἐστὶ, μὴ εἶναι κακόν.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΑΤ ΕΝ ΟΡΕΙ ΛΟΓΟΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΣ ΠΕΡΙ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΣΙΓΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ.

1 ΕΝ τοῖς γενικοῖς, ὦ πάτερ, αἰνιγματωδῶς, καὶ
οὐ τηλαυγῶς ἔφρασας περὶ θεότητος διαλεγό-
μενος· καὶ οὐκ ἀπεκάλυψας, φάμενος μηδένα
δύνασθαι σωθῆναι πρὸ τῆς παλιγγενεσίας, ἐμοῦ
τέ σου ἱκέτου γενομένου ἐπὶ τῆς τοῦ ὄρους μεταβά-
σεως, μετὰ τὸ σὲ ἐμοὶ διαλεχθῆναι, καὶ πυθομένου
τὸν τῆς παλιγγενεσίας λόγον μαθεῖν, ὅτι τοῦτον πα-
ρὰ πάντα μόνον ἀγνοῶ· καὶ ἔφης ὅταν μέλλῃς κόσμου ἀπαλλοτριοῦσθαι,
παραδιδόναι μοι· ἕτοιμος ἐγενόμην, καὶ ἀπηλλοτρίωσα τὸ ἐν ἐμοὶ φρόνη-
μα, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀπάτης· σὺ δέ μοι καὶ τὰ ὑστερήματα ἀναπλή-
ρωσον, οἷς ἔφης μοι παλιγγενεσίαν παραδοῦναι, προθέμενος ἐκ φωνῆς
ἢ κρυβήν· ἀγνοῶ, ὦ τρισμέγιστε, ἐξ οἵας μήτρας ἄνθρωπος ἐγεννήθη,
2 σπορᾶς δὲ ποίας. 2 Ὦ τέκνον, σοφία νοερὰ ἐν σιγῇ, καὶ ἡ σπορὰ τὸ ἀ-

rum bonũ. Quonam ſeminante, o Pater? Prorſus nãq; ambigo. Dei arbitrio, o fili. miror, o Pater, cuias is qui gignitur, eſt. Nam eius eſſentiæ & intelligentiæ quæ in me eſt ſorte carens, alius erit is, qui gignitur a Deo, Deus filius. Omne in omni, ex omnibus virtutib. conſtitutũ. Ænigma mihi dicis, o Pater, neq; more patris filium cõpellas. Hoc genus, o fili, nõ edocetur: quinimo a Deo, quando libet, memoriæ cõmendatur. [3] Quæ fieri non 3
poſſunt mihi dicis, o Pater, & violenta. Quare merito hæc refellere volo. Adeone natura alienus ſum filius a paterno genere, ne me, o Pater, æmuleris: ingenuus eñ ſum filius. Renaſcẽdi modũ mihi dilucida. Quid dicã, o fili, fari non valeo pręter hoc. Video non fictũ ſpectaculum Dei cõmiſeratione in me genitum, ac a meipſo in immortale corpus exij, nuncque ſum a me priſtino alius, in mentẽ quidem natus. Hoc munus non edocetur, neq; per formatũ hoc elementare videri poteſt. Quapropter conſtructa prius ſtatura, mihi contẽptui eſt. [4] Num, o Pa- 4
ter, quod colore imbutus ſim, ac tactũ & menſuram habeã, ab ijs nunc ſecretus ſum.* Conſpice me, o fili, oculis, dum obtutu fixè me corporeo viſu conſideras. Ego nunc non hiſce oculis conſpicio, o filij. In furorem non exiguum ac mentis inſaniam cõiecisti me, o Pater. Nunc eñ meipſum non video. O ſi & ex teipſo, o fili, exijſſes, ac eorũ inſtar qui ſomniãt meditareris, citra ſomnũ tamen. [5] Hoc quoq; mihi profer. Quis eſt renaſcẽ- 5
tiæ auctor? Dei filius, homo vnus, Dei voluntate. Nunc deinceps, o Pater, obmuteſcere me cogis. a priſtino nãq; furore alienus amplitudinẽ tuam ſpecto, vna cum tua effigie, ac in ipſa, mendacio. Mortalium nãq; ſpecies in dies immutatur. Per tẽpus etenim varia fit, in incrementũ & dimunitionem, mẽdacij inſtar. [6] Verũ itaq; quid erit, o Triſmegiſte? Quod immacula- 6
tum eſt, o fili, quod non definitur, non coloratũ, ſine figura, immotũ, nudum, apparens, ſibi cõprehenſibile, immutabile, Bonum, incorporeũ. Vtiq; inſanio, Pater. Exiſtimãte nãq; me abs te doctum effici, ſenſus mei obſtructi ſunt hac noticia. Ita ſe res habet, o fili, pars ſurſum velut ignis fertur, pars deorſum vergit vt terra, pars humidũ vt aqua, pars vt aer conſpirat. Quanã arte id ſenſu percipies, quod nec durũ, nec humidum, nec conſtri-

θινὸν ἀγαθόν. Τίνος σπείραντος, ὦ πάτερ. τὸ γὰρ σύνολον ἀπορῶ.
Τοῦ θελήματος τοῦ θεοῦ, ὦ τέκνον. Καὶ ποταπὸς ὁ γεννώμενος, ὦ
πάτερ, ἄμοιρος γὰρ τῆς ἐν ἐμοὶ οὐσίας καὶ τῆς νοητῆς, † ἄλλος ἔσται † A
ὁ γεννώμενος θεοῦ θεὸς παῖς· τὸ πᾶν ἐν παντὶ ἐκ πασῶν δυνά-
μεων συνεστός. Αἴνιγμά μοι λέγεις, ὦ πάτερ, καὶ οὐχ ὡς πα-
τὴρ υἱῷ διαλέγῃ. Τοῦτο τὸ γένος, ὦ τέκνον, οὐ διδάσκεται, ἀλλ᾽
3 ὅταν θέλῃ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀναμιμνήσκεται. [3] Ἀδύνατά μοι λέ-
γεις, ὦ πάτερ, καὶ βεβιασμένα· ὅθεν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀντει-
πεῖν θέλω· ἀλλότριος υἱὸς πέφυκα τοῦ πατρικοῦ γένους; μὴ φθό-
νει μοι πάτερ. γνήσιος υἱός εἰμι· διάφρασόν μοι τῆς παλιγγενεσίας
τὸν τρόπον. Τί εἴπω, ὦ τέκνον, οὐκ ἔχω λέγειν, πλὴν τοῦτο, † ὁρῶ † ὁρῶν
τιν᾽ ἐν ἐμοὶ ἄπλαστον θέαν γεγενημένην ἐξ ἐλέου θεοῦ, καὶ † ἐμαυτοῦ π
ἐξελήλυθα εἰς ἀθάνατον σῶμα· καὶ εἰμὶ νῦν οὐχ ὁ πρὶν, ἀλλ᾽ † ἐμαν
ἐγεννήθην ἐν νῷ. τὸ πρᾶγμα τοῦτο οὐ διδάσκεται, οὐδὲ τῷ πλα- τὸν
στῷ τούτῳ † στοιχειώδει οὐκ ἔστιν ἰδεῖν, καὶ διὸ ἠμέληταί μοι τὸ † στοι-
4 πρῶτον σύνθετον εἶδος. [4] Οὐχ ὅτι κέχρωσμαι, καὶ ἁφὴν ἔχω, χείω
καὶ μέτρον, ἀλλότριος τούτων εἰμὶ νῦν. Ὁρᾷς με, ὦ τέκνον, ὀ- δὶ ὃ
φθαλμοῖς, ὅτε δὴ κατανοεῖς ἀτενίζων σώματι καὶ ὁράσει· οὐκ ὀ-
φθαλμοῖς τούτοις θεωροῦμαι νῦν, ὦ τέκνον. Εἰς μανίαν με οὐκ
ὀλίγην καὶ οἴστρησιν φρενῶν ἐνέσεισας, ὦ πάτερ. ἐμαυτὸν γὰρ νῦν
οὐχ ὁρῶ. Εἴθε, ὦ τέκνον, καὶ σὺ σεαυτὸν διεξελήλυθας, ὡς οἱ
5 ἐν ὕπνῳ ὀνειροπολούμενοι, χωρὶς ὕπνου. [5] Λέγε μοι καὶ τοῦτο·
τίς ἐστι γενεσιουργὸς τῆς παλιγγενεσίας. Ὁ τοῦ θεοῦ παῖς, ἄν-
θρωπος εἷς, θελήματι θεοῦ. Νῦν τὸ λοιπὸν, ὦ πάτερ, εἰς ἀφα-
σίαν με ἤνεγκας, τῶν πρὶν γὰρ ἀπολειφθεὶς φρενῶν, τὸ μέγεθος
βλέπω τὸ σὸν, τὸ † σὺν αὐτῷ, ὦ πάτερ, τῷ χαρακτῆρι καὶ ἐν † αὐτὸ
τούτῳ ψεύδει· τὸ γὰρ θνητῶν εἶδος καθ᾽ ἡμέραν ἀλλάσεται.
6 χρόνῳ γὰρ τρέπεται εἰς αὔξησιν καὶ μείωσιν ὡς ψεῦδος. [6] Τί
οὖν ἀληθές ἐστιν, ὦ τρισμέγιστε. Τὸ μὴ θολούμενον, ὦ τέκνον, τὸ
μὴ διοριζόμενον, τὸ ἀχρώματον, τὸ ἀσχημάτιστον, τὸ ἄτρεπτον, τὸ
γυμνὸν· τὸ φαῖνον, τὸ αὐτῷ καταληπτὸν, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ ἀγαθὸν,
τὸ ἀσώματον. Μέμηνα ὄντως, ὦ πάτερ. δοκοῦντος γάρ μου ὑπὸ
σοῦ σοφοῦ γεγονέναι, ἐνεφράχθησαν αἱ αἰσθήσεις † μου τούτου τοῦ † τούτου
νοήματος. Οὕτως ἔχει, ὦ τέκνον. τὸ μὲν ἀνωφερὲς ὡς πῦρ· τὸ δὲ μου
κατωφερὲς ὡς γῆ, καὶ ὑγρὸν ὡς ὕδωρ, καὶ σύμπνοον ὡς ἀήρ·
πῶς αἰσθητῶς αὐτὸ νοήσεις, τὸ μὴ σκληρὸν, τὸ μὴ ὑγρὸν, τὸ ἀσφίγ-

ctum,nec transiliens,quod tantũ virtute &efficacia percipitur.
7 Sola deest mens,quę generationẽ,quę in Deo est,intelligere 7
possit. Impotens itaq; sum,o Pater. Absit,o fili.euoca ad te, &
veniet: velis & fiet:corporis sensus abroga,* tum erit Deitatis
genitura|:purga te a materiæ vindicib.ratione destitutis. Num
apud meipsum vindices habeo, o Pater? Haud exiguos, o fili,
quinimo formidabiles ac multos. Nescio,o Pater. Prima,o fili,
vltrix ipsa est ignorantia, secunda mœror, tertia intemperãtia,
quarta cupiditas,quinta iniusticia,sexta auaritia,septima suade-
la,octaua inuidia,nona dolus,decima ira, vndecima temeritas,
duodecima prauitas. Sunt autem ipsæ duodecim numero. Sub
ijs,o fili,quã plures aliæ per hunc carcerẽ corporis internũ ho-
minẽ sensu pati cõpellunt. 8 Secedunt autẽ hæ non affatim ab 8
eo cuius miserescit Deus. Ita nãq; cõstituitur regenerandi sta-
tus ac sermo. Cæterũ, o fili,obmutesce: ac fauste ominare. Nã
eapropter Dei miseratio se nobis non abdicabit. Lętare igitur,
o fili,noxijs per dei potẽtias ablatis, in sermonis articulationẽ.
Venit in nos Dei noticia. Cũ hæc venit,o fili,propulsa est igno
rantia. Venit in nos gaudij cognitio. Cũ hæc adfuit,o fili,mœ-
ror fugã inijt,ad eos qui eius sunt capaces. 9 Virtutẽ nuncupo 9
ad gaudiũ ducem,tẽperantiam. O facultas gratissima! Alacres,
o fili,ipsam assumamus. Quo modo vna cũ adfuit,intemperan
tiam depulsit. Quartam vero nunc continentiã enuncio , vir-
tutem cupidinib.aduersam. Gradus hic,o fili,iusticiæ sedes est.
Aspice,o fili,quomodo nullo molimine iniusticiam expulerit.
Iusti nãq; efficimur,absente iniusticia. Sextã, potentiam inter
nos cõmunionem contra auaritiam voco. Qua recedente,iam
veritatẽ euoco: tum suasio fugam arripit, & veritas auxiliatur.
Intuere,o fili,quonam pacto Bonũ adimpletum est,veritate fa
uente. A nobis enim inuidia demigrauit. Veritati autẽ Bonum
vna cum vita & luce accessit:nec vltra tenebrarũ vltio quęquã
subijt. Quinetiam superatæ impetus stridore volarũt. 10 Nosti, 10
o fili,regenerandi morem. Denario fauẽte,o fili,generatio in-
telligibilis constructa est, quæ Duodenariũ detrudit,& contẽ-
platores effecti sumus generatione. Quicumq; igitur Dei mi-
seratione ea quæ secundũ Deum est generatione potitur , de-

γωτον, τὸ μὴ διαδυόμενον, τὸ μόνον δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ νοούμενον.
7 [7] † Δέῃ μόνου δὲ νοῦ δυναμένου νοεῖν τὴν ἐν θεῷ γένεσιν. Ἀδύ- † Δεομένου δὲ τοῦ
νατος οὖν εἰμί, ὦ πάτερ. Μὴ γένοιτο, ὦ τέκνον· ἐπίσπασαι εἰς
ἑαυτόν, καὶ ἐλεύσεται· θέλησον, καὶ γίνεται. κατάργησον τοῦ σώματος
τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἔσται ἡ γένεσις τῆς θεότητος· κάθαραι σεαυτὸν ἀπὸ
τῶν ἀλόγων τῆς ὕλης τιμωρῶν. Τιμωροὺς γὰρ ἐν ἑαυτῷ ἔχω, ὦ
πάτερ; Οὐκ ὀλίγους, ὦ τέκνον, ἀλλὰ καὶ φοβεροὺς καὶ πολλούς.
Ἀγνοῶ, ὦ πάτερ. Μία αὕτη, ὦ τέκνον, τιμωρία, ἡ ἄγνοια· δευ-
τέρα δέ, λύπη· τρίτη, ἀκρασία· τετάρτη, ἐπιθυμία· πέμπτη, ἀ-
δικία· ἕκτη, πλεονεξία· ἑβδόμη, ἀπάτη· ὀγδόη, φθόνος· ἐννάτη,
δόλος· δεκάτη, ὀργή· ἑνδεκάτη, προπέτεια· δωδεκάτη, κακία·
εἰσὶ δὲ καὶ αὗται τὸν ἀριθμὸν δώδεκα· ὑπὸ δὲ ταύταις πλείονες ἄλ-
λαι, ὦ τέκνον, διὰ τοῦτο δεσμωτηρίου τοῦ σώματος αἰσθητικῶς πά-
8 χειν ἀναγκάζουσι τὸν ἐνδιάθετον ἄνθρωπον. [8] Ἀφίστανται δὲ αὗται
οὐκ ἀθρόως ἀπὸ τοῦ ἐλεηθέντος ὑπὸ τοῦ θεοῦ· καὶ οὕτω συνίσταται ὁ τῆς
παλιγγενεσίας τρόπος καὶ λόγος. λοιπὸν σιώπησον, ὦ τέκνον, καὶ εὐφή-
μησον· καὶ διὰ τοῦτο οὐ καταπαύσει τὸ ἔλεος εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ.
χαῖρε λοιπόν, ὦ τέκνον, ἀνακαθαιρόμενος ταῖς τοῦ θεοῦ δυνάμεσιν εἰς
συνάρθρωσιν τοῦ λόγου. ἦλθεν ἡμῖν γνῶσις τοῦ θεοῦ, ταύτης δὲ ἐλθού-
σης, ὦ τέκνον, ἐξηλάθη ἡ ἄγνοια. ἦλθεν ἡμῖν γνῶσις χαρᾶς· παρα-
γενομένης ταύτης, ὦ τέκνον, ἡ λύπη φεύξεται εἰς τοὺς χωροῦντας αὐτήν.
9 [9] Δύναμιν καλῶ ἐπὶ χαρᾷ τὴν ἐγκράτειαν. ὦ δύναμις ἡδίστη·
προσλάβωμεν αὐτήν, ὦ τέκνον, ἀσμενέστατα. πῶς ἅμα τῷ παραγενέσθαι,
ἀπώσατο τὴν ἀκρασίαν. τετάρτην δὲ νῦν καλῶ καρτερίαν, τὴν κατὰ
τῆς ἐπιθυμίας δύναμιν. ὁ βαθμὸς οὗτος, ὦ τέκνον, δικαιοσύνης ἐστὶν ἕ-
δρασμα. χωρὶς γὰρ κρίσεως ἴδε πῶς τὴν ἀδικίαν ἐξήλασεν. ἐδικαιώθη-
μεν, ὦ τέκνον, ἀδικίας ἀπούσης. ἕκτην δύναμιν καλῶ εἰς ἡμᾶς τὴν κα-
τὰ τῆς πλεονεξίας κοινωνίαν. ἀποστάσης δέ, ἔτι καλῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ
φεύγει ἀπάτη, ἀλήθεια παραγίνεται. ἴδε πῶς τὸ ἀγαθὸν πεπλήρωται,
ὦ τέκνον, παραγινομένης τῆς ἀληθείας. φθόνος γὰρ ἀφ᾽ ἡμῶν ἀπέστη·
τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐπεγένετο ἅμα ζωῇ καὶ φωτί· καὶ οὐκ ἔτι
ἐπῆλθεν οὐδεμία τοῦ σκότους τιμωρία· ἀλλ᾽ ἐξέπτησαν νικηθεῖσαι ῥοίζῳ.
10 [10] Ἐγνωκας, ὦ τέκνον, τῆς παλιγγενεσίας τὸν τρόπον. τῆς δεκάδος
παραγινομένης, ὦ τέκνον, συνετέθη νοερὰ γένεσις, καὶ τὴν δωδεκά-
την ἐξελαύνει. καὶ ἐθεωρήθημεν τῇ γενέσει. Ὅστις οὖν ἔτυχε κα-
τὰ τὸ ἔλεος τῆς κατὰ θεὸν γενέσεως, τὴν σωματικὴν αἴσθησιν καταλι-

relicto sensu corporeo, seipsum ex istis constructum noscit, ac stabilis effectus a Deo lętatur. O Pater, non oculorum aspectu imaginor, ast intelligibili facultatum efficacia, in cœlo sum, in terra, in aqua, in aere, in animalib. sum, in plantis, in vtero, ante vterũ, post vterum, vbiq;. [11] At insuper id mihi dicas. Quanã 11
arte tenebrarum vltrices duodecim numero, a decem virtutib. propulsæ sunt. Quæ forma, o Trismegiste? Tabernaculũ hoc, o fili,* quod exuimus|, ex circulo animaliũ latore constat, quiquidẽ ex duodecim numeris vnius naturę ac omniformis ideæ constructus est. [12] Ad errorẽ tamen hominis, o fili, distinctio- 12
nes in ipsis existunt, in operatione cõnexæ. Temeritas nãq; ab ira non discernitur.* Sunt & indefinitæ|. Iure itaq; secundũ rectam rationẽ diuisionem efficiunt, vt pote a decem potentijs propulsæ, hoc est a denario. Denarius nãq;, o fili, animæ genitor est: vita autẽ ac lux cõnexæ sunt, quando vnitatis numerus natus est a spiritu. Iure itaq; vnitas denarium habet, ac denarius vnitatẽ. [13] Omne video, Pater, ac in mente meipsum. Is est re- 13
nascendi habitus, o fili, non vltra in corpus triplici dimensione distans imaginari, propter hunc de regenerandi modo sermonem,* in quem cõmentarium feci|. Ne totius vniuersi calumniatores in vulgus habeamur, ad quos ipse Deus hæc non vult prodire. [14] Fare mihi, o Pater. Hoc corpus quod ex potentijs 14
constat, solutionẽ ne quondã patietur? Melius ominare, & quę fieri non possunt, ne proferas. Quandoquidẽ peccares, & mẽtis tuæ oculus fieret impius. Hoc sensibile naturæ corpus, eminus est ab essentiali generatione. Hoc etenim dissolubile, illud vero indissolubile, hoc mortale, illud immortale. Ignoras quod natura Deus es, ac vnius filius, atq; ego. [15] Optarem, o Pater, per 15
hymnum, benedictionẽ potentiarum, quã in octonario me nato dicebas audire. Quemadmodũ octonario Pimandras vaticinatus est, o fili, sanctè tabernaculi solutionem properas, nẽpe purgatus. Pimandras eius qui per se est Mens, non plura mihi quam scripta sunt tradidit, percipiens quod a meipso omnia intelligere possim,* ac quæ cupiã audire, videreq; cuncta: & ille pulchra me facere siuit|. Quocirca virtutes quæ in me sunt, in omnib. cõcinũt. [16] Volo, pater, audire atq; hęc intelligere cu- 16

τῶν, ἑαυτὸν γνωρίζει ἐκ τούτων συνιστάμενος, καὶ εὐφραίνεται ἀ-
κλινὴς γενόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ὦ πάτερ, φαντάζομαι οὐχ ὁράσει ὀ-
φθαλμῶν, ἀλλὰ τῇ διὰ δυνάμεων νοητικῇ ἐνεργείᾳ, ἐν οὐρανῷ
εἰμὶ, ἐν γῇ, ἐν ὕδατι, ἐν ἀέρι, ἐν ζώοις εἰμὶ, ἐν φυτοῖς, ἐν γα-
11 στρὶ, πρὸ γαστρὸς, μετὰ γαστέρα πανταχοῦ. [11] Ἀλλ' ἔτι τοῦτό
μοι εἰπὲ, πῶς αἱ τιμωρίαι τοῦ σκότους οὖσαι ἀριθμῷ δώδεκα,
ὑπὸ δέκα δυνάμεων ἀπωθοῦνται. τίς ὁ τρόπος, ὦ τρισμέγιστε.
Τὸ σκῆνος τοῦτο, ὦ τέκνον, ὃ διεξεληλύθαμεν, ἐκ τοῦ ζωηφόρου
κύκλου συνέστη· καὶ τούτου συνεστῶτος, ἐξ ἀριθμῶν δώδεκα ὄν-
12 των τὸν ἀριθμὸν, φύσεως μιᾶς παντομόρφου ἰδέας. [12] Εἰς πλά-
νην τοῦ ἀνθρώπου διαζυγαὶ ἐν αὐταῖς εἰσὶν, ὦ τέκνον, ἡνωμέναι
ἐν τῇ πράξει. ἀχώριστός ἐστιν ἡ προπέτεια τῆς ὀργῆς· εἰσὶ δὲ
καὶ ἀόριστοι. εἰκότως οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν ἀπόστασιν
ποιοῦνται, καθὼς καὶ ἀπὸ δέκα δυνάμεων ἐλαυνόμεναι, τουτέ-
στιν ἀπὸ τῆς δεκάδος. ἡ γὰρ δεκὰς, ὦ τέκνον, ἐστὶ ψυχογόνος. ζωὴ
δὲ καὶ φῶς, ἡνωμέναι εἰσὶν, ἔνθα ὁ τῆς ἑνάδος ἀριθμὸς πέφυκε
τοῦ πνεύματος. ἡ ἑνὰς οὖν κατὰ λόγον τὴν δεκάδα ἔχει, καὶ ἡ δε-
13 κὰς τὴν ἑνάδα. [13] Πάτερ τὸ πᾶν ὁρῶ, καὶ ἐμαυτὸν ἐν τῷ νοΐ.
Αὕτη ἐστὶν ἡ παλιγγενεσία, ὦ τέκνον, τὸ μηκέτι φαντάζεσθαι εἰς
τὸ σῶμα τὸ τριχῇ διαστατὸν, διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸν περὶ τῆς
παλιγγενεσίας, εἰς ὃν ὑπεμνηματισάμην, ἵνα μὴ ὦμεν διάβολοι
τοῦ παντὸς εἰς τοὺς πολλοὺς, εἰς οὓς † αὐτὸς οὐ θέλει θεός. † αὐ-
14 [14] Εἰπέ μοι, ὦ πάτερ, σῶμα τοῦτο τὸ ἐκ δυνάμεων συνεστὸς τοὺς
λύσιν ἴσχει ποτέ; Εὐφήμησον. καὶ μὴ ἀδύνατα φθέγγου, ἐπεὶ
ἁμαρτήσεις, καὶ ἀσεβηθήσεταί σου ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ νοῦ. τὸ αἰσθη-
τὸν τῆς φύσεως σῶμα, πόρρωθέν ἐστι τῆς οὐσιώδους γενέσεως. τὸ
μὲν γάρ ἐστι διαλυτὸν, τὸ δὲ ἀδιάλυτον· καὶ τὸ μὲν θνητὸν, τὸ δὲ
ἀθάνατον. ἀγνοεῖς ὅτι θεὸς πέφυκας, καὶ τοῦ ἑνὸς παῖς, ὃ κἀγώ;
15 [15] Ἐβουλόμην, ὦ πάτερ, τὴν διὰ τοῦ ὕμνου εὐλογίαν, ἣν ἔφης
ἐπὶ τὴν ὀγδοάδα γενομένου μου ἀκοῦσαι τῶν δυνάμεων. Καθὼς
ὀγδοάδα ὁ Ποιμάνδρης ἐθέσπισε τέκνον, καλῶς σπεύδεις λῦσαι
τὸ σκῆνος, κεκαθαρμένος γάρ. ὁ Ποιμάνδρης, ὁ τῆς αὐθεντίας νοῦς,
πλέον μοι τῶν ἐγγεγραμμένων οὐ παρέδωκεν, εἰδὼς ὅτι ἀπ' ἐμαυτοῦ
δυνήσομαι πάντα νοεῖν καὶ ἀκούειν ὧν βούλομαι, καὶ ὁρᾶν τὰ πάντα· καὶ
ἐπέτρεψέ μοι ἐκεῖνος ποιεῖν τὰ καλά. διὸ καὶ ἐν πᾶσιν καὶ αἱ δυνάμεις
16 αἱ ἐν ἐμοὶ ᾄδουσι. [16] Θέλω πάτερ ἀκοῦσαι, καὶ βούλομαι ταῦτα νοῆσαι.

pio. Sile,o fili, & cõpoſitam nunc benedictionem auſculta,renaſcendi hymnum:quẽ inconſulte in lucẽ ſic promere nõ cenſui: niſi tibi in fine totius. Quare hoc non edocetur, quinimo in ſilentio deliteſcit. Sic itaq;,o fili,in loco ſubdiuali ſtãs,auſtrũ ventũ aſpectans,circa Solis occumbentis lapſum,adora. Haud ſecus & redeunte Sole,ad ſubſolanum. O fili,itaque quieſce.

CANTIO ARCANA.

17 Omnis mundi natura hymni auditũ excipiat. Diſſecare Terra. Perfringatur omnis pluuiæ vectis. Arbores ne tremite. Cãtaturus ſum fabricæ dominũ,& omne ac vnum. Perrumpimini cœli. Quieſcite venti. Immortalis Dei circulus meam precationẽ ſuſcipiat. Omnia nãq; conſtruentẽ cantare debeo, eum qui Terrã concreuit: Cœlum appendit: ex oceanõ aquam dulcem * in terrã cultam & incultam|exiſtere iuſſit,in alimentum & poſſeſſionem cunctorum hominum. Qui ignem ſplendere in omnẽ operationẽ Dijs ac hominib. imperauit. Omnes vna ipſi benedictionem præſtemus in cœlis ſublimi,vniuerſę nature ſtructori. Iſte qui mentis eſt oculus, mearum potentiarum
benedictionẽ recipiat. 18 Quæ in me eſtis potentiæ vnum & 18
omne canite. Cum voluntate mea omnes quæ in me eſtis virtutes concinite. Notitia ſancta,a te illuſtratus,lux intelligibilis per te pſallens,in mentis iubilo lætor. Potentiæ meæ cunctæ, vna mecum pſallite. Tu quoq; tẽperantia mecum cane. Iuſtitia mea iuſtum per me canta. Cõmunio,quæ in me es,totũ cane. Per me,o Veritas,veritatem cane. O Bonum; Bonum cane. O Vita,& lux a nobis ad vos benedictio tranſcendit. O Pater,virtutum efficacia,tibi gratias ago. O Deus, mearum efficaciarũ virtus,grates tibi rependo. Per me tuum verbum te pſallit: per
me,o Totum,verbo verborum ſacrificium excipe. 19 Hęc quę 19
in me ſunt potentiæ,vociferantur: te totum cõcinunt,tuam voluntatẽ peragunt. Abs te tua voluntas ad te, o Totum. A cunctis verborum hoſtiã ſuſcipe. Totum quod in nobis eſt,o Vita, ſerua,o lux illuſtra,o ſpiritus Deus. Tuum nãq; ſermonẽ mens gubernat: o ſpiritus lator opifex. Tu es Deus. Hęc tuus homo, per ignem,per aerem,per terram,per aquam,per ſpiritum,per

CAPVT XIII.

Ἡσύχασον, ὦ τέκνον, καὶ τῆς ἁρμοζούσης νῦν ἄκουε εὐλογίας, τὸν ὕμνον τῆς παλιγγενεσίας, ὃν οὐκ ἔκρινα οὕτως ἐκφάναι εὐκόλως, εἰ μή σοι ἐπὶ τέλει τοῦ παντός· ὅθεν τοῦτο οὐ διδάσκεται, ἀλλὰ κρύπτεται ἐν σιγῇ. οὕτως οὖν, ὦ τέκνον, † στὰς ἐν ὑπαίθρῳ τόπῳ, νότῳ ἀνέμῳ ἀποβλέπων, περὶ καταφορὰν ἡλίου δύνοντος προσκύνει, ὁμοίως καὶ ἀνιόντος πρὸς ἀπηλιώτην. ἡσύχασον οὖν, ὦ τέκνον. † τάς

ΥΜΝΩΔΙΑ ΚΡΥΠΤΗ.

17 [17] ΠΑΣΑ φύσις κόσμου, προσδεχέσθω τοῦ ὕμνου τὴν ἀκοήν.
ἀνοίγηθι γῆ, ἀνοιγήτω μοι πᾶς μοχλὸς ὄμβρου. τὰ δένδρα μὴ
σείεσθε. ὑμνεῖν μέλλω τὸν τῆς κτίσεως κύριον, καὶ τὸ πᾶν, καὶ τὸ
ἕν. ἀνοίγητε οὐρανοί, ἄνεμοί τε στῆτε. ὁ κύκλος ὁ ἀθάνατος τοῦ θεοῦ,
προσδεξάσθω μου τὸν λόγον. μέλλω γὰρ ὑμνεῖν τὸν κτίσαντα πάν-
τα, τὸν πήξαντα τὴν γῆν, καὶ οὐρανὸν κρεμάσαντα, καὶ ἐπιτά-
ξαντα ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ τὸ γλυκὺ ὕδωρ εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ ἀοί-
κητον ὑπάρχειν εἰς διατροφὴν καὶ κτῆσιν πάντων ἀνθρώπων· τὸν
ἐπιτάξαντα πῦρ φανῆναι εἰς πᾶσαν πρᾶξιν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώ-
ποις. δῶμεν πάντες ὁμοῦ αὐτῷ τὴν εὐλογίαν τῷ ἐπὶ τῶν οὐ-
ρανῶν μετεώρῳ, τῷ πάσης φύσεως κτίστῃ. οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ νοῦ
18 ὀφθαλμός. καὶ δέξαιτο τὴν δυνάμεών μου τὴν εὐλογίαν. [18] Αἱ
δυνάμεις αἱ ἐν ἐμοί, ὑμνεῖτε τὸ ἕν, καὶ τὸ πᾶν. συνᾴσατε τῷ θε-
λήματί μου πᾶσαι αἱ ἐν ἐμοὶ δυνάμεις. γνῶσις ἁγία, φωτισθεὶς
ἀπὸ σοῦ, διὰ σοῦ τὸ νοητὸν φῶς ὑμνῶν, χαίρω ἐν χαρᾷ νοῦ. πᾶ-
σαι δυνάμεις ὑμνεῖτε σὺν ἐμοί, καὶ σύ μοι ἐγκράτεια ὕμνει. δικαιο-
σύνη μου τὸ δίκαιον ὕμνει δι᾽ ἐμοῦ. κοινωνία ἡ ἐν ἐμοὶ τὸ πᾶν ὕμνει.
δι᾽ ἐμοῦ ὕμνει ἀλήθεια τὴν ἀλήθειαν. τὸ ἀγαθὸν ἀγαθὸν ὕμνει.
ζωὴ καὶ φῶς, ἀφ᾽ ἡμῶν εἰς ὑμᾶς χωρεῖ ἡ εὐλογία. εὐχαριστῶ σοι πά-
τερ, ἐνέργεια τῶν δυνάμεων. εὐχαριστῶ σοι θεέ, δύναμις τῶν ἐνεργειῶν
μου. ὁ σὸς λόγος δι᾽ ἐμοῦ ὑμνεῖ σε. δι᾽ ἐμοῦ δέξαι τὸ πᾶν λόγῳ, λο-
19 γικὴν θυσίαν. [19] Ταῦτα βοῶσιν αἱ δυνάμεις αἱ ἐν ἐμοί. σὲ τὸ
πᾶν ὑμνοῦσι. τὸ σὸν θέλημα τελοῦσιν. ἡ σὴ βουλὴ ἀπὸ σοῦ. ἐπὶ
σὲ τὸ πᾶν. δέξαι ἀπὸ πάντων λογικὴν θυσίαν. τὸ πᾶν τὸ ἐν ἡμῖν,
σῶζε ζωή· φώτιζε φῶς, πνεῦμα θεέ. λόγον γὰρ τὸν σὸν ποιμαίνει ὁ
νοῦς, πνευματοφόρε δημιουργέ. σὺ εἶ ὁ θεός, ὁ σὸς ἄνθρωπος ταῦτα
βοᾷ, διὰ πυρός, δι᾽ ἀέρος, διὰ γῆς, διὰ ὕδατος, διὰ πνεύματος, διὰ

tua opera clamat. A tuo æuo benedictionem adeptus ſum.
Quicquid vero quærã,voluntati tuę me reprimo. [20] O Pater, 20
benedictionem hanc tuo arbitrio enunciari intuitus ſum : eam
quoq; in meo mundo locaui.In intelligibili dixeris,o fili.In in-
telligibili dicere poſſum,o Pater.A tua cantione tuaq; benedi
ctione illuſtrata mens mea eſt.Cæterũ opto pariter ego a mẽ-
te propria benedictionẽ Deo mittere.Ne incaute,o fili. [21] In 21
mente,o Pater.Quæ ſpeculor ego Tat,tibi profero authori o-
pificij generationis Deo, verborũ hoſtias mitto. Tu Deus Pa-
ter,Tu Dominus,Tu Mens. Verbalia quæ vis a me ſuſcipe. Te
nanq; volẽte cuncta peraguntur. Tu,o fili,Deo patri omnium
acceptã oblationem mitte.* Verum,o fili,per Verbum adde|.
Tibi,oPater,gratias ago,qui me hęc volentẽ gratum habueris.
Lætor, o fili , te ex veritate fructum edidiſſe bona, immortalia
quippe genimina. Hoc a me edoctus virtutis , ſilentium profi-
tere,nemini exponens,o fili,regenerationis ritum, ne velut ca-
lumniatores habeamur. Affatim namque noſtrum vnuſquiſq;
ſtudium impendit,ego dicens,tu vero audiens : teipſum intel-
ligentia noſti,ac noſtrum patrem.

MERCVRII TRISMEGISTI, AESCVLAPIO, BENE SAPERE,

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Vandoquidẽ filius meus Tat,cum abeſſes, 1
eorum quæ ſunt , naturã ediſcere cupiuit:
cunctari vero me non paſſus eſt, * tanquã
filius | & iunior nouiſſime prodiens ad v-
niuſcuiuſq; noticiã , plura dicere ſuſtinui,
vt illi intellectu facilis fieret ſpeculatio.Ti
bi vero potiſſima eorũ quæ dicta ſunt ca-
pita deligẽs,paucis ſcribere volui,ipſa magis ſecretè explicãs,
vt pote tanto ac naturæ ſcientiſſimo. [2] An oĩa quæ apparent 2
facta ſint & fiãt.Nã quæ fiunt non a ſe quinetiam ab alio fiunt.
Plura autẽ ſunt facta.Omnia potiſſimũ quæ apparẽt,& cuncta
diſcrepantia ac nõ ſimilia.Quę autẽ fiunt ab alio fiunt.Eſt quiſ-

τῶν κτισμάτων σου. ἀπὸ σοῦ αἰῶνος εὐλογίαν εὗρον· καὶ ὃ ζητῶ,
20 βουλῇ τῇ σῇ ἀναπέπαυμαι. [20] Εἶδον θελήματι τῷ σῷ τὴν εὐ-
λογίαν ταύτην λεγομένην, ὦ πάτερ, τέθεικα καὶ ἐν κόσμῳ τῷ
ἐμῷ. Εν τῷ νοητῷ λέγε τέκνον. Εν τῷ νοητῷ, ὦ πάτερ, δύνα-
μαι· ἐκ τοῦ σοῦ ὕμνου, καὶ τῆς σῆς εὐλογίας, ἐπιπεφώτισταί μου ὁ
νοῦς. † πλέον θέλω κἀγὼ πέμψαι ἐξ ἰδίας φρενὸς, εὐλογίαν τῷ † πλὴν
21 θεῷ. Ω τέκνον, μὴ ἀσκόπως. [21] Εν τῷ νῷ, ὦ πάτερ. ἃ θεωρῶ
λέγω σοι γενάρχα τῆς γενεσιουργίας Τὰτ θεῷ πέμπω λογικὰς θυ-
σίας. θεὲ σὺ πάτερ, σὺ ὁ κύριος· σὺ ὁ νοῦς· δέξαι λογικὰς ἃς θέ-
λεις ἀπ᾽ ἐμοῦ. σοῦ γὰρ βουλομένου πάντα τελεῖται. Σὺ, ὦ τέ-
κνον, πέμψον δεκτὴν θυσίαν τῷ πάντων πατρὶ θεῷ. ἀλλὰ καὶ
πρόσθες, ὦ τέκνον, διὰ τοῦ λόγου. Εὐχαριστῶ σοι πάτερ ταῦτά
μοι αἰνεῖν εὐξαμένῳ. Χαίρω τέκνον, καρποφορήσαντος ἐκ τῆς ἀ-
ληθείας τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἀθάνατα γεννήματα. τοῦτο μαθὼν παρ᾽
ἐμοῦ τῆς ἀρετῆς, σιγὴν † ἐπάγγελλαι, μηδενὶ τέκνον ἐκφαίνων τῆς † ἐπάγ-
παλιγγενεσίας τὴν παράδοσιν, ἵνα μὴ ὡς διάβολοι λογισθῶμεν. γελλε,
ἱκανῶς γὰρ ἕκαστος ἡμῶν ἐπεμελήθη, ἐγώ τε ὁ λέγων, σύ τε ὁ ἀκούων.
νοερῶς ἔγνως σεαυτὸν, καὶ τὸν πατέρα τὸν ἡμέτερον.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ, ΑΣΚΛΗΠΙΩΙ ΕΥ ΦΡΟΝΕΙΝ.

1 ΕΠΕΙ ὁ υἱός μου Τὰτ, ἀπόντος σου τὴν τῶν
ὄντων ἠθέλησε φύσιν μαθεῖν, ὑπερθέσθαι δέ
μοι οὐκ ἐπέτρεπεν, ὡς υἱὸς καὶ νεώτερος ἄρτι
παρελθὼν ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν περὶ ἑνὸς ἑκάστου,
ἠναγκάσθην πλείονα εἰπεῖν, ὅπως εὐπαρακολού-
θητος αὐτῷ γένηται ἡ θεωρία. σοὶ δὲ ἐγὼ τῶν λε-
χθέντων τὰ κυριώτατα κεφάλαια ἐκλεξάμενος, δι᾽ ὀλίγων ἠθέλη-
σα ἐπιστεῖλαι, μυστικώτερον αὐτὰ ἑρμηνεύσας, ὡς ἂν τηλικούτῳ καὶ
ἐπιστήμονι τῆς φύσεως. [2] Εἰ τὰ φαινόμενα πάντα γέγονε καὶ
γίνεται· τὰ δὲ γεννητὰ, οὐχ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἑτέρου γίνεται·
πολλὰ δὲ γεννητά· μᾶλλον δὲ πάντα τὰ φαινόμενα, καὶ πάντα τὰ
διάφορα, καὶ οὐχ ὅμοια· γίνεται δὲ ὑφ᾽ ἑτέρου τὰ γινόμενα· ἔστι τις

piam hæc efficiens,& hic ingenitus,vt ijs quæ facta sunt senior existat. Nã facta ab alio fieri dico. Eorum autẽ quæ facta sunt,
nihil antiquius omnib. esse potest,quam solus ingenitus. [3] Hic 3
autẽ potentior & vnus ac solus omnia sciens extat, tanquam nihil antiquius habens. prælucet enim, tum frequentia, tum & amplitudine,ac genitorum discrepantia,& operationis assiduitate. Genita sane aspectui subduntur,ipse vero conspici nõ potest. Hac nãq; de causa efficit,vt videri non possit: semper vtiq; facit. Visui itaq; non subest. Sic par est intelligere,& intelligentem admirari, ac admirantẽ seipsum beatum censere, Patrem
cognoscentẽ. [4] Quid nãq; ingenuo patre dulcius. Quis igitur 4
est hic,& quanam arte ipsum cognoscemus? Num huic solam Dei nomenclaturã ascribere ęquum est,aut factoris,aut Patris, aut equidem horum trium. Deum quidẽ ob potentiam,factorem autẽ ob efficaciam,Patrem vero propter bonum. Potẽtia quidẽ a genitis discrepat: efficacia vero in eo quod omnia fiunt habetur. Quocirca loquacitatẽ & vaniloquium propulsantes, duo hæc considerare decet,factũ scilicet & faciens. nã horum
medium nullum est,nec tertium quicquam. [5] Idcirco cuncta 5
cognoscens,& cuncta audiens,duorũ horum reminiscere,atq; hæc arbitrare omnia esse,nihil in ambiguo constituens, supernorum aut infernorum,diuinorum aut mutabilium,vel eorum quæ in penetrali sunt. Duo nanq; omnia existunt,factum videlicet & faciens. Alterum autẽ ab altero secerni nõ potest. Neq; etenim faciẽs sine facto esse potest. Vtrũq; enim ipsorum hoc ipsum est. Quapropter non est quod alterum ab altero distrahatur,ast ipsum in seipso est. [6] Siquidẽ faciens nil aliud est ab eo 6
quod solum facit, simplex & incõstructum facere hoc sibi idẽ necessarium est, cui facientis generatio est ipsum efficiens. Et omne quod fit,a se factum esse nõ potest. Nam quod fit,ab alio fieri necesse est. Absq; faciente enim factum nec fit,nec est. Nã alterum sine altero peculiarem naturã absumit, alterius spoliatione. Atqui si duo in confesso fuerint, quod fit & quod efficit vnum sunt vnitate. Vnum quidẽ antecedens,aliud vero consequens. Antecedens quidẽ Deus efficiens, consequens vero id
quod factum est qualequunq; sit. [7] Ac propter eorum quæ fa- 7

ὁ ταῦτα ποιῶν, καὶ οὗτος ἀγέννητος, ἵν' ᾖ πρεσβύτερος τῶν γεννη-
τῶν. τὰ γὰρ γεννητά φημι ὑφ' ἑτέρου γίνεσθαι· τῶν δὲ γεννητῶν
ὄντων ἀδύνατόν τι πρεσβύτερον πάντων εἶναι, ἢ μόνον τὸ ἀγέννη-
3 τον. [3] Οὗτος δὲ κρείττων, καὶ εἷς, καὶ μόνος ὄντως σοφὸς τὰ
πάντα, ὡς μὴ ἔχων μηδὲν πρεσβύτερον· ἄρχει γὰρ καὶ τῷ πλή-
θει, καὶ τῷ μεγέθει, καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν γενομένων, καὶ τῇ
συνεχείᾳ τῆς ποιήσεως. ἔπειτα δὲ τὰ γεννητὰ, ὁρώμενά ἐστιν, ἐ-
κεῖνος δὲ ἀόρατος. διὰ τοῦτο γὰρ ποιεῖ, ἵνα ἀόρατος ᾖ. ἀεὶ οὖν ποιεῖ.
ἀόρατος τοιγαροῦν ἐστίν. οὕτως ἄξιόν ἐστι νοῆσαι, καὶ νοήσαντα θαυ-
μάσαι, καὶ θαυμάσαντα ἑαυτὸν μακαρίσαι, τὸν πατέρα γνωρίσαντα.
4 [4] Τί γὰρ γλυκύτερον πατρὸς γνησίου. τίς οὖν ἐστὶν οὗτος, καὶ
πῶς αὐτὸν γνωρίσομεν. ἢ τούτῳ τὴν τοῦ θεοῦ προσηγορίαν † μό- † μόνῳ
νον δίκαιον ἀνακεῖσθαι, ἢ τὴν τοῦ ποιητοῦ, ἢ τὴν τοῦ πατρὸς, ἢ καὶ
τὰς τρεῖς· θεὸν μὲν, διὰ τὴν δύναμιν· ποιητὴν δὲ, διὰ τὴν ἐνέρ-
γειαν· πατέρα δὲ, διὰ τὸ ἀγαθόν. δύναμις γάρ ἐστι διάφορος τῶν
γενομένων· ἐνέργεια δὲ, ἐν τῷ πάντα γίνεσθαι. διὸ τῆς πολυλογίας
τε καὶ ματαιολογίας ἀπαλλαγέντας, χρὴ νοεῖν δύο ταῦτα, τὸ γι-
νόμενον καὶ τὸν ποιοῦντα. μέσον γὰρ τούτων οὐδὲν, οὐδὲ τρίτον τί.
5 [5] Πάντα οὖν νοῶν, καὶ πάντα ἀκούων, τῶν δύο τούτων μέ-
μνησο· καὶ ταῦτα εἶναι νόμιζε τὰ πάντα, μηδὲν ἐν ἀπορίᾳ τιθέ-
μενος, μὴ τῶν ἄνω, μὴ τῶν κάτω, μὴ τῶν θείων, μὴ τῶν με-
ταβλητῶν, ἢ τῶν ἐν μυχῷ. δύο γάρ ἐστι τὰ πάντα, τὸ γινόμε-
νον καὶ τὸ ποιοῦν· καὶ διαστῆναι τὸ ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου οὐ
δύναται. οὔτε γὰρ τὸν ποιοῦντα χωρὶς τοῦ γινομένου δυνατὸν
εἶναι. ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν, αὐτὸ τοῦτό ἐστι· διὸ οὐκ ἔστι τὸ ἕ-
τερον τοῦ ἑτέρου χωρισθῆναι· ἀλλ' αὐτὸ ἑαυτοῦ.
6 [6] Εἰ γὰρ ὁ ποιῶν ἄλλο οὐδέν ἐστιν, ἢ τὸ ποιοῦν μόνον, ἁ-
πλοῦν, ἀσύνθετον, ποιεῖν ἀνάγκη τοῦτο αὐτὸ ἑαυτῷ, ᾧ γένε-
σίς ἐστι τὸ ποιοῦν τοῦ ποιοῦντος· καὶ πᾶν τὸ γινόμενον, ἀδύνα-
τον ὑφ' ἑαυτοῦ γινόμενον εἶναι. γινόμενον δὲ ὑφ' ἑτέρου ἀνάγκη
γίνεσθαι. τοῦ δὲ ποιοῦντος ἄνευ, τὸ γεννητὸν, οὔτε γίνεται, οὔ-
τε ἐστί. τὸ γὰρ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἄνευ, ἀπώλεσε τὴν ἰδίαν φύ-
σιν, στερήσει τοῦ ἑτέρου. εἰ τοίνυν δύο ὡμολόγηται τὸ γινόμενον
καὶ τὸ ποιοῦν, ἕν ἐστι τῇ ἑνώσει, τὸ μὲν προηγούμενον, τὸ δὲ
ἑπόμενον· προηγούμενον μὲν, ὁ ποιῶν θεός· ἑπόμενον δὲ, τὸ
7 γινόμενον ὁποῖον ἂν ᾖ. [7] Καὶ μὴ διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν

cta sunt varietatem tibi consule, veritus ne Deo abiectionẽ & gloriæ contemptum imponas. Vna etenim est ipsi gloria, Omnia nempe facere. Et hoc est velut Dei corpus, factio. Operanti autem ipsi, nihil malum, nihil æstimatur obscœnum. Hæc namq; passiones sunt generationis comites, tanquam æris ærugo, ac corporis sordes. Non tamen æruginem faber fecit, neq; sordes effector produxit, neque malitiam Deus. Quinetiam generationis perseuerantia, quasi turgescere facit. Quapropter Deus mutationem condidit, velut generationis purgationem.
8 Sub hæc, cum eidem pictori Cœlum, Deos, Terram, Mare, 8
Homines, ac cuncta anima & ratione destituta facere cõcedatur. Deus autem hæc efficere non poterit? O dementiam multam, & eorum quæ Dei sunt ignorantiam. Nã quidpiam omnium absurdissimum tales patiuntur. Quum enim Deum se benedicere profitentur, in hoc quod omnium structuram ipsi nõ ascribant, neque Deum intuentur, in eum autem non aspicientes, maxima contra eum impie gerunt, passionem ipsi imponentes, arrogantiam quidem aut impotentiam (nam si cuncta non efficit, aut arrogans est, aut impotẽs) quod impium est.
9 Deus enim vnam tantum passionem habet, Bonum. Bonus 9
autem neque arrogans neque impotens est. Hoc namq; Deus est. Bonum autem est omnia construendi vniuersa potestas. Omne autem factum a Deo factum est, quod ad Bonum spectat, & ad eum qui cuncta facere potis est. Conspice quonam modo is operatur, ac quomodo genita fiant. Quod si edoceri cupias: tibi cõceditur pulcherrimam ac simillimam imaginem videre. Speculare semen in terram demittẽtem colonum, tum frumentum, tum hordeum, vel aliud quoduis semen. Cõspice ipsum vitem inserentem, malum, ac alias arbores. Ita Deus in cælo quidem immortalitatem seminat, in terra vero mutationem. In vniuerso autem vitam & motum. Hæc quidem haud multa sunt, quinimo perpauca & numeratu facilia. Vniuersa namque quatuor sunt, & ipse Deus ac generatio, in quibus quæ sunt, existunt.

γινομένων φυλάξῃ ὁ φοβούμενος μὴ ταπεινότητα, καὶ ἀδοξίαν τῷ θεῷ
περιάψῃς. μία γάρ ἐστιν αὐτῷ δόξα, τὸ ποιεῖν τὰ πάντα, καὶ τοῦτό
ἐστι τοῦ θεοῦ ὥσπερ σῶμα, ἡ ποίησις· αὐτῷ δὲ τῷ ποιοῦντι, οὐδὲν κακὸν,
οὐδ᾽ αἰσχρὸν νομιζόμενον. ταῦτα γάρ ἐστι τὰ πάθη τὰ τῇ γενέσει πα-
ρεπόμενα, ὥσπερ ἰὸς τῷ χαλκῷ· καὶ ὁ ῥύπος τῷ σώματι· ἀλλ᾽ οὔτε
ἰὸν ὁ χαλκουργὸς ἐποίησεν, οὔτε τὸν ῥύπον ὁ ποιητὴς γεγέννηκεν, οὔτε
τὴν κακίαν ὁ θεός· ἡ δὲ τῆς γενέσεως διαμονὴ, καθάπερ ἐξανθεῖν
ποιεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἐποίησε τὴν μεταβολὴν ὁ θεὸς, ὥσπερ ἀνακάθαρ-
8 σιν τῆς γενέσεως. 8 Εἶτα τῷ μὲν αὐτῷ ζωγράφῳ, ἔξεστι καὶ οὐρα-
νὸν ποιῆσαι, καὶ θεοὺς, καὶ γῆν, καὶ θάλασσαν, καὶ ἀνθρώπους, καὶ τὰ ἄλο-
γα πάντα, καὶ τὰ ἄψυχα. τῷ δὲ θεῷ ἀδύνατον ταῦτα ποιεῖν; ὢ τῆς
πολλῆς ἀνοίας καὶ ἀγνωσίας, τῆς περὶ τὸν θεόν· τὸ γὰρ πάντων καινότα-
τον πάσχουσιν οἱ τοιοῦτοι. τὸν γὰρ θεὸν φάσκοντες εὐλογεῖν, τῷ μὴ τὴν τῶν
πάντων ποίησιν αὐτῷ ἀνατιθέναι, οὔτε τὸν θεὸν οἴδασι· πρὸς δὲ τῷ μὴ
εἰδέναι, καὶ τὰ μέγιστα εἰς αὐτὸν ἀσεβοῦσι, πάθη αὐτῷ περιτιθέντες,
ὑπερηφανίαν, ἢ ἀδυναμίαν. εἰ μὴ γὰρ πάντα ποιεῖ, ἢ ὑπερήφανός ἐστιν, ἢ
9 μὴ δυνάμενος, ὅπερ ἐστὶν ἀσεβές. 9 Ο γὰρ θεὸς, ἓν μόνον πάθος ἔχει,
τὸ ἀγαθόν· ὁ δὲ ἀγαθὸς, οὔτε ὑπερήφανος, οὔτε ἀδύνατος. τοῦτο γάρ
ἐστιν ὁ θεός. τὸ γὰρ ἀγαθὸν, ἡ πᾶσα δύναμις τοῦ ποιεῖν τὰ πάντα· πᾶν
δὲ τὸ γεννητὸν, ὑπὸ τοῦ θεοῦ γέγονεν, ὅπερ ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τοῦ τὰ
πάντα δυναμένου ποιεῖν. ἴδε πῶς μὲν αὐτὸς ποιεῖ. πῶς δὲ τὰ γινό-
μενα γίνεται, καὶ εἰ βούλει μαθεῖν, ἔξεστί σοι ἰδεῖν εἰκόνα καλλίστην καὶ
ὁμοιοτάτην. ἴδε γεωργὸν σπέρμα καταβάλλοντα εἰς γῆν, ὅπου μὲν
πυρὸν, ὅπου δὲ κριθὴν, ὅπου δὲ ἄλλό τι τῶν σπερμάτων. ἴδε τὸν αὐτὸν
ἄμπελον φυτεύοντα, καὶ μηλέαν, καὶ τὰ ἄλλα τῶν δένδρων· οὕτως ὁ θεὸς,
ἐν μὲν οὐρανῷ, ἀθανασίαν σπείρει· ἐν δὲ γῇ, μεταβολήν· ἐν δὲ τῷ
παντὶ, ζωὴν καὶ κίνησιν. ταῦτα δὲ οὐ πολλά ἐστιν, ἀλλ᾽ ὀλίγα καὶ
εὐαρίθμητα. τὰ γὰρ πάντα τέσσαρά ἐστι, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς, καὶ ἡ γένεσις,
ἐν οἷς τὰ ὄντα ἐστίν.

EX IOANNIS STOBÆI COLLE-
CTANEIS. MERCVRII, EX IIS
QVAE AD TAT,

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

E veritate, o Tat, non potest homo (animal 1
imperfectum imperfectis membris cõstru-
ctum ac multis & alienis corporib.) taber-
naculum constans audacter dici. Quod autẽ
esse potest, & iustum est, hoc dico veritatẽ
esse, in solis perpetuis corporibus: quorũ ip-
sa corpora vera sunt. Ignis ipse ignis tantũ,
nihilq; aliud. Terra ipsa terra, ac nil aliud. Aer ipse aer. Nostra
autẽ corpora, ex his cunctis constituta sunt. habent autẽ ignis,
habẽt terræ, habẽt aquæ & aeris aliquid, & nec ignis, nec terra,
nec aqua, nec aer sunt, nec verum quicquam. [2] Si autem nostri 2
constitutio initium veritatẽ non adepta sit, quanam arte potest
videri aut dici veritas, at intelligi tantũ si Deo libuerit? Omnia
itaq;, o Tat, quæ in terra sunt, non equidẽ veritas sunt, sed veri-
tatis simulacra, ac non omnia, quinimo pauca hæc: cætera vero
mendacium sunt & dolus, o Tat, ac imaginationis opiniones,
effigierum instar cõposita. [3] Cum vero e sublimi imaginatio 3
influxum habuerit, tum fit imitatio veritatis. Nã semota super-
na efficacia, mendaciũ relinquitur. Et velut imago picturę qui-
dẽ corpus indicat, ipsa tamen iuxta eius quod spectatur imagi-
nẽ corpus non est: & oculos quidẽ videtur habere & aures: vi-
det autẽ nihil, ac nihil penitus audit. Habet insuper reliqua oĩa
pictura, sed cõmenta sunt intuentiũ visus frustrantia, qui tamen
veritatem intueri putant, quum procul dubio mendacia sint.
[4] Nam quicunq; mendacium non vident, veritatẽ vident. Si 4
itaq; singula horũ ita cognoscamus, & cernamus, vti sunt: vera
intelligimus & videmus: si autẽ præter id quod est: nihil verũ
intelligemus, aut ediscemus. Est ne igitur, o Pater, in terra veri-
tas? Non incaute deciperis, o fili. Nã veritas, o Tat, in terra non
est, ne quidẽ fuisse potest. De veritate autẽ aliquos homines in
telligere, quib. speculatiuã Deus facultatẽ pręstiterit, factũ esse.

ΕΚ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ ΕΚΛΟΓΩΝ. ΕΡΜΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑΤ

1 ΠΕΡΙ ἀληθείας, ὦ Τάτ, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἄνθρωπον ὄντα, ζῷον ἀτελὲς, ἐξ ἀτελῶν συγκείμενον μελῶν, καὶ ἐξ ἀλλοτρίων σωμάτων καὶ πολλῶν τὸ σκῆνος συνεστὸς, τολμήσαντα εἰπεῖν. ὃ δ' ἔστι δυνατὸν ἢ δίκαιον, τοῦτό φημι, ἀλήθειαν εἶναι ἐν μόνοις τοῖς ἀϊδίοις σώμασιν, ὧν καὶ τὰ σώματα αὐτὰ ἀληθῆ ἐστί· πῦρ αὐτὸ πῦρ
μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο· γῆ αὐτογῆ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ἀὴρ αὐτὸ ἀήρ. τὰ δὲ
ἡμέτερα σώματα, ἐκ πάντων τούτων συνέστηκεν. ἔχει μὲν γὰρ πυρὸς,
ἔχει δὲ καὶ γῆς, ἔχει καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος· καὶ οὔτε πῦρ ἐστὶν, οὔτε γῆ,
2 οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἀὴρ, οὔτε οὐδὲν ἀληθές. Εἰ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν ἡ
σύστασις ἡμῶν ἔσχε τὴν ἀλήθειαν, πῶς ἂν δύναιντο ἀλήθειαν ἢ ἰδεῖν
ἢ εἰπεῖν· νοῆσαι δὲ μόνον, ἐὰν ὁ θεὸς θέλῃ. πάντα οὖν, ὦ Τάτ, τὰ ἐπὶ
γῆς, ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ οὐ πάντα,
ὀλίγα δὲ ταῦτα. ἄλλα δὲ ψεῦδος καὶ πλάνος, ὦ Τάτ, καὶ δόξαι φαντα-
3 σίας, καθάπερ εἰκόνες συνεστῶτα. [3] Οταν δ' ἄνωθεν τὴν ἐπίρροιαν
ἔχῃ ἡ φαντασία, τῆς ἀληθείας γίγνεται μίμησις· χωρὶς δὲ τῆς ἄνωθεν
ἐνεργείας, ψεῦδος καταλείπεται· καθάπερ καὶ ἡ εἰκὼν, τὸ μὲν σῶμα τῆς
γραφῆς δείκνυσιν· αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστι σῶμα κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ὁρω-
μένου· καὶ ὀφθαλμοὺς μὲν ὁρᾶται ἔχουσα, βλέπει δὲ οὐδέν· καὶ ὦτα, ἀκούει
δὲ οὐδὲν ὅλως, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔχει ἡ γραφή· ψευδῆ δέ ἐστι τὰς τῶν
ὁρώντων ὄψεις ἐξαπατῶντα, τῶν μὲν δοκούντων ἀλήθειαν ὁρᾶν, τῶν δὲ ὡς ἀ-
4 ληθῶς ὄντων ψευδῶν. [4] Οσοι μὲν οὖν οὐ ψεῦδος ὁρῶσιν, ἀλήθειαν ὁρῶ-
σιν. ἐὰν οὖν ἕκαστον τούτων οὕτω νοῶμεν, ἢ ὁρῶμεν, ὡς ἔστιν, ἀληθῆ καὶ νοοῦ-
μεν καὶ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ὂν, οὐδὲν ἀληθὲς, οὔτε νοήσομεν, οὔτ' εἰ-
σόμεθα. Εστιν οὖν πάτερ, ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ γῇ; Καὶ οὐκ ἀσκόπως σφάλ-
λῃ, ὦ τέκνον. ἀλήθεια μὲν οὐδαμῶς ἐστὶν ἐν τῇ γῇ, ὦ Τάτ. οὔτε γὰρ γε-
νέσθαι δύναται· περὶ δὲ ἀληθείας νοῆσαι ἐνίους τῶν ἀνθρώπων, οἷς
ἐὰν ὁ θεὸς τὴν θεοπτικὴν δωρήσηται δύναμιν, γενέσθαι.

5 Hoc modo verum non eſt in terra,cogitatu aut loquutione: 5
quinimo veræ menti &rationi omnia imaginationes ſunt ac
opiniones. Non itaq; vera dicere aut cogitare hoc veritatem
appellare decet. Quid ergo? Quæ ſunt, cogitare & dicere
conuenit.Sed in terra nihil verum eſt. Nos quicquã verum ne-
ſcire,hoc verũ eſt. Hîc, o fili,quomodo eſſe poteſt? Nimirum
veritas perfectiſſima virtus eſt,ipſum ſupremũ bonum,quod a
materia nõ turbatum eſt, neq; corpore circunſeptum,nudum,
ſplendidum,immotum,auguſtum,immutabile,Bonum. Quæ
autem hic degunt, o fili,qualia videri poſſunt Boni huiuſce ca-
pacia?nempe corrumpenda,patibilia,diſſolubilia,mutabilia,al-
terationi dedita,alia ex alijs effecta. 6 Quæ itaq; nec erga ſeip- 6
ſa vera ſunt,quanã arte vera eſſe poſſunt?Omne nanq; quod al-
teratur cõmentum eſt:non eñ in eo,quod eſt,permanet.Quin
etiã ſe conuertens imaginationes alias ac alias nobis profert.
Neq; homo verus eſt,o Pater?Quatenus homo,o fili,verus nõ
eſt.Verũ etenim eſt,quod ex ſe tantum conſtitutionẽ habet,&
quale eſt,per ſe manens.Homo vero ex multis cõſtat,nec in ſe
manet. Variatur autẽ & mutatur ab ætate in ætatem, & a ſpe-
cie in ſpeciẽ.Hæc autẽ,cum eſt in tabernaculo.Ac plures pau-
co interiecto tẽpore filios non nouerunt. Nec rurſus itidẽ filij
genitores.Quod igitur ſic variatur vt cognitum nõ ſit, verũ ne
eſſe poteſt,o Tat?Non,quin e diuerſo,vanitas eſt,in varijs ima-
ginationum mutationib.exiſtens. 7 Tu quidem id verum eſſe 7
conſidera,quod permanet,ac iuſtum eſt.Homo autẽ non ſem-
per extat:non igitur verum quicquã eſt. Quinimo imaginatio
quædam eſt homo.Imaginatio quippe ſupremum eſt menda-
cium. Neq; igitur hæc,o Pater, perpetua corpora,quandoqui-
dem mutantur, vera ſunt?Quicquid ſane factũ & mutabile eſt,
verum non eſt.Quæ autẽ a progenitore facta ſunt,verã mate-
riam poſſunt habuiſſe. Veruntamẽ & hæc aliquid mendacij in
mutatione habent.Nam nihil verum eſt,quod in ſe nõ perma-
net. Verum,o Pater? Quid itaq; dicet aliquis Solem eſſe,vni-
cum præter cætera cuncta non mutabilẽ, quinetiam in ſeipſo
permanentem?Veritatem.Quocirca omnium quæ in mundo
ſunt artificium ipſi ſoli creditum eſt, omnium duci, ac omnia

CAPVT XV.

5 5 Οὕτως ἀληθὲς οὐδὲ ἔστιν ἐν τῇ γῇ νόῳ καὶ λόγῳ· φαν-
τασίαι δὲ εἰσὶ καὶ δόξαι πάντα ἀληθεῖ νόῳ καὶ λόγῳ. οὔκουν
τό, τε ἀληθῆ νοεῖν καὶ λέγειν, τοῦτο ἀλήθειαν δεῖ καλεῖν. Τί
δαί. Τὰ ὄντα δεῖ νοεῖν καὶ λέγειν· ἔστι δὲ οὐδὲν ἀληθὲς ἐπὶ
τῆς γῆς. Τοῦτο ἀληθές ἐστι τὸ μὴ εἰδέναι μηδὲν ἀληθές; Εν-
θάδε πῶς ἂν καὶ δύναιτο γένεσθαι, ὦ τέκνον. ἡ γὰρ ἀλήθεια τελεω-
τάτη ἀρετή ἐστιν, αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἀγαθὸν, τὸ μὴ ὑπὸ ὕλης
θολούμενον, μήτε ὑπὸ σώματος περιβαλλόμενον, γυμνὸν, φανὸν,
ἄτρεπτον, σεμνὸν, ἀναλλοίωτον, ἀγαθόν. τὰ δὲ ἐνθάδε, ὦ τέκνον,
οἷά ἐστιν ὁρᾶσθαι δεκτὰ τοῦδε τοῦ ἀγαθοῦ, φθαρτὰ, παθητὰ, δια-
λυτὰ, τρεπτὰ, ἀεὶ ἐναλλοιούμενα, ἄλλα ἐξ ἄλλων γινόμενα;
6 6 Α οὖν μήτε πρὸς ἑαυτὰ ἀληθῆ ἐστὶ, πῶς δύναιτο ἀλη-
θῆ εἶναι. πᾶν γὰρ τὸ ἀλλοιούμενον, ψεῦδός ἐστι, μὴ μένον ἐν ᾧ
ἐστί· φαντασίας δὲ μεταφερόμενον, ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπιδείκνυ-
ται ἡμῖν. Οὐδὲ ἄνθρωπος ἀληθής ἐστιν, ὦ πάτερ; Καθότι
ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς, ὦ τέκνον. τὸ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ
ἐξ αὐτοῦ μόνον τὴν σύστασιν ἔχον, καὶ μένον καθ᾽ αὐτὸ, οἷόν ἐστιν·
ὁ ἄνθρωπος δὲ ἐκ πολλῶν συνέστηκε, καὶ οὐ μένει καθ᾽ αὑτόν·
τρέπεται δὲ καὶ μεταβάλλεται ἡλικίαν ἐξ ἡλικίας, καὶ ἰδέαν
ἐξ ἰδέας, καὶ ταῦτα ἔτι ὢν ἐν τῷ σκήνει. καὶ πολλοὶ τέκνα οὐκ
ἐγνώρισαν, χρόνου ὀλίγου μεταξὺ γενομένου, καὶ πάλιν τέκνα
γονεῖς ὁμοίως. τὸ οὖν οὕτως μεταβαλλόμενον ὥστε ἀγνοεῖσθαι,
δύναται ἀληθὲς εἶναι, ὦ Τάτ; οὐ, τοὐναντίον ψεῦδός ἐστιν, ἐν
7 ποικίλαις γινόμενον φαντασίαις τῶν μεταβολῶν. 7 Σὺ δὲ
νόει ἀληθές τι εἶναι, τὸ μένον καὶ δίκαιον· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ
ἔστιν ἀεί. ἄρα οὐδὲ ἀληθές ἐστι· φαντασία δέ ἐστί τις ἄνθρω-
πος· ἡ δὲ φαντασία, ψεῦδος ἂν εἴη ἀκρότατον. Οὐδὲ ταῦ-
τα οὖν, ὦ πάτερ, τὰ ἀΐδια σώματα, ἐπεὶ μεταβάλλεται, ἀ-
ληθῆ ἐστί. Πᾶν μὲν οὖν τὸ γεννητὸν καὶ μεταβλητὸν, οὐκ ἀ-
ληθὲς, ὑπὸ δὲ τοῦ προπάτορος γενόμενα τὴν ὕλην δύναται
ἀληθῆ ἐσχηκέναι· ἔχει δέ τι καὶ ταῦτα ψεῦδος ἐν τῇ μεταβο-
λῇ. οὐδὲν γὰρ μὴ μένον ἐφ᾽ αὑτῷ ἀληθές ἐστιν. Αληθὲς,
ὦ πάτερ; τί οὖν ἂν εἴποι τις μόνον τὸν ἥλιον παρὰ τὰ ἄλλα
πάντα μὴ μεταβαλλόμενον, μένοντα δὲ ἐφ᾽ ἑαυτῷ. Αλή-
θειαν· διὸ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πάντων δημιουργίαν αὐ-
τὸς μόνος πεπίστευται, ἄρχων πάντων, καὶ ποιῶν πάντα,

efficiẽti,quem veneror & veritatem eius adoro, & poſt vnum ac primum,hunc opificem agnoſco. [8] Quæ erit ergo prima 8
veritas,o Pater? Vnus ac ſolus,o Tat,qui ex materia non eſt,nõ in corpore,non coloratur,non figuratur,non voluitur,nõ alius fit,ſemper exiſtens.Mendacium autẽ,o fili,abrogatur.Hæc autem quæ in terra ſunt, corruptio detinet ac circundat, ac veri prouiſio circũuoluet. Nã abſq; corruptione ne generatio quidem conſtare poteſt. Omnem etenim generationẽ corruptio ſequitur, vt denuo fiat. Genita nãq; ex corruptis neceſſe fiunt. Et quæ fiunt corrumpi neceſſum eſt, ne eorum quæ ſunt gene
ratio ceſſet. [9] Primum igitur operatorẽ in generationem eorũ, 9
quæ ſunt,agnoſce. Quæ vtiq; ex corruptione fiunt,mendacia ſunt. Vt quæ nunc alia,quandoq; alia fiunt. Nã eadem fieri non poſſunt. Quod autẽ idem non eſt,quî verum erit? Imaginationes itaq; hæc dicere decet,o fili,ſiquidẽ hominem recte enunciamus, humanitatis imaginationẽ, ac puerum pueri imaginationem,adoleſcentem adoleſcentis imaginationem,virum viri imaginationẽ, ſenem ſenis imaginationem. Nã homo homo non eſt,neq; puer puer, nec adoleſcens adoleſcens, nec ſenex ſenex,neq; vir vir. Quæ enim mutantur mẽtiuntur, & quæ iam fuerũt,ac quæ ſunt.Hæc proinde ita cognoſce, o fili, velut has mendaces operationes e ſublimi ab ipſa veritate deduci. Hoc ita ſe habente,mendacium dico veritatis opus eſſe.

MERCVRII AD TAT.

[10] Deum quidem cognoſcere arduum,deſcribere autem vltra 10
potentiã eſt. Incorporeum nãq; corpore exprimi non poteſt: nec perfectum ab imperfecto cõcipi, & æternum cum eo qui exigui eſt tẽporis cõuenire difficile.Illud enim ſemper eſt,hoc autem effluit:Illud veritate eſt,hoc autem imaginatione adumbratur. debilius a fortiore, & deterius a præſtantiore tantum diſcrepat,quantum a diuino mortale.Media autẽ horum ſecretio, Pulchri ſpeculationem obliterat. Oculis quidem corpora ſpectantur,lingua autem viſibilia denunciantur.Incorporeum autem ac quod videri aut figurari non poteſt, & quod materia

ὃν καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μετὰ τὸν
8 ἕνα καὶ πρῶτον, τοῦτον δημιουργὸν γνωρίζω. 8 Τί οὖν ἂν εἶ-
ναι λέγεις τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὦ πάτερ. Ἕνα καὶ μόνον,
ὦ Τάτ, τὸν μὴ ἐξ ὕλης, τὸν μὴ ἐν σώματι, τὸν ἀχρώματον, τὸν ἀσχη-
μάτιστον, τὸν ἄτρεπτον, τὸν μὴ ἀλλοιούμενον, τὸν ἀεὶ ὄντα. τὸ δὲ ψεῦ-
δος, ὦ τέκνον, φθείρεται. τὰ δὲ ἐπὶ γῆς φθορὰ κατέλα-
βε καὶ ἐμπεριέχει, καὶ ἐμπεριέξει ἡ τοῦ ἀληθοῦς πρόνοια. χωρὶς
γὰρ φθορᾶς, οὐδὲ γένεσις δύναται συστῆναι. πάσῃ δὲ γενέσει φθο-
ρὰ ἕπεται, ἵνα πάλιν γένηται. τὰ γὰρ γιγνόμενα, ἐκ τῶν φθειρομέ-
νων ἀνάγκη γίγνεσθαι. φθείρεσθαι δὲ τὰ γινόμενα ἀνάγκη, ἵνα μὴ στῇ
9 ἡ γένεσις τῶν ὄντων. 9 Πρῶτον οὖν τὸν δημιουργὸν γνώριζε εἰς
τὴν γένεσιν τῶν ὄντων. τὰ οὖν ἐκ φθορᾶς γινόμενα, ψευδῆ ἂν εἴη,
ὡς ποτὲ μὲν ἄλλα, ποτὲ δὲ ἄλλα γινόμενα. τὰ γὰρ αὐτὰ γίνεσθαι
ἀδύνατον. τὸ δὲ μὴ αὐτὸ, πῶς ἂν ἀληθὲς εἴη. φαντασίας οὖν κα-
λεῖν δεῖ ταῦτα, ὦ τέκνον, εἴ γε ὀρθῶς προσαγορεύομεν τὸν ἄν-
θρωπον, ἀνθρωπότητος φαντασίαν. τὸ δὲ παιδίον, παιδίου
φαντασίαν. τὸν δὲ νεανίσκον, νεανίσκου φαντασίαν. τὸν δὲ ἄνδρα,
ἀνδρὸς φαντασίαν. τὸν δὲ γέροντα, γέροντος φαντασίαν. οὔτε γὰρ
ὁ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος. οὔτε τὸ παιδίον, παιδίον. οὔτε ὁ νεανί-
σκος, νεανίσκος. οὔτε ὁ γέρων, γέρων. οὔτε ὁ ἀνὴρ, ἀνήρ. μετα-
βαλλόμενα δὲ, ψεύδεται καὶ τὰ προόντα, καὶ τὰ ὄντα. ταῦτα μέν-
τοι οὕτω νόει, ὦ τέκνον, ὡς καὶ τῶν ψευδῶν τούτων ἐνεργειῶν ἄνω-
θεν ἠρτημένων ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος,
τὸ ψεῦδός φημι τῆς ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

ΕΡΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑΤ.

10 10 ΘΕΟΝ μὲν νοῆσαι χαλεπὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον. τὸ γὰρ
ἀσώματον σώματι σημῆναι ἀδύνατον, καὶ τὸ τέλειον τῷ ἀτελεῖ κατα-
λαβέσθαι οὐ δυνατόν. καὶ τὸ ἀΐδιον τῷ ὀλιγοχρονίῳ συγγενέσθαι, δύσκο-
λον. τὸ μὲν γὰρ ἀεί ἐστι. τὸ δὲ παρέρχεται. καὶ τὸ μὲν ἀληθείᾳ ἐστί.
τὸ δὲ ὑπὸ φαντασίας σκιάζεται. τὸ δὲ ἀσθενέστερον τοῦ ἰσχυροτέ-
ρου, καὶ τὸ ἔλαττον τοῦ κρείττονος διέστηκε τοσοῦτον, ὅσον τὸ θνη-
τὸν τοῦ θείου. ἡ δὲ μέση τούτων διάστασις, ἀμαυροῖ τὴν τοῦ καλοῦ θέαν.
ὀφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ σώματα θεατά. γλώττῃ δὲ τὰ ὁρατὰ λεκτά.
τὸ δὲ ἀσώματον καὶ ἀφανὲς καὶ ἀσχημάτιστον, καὶ μήτε ἐξ ὕλης

non constat,sub nostris sensibus relinqui nõ potest. Intelligo, o Tat,intelligo.quod exponi non potest,hoc Deus est.

MERCVRII.

11 De morte vero nunc tractandũ est. Vulgum enim mors terret,velut malum immensum facti ignorantia. Mors enim dissolutio est fessi corporis. Completo namque compagum corporis numero, (cum numerus commissurarum corporis existat) interit corpus, quando hominem vlterius ferre non potest. Hoc autem mors est,corporis quidem dissolutio, & corporei sensus abrogatio. 11

EX SVIDA.

12 Mercurius Trismegistus iste fuit sapiens Ægiptius. Floruit autem ante Pharaonem, nuncupatus vero Trismegistus: quia de trinitate loquutus est dicens, in Trinitate vnam esse Deitatem,sic. Erat lumen intelligibile ante lumen intelligibile: & erat semper mens a mente lucens:ac nihil aliud erat huius vnitas quam spiritus omnia circumplectens. Extra hoc non Deus, non Angelus,non essentia quæpiam alia. Omnium enim Dominus & Pater & Deus: & omnia sub ipso & in ipso sunt. Nã verbum eius absolutissimum extat, & fœcundum ac opifex in fœcunda natura, filius existens, & aqua fœcunda conceptum hominem fecit. Hæc quoque fatus, preces suscepit dicens. Adiuro te, o Cœlum Dei magni sapiens opus. Adiuro te, o Vox patris, quam primam effatus est, quando vniuersum firmauit mundum. Adiuro te per vnigenitũ Verbum & Patrem, qui cuncta circumambit,propitius,propitius esto. 12

ὑποκείμενον ὑπὸ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων καταληφθῆναι οὐ δύναται.
ἐννοοῦμαι, ὦ Τάτ, ἐννοοῦμαι ὃ ἐξειπεῖν οὐ δυνατόν, τοῦτό ἐστιν ὁ θεός.

ΕΡΜΟΥ.

11 11 ΠΕΡΙ δὲ τοῦ θανάτου νῦν λεκτέον. τοὺς γὰρ πολλοὺς ὁ θά-
νατος φοβεῖ, ὡς κακὸν μέγιστον, ἀγνοίᾳ τοῦ πράγματος. θάνατος γὰρ γί-
γνεται διάλυσις καμόντος σώματος· καὶ γὰρ ἀριθμοῦ πληρωθέντος τῶν
ἁρμῶν τοῦ σώματος· ἀριθμὸς γάρ ἐστιν, ἡ ἁρμογὴ τοῦ σώματος· ἀπο-
θνήσκει τὸ σῶμα, ὅταν μηκέτι δύναται φέρειν τὸν ἄνθρωπον. καὶ τοῦτό
ἐστι θάνατος, διάλυσις σώματος, καὶ ἀφανισμὸς αἰσθήσεως σωματικῆς.

ΕΚ ΤΟΥ ΣΟΥΙΔΑ.

12 12 Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος. οὗτος ἦν αἰγύπτιος σοφός. ἤκμαζε δὲ πρὸ
τοῦ φαραώ. ἐκέκλητο δὲ τρισμέγιστος, διότι περὶ τριάδος ἐφθέγξατο
εἰπών, Ἐν τριάδι μίαν εἶναι θεότητα. οὕτως, ἦν φῶς νοερὸν πρὸ φωτὸς
νοεροῦ, καὶ ἦν ἀεὶ νοῦς νοὸς φωτεινὸς, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἦν ἡ τούτου ἑνό-
της. † ἢ πνεῦμα πάντα περιέχον, ἐκτὸς τούτου οὐ θεὸς, οὐκ ἄγγελος, † καὶ
οὐκ οὐσία τὶς ἄλλη. πάντων γὰρ κύριος, καὶ πατὴρ, καὶ θεὸς, καὶ πάντα ὑπ'
αὐτὸν καὶ ἐν αὐτῷ ἐστιν. ὁ γὰρ λόγος αὐτοῦ παντέλειος ὤν, καὶ γόνιμος,
καὶ δημιουργὸς ἐν γονίμῳ φύσει, παῖς ὤν, καὶ γονίμῳ ὕδατι ἔγκυον
† τὸν ἄνδρα ἐποίησε, καὶ ταῦτ' εἰρηκὼς, ηὔξατο λέγων. ὁρκίζω σε οὐρα- † τὸ ὕ-
νὲ, θεοῦ μεγάλου σοφὸν ἔργον. ὁρκίζο σε φωνὴ πατρὸς, ἣν ἐφθέγξατο δωρ
πρώτην, ἡνίκα τὸν πάντα κόσμον ἐστηρίξατο. ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ μονο-
γενοῦς λόγου, καὶ τοῦ πατρὸς, περιέχοντος πάντα, ἵλεως. ἵλεως ἔσο.

ÆSCVLAPII AD AMMONEM REGEM, DEFINITIONES,

De Deo, *De materia,* *De fato,*
De Sole, *De intelligibili essentia,* *De Diuina essentia,*
De homine,
De administratione summa septem stellarum,
De homine qui est secundum imaginem,

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Vblimem, o Rex, sermonem ad te misi, cæterorum omnium veluti summã & monumentum, non iuxta vulgi sententiam constructũ, sed multã illis repugnantiam habẽtem. Tibi nãq; apparebit quibusdam verbis meis dissonus. Mercurius namq; meus præceptor frequenter mecum & priuatim & Tat interdum præsente disceptans, aiebat. Videbitur enim meos libros legẽtib. apertissima esse constructio ac euidens. E diuerso tamen obscura cum sit, & dictionum intellectum latentẽ habeat: ac præterea obscurissima, quod post hęc Græci nostrum idioma in propriũ transferre conẽtur. Quod quidem scriptorum maxima inuersio erit ac obscuritas. 1
2 Dictio nãq; patria linguæ proprietate enunciata, perspicuum verborum intellectũ habet. Ipsa etenim vocis qualitas, & Ægiptiorum nominum potestas, in seipsa eorũ quæ dicuntur efficaciam habet. Quantum itaq;, o Rex, tibi fas est (nihil enim non potes) sermonẽ non interpretandum tuere: vti ne talia in Græcos perueniant arcana, neq; Græcorũ dictio arrogans & soluta, ac veluti fucata, id quod graue & forte est obliteret, & efficacem nominum dictionem. 2
3 Nam Græci, o Rex, dictiones vanas habent, ostẽtationum efficaces. Et hæc est Gręcorum philosophia, dictionum fremitus. Nos equidem non verbis coloramus, quinetiã maximis effectuum vocibus. Idcirco sermonem hinc auspicabor, Deum omnium dominũ factorẽ patrem ac septum implorans, ac omnia vnum existentia, & vnum omnia existentem. Nam omnium plenitudo vnũ est, & in vno. Nec vnius secũdum est, quinimo vtrumq; vnum 3

ΟΡΟΙ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΠΡΟΣ ΑΜΜΟΝΑ ΒΑΣΙΛΕΑ.

Περὶ θεοῦ, περὶ ὕλης, περὶ εἱμαρμένης,
περὶ ἡλίου, περὶ νοητῆς οὐσίας, περὶ θείας οὐσίας,
περὶ ἀνθρώπου,
περὶ οἰκονομίας τοῦ πληρώματος τῶν ἑπτὰ ἀστέρων,
περὶ τοῦ κατ' εἰκόνα ἀνθρώπου.

1 ΜΕΓΑΝ σοι λόγον, ὦ βασιλεῦ διεπεμ-
ψάμην, πάντων τῶν ἄλλων ὥσπερ κορυ-
φὴν καὶ ὑπόμνημα, οὐ κατὰ τὴν τῶν πολ-
λῶν δόξαν συγκείμενον, ἔχοντα δὲ πολ-
λὴν ἐκείνοις ἀντίδειξιν. φανήσεται γάρ σοι,
καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐνίοις λόγοις ἀντίφωνος. Ερ-
μῆς μὲν γὰρ ὁ ἐμὸς διδάσκαλος πολλάκις
μοι διαλεγόμενος, καὶ ἰδίᾳ, καὶ τοῦ Τὰτ ἐνίο-
τε παρόντος, ἔλεγεν, ὅτι δόξει τοῖς ἐντυγχάνουσί μου τοῖς βιβλίοις ἁ-
πλουστάτη εἶναι ἡ σύνταξις καὶ σαφής. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων, ἀσαφὴς
οὖσα, καὶ κεκρυμμένον τὸν νοῦν τῶν λόγων ἔχουσα· καὶ ἔτι ἀσαφεστάτη,
τῶν ἑλλήνων ὕστερον βουληθέντων τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, εἰς τὴν
ἰδίαν μεθερμηνεῦσαι, ὅπερ ἔσται τῶν γεγραμμένων μεγίστη διαστρο-
2 φή τε, καὶ ἀσάφεια. [2] Ο δὲ λόγος τῇ πατρῴᾳ διαλέκτῳ ἑρμη-
νευόμενος, ἔχει σαφῆ τὸν τῶν λόγων νοῦν. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ τῆς φωνῆς
ποιὸν καὶ ἡ τῶν αἰγυπτίων ὀνομάτων δύναμις, ἐν ἑαυτῇ ἔχει τὴν ἐνέργειαν
τῶν λεγομένων. ὅσον οὖν δυνατόν ἐστί σοι βασιλεῦ, πάντα δὲ δύνασαι, τὸν
λόγον διατήρησον ἀνερμήνευτον, ἵνα μήτε εἰς ἕλληνας ἔλθῃ τοιαῦτα
μυστήρια, μήτε ἡ τῶν ἑλλήνων ὑπερήφανος φράσις καὶ ἐκλελυμένη, καὶ ὥσ-
περ κεκαλλωπισμένη, ἐξίτηλον ποιήσῃ τὸ σεμνὸν καὶ στιβαρὸν, καὶ τὴν ἐ-
3 νεργητικὴν τῶν ὀνομάτων φράσιν. [3] Ελληνες γὰρ, ὦ βασιλεῦ, λόγους ἔ-
χουσι † κενοὺς, ἀποδείξεων ἐνεργητικούς. καὶ αὕτη ἐστὶν ἑλλήνων φιλοσο- † και-
φία, λόγων ψόφος· ἡμεῖς δὲ, οὐ λόγοις χρώμεθα, ἀλλὰ φωναῖς † μεγί- νούς.
σταις τῶν ἔργων. ἄρξομαι δὲ τοῦ λόγου ἔνθεν, τὸν θεὸν ἐπικαλεσάμενος τὸν † με-
τῶν ὅλων δεσπότην, καὶ ποιητὴν, καὶ πατέρα, καὶ περίβολον, καὶ πάντα γίστας
ὄντα τὸν ἕνα, καὶ ἕνα ὄντα τὰ πάντα. τῶν πάντων γὰρ τὸ πλήρωμα,
ἕν ἐστι, καὶ ἐν ἑνὶ, οὐ δευτεροῦντος τοῦ ἑνὸς, ἀλλ' ἀμφοτέρων ἑνὸς

existẽs. Et hanc, o Rex, mihi retine mentem, per totã hanc sermonis occupationẽ. [4] Nam si quispiã omne & vnum (quę idẽ 4
esse credũtur) ab vno seiungere moliatur, omnium denominationem ad multitudinem, nõ ad plenitudinem explicans, quod quidem nõ licet, omne ab vno dissoluens, id omne perdet. Nã omnia vnum esse decet: si quidẽ vnum est. Sũt vtiq;, & nunquã vnum esse desinunt, ne plenitudo dissoluatur. In terra plures aquarũ scaturigines intueri licet, ac ignis in medijs partib salientes, ac in eo tres naturas cõspici, ignis, aquæ, & terrę, ab vna stirpe deductas. Quocirca vniuersę materiæ prõptuarium esse creditur, & sursum propriã suppeditationẽ prodit. E contra vero a sublimi substantiã accipit. [5] Sic etenim cœlũ & terrã agit ope- 5
rator: Sol inquã, essentiã quidem deorsum agens, materiã autẽ attollẽs, ac circa se & in se omnia rapiens, & a seipso cuncta tribuens, lumen omnib. affatim largitur. Nã ipse est, cuius bonæ efficaciæ, non tantum in cœlo & aere, verum & in terra ad infimum vsq; fundum ac abyssum penetrant. Quod si qua sit intelligibilis essentia, ipsa huius est moles, cuius receptaculũ lumen huius est. Vnde autẽ ipsa cõsistat, aut influat, solus ipse nouit, & loco & natura sibimet proximus existens, a nobis non videtur, coniecturis autẽ vrgentib. percipitur. [6] Huius autẽ speculatio 6
conijcientis nõ est: quin & ipse aspectus vniuersum orbem imminentẽ perspicue circũillustrat. Medius nãq; considens, mũdum corona cingit: & boni aurigę instar, omnẽ mundi currũ in seipsum firmat & alligat: ne temere feratur. Sunt autẽ habenæ, vita, anima, spiritus, immortalitas, & generatio. Laxat eum itaq; vt feratur non procul a seipso, quin (si verũ dicere licet) secum.
[7] Et hac lege cuncta construit, immortalib. quidẽ perpetuam 7
permansionẽ impertitur, & superiori circumferentiæ quidpiã suæ lucis emittit, ad alterã partem, quæ Cœlũ aspicit, immortales mundi partes fouet. In eo autẽ quod omne continet & illuminat, in eo aquæ, terræ, & aeris capacitatẽ vita decorat, & generationẽ ac mutationes cõcitat: animalia quę has mundi partes degunt, cochleæ more variat, ac in mutua generum genera & specierum species transformat, ad se inuicem obsistente mutatione, velut ac in magnis corporibus construens efficit.

ὄντος. καὶ τοῦτό μοι τὸν νοῦν διατήρησον, ὦ βασιλεῦ, παρ' ὅλην τὴν τοῦ λόγου πραγματείαν. 4 Ἐὰν γάρ τις ἐπιχειρήσῃ τὸ πᾶν καὶ ἓν δοκοῦν τε καὶ ταὐτὸν εἶναι τοῦ ἑνὸς χωρίσαι, ἐκδεξάμενος τὴν τῶν πάντων προσηγορίαν ἐπὶ πλήθους, οὐκ ἐπὶ πληρώματος, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον, τὸ πᾶν τοῦ ἑνὸς λύσας, ἀπολέσει τὸ πᾶν. πάντα γὰρ ἓν εἶναι δεῖ, εἴ γε ἕν ἐστιν· ἔστι δέ, καὶ οὐδέποτε παύεται ἓν ὄντα, ἵνα μὴ τὸ πλήρωμα λυθῇ. ἴδοις αὖ ἐπὶ τῇ γῇ πολλὰς πηγὰς ὑδάτων, καὶ πυρὸς ἀναβρυούσας ἐν τοῖς μεσαιτάτοις μέρεσι· καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τὰς τρεῖς φύσεις ὁρωμένας, πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ γῆς, ἐκ μιᾶς ῥίζης ἠρτημένας. ὅθεν καὶ πάσης ὕλης πεπίστευται εἶναι ταμεῖον. καὶ ἀναδίδωσι μὲν αὐτῆς τὴν χορηγίαν· ἀνταπολαμβάνει δὲ τὴν ἄνωθεν ὕπαρξιν. 5 Οὕτω γὰρ οὐρανὸν καὶ γῆν † ἄγει ὁ δημιουργὸς, λέγω δὴ ὁ ἥλιος, τὴν μὲν οὐσίαν κατάγων· τὴν δὲ ὕλην ἀνάγων, καὶ περὶ αὐτὸν καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα ἕλκων, καὶ ἀπὸ ἑαυτοῦ πάντα διδοὺς, πᾶσι καὶ τὸ φῶς ἄφθονον χαρίζεται. αὐτὸς γάρ ἐστιν, οὗ ἀγαθαὶ ἐνέργειαι, οὐ μόνον ἐν οὐρανῷ καὶ ἀέρι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ γῆς, εἰς τὸν κατώτατον βυθὸν καὶ ἄβυσσον διήκουσιν. εἰ δέ τις ἔστι καὶ νοητὴ οὐσία, αὕτη ἐστὶν ὁ τούτου ὄγκος, ἧς ὑποδοχὴ ἂν εἴη τὸ τούτου φῶς. πόθεν δὲ αὕτη συνίσταται ἢ ἐπιρρεῖ, αὐτὸς μόνος οἶδεν· ἢ καὶ τῷ τόπῳ καὶ τῇ φύσει ἐγγὺς ὢν ἑαυτοῦ, μὴ ὑφ' ἡμῶν ὁρώμενος, στοχασμῶν δὲ βιαζομένων νοεῖ. 6 Ἡ δὲ τούτου θέα, οὐκ ἔστι στοχαζόντος, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ὄψις λαμπροτάτα περιλάμπει πάντα τὸν κόσμον τὸν ὑπερκείμενον. μέσος γὰρ ἵδρυται στεφανηφορῶν τὸν κόσμον· καὶ καθάπερ ἡνίοχος ἀγαθὸς τὸ τοῦ κόσμου ἅρμα ἀσφαλισάμενος καὶ ἀναδήσας εἰς ἑαυτὸν, μή πως ἀτάκτως φέροιτο. εἰσὶ δὲ αἱ ἡνίαι, ζωὴ, καὶ ψυχὴ, καὶ πνεῦμα, καὶ ἀθανασία, καὶ γένεσις. ἀφῆκεν οὖν φέρεσθαι, οὐ πόρρωθεν ἑαυτοῦ. ἀλλ' εἰ χρὴ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, σὺν ἑαυτῷ. † ἀεὶ

7 Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον δημιουργεῖ τὰ ἅπαντα· τοῖς μὲν ἀθανάτοις τὴν ἀΐδιον διαμονὴν ἀπονέμων· καὶ τῇ ἄνω περιφερείᾳ τῇ τοῦ φωτὸς ἑαυτοῦ ὅσον ἀναπέμπει ἐκ τοῦ θατέρου μέρους τοῦ πρὸς οὐρανὸν βλέποντος, τὰ ἀθάνατα μέρη τοῦ κόσμου τρέφοντος· τῷ δὲ καταλαμβανομένῳ καὶ περιλάμποντι τὸ πᾶν, ὕδατος, καὶ γῆς, καὶ ἀέρος, κύτος ζωοποιῶν, καὶ ἀνακινῶν γένεσιν καὶ μεταβολάς. τὰ ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι τοῦ κόσμου ζῷα, ἕλικος τρόπον μεταποιῶν καὶ μεταμορφῶν εἰς ἄλληλα γένη γενῶν, καὶ εἴδη εἰδῶν, ἀντιτασσομένης τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων σωμάτων ποιεῖ δημιουργῶν.

[8] Omnis etenim corporis perſeuerantia mutatio eſt,immorta- 8
lis quidẽ diſſolutionis expers,mortalis vero diſſolutioni obno-
xia.Et hæc eſt immortalis a mortali diſtinctio,ſiue mortalis ab
immortali.Nã veluti lux ipſius freques eſt, haud ſecus vitæ ge-
nitura ipſius, loco & ſuppeditãdi copia frequens ac citra diſſo-
lutionem eſt. Etenim circa ipſum quamplures ſunt geniorum
cœtus,varijs copijs conferendi,ac familiares,nõ procul ab im-
mortalib. exiſtentes, hinc autẽ regionem horum ſortiẽtes,hu-
manis ephoros agunt. Quæ autẽ a Dijs iubentur , exequi per-
gunt,turbinibus,procellis,preſteribus,ignis mutationibus,ter-
ræ concuſſionibus,inſuper eſurie,& bellis, impietatẽ vlciſcen-
tes.Ea nãq; eſt hominum in Deos maxima prauitas.Nimirum
Deorum eſt bona cõferre:hominum autẽ pios eſſe: Dæmonũ
vero vltionẽ ſumere. [9] Quæ enim ab hominib.temere fiunt,ſi- 9
ue errore,ſiue cõfidentia,aut neceſſitate,quã fatum nuncupãt,
aut ignorantia,cuncta hæc corã Dijs noxa ſoluuntur.Vnica au-
tem impietas iudicato ſubditur.Sol autẽ eſt omnis generis cõ-
ſeruator ac educator.Et mundi intelligibilis inſtar ſenſilẽ mun
dum amplectens,ipſum varijs & formarum omnium ideis am-
plificans explet:haud ſecus Sol oĩa in mundo circumambiens,
omnium generationes amplificat & fortificat : quæ mortuorũ
autẽ & fluxorum ſunt,clam excipit. Sub hoc enim applicatur
Dæmonum chorus, quinetiam chori,permulti nãq; ſunt iſti ac
varij , ſub aſtrorum cuſpides ordinati , cuilibet horum numero
æquales. [10] Vnicuiq; igitur ſtellarũ præceptum exequi parãt, 10
boni ac mali exiſtentes naturis, id eſt effectibus. Dæmonis ni-
mirum eſſentia efficacia eſt. Sunt itẽ ipſorum nõnulli ex bono
ac malo tẽperati,hi omnes terrenarum rerum facultatẽ adepti
ſunt : & rerũ terreſtrium tumultuationẽ ac variã diſcordiam in
cõmune cient vrbib.ac nationibus , & priuatim ſingulis. Effin-
gunt in animabus noſtris,ac ſurſum ad ſeipſos eas excitant,no-
ſtris neruis,medullis, venis,arterijs,ipſiq; cerebro inſidẽtes , ac
ad viſcera vſq; peruenientes. [11] Vnumquẽq; etenim noſtrum 11
genitum ac animatũ,excipiunt Dæmones illi,qui per honorẽ
geniturę noſtræ ſubſeruiunt,& qui vnicuiq; ſtellarum applicati
ſunt.hi nãq; in inſtanti variantur,non ijdem perſeuerantes , ſed

8 [8] Παντὸς γὰρ σώματος διαμονὴ, μεταβολή. καὶ τοῦ μὲν ἀθα-
νάτου, ἀδιάλυτος· τοῦ δὲ θνητοῦ, μετὰ διαλύσεως. καὶ αὕτη ἡ δια-
φορὰ ἐστὶ τοῦ ἀθανάτου πρὸς τὸ θνητὸν, καὶ ἡ τοῦ θνητοῦ πρὸς τὸ
ἀθάνατον. ὥσπερ δὲ τὸ φῶς αὐτοῦ πυκνὸν, οὕτω καὶ ἡ ζωογονία αὐτοῦ,
πυκνή τις καὶ ἀδιάλυτος τῷ τόπῳ καὶ τῇ χορηγίᾳ. καὶ γὰρ δαιμόνων
χοροὶ περὶ αὐτὸν πολλοὶ, καὶ ποικίλαις στρατιαῖς ἐοικότες οἱ σύνοι-
κοι. καὶ τῶν ἀθανάτων οὐκ εἰσὶ πόρρω· ἔνθεν δὲ λαχόντες τὴν τού-
των χώραν, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορῶσι· τὰ δὲ ὑπὸ τῶν θεῶν ἐπι-
ταττόμενα, ἐνεργοῦσι θυέλλαις, καὶ καταιγίσι, καὶ πρηστῆρσι, καὶ
μεταβολαῖς πυρὸς, καὶ σεισμοῖς. ἔτι δὲ λιμοῖς καὶ πολέμοις ἀμυ-
νόμενοι τὴν ἀσέβειαν. αὕτη γὰρ ἀνθρώποις, εἰς θεοὺς ἡ μεγίστη
κακία. θεῶν μὲν γὰρ, τὸ εὖ ποιεῖν, ἀνθρώπων δὲ, τὸ εὐσεβεῖν· δαι-
9 μόνων δὲ, τὸ ἐπαμύνειν. [9] Τὰ γὰρ ὑπ' ἀνθρώπων τολμώμε-
να, ἢ πλάνῃ, ἢ τόλμῃ, ἢ ἀνάγκῃ, ἣν καλοῦσιν εἱμαρμένην, ἢ ἀ-
γνοίᾳ, ταῦτα πάντα παρὰ θεοῖς ἀνεύθυνα· μόνη δὲ ἡ ἀσέβεια,
δίκῃ ὑποπέπτωκε. [illegible]ὴρ δὲ καὶ τροφεύς ἐστι παντὸς γένους, ὁ
ἥλιος· καὶ ὥσπερ ὁ νοητὸς κόσμος, τὸν αἰσθητικὸν κόσμον περιέ-
χων, πληροῖ αὐτὸν ὄγκων ταῖς ποικίλαις καὶ παντομόρφοις ἰ-
δέαις· οὕτω καὶ ὁ ἥλιος, πάντα ἐν τῷ κόσμῳ περιέχων, ὀγκοῖ
πάντων τὰς γενέσεις, καὶ ἰσχυροποιεῖ· καμόντων δὲ καὶ ῥευσάντων,
ὑποδέχεται. ὑπὸ τούτῳ δὲ ἐτάγη ὁ τῶν δαιμόνων χορός· μᾶλ-
λον δὲ χοροί· πολλοὶ γὰρ οὗτοι καὶ ποικίλοι· ὑπὸ τὰς τῶν ἀστέ-
10 ρων πλινθίδας τεταγμένοι ἑκάστῳ τούτων ἰσάριθμοι. [10] Δια-
τεταγμένον οὖν ὑπηρετοῦσιν ἑκάστῳ τῶν ἀστέρων, ἀγαθοὶ καὶ κα-
κοὶ ὄντες τὰς φύσεις, τουτέστι τὰς ἐνεργείας. δαίμονος γὰρ οὐσία,
ἐνέργεια. εἰσὶ δέ τινες αὐτῶν κεκραμένοι ἐξ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. οὗ-
τοι πάντες τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων τὴν ἐξουσίαν κεκληρωμέ-
νοι εἰσὶ, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς θορύβων, καὶ ποικίλην ταραχὴν ἐργά-
ζονται, καὶ κοινῇ ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ. ἀνα-
πλάττονται γὰρ καὶ ἀνεγείρουσι τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς αὐτοὺς, ἐγ-
καθήμενοι ἡμῶν νεύροις, καὶ μυελοῖς, καὶ φλεψὶ, καὶ ἀρτηρείαις, καὶ
αὐτῷ τῷ ἐγκεφάλῳ, διήκοντες μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν σπλάγχνων.
11 [11] Γενόμενον γὰρ ἡμῶν ἕκαστον, καὶ ψυχωθέντα, παραλαμβά-
νουσι δαίμονες, οἱ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τῆς γενέσεως ὑπηρέ-
ται, οἳ ἐτάγησαν ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀστέρων. οὗτοι γὰρ κατὰ στιγμὴν
ἐναλλάσσονται, οὐχ οἱ αὐτοὶ ἐπιμένοντες, ἀλλ' ἀνακυκλούμενοι.

repetitioni obnoxij. Isti vtiq; binas animæ partes subeũtes per corpus ipsam singuli ad proprium effectum versant. Pars attamen animæ rationis cõpos geniorum imperij expers est, Dei excipiendi idonea. Ei itaque cui per Solem radius, rationalem partem illustrat, hi quidem omnes pauci sunt, & horum abrogantur Dæmones. Nullus etenim Dæmonum aut Deorum in
vnicum Dei radium quicquam potest. [12] Cæteri autẽ cuncti, 12
per animas & corpora a Demonibus aguntur & feruntur, eorum effectus obseruantes & diligentes. Ratio namque est non amor quæ decipit & fallitur. Terrenam igitur hãc dispensationem omnem regunt, hancq; per nostrorum corporum instrumenta. Eam vero dispositionem Mercurius fatum denominauit. A Deo igitur intelligibilis mundus dependet, sensibilis vero ab intelligibili, Sol autẽ per intelligibilem ac sensilem mundum influxum a Deo subministrat Boni, quod est operationis.
[13] Porro circa Solem octo sunt globi, ab eo pendentes: non 13
vagantium vnus, sex autẽ vagantium, & circa terram vnus. Ab his autem globis Dæmones dependent, a Dæmonibus vero homines: ac ita omnia & omnes a Deo pendent. Quocirca omnium quidem pater Deus est, Opifex Sol, & mundus structuræ instrumentum. Regit autem intelligibilis essentia cœlum, Cœlũ vero Deos, Dæmones vtique Dijs obnoxij regunt homines. Hæc est Deorum ac Dæmonum expeditio. Hæc autẽ Deus per hæc sibi efficit, ac omnia Dei partes existunt. Si quidem cuncta partes sint, omnia itaq; Deus. Cuncta proinde efficiens, seipsum efficit, nec vnquam quieuerit. nam & ipse irrequietus est. Et quemadmodum Deus finem non habet: ita nec ipsius factio initium aut finem habet.

FINIS.

οὗτοι οὖν εἰς τὰ δύο μέρη τῆς ψυχῆς δύντες διὰ τοῦ σώματος, στροβοῦσιν
αὐτὴν ἕκαστος πρὸς τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν· τὸ δὲ λογικὸν μέρος τῆς ψυ-
χῆς ἀδέσποτον τῶν δαιμόνων ἕστηκεν, ἐπιτήδειον εἰς ὑποδοχὴν τοῦ θεοῦ.
τῷ οὖν ἐν τῷ λογικῷ ἀκτὶς ἐπιλάμπει διὰ τοῦ ἡλίου· οὗτοι δὲ πάν-
τες ὀλίγοι εἰσί· τούτων καταργοῦνται οἱ δαίμονες. οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν
δύναται, οὔτε δαιμόνων, οὔτε θεῶν, πρὸς μίαν ἀκτῖνα τοῦ θεοῦ.
12 [12] Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἄγονται καὶ φέρονται, καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώ-
ματα ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἀγαπῶντες καὶ στέργοντες τὰς ἐκείνων ἐνεργείας.
καὶ ὁ λόγος, οὐκ ἔρως ἐστὶν ὁ πλανώμενος καὶ πλανῶν. τὴν οὖν ἐπίγειον
διοίκησιν ταύτην πᾶσαν διοικοῦσι, καὶ δι' ὀργάνων τῶν ἡμετέρων σω-
μάτων. ταύτην δὲ τὴν διοίκησιν Ερμῆς εἱμαρμένην ἐκάλεσεν. ἤρτη-
ται οὖν ὁ νοητὸς κόσμος τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ αἰσθητὸς, τοῦ νοητοῦ. ὁ δὲ ἥλιος
διὰ τοῦ νοητοῦ καὶ αἰσθητοῦ κόσμου, τὴν ἐπιρροὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ χορηγεῖ-
13 ται τοῦ ἀγαθοῦ, τουτέστι τῆς δημιουργίας. [13] Περὶ δὲ τὸν ἥλιον, αἱ
ὀκτώ εἰσι σφαῖραι, τούτου ἠρτημέναι ἥ τε τῶν ἀπλανῶν, καὶ ἓξ τῶν πλα-
νωμένων, καὶ ἡ μία περίγειος· τούτων δὲ τῶν σφαιρῶν ἤρτηνται οἱ δαί-
μονες· τῶν δὲ δαιμόνων, οἱ ἄνθρωποι. καὶ οὕτω πάντα τε καὶ πάντες ἀπὸ
τοῦ θεοῦ εἰσὶν ἠρτημένοι. διὸ πατὴρ μὲν πάντων ὁ θεός· δημιουργὸς
δὲ, ὁ ἥλιος· ὁ δὲ κόσμος, ὄργανον τῆς δημιουργίας· καὶ οὐρανὸν μὲν ἡ
νοητὴ οὐσία διοικεῖ· οὐρανὸς δὲ θεούς· δαίμονες δὲ θεοῖς ὑποτετα-
γμένοι, ἀνθρώπους διοικοῦσιν. αὕτη ἡ θεῶν καὶ δαιμόνων στρατιά· τά-
δε ὁ θεὸς ποιεῖ διὰ τούτων ἑαυτῷ, καὶ μόρια τοῦ θεοῦ πάντα ἐστίν· εἰ
δὲ πάντα μόρια, πάντα ἄρα ὁ θεός. πάντα οὖν ποιῶν, ἑαυτὸν ποιεῖ,
καὶ οὐκ ἄν ποτε παύσαιτο· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἄπαυστος. καὶ ὥσπερ ὁ θεὸς
οὐ τέλος ἔχει, οὕτως οὐδὲ ἡ ποίησις αὐτοῦ ἀρχὴν ἢ τέλος ἔχει.

ΤΕΛΟΣ.

ΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΓΡΑΦΑΙ.

*Cap.*1.*ſec.*14.*li.*4.ἰδὼν ἀκόρ.ibid.*li.*9.ϗ ἐκύησε.*ſec.*15.*li.*6.τὰ γεννητὰ πάσχ. *Cap.*4.*ſec.*6.*li.*11.τὸ δὲ ὕστερον ἔλατ. *Cap.*7.*ſec.*3.*li.*4.δοκοῦντα ϗ μὴ νομιζό. *Cap.*9.*ſec.*5.*li.*9.ἄφορα. *Cap.*10.*ſec.*5.*li.*9.κατάρτια πασῶν.*ſec.*7.*l.*11.ὁ δὲ τῶν ἀφανῶν.*ſec.*11.*li.*9.ἐν ᾗ τὸ πλέον. ibid.*li.*10.ὥσπερ οὖν τὸ πᾶν.*ſec.*18.*li.*2.ἐνδύεται χιτ. *ſec.*25.*lin.*2.καταλιπών. *Cap.*11.*ſec.*6.*li.*3.ἔν τινι ποιῶν.*ſec.*7.*li.*6.ἄρχων ϗ ἡγεμὼν τῶν.*ſec.*9.*li.*5.ϗ ἐρῶσι.*ſec.*19.*li.*2.εἰς ἣν δὲ ϗ πορευθ. ibid.*li.*8.ἀναβήσεται.*ſec.*20.*li.*5.ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ibid.*l.*15.νοήσεις. *Ca.* 12.*ſec.* 3.*li.*5.αὐτὴν τῆς ἡδονῆς.ibid.*li.*7.ἀξιότης.ἔπειτα.*ſec.*4.*li.*3.ταῖς ἐπιθυμίαις *ſec.*5.*li.*7.τὸ καλὸν.*ſec.*9.*li.*2.ἣν ἐπείθου μοι.*ſec.* 12.*li.*3.ἔθνη τῶν ζώων.*ſec.* 13.*li.*4.ἑκάστου γένους ζώου φωνή ἐστι καλή. *Cap.* 13.*ſec.*9.*li.*1.τὴν χωροῦσαν ἐπί τὴν ἐγκράτειαν,ἧς δύναμις.*ſec.* 12.*li.*4.ἀδιόριστοι.*ſec.*17.*li.*8.καὶ κτίσιν. *Cap.*16.*ſec.*4.*li.*1. τῷ πάντα ϗ ἐν δοκοῦντι.ibid.*li.*4.ἀπολέσεις.*ſec.*7.*li.*1. δημιουργεῖται ἅπαντα.

ERRATA.

*Cap.*1.*ſect.*1.*linea*,1.μοί ποτε.*ſec*,3.*li.*3.ἐμοὶ.*ſec.*6.*li.*2.καὶ.*ſec.*16.*li.*5.ἁρμονίας.*ſect.*25.*li.*18.ϗ τίνι. *Cap.*2.*ſec.*2.*li.*3.κινεῖται.*initio pag.*C 2.*ſcribe* 7.*&* Τὸν.*ſect.*7.*li.*9.οὐδὲ.*ſect.*7.*li.* 10.γινόμενα. *Cap.*3.*ſec.*1.*li.*6.ἄπειρον.*ſec.*3.*li.*2.αὐτῷ. *Cap.*4.*ſec.*5.*li.*10.σωματικῶν.*ſec.*6.*in margine ſcrib.*6.*ſec.*9.*li.*10.ὑστέρημα. *Cap.* 5.*ſect.*1.*li.*5.*poſt* τοῦ *pone*, .*ſec.*7.*li.*14.*poſt* αὐτός *ſcribe*, .*Cap.*6.*ſec.* 3.*li.*1.τὸ.ibid. *li.* 2.γαθὸν *&* τὸ. *Cap.*8.*ſec.*4.*li.*6.τουτέστι. *Cap.*9.*ſect.*3.*lin.*4.τῆς.*ſect.* 10. *lin.* 6.ὑπὸ. *Cap.* 10.*ſect.*4.*li.* 9. ἐπειστροὴν.idid.*li.*10.γάρ ἐστιν.*ſec.*7.*li.*11.ὁ δὲ τῶν.*ſec.*17.*in margine ſcrib.*17.*ſect.*18.*li.*2.ἴδιον.*ſec.*18.*li.*11.ἀνθρώπινος.*ſec.*22.*li.*9.ἐνέργειαι. *Cap.*12.*ſec.*6.*li.*5.εὐεργετικὸς.*ſec.*15.*li.*6.πατρὸς.*ſec.*17.*in margi.*17.*ſec.*18.*li.*5.φθαρτὸν.*ſec.*21.*li.*9.ἐστὶ.*ſec.*23.*li.*7.μὴ. *Cap.* 13.*ſec.*1.*li.*8.ἀγνοῶ.*ſec.*2.*li.*2.ἀληθινὸν.*ſec.*4.*li.*5.ἐμαυτὸν.*ſec.*15.*li.*2.τοῦ. *Cap.*15.*ſec.*4.*li.*1.οὖν.*ſec.*12.*li.*5.*poſt* της *pone*, ibid.*lin.ultima* ἵλεως *ſine puncto.*

Errata paginarum latinarum.

Capite 1,ſectione 5,linea 2,lege exiluit.li. 3,leuis.7,videretur.26,5 ſanctus es. Ca.2,6,6,multum errorem.7,12,rurſus,ea.3,3,7,iudicium. 4,4,5,natum es.4,8,3,vero à nobis.6,2,7,genita:nam. 5,10,vſque ad 13,verba pluralia fiant ſingularia. Titulo 8. cap. INTERITVS. 7,3,1,tectus es.9,1,7,diuidi:6,4,præditum.7,3,igne:omnia. 9,12,ſunt,Dei.10,1,6,efficaciam. 1,10,efficaciam.11,5,6,nequicquam.12,11,11,vtrũ libet,17,7,gignit:non.18,1,ſcito o fili). 21,8,exiſtunt:13,2,3,fili. Miror.3,4,genere:5,3,cogis:a.5,6,diminutionem.9,4,depulit.14,1,8,occultius.

INDEX

SENTENTIARVM HOC PIMANDRA CONTENTARVM.

Primus numerus indicat caput, secundus sectionem.

A

B

C

D

corpo-

N

O

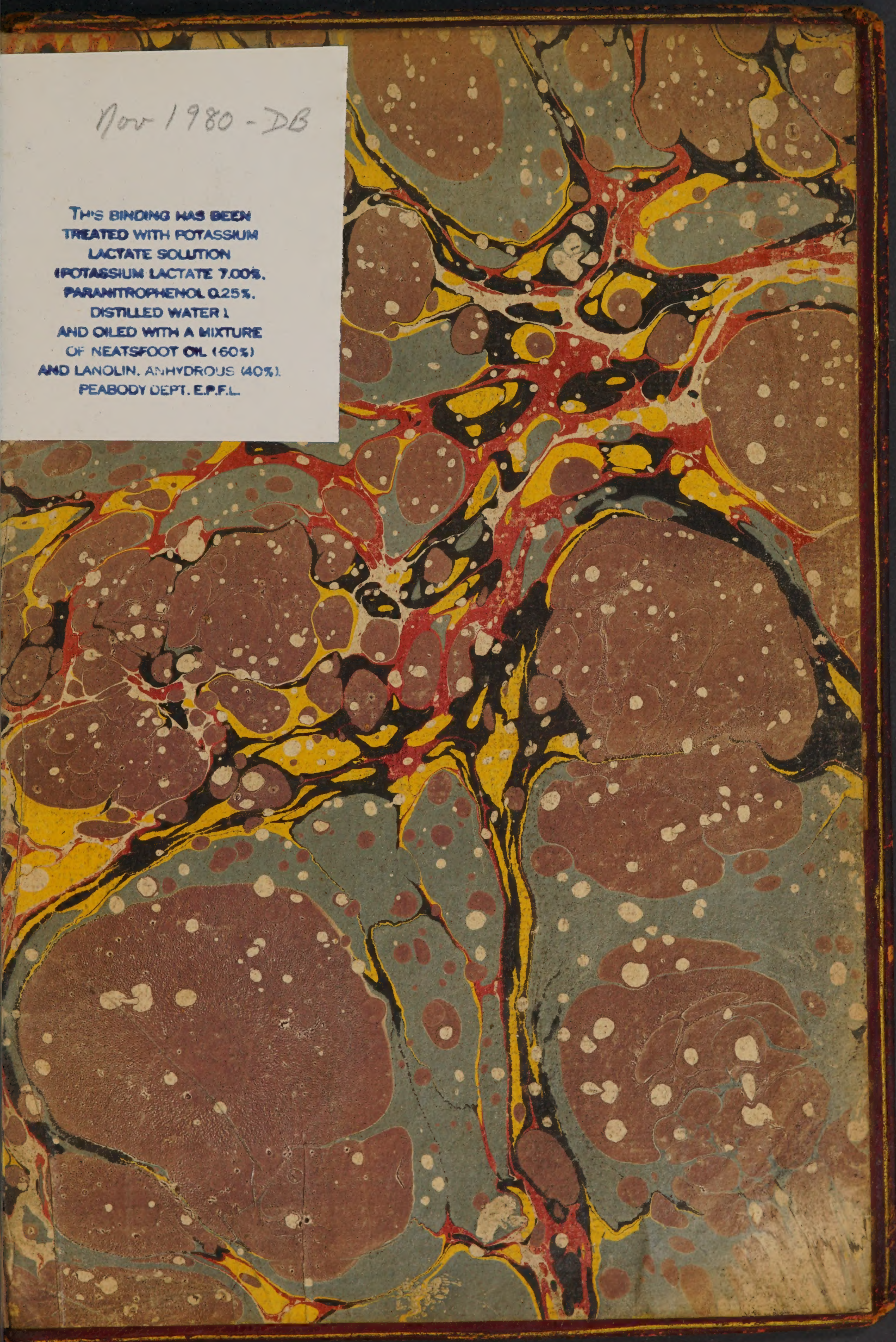
P

FINIS.

EXCVDEBAT SIMON MILLANGIVS BVRDEGALENSIVM TYPOGRAPHVS BVRDEGALAE ANNO SALVTIS HVMANAE 1574.

W. S. Rockwell, dedit.

Nov 1980 - DB